

ÚSTAV ZEMĚDĚLSKÉ EKONOMIKY A INFORMACÍ

PODKLADOVÉ ANALÝZY PRO PŘÍPRAVU SZP V PROGRAMOVÉM OBDOBÍ 2021+

Specifický cíl [H: Podpora zaměstnanosti, růstu, sociálního začlenění a místního rozvoje ve venkovských oblastech včetně biohospodářství a udržitelného lesnictví]

Praha, 31. 07. 2020

OBSAH

Seznam použitých zkratk	2
1. Analýza stávajících/navrhovaných právních předpisů EK/ČR a pravděpodobné nastavení směrů a cílů SZP	5
2. Stanovení skutečného problému, na který má politika reagovat?	7
3. Mechanismus a příčiny problému	9
4. Jaký je rozsah a vývojový trend daného problému	12
5. Jak závažný je tento problém?	15
6. Je tento problém efektivně řešitelný v rámci nástrojů SZP?	16
7. Míra stávajícího řešení problému	21
7.1. Míra řešení ve stávající SZP (úspěšnost/neúspěšnost).	21
7.2. Míra současného řešení problému jinými politikami	24
8. Detailnější posouzení vlivu předpisů	31
9. Předpokládaný vývoj situace bez zavedení příslušných intervencí	34
10. SWOT analýza – jak si stojí jednotlivé důležité stránky sektoru vůči odpovídajícím cílům a jejich naplňování?	37
11. Stanovení potřeb a jejich zdůvodnění	40
11.1. Potřeba 1	40
11.2. Potřeba 2	42
12. Reference	44
13. Příloha – Analýza situace podle tematických oblastí	45
1 Úvod	46
2 Obyvatelstvo	47
3 Ekonomika a podnikatelská struktura ve vztahu k venkovu	61
4 Zaměstnanost a příjmové postavení venkovské populace, ohrožení chudobou	117
5 Vybavenost	145
6 Reference	165
7 Seznam obrázků a tabulek	166

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ANC	Redefinované méně příznivé oblasti (Areas with Natural Constraints, dříve LFA)
APZ	Aktivní politika zaměstnanosti
CAP	Společná zemědělská politika (Common Agricultural Policy)
CLLD	Komunitně vedený místní rozvoj (Community-led Local Development)
CZ NACE	Klasifikace ekonomických činností (Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés Européennes)
ČOV	Čistírna odpadních vod
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DU	dosažitelný uchazeč o práci
E.O.	ekvivalentní obyvatel
EAFRD	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (European Agricultural Fund for Rural Development)
EKOTOXA	Centrum pro životní prostředí a hodnocení krajiny (poradenská, analytická a projekční společnost)
EU	Evropská unie (EU 15 - po roce 1994 (vč. Rakouska, Finska a Švédska), EU 25 - od 1.5.2004, EU 27- od 1.1.2007, EU 28- od 1.7.2013)
EUR	euro, oficiální platidlo 19 z 28 států Evropské unie
EUROSTAT	Statistický úřad Evropské unie
FADN	Farm Accountancy Data Network (Sít' testovacích podniků)
ha	hektar
HDP	Hrubý domácí produkt
HPH	Hrubá přidaná hodnota
IN	přechodný region (zkratka z intermediate region)
Ind.	Index
IREAS	Institut pro strukturální politiku, o. p. s.
IROP	Integrovaný regionální operační program
Kč	Koruna česká
km	kilometr
LAU	Místní správní jednotka (Local administrative unit), nižší správní jednotka soustavy NUTS (LAU 1- obec, LAU 2- okres)
LEADER	název iniciativy EU sloužící k podpoře projektů realizovaných v konkrétních územích na základě vzájemné spolupráce mezi místními subjekty (Liaison Entre de Développement de l'Economie Rurale)
LFA	Méně příznivé oblasti (Less Favoured Areas)
MAS	Místní akční skupina
MD	Ministerstvo dopravy

MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠ	mateřská škola
MZe	Ministerstvo zemědělství
NAVIGA 4	poradenská firma v oblasti evropských a národních dotací v ČR
NH	Národní hospodářství
NPR	Národní program reformy ČR
NUTS	Nomenklatura územních statistických jednotek (Nomenclature des unités territoriales statistiques; NUTS 0 – stát, NUTS 1 – území, NUTS 2 – region, NUTS 3 – kraj)
ob.	obyvatel
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organization for Economic Cooperation and Development)
OP	Operační program
OPZ	Operační program Zaměstnanost
OZE	obnovitelné zdroje energie
p.b.	procentní bod
PNO	Podíl nezaměstnaných osob
PR	převážně venkovský region (zkratka z predominantly rural region)
PRV	Program rozvoje venkova
PU	převážně městský region (zkratka z predominantly urban region)
ŘO	Řídící orgán
SCLLD	Strategie komunitně vedeného místního rozvoje, rozvojový dokument MAS (Community-Led Local Development Strategy)
SDGs	Cíle udržitelného rozvoje (Sustainable Development Goals)
SLDB	Sčítání lidu, domů a bytů
SMO	Svaz měst a obcí České republiky
SRR	Strategie regionálního rozvoje
SWOT	Analýza silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats)
SZP	Společná zemědělská politika
ÚZEI	Ústav zemědělské ekonomiky a informací
VPM	volné pracovní místo
VŠPS	Výběrové šetření pracovních sil
ZŠ	základní škola

1. ANALÝZA STÁVAJÍCÍCH/NAVRHOVANÝCH PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ EK/ČR A PRAVDĚPODOBNÉ NASTAVENÍ SMĚRŮ A CÍLŮ SZP

Dokumenty

Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady z 1. 6. 2018, COM(2018) 392 final
Program rozvoje venkova 2007-2013
Program rozvoje venkova 2014-2020
Strategický rámec Česká republika 2030
Strategie resortu Ministerstva zemědělství s výhledem do roku 2030
Koncepte biohospodářství v České republice z pohledu resortu Ministerstva zemědělství na léta 2019-2024
Strategie regionálního rozvoje ČR 2014–2020
Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+
Strategie Evropa 2020: Snížit alespoň o 20 milionů počet lidí, kteří žijí v chudobě a sociálním vyloučení nebo jsou na pokraji chudoby a hrozí jim sociální vyloučení.
(desetiletá strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění)
Evropská platforma pro boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení: evropský rámec pro sociální a územní soudržnost – Sdělení Evropské komise (+ Rámcová pozice ČR)
Rozvojové priority MPSV na období 2014+
Koncepte a Strategie zaměstnanosti ČR do roku 2020
Koncepte bydlení ČR do roku 2020
OSN Agenda 2030 – SDGs
Strategie sociálního začleňování 2014–2020
Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na období 2016 až 2020
Koncepte prevence a řešení problematiky bezdomovectví v České republice do roku 2020
NPR 2015 – fungující trh práce, vzdělávací systém a sociální začleňování; cíl v oblasti sociálního začleňování

Indikátory za oblast venkova a Leaderu.

Dopadové indikátory:

- I.22 Příspěvek k tvorbě pracovních míst ve venkovských oblastech: „Míra zaměstnanosti v regionech z kategorie převážně venkovské“ (Contribute to jobs in rural areas: „Employment rate in predominantly rural areas“)
 - o Podobným indikátorem je v současném PRV kontextový indikátor C5

- I.23 Příspěvek k růstu ve venkovských oblastech: „vývoj HDP na hlavu v regionech z kategorie převážně venkovské“ (Contribute to growth in rural areas: „GDP per head in predominantly rural areas“)
 - o Podobným indikátorem je v současném PRV kontextový indikátor C8
- I.24 Spravedlivější SZP: zlepšit rozdělování podpory poskytované v rámci SZP (A fairer CAP: Improve the distribution of CAP support)
 - o Nemá podobný indikátor v současných kontextových indikátorech
- I.25 Podpora začleňování venkovských oblastí: „vývoj indexu chudoby ve venkovských regionech“ (pozn.: předpokládám, že jsou tím myšleny regiony z kategorie převážně venkovské a mezilehlé) (Promote rural inclusion: „Poverty index in rural areas“)
 - o Podobným indikátorem je v současném PRV kontextový indikátor C9

Výsledkové indikátory:

- R.31 Růst a tvorba pracovních míst ve venkovských oblastech: nová pracovní místa v podporovaných projektech (Growth and jobs in rural areas: New jobs in supported projects)
 - o Vzdálenějším indikátorem je v současném PRV kontextový indikátor C 22 a výsledkový indikátor R21 a R24 (R24 se vztahuje čistě k LEADERu).
- R.32 Rozvoj biohospodářství na venkově: počet biohospodářských podniků vytvořených s využitím podpory (Developing the rural bioeconomy: Number of bioeconomy businesses developed with support)
 - o Na základě definice biohospodářství¹ podle EU lze usuzovat, že by mohl ukazateli částečně odpovídat současný kontextový indikátor C43 a výsledkový indikátor R15
- R.33 Digitalizace hospodaření venkova: „Venkovské obyvatelstvo, na které se vztahuje podporovaná strategie inteligentních vesnic“ (Digitising the rural economy: „rural population covered by a supported Smart Villages strategy“)
 - o Vzdálenějším indikátorem je v současném PRV výsledkový indikátor R.22 a R.25
- R.34 Propojení evropského venkova – „podíl venkovského obyvatelstva, které využívá výhod lepšího přístupu ke službám a infrastruktuře prostřednictvím podpory poskytované v rámci SZP“ (Connecting rural Europe: „share of rural population benefitting from improved access to services and infrastructure through CAP support“)
 - o Stejným indikátorem je v současném PRV výsledkový indikátor R25

¹ The bioeconomy comprises those parts of the economy that use renewable biological resources from land and sea – such as crops, forests, fish, animals and micro-organisms – to produce food, materials and energy.

The Bioeconomy clearly fits and contributes to these three strategic priorities:

- it can help tackle grand challenges regarding food and energy that require an open innovation approach, with close collaboration among all stakeholders;
- it is open science as it promotes research across disciplines and borders;
- it is open to the world because it promotes research across the EU and outside the EU borders and cooperation at a global scale to tackle global challenges.

- R.35 Podpora sociálního začleňování: počet osob z menšinových nebo ohrožených skupin, které využívají výhod podporovaných projektů sociálního začleňování (Promoting social inclusion: Number of people from minority and/or vulnerable groups benefitting from supported social inclusion projects)
 - o Nemá přibližný ekvivalent mezi současnými indikátory.

Výstupové indikátory:

Některé z možných výstupových indikátorů:

- O.23 Počet podnikatelů na venkově, kteří získali grant na zahájení činnosti (Number of rural entrepreneurs receiving installation grants)
- O.22 Počet zemědělců, kteří získali grant na zahájení činnosti
- O.27 Počet strategií místního rozvoje (LEADER)

2. STANOVENÍ SKUTEČNÉHO PROBLÉMU, NA KTERÝ MÁ POLITIKA REAGOVAT?

Kapitoly 2–10 obsahují především stručnější popis vybraných problémů, které jsou předmětem specifického cíle H. Detailnější analýzy a zdroje podpory ke tvrzením, které jsou v kapitolách 2-10 uvedeny, jsou obsahem kapitoly č. 13 Příloha. Ta se skládá z dílčích analytických podkladů k tematickým okruhům obyvatelstva a demografického vývoje na venkově; k ekonomice a podnikatelské struktuře ve vztahu k venkovu; k zaměstnanosti a příjmovému postavení venkovské populace; k ohrožení chudobou; a k vybavenosti (technické, dopravní a občanské).

i) Nedostatek pracovních míst a pracovních příležitostí na venkově

Venkov není v tvorbě pracovních míst soběstačný, práce schopné obyvatelstvo je do značné míry závislé na nabídce pracovních míst ve městech. Venkov vykazuje vyšší hodnoty dosažitelných uchazečů na jedno volné pracovní místo, zejména pak v obcích do 199 obyvatel.

ii) Nízká úroveň diverzifikace zemědělských podniků

Zemědělské podniky v ČR vykazují obecně nižší úroveň diverzifikace ve srovnání s EU-28. Výrazněji méně pak diverzifikuje skupina podniků fyzických osob, a to především v důsledku vyšší kapitálové náročnosti investic spojených s rozjezdem podnikání a dále z důvodů spojených s podnikatelskými riziky.

iii) Nižší občanská a technická vybavenost venkova

- dopravní infrastruktura – chybějící chodníky a horší stav místních a účelových komunikací, nižší úroveň kvality sítě polních cest, úsporné veřejné osvětlení

- technická infrastruktura – chybějící ČOV, veřejné kanalizace
- horší pokrytí vysokorychlostním internetem na venkově
- horší dopravní dostupnost malých obcí
- omezená vybavenost obcí obchodem, poštou, komunitním centrem, dále školskými, sociálními a zdravotními zařízeními
- veřejná prostranství, ozelenění obcí
- nevyvážená zájmová a spolková vybavenost
- nevyužité opuštěné nemovitosti (lokality typu brownfield)

iv) Výskyt chudoby a sociálního vyloučení ve venkovských lokalitách

- koncentrace ekonomicky či sociálně slabších/znevýhodněných obyvatel v určitých lokalitách
- nerovnoměrné rozložení chudoby v rámci společnosti (větší ohrožení některých skupin)
- chybějící nebo nízká úroveň sociálních služeb a jejich provázanost na venkově.

3. MECHANISMUS A PŘÍČINY PROBLÉMU

i) Nedostatek pracovních míst a pracovních příležitostí na venkově

V oblasti zaměstnanosti přetrvává na venkově jako hlavní problém nedostatek pracovních míst, venkov není v tvorbě pracovních míst soběstačný a jeho obyvatelé jsou do značné míry závislí na pracovních příležitostech ve městech. Podíl volných pracovních míst nabízených ve venkovských obcích je nižší než podíl venkovské populace na obyvatelstvu ČR celkem.

Problém nelze omezit pouze na nejmenší a výrazně odlehlé obce nebo venkov ve strukturálně postižených regionech (tj. obecně venkovské obce s vyšší nezaměstnaností), je vnímán i představiteli obcí příměstských (omezená možnost dojíždění určitých skupin obyvatelstva, dopad na nabídku služeb pro občany apod.).

Nižší nabídka pracovních míst na venkově přirozeně vychází z nižší koncentrace obyvatel ve venkovském prostoru a centralizace řady výrob a služeb ve městech.

Agrární sektor coby dřívější významný poskytovatel pracovních příležitostí v současnosti zaměstnává pouze cca 5 % venkovského obyvatelstva. Jeho možnosti absorbovat venkovské pracovní síly byly v minulém období velkou měrou vyčerpány mimo jiné i vlivem využívání výkonné mechanizace a automatizace celé řady pracovních procesů, v současnosti se otevírá prostor pro pracovní uplatnění venkovského obyvatelstva mj. v souvislosti s nutnou generační obměnou pracovníků v zemědělství (vysoké počty pracovníků důchodového a předdůchodového věku). Zaměstnanost a rozvoj podnikatelských aktivit v zemědělství lze přitom významně ovlivňovat nastavením nástrojů zemědělské politiky (podpora pěstování pracovně náročnějších plodin a živočišné výroby, podpora zahájení činnosti mladých zemědělských podnikatelů, diverzifikace zemědělských činností apod.). Potenciál tvorby nových pracovních míst má agrární sektor zejména v malých obcích. Mzdy v zemědělství dlouhodobě setrvávají pod úrovní mezd v průmyslu a NH, a to ve všech krajích ČR (Obrázky 4.11–4.16).

Lesnictví se potýká s nedostatkem pracovníků, chybí především dělníci a absolventi lesnických učilišť. Příčinou je především nižší atraktivita práce v lese, která souvisí i s vyšší fyzickou náročností a v neposlední řadě s nižším finančním ohodnocením. Průměrná mzda fyzických osob v lesnictví zaostává za průměrnou mzdou v průmyslu o zhruba 3 tis. Kč a za průměrnou mzdou celkem o cca 2 tis. Kč (MZe, 2019b).

Možnosti tvorby pracovních míst v nezemědělských odvětvích, zejména ve službách, rostou přímo úměrně s populační velikostí obce (dáno rozsahem lokální nabídky a poptávky), v nejmenších obcích jsou značně omezeny a limitovány mj. vzdělanostní a věkovou strukturou tamější populace.

ii) Relativně nízká úroveň diverzifikace zemědělských podniků

Diverzifikace byla podpořena v PRV 2007-2013 i v současném PRV 2014-2020. V ex post hodnocení minulého PRV 2007-2013 hodnotitelé považují opatření diverzifikace za efektivní a účinný nástroj, jak podpořit zaměstnanost, příjem a rozšíření aktivit zemědělských podniků ve venkovském prostoru (zejména pak podpora BPS, ale i cestovní ruch ve venkovských oblastech). Obecný trend diverzifikovat je rostoucí, nicméně ČR je stále pod úrovní průměru EU. Za hlavní překážky v diverzifikaci lze považovat nároky na vstupní kapitál s rozjezdem dalšího podnikání, obava z neznámého (nové podnikání, se kterým nemá zemědělec zkušenosti, konkurence na trhu), nedokončená infrastruktura potřebná k podnikání (technická, občanská).

Z průběžného hodnocení současného PRV vyplývá, že je postup implementace v oblasti diverzifikace pomalejší, žádosti podaly především malé a střední podniky. Dle zprávy z průběžného hodnocení PRV 2014-2020 by měl být kladen důraz na osvětu a zatraktivnění opatření.

iii) Nižší občanská a technická vybavenost venkova

V případě vybavenosti venkovských obcí jsou tyto příčiny společné pro všechny výše uvedené problémy:

- Závislost na dotacích u malých obcí – u nákladných projektů (např. výstavba ČOV, infrastruktury)
- Nízké příjmy malých obcí (nedostatečná daňová výtěžnost malých obcí vzhledem k rozvojovým potřebám) – souvisí s klesajícím počtem obyvatel v obci, dalšími faktory jsou hustota zalidnění, věková struktura (školy – počet dětí v obci), u menších obcí jsou vyšší náklady na obyvatele (např. na budování sítí a infrastruktury), nejsou levnější a alternativní možnosti nebo není v silách starosty je hledat (např. z důvodů omezených časových možností neuvolněných starostů, především u menších obcí)
- Rozdrobenost malých obcí (specifikum ČR), vysoký podíl velmi malých obcí, obce s vyšším počtem obyvatel jsou územně oddělená venkovská sídla

iv) Výskyt chudoby ve venkovských lokalitách

Problém chudoby souvisí zejména s celospolečenskou situací, jedná se o komplexní problém, který závisí na více faktorech. Příčiny těchto problémů pravděpodobně leží nejen v rovině individuálních faktorů (rodinná situace, zdravotní stav, vzdělání), skladby obyvatelstva v daném regionu, ale také v rovině strukturálních faktorů (zaměstnanosti, respektive nezaměstnanosti, struktury trhu práce, pracovního uplatnění a výše příjmů, dostupnosti a ceny bydlení). Míra ohrožení příjmovou chudobou se liší podle typu domácnosti, nejvíce ohroženy jsou domácnosti s jedním dospělým a alespoň jedním závislým dítětem,

jednotlivci z toho více ženy než muži a lidé nad 65 let. Skupiny, které mají nižší příjmy, jsou zároveň ohroženy zadlužením.

Z průzkumu potřeb v sociální oblasti ve venkovském prostředí (NS MAS ČR, 9/2018) vyplývá, že na venkově přetrvává nedostatek nabízených služeb pro některé skupiny obyvatel. Nedostatek volnočasových aktivit pro děti a mládež a sociálních služeb pro rodiny v nepříznivé sociální situaci. Pro seniory na venkově chybí nejen možnosti dalšího vzdělávání, ale také možnosti vykonávání zájmových činností a aktivit. Stejně tak je problémem i nedostačující kapacita v pobytových zařízeních a nízká podpora osob pečujících o seniory. Chybějí komunitní centra a místa pro společné setkávání obyvatel a sdílení informací. NS MAS (2018) spatřuje problémy v nepropojování informací, byrokracii, náročné administrativě při získávání grantů či v tom, že se zainteresované subjekty pravidelně nesetkávají.

4. JAKÝ JE ROZSAH A VÝVOJOVÝ TREND DANÉHO PROBLÉMU

i) Nedostatek pracovních míst a pracovních příležitostí na venkově

V posledních letech docházelo k tvorbě nových pracovních míst ve městech i na venkově, nezaměstnanost vyjádřená PNO v posledních letech postupně klesala a venkovské obce jako celek již od roku 2014 vykazují nižší nezaměstnanost než města (viz obr. 4.4). Vedle celkově příznivého hospodářského vývoje v posledních letech mají na relativně nižší nezaměstnanost na venkově vliv i změny migračních proudů – trendem posledních let je stěhování obyvatel z větších center do přilehlých suburbí, jež obecně vykazují nižší hodnoty nezaměstnanosti. V důsledku nižší nabídky volných pracovních míst na venkově jsou však celkově pro venkov příznačné vyšší hodnoty dosažitelných uchazečů na 1 volné pracovní místo a situace pro venkovské uchazeče o zaměstnání je tedy nadále ve srovnání s uchazeči z měst nepříznivější (viz obrázek 4.5). Přestože – paralelně se zlepšující situací na trhu práce celkem – se rozdíl proti městům snižoval, za velmi nepříznivou lze považovat situaci zejména v populačně malých obcích (do 199 obyvatel – viz obrázek 4.8). Mzdové ohodnocení pracovních míst v převážně venkovských regionech je nižší než v regionech převážně městských (Obrázky 4.9-4.10).

Vývoj pracovních míst v lesnictví vykazoval v období 1989-2013 sestupnou tendenci, od roku 2016 jejich počet mírně roste. Lesnictví ale vykazuje především nedostatek pracovníků dělnických profesí. V období 2015-2018 se prohloubil rozdíl v průměrné mzdě v lesnictví a průměrné mzdě v národním hospodářství (MZe, 2019b)

ii) Relativně nízká úroveň diverzifikace zemědělských podniků

V roce 2013 diverzifikovalo svou činnost průměrně 15,6 % zemědělských podniků v EU (Obrázek 3.8). Situace je v jednotlivých členských státech velmi rozdílná: v Portugalsku, Lotyšsku, Rumunsku, Polsku, Řecku, Španělsku, Bulharsku, Litvě, Kypru a na Maltě je tento podíl nižší než 5 %, v Dánsku dosahuje až 60,1 %, v Rakousku 51,7 %, ve Švédsku 37,3 %, v Německu 33 % a Lucembursku 30,3 %. Podíl ostatní produkce na celkové zemědělské produkci, jakožto ukazatel stupně diverzifikace, se u podniků FADN CZ pohybuje v letech 2015-2017 zhruba mezi 11-13 %, celkově výraznějším tempem roste úroveň u právnických osob (Obrázek 3.9). Hodnota ostatní produkce narostla v roce 2017 na 4754 Kč/ha, od r. 2014 o zhruba o 600 Kč/ha. Nejvýraznější podíl na ostatní produkci má prodej zemědělských služeb (zhruba 29 %), agroturistika zhruba 4 %, OZE zhruba 12 %. Rozdílnosti panují mezi jednotlivými kategoriemi podniku (podle velikosti, větší podniky provozující více OZE, menší podniky se zaměřením více na agroturistiku, ale i podle lokalizace podniku v méně příznivých oblastech pro hospodaření, viz. Obrázky 3.10–3.15).

iii) Nižší občanská a technická vybavenost venkova

U malých obcí je prakticky nereálné, aby splnily podmínky ekonomické efektivity pro získání dotace z národních zdrojů (pro technické a jiné vybavení obce).

Problém chybějících chodníků a místních komunikací uvedlo jako palčivý nejvíce obcí a dalo mu nejvyšší stupeň důležitosti v analýze potřeb obcí a měst tvořené Svazem měst a obcí v roce 2018.

Problém s nakládáním s odpady v malých obcích a připojení na kanalizaci, případně vybavenost obcí ČOV ohodnotily obce známkou 3,4, přičemž 5 je nejvyšší potřeba problém řešit (SMO, 2018). Podíl odděleně sbíraných složek, jako je papír, sklo či plasty, činil v převážně venkovských oblastech v průměru 17 %, což je o 0,7 p. b. více, než v oblastech převážně městských a zároveň o 0,6 p. b. více, než je republikový průměr (16,4 %). Od roku 2009 dochází v ČR k postupnému mírnému poklesu podílu komunálních odpadů odstraněných skládkováním, a to z 64 % v roce 2009 na 46 % v roce 2018, kdy bylo skládkováním odstraněno 2658,3 tis. t. komunálních odpadů.² K roku 2020 by měl tento podíl klesnout na 30 %. Chybějící kanalizace a veřejné vodovody jsou problémem u nejmenších obcí (do 500 obyv.), případně obcí, kde v posledních dekádách došlo k výraznému nárůstu počtu obyvatel, avšak infrastruktura je původní, tedy není odpovídající zaznamenanému nárůstu počtu obyvatel. Voda ze studní nemusí kvalitou odpovídat parametrům pitné vody, dotýká se jí problém sucha, v zemědělských oblastech se do vody dostávají pesticidy. V České republice je na kanalizaci napojeno 75 % obcí do 2 tis. obyv. Venkovských obcí vybavených kanalizací s napojením na ČOV je 48 %. Možnost připojení k veřejnému vodovodu mají domy v 87 % obcí s obyvateli do 2 tis. a na plyn je připojeno necelých 60 % těchto obcí.

Připojení k vysokorychlostnímu internetu je problémem v nejmenších obcích a na periferiích. Obce ho v analýze potřeb označily taktéž známkou 3,4 z 5 jako potřebu, která je potřeba řešit (SMO, 2018). V převážně venkovských a smíšených venkovských oblastech je nižší penetrace NGA přípojkami (umožňujících poskytování služeb vysokorychlostního internetu – o rychlosti 30 Mbit/s a více) než v oblastech městských (cca 74 % v oblastech venkovských a smíšených; 84,9 % v oblastech městských), viz Obr. 5.4. I v případě mobilních sítí jsou na tom venkovské a smíšené regiony hůře, než regiony městské (pokrytí LTE internetem všemi třemi operátory je v regionech venkovských a smíšených cca 94 %, zatímco v regionech městských až cca 99 % – viz Obr. 5.3).

Téměř polovina obcí do 3 tis. obyvatel není o víkendech obsluhována veřejnou dopravou. V Karlovarském a Jihočeském kraji v některých lokalitách chybí železnice (především hlavní tahy) a neexistují silniční alternativy (MD ČR 2017 – SRR problémová analýza). Nejhorší s veřejnou dopravou je na tom Plzeňský kraj, Jihočeský kraj a kraj Vysočina.

² CENIA (2018). Zpráva o životním prostředí České republiky. Praha: Ministerstvo životního prostředí ČR. Dostupné z: https://www.cenia.cz/wp-content/uploads/2020/05/Zprava_o_ZP_CR_2018.pdf

S nedostupností obce často souvisí další problémy týkající se chybějící vybavenosti obcí, kvůli ní dochází k omezování dopravy (není důvod do těchto obcí jezdit), s tím souvisí rušení linek, snižování počtu spojů. Řada obcí má potenciál v rozvoji cestovního ruchu, který je ovšem zpomalován špatnou dopravní dostupností, zejména pak o víkendech a státních svátcích.

V roce 2007 podle vyhledávací studie pro lokalizace brownfields bylo identifikováno 2355 lokalit s plochou větší než 1 ha, z toho 34,9 % zemědělského původu. Dle agentury CzechInvest (2007) ležela téměř polovina (48,6 %) všech zaznamenaných lokalit v obcích do 2 000 obyvatel (Skála a kol, 2012).³ Národní databáze brownfieldů v současné době eviduje na 3 500 lokalit, z nichž je více než 450 nabízeno investorům.⁴ V rámci inventarizační studie bylo identifikováno 1925 lokalit zemědělského původu s předpoklady velmi pravděpodobné existence brownfieldu (VUMOP, 2018). Za posledních 15 let došlo k poklesu výměry zemědělského půdního fondu o cca 60 tis. ha (ČUZK, 2018), Revitalizace brownfieldů je jednou z cest, jak alespoň částečně zábor zemědělské půdy (např. pro stavbu provozoven) eliminovat.

V rámci analýzy sítě polních cest bylo zjištěno, že přes 20 tis. km cest bylo v letech 1994-2019 navrženo, nicméně nerealizováno. Jsou to cesty, které jsou uvedeny v plánu společných zařízení pozemkových úpravy. Tyto cesty je možno považovat (resp. alespoň větší část z nich) za infrastrukturu, o kterou obce i další majitelé pozemků jim přilehlých stojí.

iv) Výskyt chudoby a sociálního vyloučení ve venkovských lokalitách

Podle souhrnných indikátorů podíl lidí ohrožených chudobou dlouhodobě klesá. Přesto je zde problém určitých oblastí, kde je mnohem více chudých nebo sociálně vyloučených obyvatel než v jiných regionech. Analýza sociálně vyloučených lokalit z roku 2015⁵ odhaduje počet sociálně vyloučených obyvatel na 95 000 až 115 000 osob. Sociálně vyloučené lokality⁶, kterých bylo zjištěno 606, se nacházejí ve všech krajích, nejvíce však v Karlovarském a Moravskoslezském kraji. Analýza sociálně vyloučených lokalit ČR (2015) rovněž poukazuje na to, že obecně roste počet vyloučených lokalit, ale snižuje se průměrný počet obyvatel žijících v každé z nich. V sociálně vyloučených lokalitách přibývá seniorů a zároveň narůstá počet lokalit, kde většinu obyvatel tvoří Romové. Nejčastěji v nich bydlí chudí a často nezaměstnaní lidé (průměrně 80–85 %) s nízkým vzděláním (většina obyvatel pouze se základním vzděláním). Nezaměstnanost je vyšší v etnicky jednolitých lokalitách a na venkově, kde je nedostatek pracovních míst. Sociálně vyloučené lokality se přesouvají do menších obcí s počtem obyvatel do 500, a přestože tyto obce tvoří téměř polovinu ze všech obcí, ve kterých

³ https://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/casopis/2012/2012-06/03_zemedelske.pdf.

⁴ <https://www.czechinvest.org/cz/Sluzby-pro-municipality/Nemovitosti-pro-podnikatelske-ucely/Brownfieldy> (září, 2018).

⁵ Čada, K. 2015. Analýza sociálně vyloučených lokalit ČR. GAC a spol.

⁶ Jsou místa, ve kterých dochází ke koncentraci více jak 20 osob, které jsou závislé na pobírání příspěvku na živobytí, a které obývají fyzicky či symbolicky ohraničený prostor (GAC spol. s r.o. 2015).

se sociálně vyloučené lokality vyskytují, počet sociálně vyloučených obyvatel v nich činí pouze 13 % ze všech sociálně vyloučených obyvatel. Většina se soustřeďuje ve větších sídlech s více jak 20 001 obyvateli.

Tyto skupiny obyvatel patří dlouhodobě mezi nejvíce ohroženy chudobou (viz bod 3).

5. JAK ZÁVAŽNÝ JE TENTO PROBLÉM?

i) Nedostatek pracovních míst a pracovních příležitostí na venkově

Nedostatek pracovních příležitostí ve venkovském prostoru má přímý dopad na celou venkovskou populaci, nejen na její produktivní složku.

Ekonomicky aktivní obyvatelstvo na venkově je z velké části závislé na pracovních nabídkách z měst, samotný venkov není schopen vygenerovat dostatečný počet pracovních míst pro vlastní obyvatelstvo. Z hlediska soběstačnosti vychází nejlépe pro venkov pracovní místa v zemědělství, lesnictví a rybolovu.

Za soběstačné v generování pracovních míst lze považovat až obce s 10 tis. a více obyvateli (počet pracovních míst zde převažuje nad počtem pracujících obyvatel zde sídlících – v menších obcích je tomu naopak).

Za velmi nepříznivou lze z hlediska uplatnění na trhu práce stále považovat situaci zejména v malých obcích (do 199 obyvatel) a v obcích vzdálených od velkých center (odlehlé obce). Vznik nových pracovních míst, příp. rozšíření podnikatelských aktivit zde mohou být komplikovány horší věkovou a vzdělanostní strukturou tamějšího obyvatelstva.

Nedostatek pracovních míst generovaných přímo ve venkovském prostoru může být problematický z hlediska udržení mladých lidí na venkově (úbytek obyvatel zejm. odlehklých obcí), má také výrazný dopad na celkovou zaměstnanost a příjmovou, resp. životní úroveň venkovského obyvatelstva. Nedostatek pracovních míst sekundárně může podmiňovat neudržitelnou vybavenost obcí (obchod, MŠ, ZŠ), omezenější nabídku služeb a kupní sílu obyvatel a samozřejmě též příjmy obcí.

ii) Relativně nízká úroveň diverzifikace zemědělských podniků

Diverzifikační aktivity zvyšují portfolio aktivit podniků a s tím i podporu příjmu z různých zdrojů. To snižuje riziko ohrožení podniků pro případy, kdy by jeden z příjmů vypadl. U českých podniků je diverzifikace stále na nižší úrovni ve srovnání s průměrem EU a ohrožení podniků pro případ výpadku příjmu je tak stále relativně vysoké.

S tím souvisí relativně vysoká závislost zemědělských podniků na důchodových podporách (např. přímé platby, LFA či dnes ANC platby), a to zvláště u některých skupin podniků (malé farmy, farmy hospodařící v horských ANC apod.). U těchto farem by byla čistá přidaná hodnota bez těchto důchodových podpor záporná.

iii) Nižší občanská a technická vybavenost venkova

Více v bodu iii, kap. 4.

iv) Výskyt chudoby a sociálního vyloučení ve venkovských lokalitách

Více v bodu iv, kap. 4.

6. JE TENTO PROBLÉM EFEKTIVNĚ ŘEŠITELNÝ V RÁMCI NÁSTROJŮ SZP?

i) Nedostatek pracovních míst a pracovních příležitostí na venkově

Nedostatek pracovních míst je řešen vícero opatřeními SZP. Z ex post analýzy PRV 2007-2013 vyplývá, že řada opatření (zejména osa III a IV) přispěla k nárůstu počtu pracovních míst na venkově.

MAS vytváří prostřednictvím koncových žadatelů i jejich projektů pracovní místa na venkově. Základním cílem MAS je zlepšování kvality života a životního prostředí ve venkovských oblastech. Pro programové období 2014–2020 bylo schváleno 178 strategií komunitně vedeného místního rozvoje na území MAS (tzv. SCLLD⁷), schvalování strategií proběhlo v letech 2016 a 2017. 178 schválených Strategií aktuálně pokrývá přes 6 mil. obyvatel – tedy 92,5 % z celkové venkovské populace ČR (NAVIGA 4, EACE, 2020).

Střednědobé hodnocení PRV 2019 uvádí, že na základě operace 19.2.1 (Podpora místního rozvoje na základě iniciativy LEADER (komunitně vedený místní rozvoj)), která primárně přispívá k naplňování prioritní oblasti 6B (Podpora místního rozvoje ve venkovských oblastech), bylo k 31. 12. 2018 vytvořeno 454,79 pracovních míst – z cílové hodnoty 750. Míra naplnění je tedy 61 %.

Většina úspěšných žadatelů je fyzickými osobami (1090 z celkového počtu 1724 proplacených žádostí k 30. 9. 2019), z právnických osob nejčastěji žádaly společnosti s ručeným omezením (372 proplacených žádostí), dále obce (89), akciové společnosti (84) a družstva (68). Žádostí, u kterých byla uvedena alespoň nějaká výměra lesních pozemků, bylo proplaceno 143. Největší podíl proplacených žádostí byl realizován dle článku 17.1.a „Investice do zemědělských podniků“ (56,15 %), a dále pak dle článku 19.1.b „Podpora investic na založení nebo rozvoj nezemědělských činností“. Články 25, 26 a 17.1.c, které se týkají rozvoje v lesním hospodářství (neproduktivní investice v lesích, investice do lesnických technologií a zpracování lesnických produktů, jejich mobilizace a uvádění na trh a lesnická infrastruktura), zaujímaly 8,58 % proplacených žádostí.

⁷ Strategie komunitně vedeného místního rozvoje.

Prioritní oblast 6B s názvem Podpora místního rozvoje ve venkovských oblastech směřuje k iniciativě LEADER a nabízí díky metodě implementace místní rozvojové strategie „zdola-nahoru“ řadu příspěvků k prioritním oblastem rozvoje venkova. Znalost místního prostředí a využití potenciálu dané lokality povede k realizaci akcí, které budou nejlépe reagovat na konkrétní místní problémy a podpora PRV tak může být efektivnější než při plošném centrálním řízení.

V roce 2019 byla Ministerstvem zemědělství ČR schválena koncepce biohospodářství v ČR (MZE, 2019a), kde je za klíčový faktor považována stimulace podnikání, které povede k podpoře místního rozvoje. Předpokládá se, že bude v rámci víceletého finančního rámce a činností plánovaných v rámci EU podporováno vzdělávání v oblasti podnikových dovedností (např. nové obchodní přístupy, prezentace podnikatelských postupů, příklady pozitivních synergií s místními komunitami, zásady biohospodářství atp.). Koncepce nebyla prozatím implementována v takové úrovni, aby bylo možno posoudit její dopad. Nicméně její uvedení v život dává předpoklad k efektivnějšímu zavádění (cílení) některých konceptů bioekonomiky; poskytuje zároveň rámec pro možné uplatnění v budoucí SZP. Co se udržení a tvorby pracovních míst na venkově týče, koncepce doporučuje zejména se zaměřit na udržitelný cestovní ruch a zelený turismus (agroturistiku) nebo udržitelný rozvoj biohospodářství ve venkovských oblastech jako pozitivní faktor pro řešení depopulace vytváření pracovních míst a obchodních příležitostí založených a moderních digitálních technologiích a inovativních obchodních praktikách.

ii) Relativně nízká úroveň diverzifikace zemědělských podniků

Problém je efektivně řešitelný v rámci nástrojů SZP, v současnosti je tento problém řešen v rámci PRV 2014-2020 především prioritní oblastí 6A. Ve zprávě ze střednědobého hodnocení (NAVIGA 4, EVALUATION ADVISORY CE, 2019) se uvádí, že v rámci 6. výzvy PRV došlo k registraci vyššího počtu projektů v operacích 6.4.1 a 6.4.2 než v předchozím období, nicméně je prozatím nízký implementační pokrok v počtu vytvořených pracovních míst. Z ex post analýzy PRV 2007-2013 vyplývá, že opatření podporující diverzifikaci a rozvoj podnikání na venkově bylo efektivní. V minulém PRV 2007-2013 byly na diverzifikaci a rozvoj podnikání zaměřeny především tyto tři opatření: III.1.1 Diverzifikace činností nezemědělské povahy; opatření III.1.2 Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje; opatření III.1.3 Podpora cestovního ruchu. Podpora diverzifikace byla též v rámci operace 19.2.1 „Podpora provádění operací v rámci komunitně vedeného místního rozvoje“. Do článku 19.1.b, jehož účelem je podpora investic na založení nebo rozvoj nezemědělských činností, směřovala více jak čtvrtina proplacených žádostí.

Obdobně jako u podpory pracovních míst na venkově (bod i) i zde bude možné do budoucna uplatnit koncepci biohospodářství, kterou v roce 2019 schválilo Ministerstvo zemědělství ČR (MZe, 2019a). Z koncepce vycházejí doporučení, která bude možné využít při

plánování podpory diverzifikace zemědělských podniků, jedná se zejména udržitelný cestovní a zelený cestovní ruch, udržitelné hodnotové řetězce venkova v oborech, jako je průmysl založený na biotechnologiích a bioenergii nebo udržitelný rozvoj biohospodářství ve venkovských oblastech, zavedení inovativních klíčových technologií (nanotechnologie, biotechnologie atp.) do tradičních oborů (např. potravinářství, dřevařství).

iii) Nižší občanská a technická vybavenost venkova

Ze závěru ex post analýzy PRV 2007–2013 vyplývá, že v rámci opatření pro podporu technické a vodohospodářské vybavenosti obcí byly plánované cíle splněny ve všech stanovených výstupových i výsledkových indikátorech. Ve většině případů došlo k výraznému převýšení plánovaných cílových hodnot. Projekty týkající se občanské vybavenosti měly zásadní vliv v podpořených obcích na zvýšení spokojenosti obyvatel a vedly k rozvoji zcela nových společenských aktivit. Cílová hodnota nebyla naplněna pouze u podpory připojení venkovského obyvatelstva k internetu, nicméně podpořené obce vykazovaly vyšší dynamiku při zavádění internetu v porovnání s nepodpořenými obcemi.

Díky tomuto výsledku lze zhodnotit dosažení výstupů jako efektivní.

Konkrétně bylo v podopatření III.2.1.1. Obnova a rozvoj vesnic podáno 2891 žádostí, z nichž bylo schváleno 1120 projektů a celková alokace na opatření 194 334 tis. EUR byla vyčerpána v celkové výši (100 %). Bylo podpořeno 983 obcí. Cílová hodnota byla překročena o více než 40 %.

Nedostatečná občanská vybavenost je dílem řešitelná pomocí MAS, zejména menší projekty, jako je zázemí pro turistiku, komunitní školy, sportoviště a služby občanům. Co se týče realizace polních cest, pokrok je relativně pomalý, většina naplánovaných cest v rámci plánu společných zařízení ještě realizována nebyla.

V rámci PRV 2014–2020 byla v roce 2019 vypsána první výzva MAS dle článku 20 „Základní služby a obnova vesnic ve venkovských oblastech“. Úspěšnost zatím není známa a bude ji možno posoudit až s odstupem času, nicméně lze predikovat velký zájem.

iv) Výskyt chudoby a sociálního vyloučení ve venkovských lokalitách

Tento problém není efektivně řešitelný pomocí SZP, ale je řešen v rámci kohezní politiky, respektive promítá se v nastavení karet tematických podoblastí Národní koncepce realizace politiky soudržnosti v ČR po roce 2020.

Hlavním cílem SZP není snižování chudoby, nicméně realizací některých opatření může SZP přispívat v přenesené rovině i k tomuto cíli. Zejména tím, že je podporován hospodářský rozvoj regionů – je podporována produkce v méně konkurenceschopných oblastech, zachování a vytváření pracovních míst a nových pracovních příležitostí i pro méně kvalifikované pracovní síly, posílení ekonomického potenciálu regionů, tím přispívá i k zachování a rozvoji služeb na

venkově a stabilizaci venkovských oblastí, čímž působí i na snížení ohrožení chudobou v těchto oblastech.

Současnou politikou lze ovlivnit podmínky pro zachování a podporu hospodářského rozvoje (včetně vzdělávání a šíření informací mezi aktéry venkova). Nelze však ovlivnit zapojení jednotlivců a využití možností plynoucích z těchto podpor.

Výskyt chudoby ve venkovských oblastech byl a je vhodným tématem pro strategie MAS, zejména pro vyloučené skupiny obyvatel, staré lidi a mládež. Často je však toto téma v současné době spíše financováno ze zdrojů OPZ nebo IROP.

Řada problémů venkova je efektivně řešena místními akčními skupinami (MAS) prostřednictvím integrované strategie SCLLD. MAS je na politickém rozhodování nezávislým společenstvím občanů, neziskových organizací, soukromé podnikatelské sféry a veřejné správy (obcí, svazků obcí a institucí veřejné moci), které spolupracuje na rozvoji venkova, zemědělství a získávání finanční podpory z EU a z národních programů pro svůj region, metodou LEADER. MAS jsou základním článkem komunitně vedeného místního rozvoje v České republice.

Výsledkové indikátory R 22 Podíl venkovské populace pokryté strategiemi místního rozvoje a R 24 Pracovní místa vytvořená v rámci podpořených projektů (LEADER) a podíl výdajů na celkových výdajích (M19) jsou uvedeny níže v tabulce.

Tabulka 1: Výsledkové indikátory R 22/T21, R 24/T23 a podíl výdajů na celkových výdajích (M19)

Indikátor	Hodnota k 31. 12. 2019 (a)	Cílová hodnota (b)	Míra naplnění (a/b)
R 22/T21 (93510) Podíl venkovské populace pokryté strategiemi místního rozvoje (19.2)	92,5 %	66 %	140 %
R 24/T23 (94800) Pracovní místa vytvořená v rámci podpořených projektů (LEADER) (19.2)	454,79	750	61 %
Podíl výdajů LEADER na celkových výdajích PRV (M19)	1,64 %	NS	NS

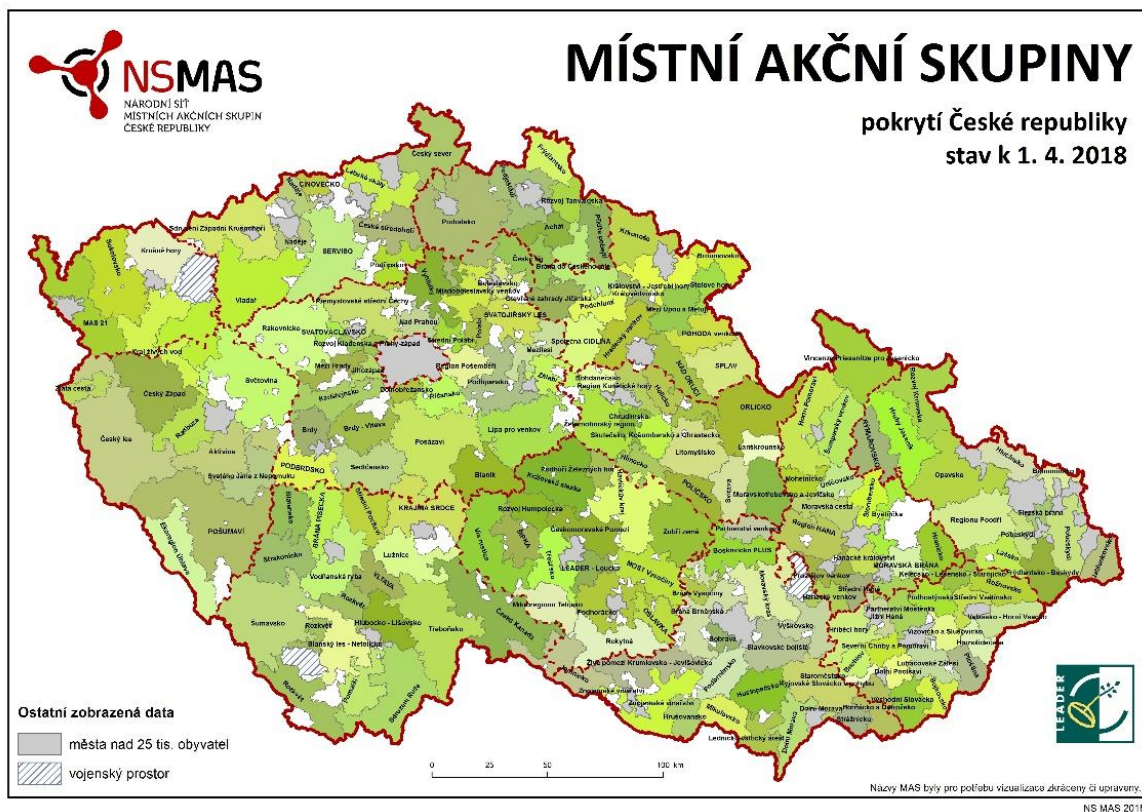
Zdroj: Střednědobé hodnocení PRV 2019

V České republice bylo k 14. 6. 2019 evidováno celkem 179 MAS, které územně zahrnují 94 % obcí ČR dle dat ČSÚ. Zároveň všechny tyto MAS prošly úspěšně tzv. procesem Standardizace (Metodika pro standardizaci místních akčních skupin v programovém období let 2014-2020), jehož výsledkem je nejen obdržení Osvědčení o standardizaci, umožňující realizovat SCLLD na vymezeném územní působnosti MAS.

Podíl venkovské populace pokryté strategiemi místního rozvoje je naplněn na 142 % z plánované hodnoty. Schválené strategie pokrývají přes 6 mil. obyvatel – tedy více než tři čtvrtiny celkové venkovské populace ČR.

Vysoké pokrytí MAS na území ČR je vyjádřeno graficky na mapě níže:

Obrázek 1: Místní akční skupiny – pokrytí ČR k 1. 4. 2018

Zdroj: nsmascr.cz

Na základě Metodického pokynu MMR je prováděna mid-term evaluace realizace a plnění integrovaných SCLLD s údaji platnými k 31. 12. 2018. Tuto evaluaci zpracovala každá MAS v 1. pol. roku 2019 se zaměřením na konkrétní strategii, resp. MAS/území MAS.

NS MAS projednala s MZe přípravu zařazení vybraných aktivit tzv. čl. 20 Základní služby a obnova vesnic ve venkovských oblastech do modifikace programového dokumentu PRV. Jedná se o aktivity dle oblastí uvedené v Pravidlech.

Byly vyspecifikovány jednotlivé oblasti podpory, i s ohledem na možné překryvy s ostatními dotačními programy a riziko veřejné podpory. Nové aktivity je možné do Strategii CLLD přidat až v návaznosti na závěry střednědobé evaluace, tj. v průběhu roku 2019.

Mezi hlavní témata řešená CLLD v rámci PRV patří podpora investic do zemědělství a potravinářství, řešení nezaměstnanosti ve venkovských oblastech, podpora podnikatelských příležitostí, podpora zakládání nových a rozvoj stávajících podnikatelských subjektů, realizace opatření v lesích, aj.

7. MÍRA STÁVAJÍCÍHO ŘEŠENÍ PROBLÉMU

7.1. Míra řešení ve stávající SZP (úspěšnost/neúspěšnost).

i) Nedostatek pracovních míst a pracovních příležitostí na venkově

Podpora pracovních míst na venkově je ať už přímo nebo nepřímo řešena různými opatřeními současné SZP. V rámci PRV 2014-2020 jsou na rozvoj pracovních míst navázána opatření z prioritních oblastí 6A a 6B. Z oblasti 6A podpořené projekty vytvořily prozatím méně pracovních míst, než se očekávalo, nízký je počet vytvořených pracovních míst i v oblasti podpory agroturistiky. U závazkovaných či registrovaných projektů je patrný relativní pomalý nárůst pracovních míst. Prohlubuje se disproporce s ohledem na naplňování cílových hodnot v čerpání alokace či počtu podpořených projektů a počtu nově vytvořených pracovních míst.

Relativně úspěšnějším kritériem nežli vytvoření nového pracovního místa je u opatření 6.4.1 i 6.4.2 zaměstnávání sociálně znevýhodněného zaměstnance. Na základě obou opatření bylo podáno ke konci února 2020 celkem 1711 žádostí o dotaci, kde bylo uplatněno preferenční kritérium zaměstnávání sociálně znevýhodněného zaměstnance ve zhruba 40 % žádostí, naproti tomu preferenční kritérium vytvoření nového pracovního místa bylo využito ve zhruba 18 % žádostí.

V úvodu implementace PRV docházelo ke zpoždění při předkládání a schvalování Strategii komunitně vedeného místního rozvoje (na straně ŘO PRV, ale i dalších ŘO), postupně byly v průběhu roku 2017 vypisovány výzvy jednotlivých MAS. Velká část žádostí byla registrována až v druhé polovině roku 2017 a postupně dochází k zahajování jejich realizace.

Mezi další opatření, která přispívají k řešení nedostatku pracovních míst, patří opatření M19 a operací 19.2.1 Podpora provádění operací v rámci strategie komunitně vedeného místního rozvoje a 19.3.1 Příprava a provádění činností spolupráce MAS. Pro podporu aktivit v rámci operace 19.2.1 byly vytvořeny Fiche, které vymezují oblasti podpory pro konečné žadatele. MAS tak mohou přispívat k aktivitám jako jsou například předávání znalostí a informační akce, investice do zemědělských podniků, zpracování a uvádění na trh zemědělských produktů, lesnická infrastruktura, zemědělská infrastruktura, pozemkové úpravy, podpora investic na založení nebo rozvoj nezemědělských činností, zavádění preventivních protipovodňových opatření v lesích, investice do ochrany melioračních a zpevňujících dřevin, neproduktivní investice v lesích, investice do lesnických technologií a zpracování lesnických produktů, jejich mobilizace uvádění na trh, horizontální a vertikální spolupráce mezi účastníky krátkých dodavatelských řetězců a místních trhů. Operace 19.3.1. podporuje spolupráci MAS, a to v rámci ČR případně nadnárodní spolupráci.

ii) Relativně nízká úroveň diverzifikace zemědělských podniků

V současnosti je tento problém řešen v rámci PRV 2014–2020 především opatřením z prioritní oblasti 6A a navazuje na opatření III.1.1, III.1.2 a III.1.3 z PRV 2007–2013. Dle Průběžné jarní hodnotící zprávy PRV 2014–2020 (NAVIGA, 2020) je k 31. 12. 2019 počet podpořených podniků v rámci diverzifikace podnikání spíše nižší. Opatření zaměřená na diverzifikaci cílí především na malé podniky a plní tím svůj záměr podpořit rozvoj malých podniků. U podpořených malých podniků převažují mikropodniky. Nejvyššího pokroku dosahuje operace 6.4.1, a po snížení původních cílových hodnot i operace 6.4.3, nicméně i zde je plnění vůči cílovým hodnotám zhruba na pětinu. U operace 6.4.2 je prozatím plnění v řádu jednotek procent. Uvážíme-li všechny úspěšné žádosti, u operace 6.4.1 směřovaly finanční prostředky především do nákupu strojů a technologií, u operace 6.4.2 pak na stavební výdaje. Zaměříme-li se pak na podpořené lesnické podniky, zde dominoval u operace 6.4.1 předmět plnění nákup strojů a stavební výdaje, u operace 6.4.2 drtivá většina finančních prostředků směřovala na stavební výdaje.

Lze konstatovat, že vzhledem k počtu závazkovaných a registrovaných projektů přispěje PRV k diverzifikaci činností v zemědělství v zamýšlené míře v rámci operace 6.4.1, neboť závazkované projekty v operaci 6.4.1 naplňují cílovou hodnotu počtu podpořených podniků z téměř 80 % a v procesu hodnocení je navíc stále 439 projektů. Ekonomické posouzení – zvýšení HPH u podpořených podniků – nebylo vzhledem k chybějícím datům v této fázi hodnoceno.

iii) Nižší občanská a technická vybavenost venkova

V současném PRV 2014–2020 jsou na technickou vybavenost zaměřeny následující opatření:

Pozemkové úpravy (4.3.1.) cíle:

- obnovení osobního vztahu lidí k zemědělské půdě a krajině s důrazem na zvýšení kvality života na venkově
- zpřístupnění pozemků jejich vlastníkům a celkové zvýšení prostupnosti krajiny
- vytvoření podmínek pro racionální hospodaření na zemědělských pozemcích
- důsledná ochrana zemědělské půdy
- ochrana kvality vody, zvýšení její retence v krajině a minimalizace povodňových škod
- obnovení struktury krajiny, zvýšení její biodiverzity a celkové ekologické stability

V rámci této operace bylo proplaceno k 31. 12. 2019 celkem 219 projektů. V rámci pozemkových reforem bylo k 31. 12. 2019 vybudováno 311 km polních cest, které zajišťují zpřístupnění pozemků. Míra naplnění cílové hodnoty je zhruba 40 %.

iv) Výskyt chudoby a sociálního vyloučení ve venkovských lokalitách

V rámci SZP je na podporu sociálního začleňování, snižování chudoby a hospodářského rozvoje ve venkovských oblastech zaměřena priorita 6 z druhého pilíře rozvoje venkova. Stávající opatření pro rozvoj venkova priorita 6:

- usnadnění diverzifikace, vytváření a rozvoje malých podniků, jakož i pracovních míst
- posílení místního rozvoje ve venkovských oblastech
- zlepšení dostupnosti, využívání a kvality informačních a komunikačních technologií ve venkovských oblastech

V PRV 2014-2020 je u operací 6.4.1 Investice do nezemědělských činností a 6.4.2 Podpora agroturistiky záměr b), který směřuje na hospodářsky slabší kraje. Jedná se o území krajů Ústeckého, Moravskoslezského a Karlovarského.

Další nástroj pro řešení nejen tohoto tématu je Komunitně vedený místní rozvoj (CLLD), který je v letech 2014–2020 realizován z různých zdrojů prostřednictvím Místních akčních skupin (MAS) a je zapojen do několika operačních programů.

Z časového hlediska realizace projektů byla podstatná podmínka pro zahájení činnosti, a to kdy byly jednotlivým MAS schváleny jejich SCLLD a vydány akceptační dopisy, teprve poté mohly zahájit proces vyhlášení výzev. Na konci roku 2016 bylo vydáno 16 akceptačních dopisů, k 30. 6. 2017 to bylo 100 akceptačních dopisů a k 31. 12. 2017 již byly vyhodnoceny žádosti o realizaci SCLLD všech MAS, jedna nebyla schválena, existuje tedy 178 schválených strategií CLLD.

Podíl výdajů LEADER na celkových výdajích PRV poměřovaný proplacenými prostředky dosahuje 1,64 % výdajů PRV (NAVIGA, 2020).

V oblasti tvorby nových pracovních míst je zatím indikátor naplňován z 61 % (NAVIGA, 2020)

Je třeba také zmínit, že do PRV 2014-2020 je nově zařazen článek 20 “Základní služby a obnova vesnic ve venkovských oblastech.” Tím pak mohou MAS začít do svých strategií zařazovat po mid-term evaluaci mnoho dalších aktivit. Implementace článku 20 přispěje ke zlepšení základních služeb a obnovy vesnic ve venkovských oblastech.

Střednědobé hodnocení PRV 2019 uvádí, že „Přidanou hodnotu metody LEADER, realizovanou v PRV prostřednictvím místních akčních skupin, je nutné vymezit i v její kvalitativní dimenzi (viz např. EVROPSKÁ KOMISE – Generální ředitelství pro zemědělství a rozvoj venkova – Oddělení C.4 (2017): Pokyny. Hodnocení LEADER/CLLD Brusel), a to v posílení sociálního kapitálu (zapojení obyvatel) na venkově a dále v posílení výsledků a dopadů PRV (přínos aktivit). Ukazuje se, že místní akční skupiny, často jako relativně nové entity na venkově (57 místních akčních skupin bylo podpořeno v rámci opatření III.4.1 PRV 2017-13, tedy na svém území nerealizovalo žádné výzvy v předchozím programovém období) získaly status relevantního subjektu, který přináší jednak znalosti a jednak pomáhá budovat sítě.

Přes metodu LEADER jsou posilovány výsledky a dopady PRV rovněž v multiplikačním efektu. Případová šetření v terénu ukazují, že díky činnosti MAS se do PRV zapojily nové subjekty, které jednak dosud žádné projekty v PRV nerealizovaly, a dále, že účast na aktivitách MAS jim přináší i nové zakázky. Tato přidaná hodnota se ovšem do kvantitativních ukazatelů promítne v časovém zpoždění (realizace zakázky, její proplacení, zobrazení v účetních výkazech, zanesení do monitoringu). Problematickou oblastí je v kvalitativním šetření zmiňována délka a složitost administrativního procesu.“

7.2. Míra současného řešení problému jinými politikami

i) Nedostatek pracovních míst a pracovních příležitostí na venkově

1. Evropský sociální fond – OP Zaměstnanost, který pokrývá následující oblasti:

- podpory zaměstnanosti,
- rovných příležitostí žen a mužů,
- adaptability zaměstnanců a zaměstnavatelů,
- dalšího vzdělávání,
- sociálního začleňování a boje s chudobou,
- modernizace veřejné správy a veřejných služeb a
- podpory mezinárodní spolupráce a sociálních inovací v oblasti zaměstnanosti, sociálního začleňování a veřejné správy.

S ohledem na způsobilost výdajů financovaných z Evropského sociálního fondu podporuje OP Zaměstnanost intervence nehmotného charakteru.

Na aktivity OP Zaměstnanost se zaměřují i MAS. Cílem je zvýšit zapojení lokálních aktérů do řešení problémů nezaměstnanosti a sociálního začleňování.

OP zaměřený na zaměstnanost bude pokračovat i v programovém období 2021–2027, a to pod názvem OP Zaměstnanost Plus 2021-2027 (MPSV, 2020). V rámci priority 1 „Budoucnost práce“ bude mimo jiné snahou zlepšovat přístup k zaměstnání pro všechny uchazeče o zaměstnání, zejména mladé lidi a dlouhodobě nezaměstnané a znevýhodněné skupiny na trhu práce a neaktivní osoby, podporovat samostatně výdělečné činnosti a sociální ekonomiku.

2. Podpora zaměstnanosti v rámci ČR

a) Aktivní politika zaměstnanosti (APZ)

Součástí státní politiky zaměstnanosti je podpora zřizování nových pracovních míst poskytováním příspěvků zaměstnavatelům při zaměstnávání uchazečů o zaměstnání, i uchazečům samotným. Jedná se zejména o následující opatření (nástroje) APZ:

- rekvalifikace

- investiční pobídky (podpora tvorby nových pracovních míst a podpora školení a rekvalifikace zaměstnanců v gesci MPSV)
- veřejně prospěšné práce, společensky účelná pracovní místa
- příspěvek na zapracování
- příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program
- opatření APZ na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením

V budoucím programovém období po roce 2021 se plánuje provazba na Strategii regionálního rozvoje ČR 2021+. Ministerstvo zemědělství ČR (MZe) se zavázalo k plnění vybraných typových opatření, které mohou přispět k udržení a rozvoji zaměstnanosti. Jedná se o:

- Typové opatření 1: Zlepšit mikroklimatické podmínky v metropolitních územích (MZe spolugestor)
- Typové opatření 2: Zlepšit mikroklimatické podmínky v aglomeracích (gestor)
- Typové opatření 3: Diverzifikovat ekonomické činnosti v regionálních centrech a jejich zázemí (spolugestor)
- Typové opatření 4: Revitalizovat brownfieldy (spolugestor)
- Typové opatření 5: Posílit koordinační roli obce při usměrňování rozvoje krajiny (spolugestor)
- Typové opatření 6: Posílit odpovědnost vlastníka půdy za kvalitu prostředí (gestor)
- Typové opatření 7: Využít moderních systémů hospodaření v krajině a snížit negativní dopady intenzivního způsobu hospodaření v území (gestor)
- Typové opatření 8: Rozvíjet komunitní život v obcích (spolugestor)
- Typové opatření 46: Zajistit občanskou vybavenost (spolugestor)

Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR

Národní akční plán adaptace na změnu klimatu Opatření 8.2: Diverzifikace zemědělských činností

Úkol 8_2.1: V rámci poskytování zemědělských podpor prioritizovat malé zemědělské podniky

Souhrnný akční plán Strategie restrukturalizace Ústeckého, Moravskoslezského a Karlovarského kraje 2018 - 2019

E.3.1. Podpora rozvoje venkovských oblastí ve strukturálně postižených regionech

Koncepce rozvoje venkova

Její předložení na vládu se předpokládá v 1.pol. r. 2020. Prováděcím dokumentem bude Akční plán Strategie regionálního rozvoje.

IMPLEMENTAČNÍ PLÁN Strategie resortu Ministerstva zemědělství 2017-2020

Strategický cíl A.3 Zajištění vyváženého ekonomického rozvoje a životaschopnosti zemědělských podniků

Opatření: A.o.48 Podpora diverzifikace činností zemědělských podniků.

Strategický cíl A.5 Zlepšení vztahů zemědělství k venkovu
A.o.64 Podpora investic do diverzifikace zemědělských činností, zejména ve sféře partnerství s municipalitami (odpadové hospodářství, komunální služby, lokální energie atd.).
A.o.68 Podpora MAS a přístupu LEADER (komunitně vedený místní rozvoj).
A.o.69 Preference investičních podpor pro renovace zemědělských brownfields, pro zvelebení zemědělských usedlostí v intravilánu obcí a diverzifikace (agroturistika ve spojení s ŽV).

Strategický cíl A.7 Snížení dopadů rizikovosti podnikání v zemědělství
A.o.84 Podpora diverzifikace činností zemědělských podniků

iii) Nižší občanská a technická vybavenost venkova

IROP – Integrovaný regionální operační program (MMR)

Zkvalitnění veřejných služeb a podmínek života pro obyvatele regionů (5.2. Prioritní osa 2)

Podporované aktivity:

1. Deinstitutionalizace sociálních služeb za účelem sociálního začleňování a zvýšení uplatnitelnosti na trhu práce
2. Infrastruktura pro dostupnost a rozvoj sociální služby
3. Podpora rozvoje infrastruktury komunitních center za účelem sociálního začleňování a zvýšení uplatnitelnosti na trhu práce
4. Sociální bydlení

MMR – Program rozvoje a obnovy venkova.

Dotační titul č. 117d8210A - Podpora obnovy místních komunikací

Budou podporovány akce zaměřené na obnovu místních komunikací a jejich součástí dle zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů, konkrétně na:

- všechny konstrukční vrstvy vozovek a krajnic, odpočívky, přidružené a přídatné pruhy, parkovací zálivy včetně zastávkových pruhů linkové osobní dopravy;
- místní komunikace vedené na mostních objektech (nadjezdy), včetně těchto objektů;
- napojení místní komunikace na příslušnou pozemní komunikaci; je-li tato v majetku obce
- dále pokud jsou nedílnou součástí obnovy dané místní komunikace: - obnovu kanalizace, včetně úprav k odvádění vody (jen tehdy, slouží-li výlučně k odvádění povrchových vod z této komunikace), - obnovu propustků, ostatních povrchových odvodňovacích zařízení, galérií, opěrných, zárubních, obkladních a parapetních zdí, taras, násypů a svahů, dělicích pásů, příkopů.

Dolní limit dotace na jednu akci činí 500 tis. Kč. Horní limit dotace na jednu akci činí 5 mil. Kč.

Dotační titul č. 117d8210D - Podpora vítězů soutěže Vesnice roku

Budou podporovány akce zaměřené na:

- obnovu a údržbu venkovské zástavby (s výjimkou bytového fondu) a občanské vybavenosti (např. radnice, školy, předškolní zařízení, kulturní zařízení, hasičské zbrojnice, sakrální stavby, hřbitovy, drobné stavby apod.),
- komplexní úpravu veřejných prostranství,
- obnovu a zřizování veřejné zeleně,
- rekonstrukci a výstavbu místních komunikací, stezek a veřejného osvětlení,
- obnovu a pořízení technického vybavení a zařízení,
- přípravu a realizaci propagačních materiálů obce a prezentace obce v souvislosti s umístěním v soutěži Vesnice roku.

Dotační titul č. 117d8210H – Podpora budování a obnovy míst aktivního a pasivního odpočinku

Budou podporovány akce s výstupy sloužícími široké veřejnosti, jejichž provoz je hrazen z obecního rozpočtu, jejich užívání není zpoplatněno a jsou veřejně přístupné. Výstupy nesmí být komerčně využívány a sloužit k provozování ekonomické činnosti. Jde především o:

- obnovu nebo vybudování veřejných hřišť a sportovišť, dětských dopravních hřišť,
- obnovu obecních koupališť lokálního charakteru,
- obnovu nebo vybudování naučných/zážitkových stezek (vyjma cyklostezek),
- obnovu nebo vybudování zařízení pro volnočasové aktivity (vnitřní a vnější prostory pro setkávání, komunitní a spolkovou činnost).

Dotační titul č. 117d8210K – Podpora venkovské pospolitosti a spolupráce na rozvoji obcí

Podporovány budou akce zaměřené na:

- prezentaci úspěšných projektů zaměřených na obnovu a rozvoj venkova s nadregionálním dosahem,
- výměnu zkušeností při přípravě projektů zaměřených na obnovu a rozvoj venkova s nadregionálním dosahem,
- odborné vzdělávání starostů související s výkonem jejich funkce

Dotační titul č. 117d8210G – Obnova drobných sakrálních staveb a hřbitovů

Budou podporovány akce zaměřené na obnovu drobných sakrálních staveb nalézajících se v katastrálním území obce, které nejsou prohlášeny kulturní památkou a jsou v majetku účastníka podprogramu. Jedná se zejména o obnovu staveb jako:

- kaple, kaplička, márnice,
- socha,
- boží muka, kříž.

Dále pak na obnovu:

- prostoru hřbitovů,
- hřbitovní zdi.

Dotační titul č. 117d8210B – Podpora obnovy sportovní infrastruktury

Podporovány budou akce zaměřené na:

- na obnovu školních hřišť (multifunkční a víceúčelová hřiště a sportoviště apod.), které slouží pro hodiny tělesné výchovy,
- na obnovu školních tělocvičen. Nový dotační program MMR - "Program rozvoje regionů 2019+" také bude minimálně částečně cílit na zmíněné potřeby venkova.

Další národní dotační tituly pro obce MMR:

Územní plán (program Podpora územně plánovacích činností obcí)

Národní program podpory cestovního ruchu v regionech

Podprogram rozvoj základní a doprovodné infrastruktury cestovního ruchu

Podporován rozvoj:

- doprovodné infrastruktury cestovního ruchu v regionech
- vybavenosti turistických tras (pěší, cyklo, hipo, lyžařská, vodní turistika a další udržitelné formy cestovního ruchu)
- rozvoj navigačních a informačních systémů, podpora úpravy lyžařských běžeckých tras
- ekologicky šetrné dopravy návštěvníků v turistických regionech a v neposlední řadě i monitoring návštěvníků.

Regenerace sídlišť (program Podpora bydlení)

Technická infrastruktura

- technická a dopravní infrastruktura (pozemní komunikace, vodovod, kanalizace)

Pečovatelství (program Podpora bydlení, podprogram Podporované byty)

- Výstavba bytů pro osoby 65+ a osoby fyzicky závislé na jiné osobě

Komunitní domy seniorů (program Podpora bydlení, podprogram Podporované byty)

- Výstavba Komunitních domů seniorů pro zajištění sociálního nájemního bydlení pro osoby z cílové skupiny

Evropské strukturální a investiční fondy. Prioritní osa 4 OP programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost. Dotační titul Vysokorychlostní internet. Byly vyhlášeny dvě výzvy, v březnu 2017 a dále v únoru 2019. Primárním cílem programu je zvýšení dostupnosti připojení k vysokorychlostnímu internetu i v odlehlých oblastech českého venkova.

Obslužnost venkova v širším slova smyslu je podporována i národními dotačními tituly dalších rezortů (MZe,):

- MŽP – Program Rozvoj Místní Agendy 21
- MZ – Program Podpora dostatečného zajištění zdravotních služeb v regionech s omezenou dostupnou zdravotní péčí (praktičtí a zubní lékaři)
- MŠMT – program Rozvoj výukových kapacit mateřských a základních škol zřizovaných územně samosprávnými celky v letech 2017 a 2018
- MF – program Podpora rozvoje a obnovy materiálně-technické základny regionálních škol v okolí velkých měst

Nevyužité opuštěné nemovitosti (lokality typu brownfield)

- Národní strategie regenerace brownfieldů 2016–2020
Snížení počtu brownfieldů a záborů zemědělské půdy pro novou výstavbu na základě principů trvale udržitelného rozvoje, zlepšení kvality urbánního prostředí a zvýšení konkurenceschopnosti obcí a měst
- Program regenerace a podnikatelské využití brownfieldů (MPO) Finanční podpora pro obce a kraje s cílem revitalizace brownfieldů do 10 ha
- Program na podporu podnikatelských nemovitostí a infrastruktury (MPO)
Podpora obcí, krajů a státních organizací výstavba rozvoj podnikání včetně regenerace brownfieldů
- OP PIK Program Nemovitosti (MPO)
Podpora malých a středních podnikatelů při modernizaci zastaralých budov ve všech regionech mimo území Prahy
- Program Regenerace brownfieldů pro nepodnikatelské využití (MMR)
Zacílen na objekty typu brownfield, jejichž následné využití bude nepodnikatelského charakteru a bude sloužit široké veřejnosti.

- IROP se soustředí na vyvážený rozvoj území, zajištění udržitelného rozvoje obcí, měst, regionů
- OPŽP

Zlepšování kvality vod a ovzduší, odstraňování odpadů a ekologických zátěží aj.

Vybavenost venkova a její zlepšení je součástí zejména strategických materiálů SRR 2021+ a současně vytvářené Koncepce rozvoje venkova ČR (MMR, 2019).

iv) Výskyt chudoby a sociálního vyloučení ve venkovských lokalitách

Vzhledem k tomu, že se jedná o komplexní problém, zabývá se danou problematikou více veřejných politik, které jsou spolu provázány. Téma chudoby a sociálního vyloučení je mezioborového charakteru, proto je podpora této tematické oblasti zohledněna v několika operačních programech.

- Problematikou a opatřeními se zabývá zejména ministerstvo práce sociálních věcí.
- Podpora rodiny s dětmi (MPSV)
- Růst penzí (MPSV)
- Trh práce, kariérní poradenství, rekvalifikace (zák. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti)
- Zákon o státní sociální podpoře (č.117/1995 Sb.)
- Nepřímo tento problém pokrývá také OP Zaměstnanost (MPSV) zaměřen na:
podporu zaměstnanosti
rovné příležitosti žen a mužů
adaptabilitu zaměstnanců a zaměstnavatel
další vzdělávání
sociální začleňování a boje s chudobou
modernizaci veřejné správy a veřejných služeb
podporu mezinárodní spolupráce a sociální inovací v oblasti zaměstnanosti, sociálního začleňování a veřejné správy
- Nepřímo OP VVV (výzkum, vývoj a vzdělávání) (MŠMT):
podpora rovnosti a kvality ve vzdělávání
Rozvoj lepších kompetencí pro trh práce
Posílení kapacit pro kvalitní výzkum a jeho přínos pro společnost
- IROP (integrovaný regionální operační program) (MMR): Zaměřen na vyvážený rozvoj území, zlepšení infrastruktury, veřejných služeb a veřejné správy a zajištění udržitelného rozvoje v obcích, městech a regionech.

- Národní dotace (MMR) jsou zaměřeny na pomoc krajům, obcím i konkrétním občanům a zároveň se snaží zlepšit situaci regionů. Soustředí se na problematiku bydlení, rozvoje venkova a cestovního ruchu. Regionální program podpory (MMR) se snaží pomoci znevýhodněným nebo strukturálně či jinak postiženým regionům. Podprogram demolice budov v sociálně vyloučených lokalitách je zaměřen na demolici budov v obcích s rizikem vzniku sociálně vyloučené lokality. Cílem je pak celková revitalizace prostoru, který pak bude sloužit k dalšímu rozvoji obce, čímž dojde k zamezení vzniku oblastí se sociální segregací.
- Politika soudržnosti (kohezní politika) – v období 2014–2020 došlo k posílení vazeb mezi politikou soudržnosti a dalšími politikami EU, které přispívají k regionálnímu rozvoji, jde zejména o politiku pro rozvoj venkova a rybářskou námořní politiku, a je financována z evropských strukturálních a investičních fondů (ESI). Z těchto fondů jsou podporovány následující tematické oblasti: výzkum a vývoj, podpora malých a středních podniků, životní prostředí, doprava, zaměstnanost, odborný výcvik a veřejnou správu.

MAS jsou financované vícezdrojově, nejvíce projektů mimo PRV se daří uplatnit v IROP a OPZ, méně pak v OPŽP. (vlastní šetření ÚZEI)

8. DETAILNĚJŠÍ POSOUZENÍ VLIVU PŘEDPISŮ

Pro iniciativu LEADER jsou synergické efekty jednou z podmínek dobrého fungování MAS. Dohoda o partnerství uvádí 8 problémových oblastí, které byly inspirací pro tvorbu strategií MAS. Například sociální systém začleňující sociálně vyloučené skupiny působící preventivně proti chudobě a řeší souběžně služby zaměstnanosti, kvalitní vzdělávací systém, výzkum, efektivní veřejnou správu, infrastrukturu, ochranu životního prostředí.

MAS mohou čerpat z programových rámců PRV 2014-2020 a Operačních programů, níže je uveden přehled programů, a to včetně PRV:

V rámci PRV bylo vytvořeno průřezové opatření v rámci iniciativy CLLD. Konkrétně se jedná o opatření 19 „Podpora místního rozvoje na základě iniciativy LEADER (komunitně vedený místní rozvoj)“, který se dělí se na operace:

- 19.2.1 Podpora provádění operací v rámci strategie komunitně vedeného místního rozvoje
- 19.3.1 Příprava a provádění činností spolupráce MAS

Podpora v rámci IROP (MMR) byla vytvořena přímo jako průřezová prioritní osa pro čerpání v rámci iniciativy CLLD. Konkrétně se jedná o osu 4 „Komunitně vedený místní rozvoj“, která se dělí na specifické cíle:

- 4.1 Posílení komunitně vedeného místního rozvoje za účelem zvýšení kvality života ve venkovských oblastech a aktivizace místního potenciálu.
- 4.2 Posílení kapacit komunitně vedeného místního rozvoje za účelem zlepšení řídicích a administrativních schopností MAS

Prioritní osa 4 podporuje aktivity z prioritních os 1, 2 a 3, konkrétně ze specifických cílů (IROP):

- SC 1.2 Zvýšení podílu udržitelných forem dopravy;
- SC 1.3 Zvýšení připravenosti k řešení a řízení rizik a katastrof;
- SC 2.1 Zvýšení kvality a dostupnosti služeb vedoucí k sociální inkluzi;
- SC 2.2 Vznik nových a rozvoj existujících podnikatelských aktivit v oblasti sociálního podnikání;
- SC 2.3 Rozvoj infrastruktury pro poskytování zdravotních služeb a péče o zdraví;
- SC 2.4 Zvýšení kvality a dostupnosti infrastruktury pro vzdělávání a celoživotní učení;
- SC 3.1 Zefektivnění prezentace, posílení ochrany a rozvoje kulturního dědictví;
- SC 3.3 Podpora pořizování a uplatňování dokumentů územního rozvoje.

Operačního programu Zaměstnanost (OPZ), jehož řídicím orgánem je Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR (MPSV). MAS ve spolupráci s řídicím orgánem zabezpečují implementaci investiční priority 2.3 (Strategie komunitně vedeného místního rozvoje)

- **SC 2.3.1: Zvýšit zapojení lokálních aktérů do řešení problémů nezaměstnanosti a sociálního začleňování ve venkovských oblastech.**

Operačního programu životní prostředí (OPŽP), který je řízen MŽP, umožňuje čerpat pouze MAS, které se alespoň částečně nachází na území velkoplošných zvláště chráněných území (VZCHÚ), kde je možné či nutné realizovat aktivity CLLD v rámci OPŽP:

- Vytváření, regenerace či posílení funkčnosti krajinných prvků a struktur
- Prevence šíření a omezování výskytu invazních druhů křídlatky a bolševníku velkolepého (včetně jejich sledování, hodnocení rizik a tvorby metodických a koncepčních podkladů a nástrojů) Výše
- Vytváření, regenerace či posílení funkčnosti krajinných prvků a struktur (Realizace ÚSES)

- 4.3.2 Vytváření, regenerace či posílení funkčnosti krajinných prvků a struktur (Realizace ÚSES)

4.3.5 Realizace přírodě blízkých opatření cílených na zpomalení povrchového odtoku vody, protierozní ochranu a adaptaci na změnu klimatu (Protierozní opatření)

- Revitalizace funkčních ploch a prvků sídelní zeleně

Tímto způsobem byla určena alokace pro každou vybranou MAS⁸. (zdroj: MMR⁹)

Operační program věda výzkum a vývoj (OP VVV), v gesci MŠMT

V rámci OP VVV nebude napřímo využit integrovaný nástroj CLLD, nicméně Místní akční skupiny (MAS) budou využity jako prostředek k zajištění monitoringu specifických problémů daného území. Koordinační role MAS při realizaci intervencí ve prospěch rozvoje venkova vychází z detailní znalosti místních podmínek a široké spolupráce s místními aktéry.

⁸ Seznam vybraných MAS je dostupný na www.opzp.cz.

⁹ MMR: „Metodické stanovisko ministryně pro místní rozvoj č. 1 k Metodickému pokynu pro využití integrovaných nástrojů v programovém období 2014–2020 k integrovanému nástroji Komunitně vedeného místního rozvoje (CLLD)

9. PŘEDPOKLÁDANÝ VÝVOJ SITUACE BEZ ZAVEDENÍ PŘÍSLUŠNÝCH INTERVENCÍ

i) Nedostatek pracovních míst a pracovních příležitostí na venkově

Posouzení efektu intervencí bylo provedeno na základě ex post analýzy PRV 2007-2013. Bez zavedení příslušných intervencí by se nezvýšila nezemědělská hrubá přidaná hodnota, nebyl by navýšen počet pracovních míst na venkově (zejména u opatření III.1.1 a III.1.2, hodnoty zvýšení překračovaly plán, kterého měly uvedené ukazatele dosáhnout). U opatření III.1.1 by nedošlo ke zvýšení nezemědělské hrubé přidané hodnoty o 13 036 tis. EUR a počtu pracovních míst o 405. U opatření III.1.2 by nedošlo o zvýšení nezemědělské hrubé přidané hodnoty o 7 557 tis. EUR a o zvýšení počtu pracovních míst o 3 398. V případě nezavedení opatření III.1.3 by nebylo vybudováno 455 km pěších stezek, 153 km hipostezek, 12 km vinařských stezek a 66 km dalších tematických stezek. U subjektů, které již provozovaly ubytovací služby před zavedením intervencí z PRV, by nedošlo k průměrnému nárůstu přenocování o 113 % (nedošlo by u těchto subjektů k rozšíření ubytovacích kapacit). Dále by nedošlo k vytvoření nových pracovních míst o 1 383 a zvýšení nezemědělské hrubé přidané hodnoty o 1 976 tis. EUR. K tvorbě pracovních míst na venkově přispívala i osa IV. Pokud by nebylo intervenováno prostřednictvím této osy (metodou LEADER), nebylo by vytvořeno 367 pracovních míst.

ii) Relativně nízká úroveň diverzifikace zemědělských podniků

Pokud by nebyla realizována osa III PRV 2007-2013, zejména pak opatření III.1.1, III.1.2 a III.1.3, nebyl by podporován rozvoj nezemědělských aktivit, nebyly by podpořeny průmyslové a řemeslné aktivity z oboru stavebnictví, velkoobchod, maloobchod, poskytování osobních služeb (truhlářství, tesařství, kovářství, krejčovství apod.), opravárenské provozy pro automobily, domácí spotřebiče a elektroniku. Nebyla by podpořena výstavba zařízení pro zpracování a využití obnovitelných zdrojů energie (bioplynových stanic, zařízení na výrobu tvarovaných biopaliv), kotelen a vytopen na biomasu.

iii) Nižší občanská a technická vybavenost venkova

Obce by byly hůře vybaveny technickou infrastrukturou – problém s kvalitou pitné vody, znečištění životního prostředí (např. odpad z domů vyveden do místního potoka apod.)

Malé obce nejsou vybaveny obchodem a základní občanskou vybaveností, lidé jsou nuceni dojíždět – často osobním automobilem, protože chybí veřejné spojení.

Bez příslušných intervencí dle ex post analýzy PRV 2007-2013 by nebylo rekonstruováno či nově vybudováno 736,5 km místních komunikací a provedeny parkové úpravy v obcích na ploše 165 ha. Dále by nebylo rekonstruováno nebo nově postaveno 108 ČOV, nebylo by podpořeno 153 projektů zaměřených na kanalizace a 35 projektů na vodovody.

Dle ex post hodnocení PRV 2007-2013 by nebyl zkvalitněn život více než 640 tis. obyvatel venkova.

V letech PRV 2007–2013 nejvíce podpořených projektů směřovalo do opatření III.2.1 Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby, a to 58,38 %. Z hlediska objemu finančních prostředků to pak bylo ještě více, konkrétně 63,16 %. Projekty zaměřující se na obnovu a rozvoj vesnic tedy byly nejen nejčastěji podpořeny, ale v průměru byly i objemově největší. Jiný program, který by řešil tuto problematiku, a to formou malých projektů není a taky by tato péče o vybavenost a rozvoj venkova nebyla realizována. Nedošlo by k budování a rekonstrukci veřejných prostranství, hřišť, škol či veřejných budov v majetku obcí.

Druhým nejčastějším opatřením, na které projekty reagovaly, bylo opatření III.2.2 Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova (téměř 12 % podpořených projektů a 12,35 % finančních prostředků). Díky této podpoře se realizovaly například rekonstrukce církevních staveb (fary a kostely), které jsou do určité míry centry místního života a často trpí nedostatkem prostředků na obnovu a údržbu, případně o projekty obnovy drobných památek na území obce. Na tyto obnovy často nedosáhly podpory Ministerstva kultury.

S nejvyšší pravděpodobností by nebyly realizovány ani projekty koncových žadatelů MAS v I. Ose, kde se realizovalo zhruba 12 % projektů a bylo na ně alokováno 10 % finančních prostředků.

Ex post hodnocení také šetřilo dotazníkem, zda by projekty dále žadatelé realizovali i bez podpory. Z šetření u vzorku příjemců v opatření IV.1.2 vyplývá, že 16 respondentů ze 45 by svůj projekt realizovalo i v případě, že by podporu z PRV nezískali. Ukazuje se tak, že díky podpoře bylo realizováno 65 % projektů, které by jinak nevznikly. U podnikatelských subjektů je přitom počet projektů, které by byly realizovány i bez podpory, výrazně vyšší, a to 44,4 %. Naopak neziskové organizace a obce by bez podpory realizovaly jen 33,3 % projektů.

Bez podpory by s nejvyšší pravděpodobností nemohly fungovat ani MAS, jejichž provoz a administrativa byly v rámci osy IV. podporovány. Také by se nemohly prosazovat principy LEADER, které umožňují kvalitnější a trvalejší rozvoj venkova. Z pohledu evaluátora lze implementaci a šíření principů LEADER hodnotit pozitivně. Ve venkovských územích došlo k většímu a intenzivnějšímu zapojení venkovských aktérů do strategického směřování regionu i do aktivní účasti na společenských akcích. Bez MAS by nedocházelo k neformálnímu spojování a spolupráci mezi veřejným, neziskovým a ziskovým sektorem, přičemž tato spolupráce je dlouhodobějšího charakteru.

Realizované projekty spolupráce byly v letech 2007 – 2013 zaměřeny zejména na společné akce při pořízení vybavení pro spolky a zájmová sdružení, úpravách veřejného prostranství, realizaci studií týkajících se kulturního dědictví, budování naučných stezek situovaných v regionech spolupracujících MAS. Zástupci MAS se shodují v tom, že projekty spolupráce nejvíce přispěly ke zhodnocení přírodního a kulturního dědictví venkova a dále pak

ke zlepšení kvality života obyvatel a k posílení řídicích a administrativních schopností venkovských aktérů.

iv) Výskyt chudoby a sociálního vyloučení ve venkovských lokalitách

Podle uvedených indikátorů se míra ohrožení chudobou neustále snižuje, ale nelze určit význam konkrétních intervencí. Nicméně zlepšování situace v této oblasti je výsledkem vzájemného působení intervencí různých politik a také prostřednictvím realizací některých opatření SZP, které přeneseně přispívají k tomuto cíli. Tím, že je podporován hospodářský rozvoj regionů, zachování a vytváření pracovních míst, posílení ekonomického potenciálu regionů, zachování a rozvoj služeb na venkově, čímž SZP působí i na snížení ohrožení chudobou v těchto oblastech.

10. SWOT ANALÝZA – JAK SI STOJÍ JEDNOTLIVÉ DŮLEŽITÉ STRÁNKY SEKTORU VŮČI ODPOVÍDAJÍCÍM CÍLŮM A JEJICH NAPLŇOVÁNÍ?

Hranice pro SWOT:

Hranicemi systému pro tvorbu **SWOT** je ta část venkova ČR, kterou můžeme ovlivnit politikou SZP, konkrétně se jedná o: území zemědělské a lesní půdy; území a společnost ovlivněné aktivitami podniků v sektoru (zemědělství, lesnictví a potravinářství); území a obyvatelstvo ovlivněné činností MAS (iniciativou LEADER/CLLD).

Silné stránky:

- dobré předpoklady pro plnění rezidenční funkce venkova (klidné bydlení, tiché a čisté prostředí, nízká úroveň patologických jevů)
- agrární sektor nabízí pracovní příležitosti pro venkovské obyvatelstvo v místě bydliště
- dotační příležitosti pozitivně podmiňují trend vývoje výstavby místních kanalizací a ČOV a celkové zlepšení technické vybavenosti v obcích ČR
- Akcelerující zájem veřejné, soukromé a neziskové sféry participovat na věcech veřejných podněcujících rozvoj venkova – implementace metody LEADER
- zkušenosti s implementací nástroje LEADER/CLLD na úrovni MAS i orgánů státní správy
- široké spektrum kulturního a přírodního dědictví s potenciálem trvale udržitelného rozvoje
- pozitivní trend v rozvoji venkovského cestovního ruchu a agroturismu jako nástroje pro diverzifikaci a oživení venkova

Slabé stránky:

- nižší míra diverzifikace spojená s podnikatelským rizikem a nedostatkem vstupního kapitálu
- rozdrobená sídelní struktura způsobující vyšší nákladovost z pohledu zajištění infrastruktury a poskytování služeb
- nižší úroveň technické a občanské vybavenosti zejména malých obcí do 500 obyvatel (špatný stav/chybějící chodníky a špatný stav pozemních komunikací, potřeba rekonstrukce a revitalizace veřejných budov atp.)
- existence tzv. vnitřních periferií na hranicích krajů, kde dochází ke kumulaci hospodářských, sociálních a demografických problémů
- nedostatek atraktivních pracovních míst a pracovních příležitostí na venkově
- převaha ekonomických činností s nižší přidanou hodnotou, a z toho vyplývající nižší mzdové ohodnocení pracovníků, omezenější nabídka služeb

- nepříznivá úroveň ekonomické aktivity obyvatel na venkově, zejména pak v obcích do 200 obyvatel
- nedostatečně rozvinutý sektor služeb (nižší zaměstnanost ve službách, horší dostupnost služeb)
- nedostatek pracovníků v lesním hospodářství, především pak v dělnických profesích
- nižší úroveň prostupnosti venkovské krajiny – nižší kvalita sítě polních cest
- setrvalý pokles výměry zemědělského půdního fondu
- existence nevyužitých či opuštěných nemovitostí na venkově (brownfields)
- nedostatek volnočasových aktivit pro děti a mládež, nízká sociální a kulturní participace obyvatel

Příležitosti:

- kvalitní životní podmínky obyvatel venkova generujících příznivý demografický vývoj
- dostupný vysokorychlostní internet a s tím i související rozvoj nových forem výkonu pracovních činností (např. práce z domova)
- využití dalších podpor mimo SZP pro rozvoj technické a občanské vybavenosti obcí, pro podporu místních partnerství a spolupráce ve venkovském prostoru, pro spuštění a rozvoj diverzifikace podniku (zvýšení stability podniku)
- podpora podnikání na venkově (mimo podpory SZP) jako příležitost pro rozvoj podnikání a zaměstnávání lidí, posílení stability osídlení venkova, inovační potenciál a zlepšení kvality života
- kvalitní dopravní infrastruktura v ČR (postupující výstavba a modernizace dálnic, a železničních koridorů).
- dostupné vzdělávání jako prostředek k udržení a zvýšení zaměstnatelnosti obyvatelstva a konkurenceschopnosti
- využití přírodního a kulturního dědictví
- stabilní infrastruktura a příležitosti ke společenskému, kulturnímu a sportovnímu vyžití na venkově, vč. podpory nabídky volnočasových aktivit,
- podnikatelský a neziskový sektor jako aktivní článek v přípravě a implementaci strategických plánů za účelem rozvoje daného venkovského území
- rekonstrukce nevyužívaných ploch a budov (brownfieldů) a jejich následné využití
- podpora komunitní činnosti obyvatel (spolky) vedoucí k většímu zájmu o aktivity v obci
- nové koncepty a technologie (tzv. Smart City/Smart Village)
- nové strategické dokumenty na národní úrovni se zaměřených na rozvoj venkova – např. Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+, Koncepce rozvoje venkova

Hrozby:

- trend stárnutí populace ČR (nejen na venkově, ale obecně)
- nárůst nezaměstnanosti venkovského obyvatelstva jako důsledek úbytku pracovních příležitostí na venkově i ve městech v souvislosti s nepříznivou hospodářskou situací počínající rokem 2020
- zaostávání vzdělanostní struktury na venkově – odliv vzdělaných a kvalifikovaných pracovních sil do měst (včetně odlivu z lokalit ohrožených chudobou)
- nedostatečná úroveň dopravní obslužnosti malých a odlehlých obcí nárůst sociálně vyloučených lokalit a osob ohrožených příjmovou chudobou na venkově
- obecně vysoká administrativní a systémová náročnost pro získání podpor
- riziko omezení podpor veřejných zdrojů (např. fondy EU)
- hospodářská fluktuace (např. makroekonomické cykly)

11. STANOVENÍ POTŘEB A JEJICH ZDŮVODNĚNÍ

11.1. Potřeba 1

Nastavení podmínek a prostředí pro zvýšení a stabilizace podnikatelských aktivit na venkově s ohledem na udržitelný rozvoj venkovského prostředí

Zdůvodnění

V posledních letech docházelo k tvorbě nových pracovních míst ve městech i na venkově, nicméně i tak zůstává na venkově nižší nabídka volných pracovních míst a vyšší počet dosažitelných uchazečů na jedno volné pracovní místo (zejména pak v nejmenších obcích do 99 obyvatel je to 5,4; u kategorie 100-199 obyvatel je hodnota 3,5, u kategorie 200-999 obyvatel pak v průměru 2,35). I při nízké nezaměstnanosti tak ekonomicky aktivní obyvatelstvo především z nejmenších venkovských obcí dojíždí za prací do větších sídel (měst). Dalším důvodem je nižší mzdová úroveň ve venkovských oblastech, zejména pak v sektoru zemědělství a lesnictví. Lesnictví se i z důvodu nižších mezd potýká s nedostatkem pracovníků v dělnických profesích. Ve venkovských oblastech je také horší kvalifikační struktura. Potřeba zvýšení (rozšíření stávajících) podnikatelských aktivit spojených s venkovem se ukazuje jako žádoucí pro jeho oživení.

V ČR existuje stále nízká úroveň diverzifikace zemědělských podniků (v čase se pohybuje mezi 10 – 15 %), což je nižší než průměr EU a nižší než některé členské země, které vykazují hodnoty vyšší než 50 % (Dánsko, Rakousko). Trend diverzifikace je ovšem pozitivní (OZE, turistika). Diverzifikace a s tím spojená příjmová vícezdrojovost podporuje nejen zvýšení stability příjmu a snížení rizika podnikání, ale akceleruje i vznik nových pracovních míst na venkově, které nemusí přímo souviset se zemědělstvím. Na venkově dále zůstává řada zemědělských brownfields, které by mohly být revitalizovány a využity pro rozvoj podnikatelských aktivit na venkově (nejen těch zemědělských).

Nedílnou součástí tohoto procesu je také další zvyšování podpory digitálního pokrytí, tak aby některé pozice, dosud vyžadující dojíždění do měst, mohly být dislokovány na venkov. Podporou práce z domova a inteligentní změnou procesů souvisejících s digitalizací společnosti radikálně omezit nutnost každodenního dojíždění do práce, dosáhnout úsporu času a nákladů pro zaměstnavatele i zaměstnance a výraznou redukcí potřeby dopravy přispět k její udržitelnosti a ke snížení škodlivých emisí, přispívat k udržení rovnoměrného osídlení území a zabránit vysídlování venkova.

Významná část dopravní zátěže území je způsobena každodenní nutností dojíždění do práce. To má kromě nákladů a neproduktivního času na straně zaměstnavatelů i zaměstnanců za následek zvyšování dopravní hustoty a produkce škodlivých emisí včetně skleníkových plynů. Tato skutečnost zároveň s potřebou zajištění dostupnosti práce dále přispívá ke

zvyšování nerovnoměrností v osídlení území v důsledku stěhování obyvatel do metropolí a jejich nejbližšího okolí se všemi negativními důsledky, které z toho vyplývají.

Zdůvodnění podle kritérií (1-5 bodů, 5=nejdůležitější):

Kritérium 1 „Podíl ploch/podniků, kterých se problém týká“

4 body

Nízká úroveň diverzifikace, vysoký počet dosažitelných uchazečů o práci na jedno volné pracovní místo ve venkovských obcích, obecně nižší mzdová úroveň na venkově, bývalé průmyslové a zemědělské výrobní areály (brownfields)

Kritérium 2 „Závažnost problému“

3 body

Zejména v malých obcích do 99 obyvatel je více než 5 uchazečů na 1 volné pracovní místo (ale i v současné době v roce 2020 jsou si tyto obyvatelé schopni nalézt práci mimo své bydliště), oživení venkova by ale prospělo, kdyby se více aktivit odehrávalo přímo v místě. Míra diverzifikace je u českých zemědělských podniků nízká (zhruba 10 – 15 %). Převážně venkovské regiony vykazovaly v průměru o 8 tis. Kč/měsíc nižší průměrné mzdy než regiony převážně městské. Náklady na rozvoj podnikatelských aktivit jsou na venkově ekonomicky únosnější než ve městě. Celá řada brownfields představuje potenciální prostory pro rozvoj podnikatelských aktivit, revitalizací brownfields zároveň dojde ke zlepšení prostředí obcí.

Kritérium 3 „Veřejný zájem“

4 body

Ve veřejném zájmu je stabilizovat venkovské osídlení, pokud možno iniciovat vznik podmínek, které pozitivně ovlivní rozhodování stávajících či potenciálních residentů, aby žili a pracovali na venkově. Veřejný zájem lze rovněž spatřovat v oživení nejen odlehlých venkovských míst, rozvoj pracovních příležitostí, potažmo revitalizace obcí a opuštěných areálů může nepřímou pomocí k oživení či nastartování komunitního života v obcích. Veřejným zájmem je rovněž poskytování služeb pro místní obyvatele venkova a trvalá udržitelnost přírody a jejich ekosystémů, zdravý způsob života (venkovská turistika apod.).

POČET BODŮ (vážený průměr) = 73 (ze 100)

11.2. Potřeba 2

Zlepšit úroveň technické a občanské vybavenosti venkova a zajištění služeb občanům

Zdůvodnění

V ČR je na kanalizaci napojeno 75 % obcí do 2 tis. obyvatel, na ČOV 48 %. Možnost připojení k veřejnému vodovodu mají domy v 87 % obcích do 2 tis. obyvatel. Z šetření Svazu měst a obcí (2018) vyplývá, že nejvíce obcí do 2 tis. obyvatel uvedlo jako problém špatný stav pozemních komunikací a špatný stav nebo chybějící chodníky (průměr za sledované obce 4,5 bodů na škále 1-5, přičemž 5 vyjadřuje největší důležitost potřeby); do této kategorie patří rovněž nižší kvalita sítě polních cest. Dále obce do 2 tis. obyvatel uvedly potřeby zjednodušení převodu státního majetku (4,0 bodů), potřeby rekonstrukce a revitalizace veřejných budov (3,9 bodů), nakládání s odpady (3,7), potřeby ČOV a kanalizace (3,6), potřeby polních cest (zlepšení prostupnosti krajiny) a stromořadí (3,6), dostupnost lékařské péče (3,5), investiční náklady do volnočasových zařízení (3,4), vysokorychlostní internet (3,4) a první desítku potřeby k financování u obcí do 2 tis. obyvatel uzavírají sociální služby (3,3). Téměř polovina obcí do 3 tis. obyvatel není o víkendech obsluhována veřejnou dopravou (nejvíce postižen je Plzeňský kraj, Jihočeský kraj a kraj Vysočina). V převážně venkovských a smíšených venkovských oblastech je nižší penetrace NGA přípojkami (umožňujících poskytování služeb vysokorychlostního internetu o rychlosti 30 Mbit/s a více) než v oblastech městských (cca 74 % v oblastech venkovských a smíšených; 84,9 % v oblastech městských). Z analýzy MAS (2018) vyplynulo, že je na venkově nedostatek volnočasových aktivit pro děti a mládež a sociálních služeb pro rodiny v nepříznivé sociální situaci.

Zdůvodnění podle kritérií:

Kritérium 1 „Podíl ploch/podniků, kterých se problém týká“

3 body

U kanalizací se problém týká 25 % obcí do 2 tis. obyvatel, u veřejných vodovodů 13 % obcí do 2 tis. obyvatel, u napojení na ČOV je problém silnější (chybí u 52 % obcí do 2 tis. obyvatel). Téměř 50 % obcí do 3 tis. obyvatel není přes víkend obsluhována veřejnou dopravou). Z šetření SMO (2018) vyplývá potřeba řešit především špatný stav pozemních komunikací nebo chybějící chodníky, revitalizaci a rekonstrukci veřejných budov, nakládání s odpady či potřebu polních cest a stromořadí. Ve venkovských oblastech je zaznamenána vyšší míra třídění odpadu ve srovnání s průměrem ČR, i tak je obecně podíl skládkování relativně vysoký (v ČR 46 % v roce 2018). Do roku 2020 by měl tento podíl klesnout na 30 %, což vyvine další tlak na lepší hospodaření s odpady na venkově (a nejen na venkově).

Kritérium 2 „Závažnost problému“

3 body

Špatný stav pozemních komunikací považuje za velmi vážný problém většina venkovských obcí (šetření MPO, 2018). Napojení na ČOV chybí většině obcí do 2 tis. obyvatel. Vysokorychlostním internetem s nadpoloviční penetrací sídelních jednotek sítěmi NGA není pokryto zhruba 30 % území venkovských regionů.

Kritérium 3 „Veřejný zájem“

4 body

Ve veřejném zájmu je stabilizovat venkovské osídlení. Podpora vybavenosti pomůže oživení venkova a zatraktivnění dané lokality. Lepší infrastruktura s sebou nese i vyšší šanci na rozvoj podnikatelských aktivit.

POČET BODŮ (vážený průměr) = 65 (ze 100)

PŘEDBĚŽNÝ NÁVRH INTERVENČÍ

Podpora podnikání – investice do nezemědělských činností

LEADER

12. REFERENCE

- ČADA, K. 2015. Analýza sociálně vyloučených lokalit ČR. GAC a spol.
- BROWNFIELDY [online]. 2018 [cit. 2018-09-26]. Dostupné z:
<https://www.czechinvest.org/cz/Sluzby-pro-municipality/Nemovitosti-pro-podnikatelske-ucely/Brownfieldy>
- CENIA (2016). Zpráva o životním prostředí České republiky. Praha: Ministerstvo životního prostředí ČR. Dostupné z:
[https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zpravy_o_stavu_zivotniho_prostredi_publikace/\\$FILE/SOPSZP-Zprava_ZP_CR_2016-20171211.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zpravy_o_stavu_zivotniho_prostredi_publikace/$FILE/SOPSZP-Zprava_ZP_CR_2016-20171211.pdf)
- ČÚZK (2018). Souhrnné přehledy o půdním fondu z přehledu katastru nemovitostí ČR. Dostupné z <https://www.cuzk.cz/Periodika-a-publikace/Statisticke-udaje/Souhrne-prehledy-pudniho-fondu.aspx>
- EKOTOXA, IREAS (2016). Ex post hodnocení Programu rozvoje venkova za období 2007-2013. Závěrečná zpráva.
- MMR (2019). Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+
- NAVIGA 4, EVALUATION ADVISORY CE (2019). Průběžné hodnocení k 31. 12. 2018. Hodnocení Programu rozvoje venkova na období 2014-2020.
- NAVIGA 4, EVALUATION ADVISORY CE (2020). Průběžné hodnocení k 31. 12. 2019. Hodnocení Programu rozvoje venkova na období 2014-2020.
- NS MAS ČR (9/2018). Průzkum potřeb v sociální oblasti ve venkovském prostředí. Ministerstvo pro místní rozvoj (2018).
- NS MAS ČR (2018). Analýza problémů venkova (z 23. 3. 2018).
- Národní koncepce realizace politiky soudržnosti v ČR po roce 2020. Verze květen 2018. Praha
- Národní koncepce realizace kohezní politiky pro roce 2020: návrhy karet tematických podoblastí: podpora sociálního začleňování, boj s chudobou a systém péče o zdraví – interní materiál
- Ministerstvo pro místní rozvoj (2018).
- Komunitně vedený místní rozvoj (CLLD): v programovém období 2014–2020 – rozvoj ve všech oblastech.
- MZe (2017). Podpora obslužnosti venkova
- MZe (2018). Zpráva o stavu zemědělství za rok 2017
- MZe (2019a). Koncepce biohospodářství v České republice z pohledu resortu Ministerstva zemědělství na léta 2019-2024.
- MZe (2019b). Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství České republiky za rok 2018
- SKÁLA, J., VÁCHA, R., ČECHMÁNKOVÁ, J., HORVÁTHOVÁ, V. 2012. Zemědělské brownfieldy v České republice. Urbanismus a územní rozvoj, ročník XV, č. 6. Dostupné z: https://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/casopis/2012/2012-06/03_zemedelske.pdf.
- SMO (2018). Analýza potřeb měst a obcí – financování 2018
- VUMOP (září, 2018). Inventarizace lokalit zemědělských brownfields v České republice.

13. PŘÍLOHA – ANALÝZA SITUACE PODLE TEMATICKÝCH OBLASTÍ

OBSAH

1	Úvod.....	46
2	Obyvatelstvo	47
3	Ekonomika a podnikatelská struktura ve vztahu k venkovu	61
4	Zaměstnanost a příjmové postavení venkovské populace, ohrožení chudobou.....	117
5	Vybavenost.....	145
6	Reference.....	165
7	Seznam obrázků a tabulek.....	166

1 ÚVOD

Existuje více přístupů využívaných pro vymezení venkova. Venkovský prostor lze vymezovat na základě velikostní kategorie obcí (počtu trvale bydlících obyvatel), hustoty zalidnění, jiných znaků (např. charakteru sídel, vybavenosti obcí) či negativním vymezením jako protikladu k městu apod.

Vzhledem k různé dostupnosti statistických dat (indikátorů) za jednotlivé územní celky (obec, okres, kraj, ČR) se v textu setkáme nejčastěji s vymezením venkova na úrovni obcí (za venkovské obce považovány obce do 2000 obyvatel, příp. dle typologie OECD obce s hustotou zalidnění do 150 obyvatel/km²) a krajů, kde vycházíme z nové městsko-venkovské typologie regionů NUTS 3 Evropské komise, která rozlišuje regiony na převážně městské, smíšené a převážně venkovské dle hustoty zalidnění na základě rastrových buněk. Podle této typologie patří mezi regiony převážně městské kraj Praha a Středočeský kraj a mezi regiony převážně venkovské kraje Plzeňský, Jihočeský, Vysočina, Pardubický, Olomoucký a Zlínský. Ostatní kraje Karlovarský, Ústecký, Liberecký, Královéhradecký, Jihomoravský a Moravskoslezský jsou smíšené¹⁰.

Dle metodologie OECD tvořilo v roce 2019 venkovský prostor ČR na nejnižší administrativní úrovni (LAU 2) 5 345 obcí s hustotou zalidnění nižší než 150 obyvatel/km², což představuje 85,4 % z celkového počtu obcí ČR, 81,6 % rozlohy státu, a žilo zde necelých 30 % obyvatelstva.

Dle tradičního vymezení venkovských obcí v ČR (jako obcí do 2 000 obyvatel) bylo v roce 2019 venkovských obcí 5555, což představovalo 88,8 % všech obcí ČR a 72,5 % rozlohy ČR. Žilo zde cca 27 % obyvatel státu.

¹⁰ Nová typologie regionů NUTS 3: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6485296>

2 OBYVATELSTVO

Tabulka 2.1 poskytuje přehled o vývoji početních stavů obyvatel ve velikostních kategoriích obcí (případné meziroční srovnání populačního vývoje v jednotlivých kategoriích venkovských obcí je zde však zkresleno posunem obcí mezi velikostními kategoriemi). K výrazným změnám v počtu obyvatel bydlících v jednotlivých velikostních kategoriích obcí v posledních letech nedochází – většina obyvatel venkova v roce 2019 žila v obcích s 500 a více obyvateli (téměř 71,0 %), podíl těchto obcí na celkovém obyvatelstvu venkova se postupně mírně zvyšuje.

Tabulka 2.1: Počet venkovských obcí a obyvatel podle velikostních kategorií obcí v ČR ve vybraných letech

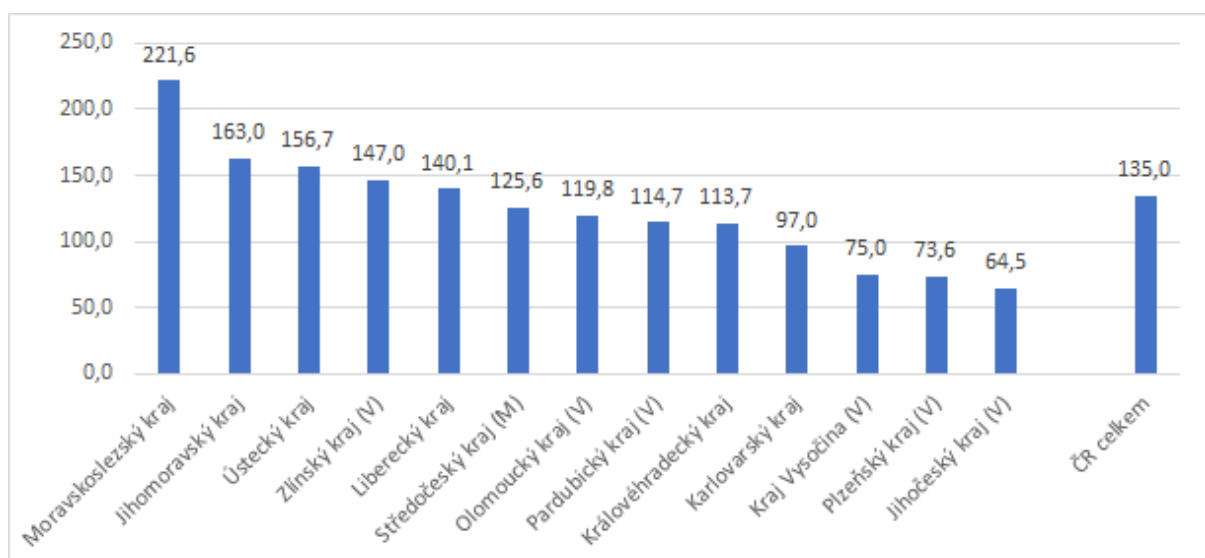
Populační velikost obce	2001		2008		2015		2016		2017		2018		2019	
	obce	obyvatelé	obce	obyvatelé	obce	obyvatelé	obce	obyvatelé	obce	obyvatelé	obce	obyvatelé	obce	obyvatelé
do 99	548	38 881	518	36 512	453	32 259	449	31 629	441	31 140	441	31 262	438	31 237
100-199	1 113	166 214	1 048	155 578	995	147 834	999	148 464	999	148 088	991	147 065	985	146 515
200-499	2 041	663 416	2 024	660 126	2 006	654 936	1 998	651 475	2 000	653 472	1 992	650 760	1 997	655 673
500-999	1 280	893 592	1 312	922 543	1 365	962 262	1 378	973 247	1 374	971 317	1 379	974 837	1 366	966 997
1 000-1 999	652	903 757	692	962 615	747	1 041 459	745	1 042 569	748	1 043 547	755	1 052 794	769	1 072 002
Celkem venkov	5 634	2 665 860	5 594	2 737 374	5 566	2 838 750	5 569	2 847 384	5 562	2 847 564	5 558	2 856 718	5 555	2 872 424
Celkem ČR	6 258	10 230 060	6 249	10 381 130	6 253	10 538 275	6 258	10 553 843	6 258	10 578 820	6 258	10 610 055	6 258	10 649 800
Podíl venkov/ČR (%)	90,0	26,1	89,5	26,4	89,0	26,9	89,0	27,0	88,9	26,9	88,8	26,9	88,8	27,0

Zdroj: Sčítání lidu, domů a bytů 2001, ČSÚ 2002; Lexikon obcí ČR 2008, 2015-2019, ČSÚ 2009, 2016-2020.

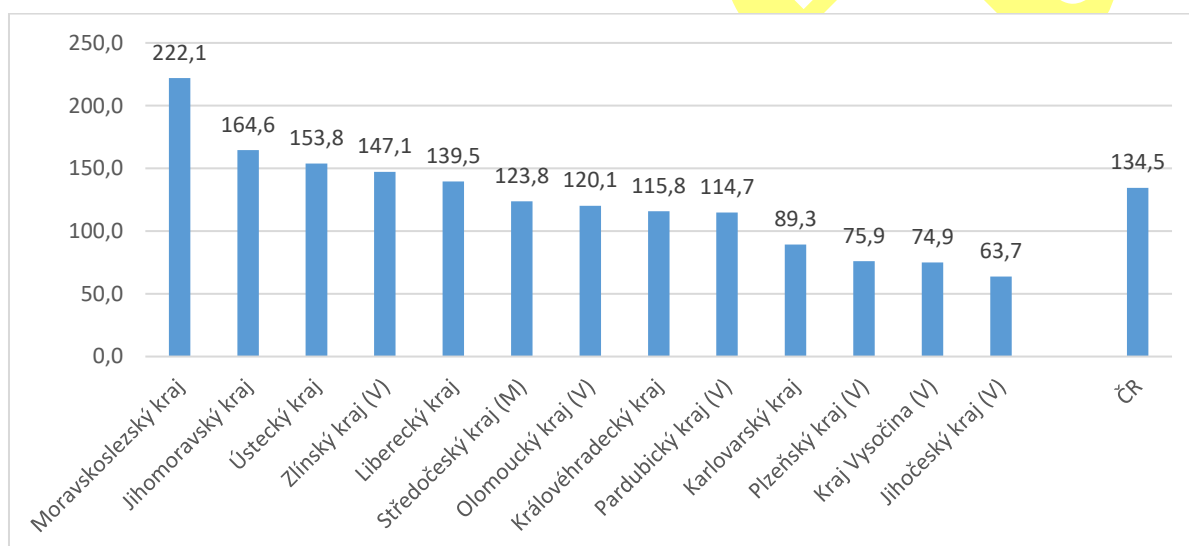
Populační velikost obce	2001		2008		2014		2015		2016		2017		2018	
	obce	obyvatelé	obce	obyvatelé	obce	obyvatelé	obce	obyvatelé	obce	obyvatelé	obce	obyvatelé	obce	obyvatelé
do 99	548	38 881	518	36 512	458	32 649	453	32 259	449	31 629	441	31 140	441	31 262
100-199	1 113	166 214	1 048	155 578	997	148 036	995	147 834	999	148 464	999	148 088	991	147 065
200-499	2 041	663 416	2 024	660 126	2 001	651 677	2 006	654 936	1 998	651 475	2 000	653 472	1 992	650 760
500-999	1 280	893 592	1 312	922 543	1 369	962 432	1 365	962 262	1 378	973 247	1 374	971 317	1 379	974 837
1 000-1 999	652	903 757	692	962 615	745	1 038 124	747	1 041 459	745	1 042 569	748	1 043 547	755	1 052 794
Celkem venkov	5 634	2 665 860	5 594	2 737 374	5 570	2 832 918	5 566	2 838 750	5 569	2 847 384	5 562	2 847 564	5 558	2 856 718
Celkem ČR	6 258	10 230 060	6 249	10 381 130	6 253	10 512 419	6 253	10 538 275	6 258	10 553 843	6 258	10 578 820	6 258	10 610 055
Podíl venkov/ČR (%)	90,0	26,1	89,5	26,4	89,1	26,9	89,0	26,9	89,0	27,0	88,9	26,9	88,8	26,9

Rozmístění obyvatel na území ČR není rovnoměrné – z ekonomického pohledu se obyvatelstvo nejvíce koncentruje v oblastech větší nabídky pracovních příležitostí – tj. především v největších městech ČR (Praha, Brno, Ostrava, Plzeň) a průmyslových oblastech (severní Čechy, Ostravsko, střední Morava). Průměrná hustota zalidnění pro celé území ČR je relativně vysoká a činí 135,0 ob./km² (k 1.1.2019). Z převážně venkovských krajů (v grafech označených písmenem V) vykazuje nejvyšší hustotu zalidnění kraj Zlínský, nejnižší pak kraje Jihočeský, Plzeňský a Kraj Vysočina, které se tímto ukazatelem výrazněji odlišují od zbytku ČR (viz Obrázek 2.1). V kraji Vysočina jako v jediném z krajů ČR přesahuje podíl obyvatelstva v obcích s nízkou hustotou zalidnění 50 % (Obrázek 2.2).

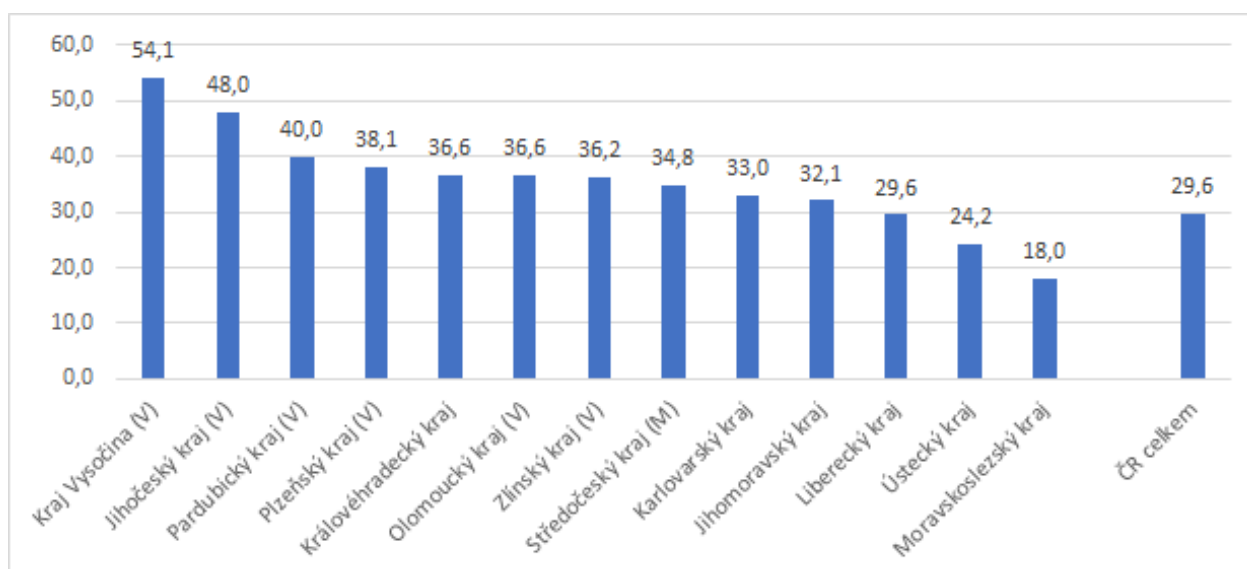
Obrázek 2.1: Hustota zalidnění v krajích ČR v roce 2019 (ob./km²)

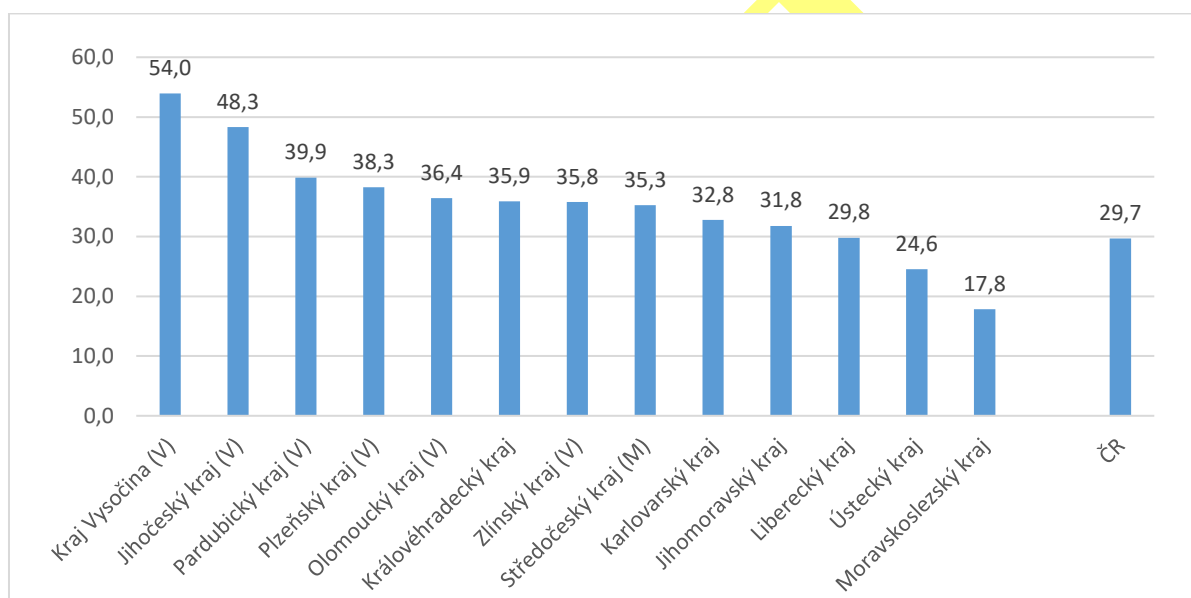
Zdroj: Malý lexikon obcí ČR 2019, ČSÚ 2020. Kraje kromě hl. města Prahy.

Obrázek 2.2: Podíl obyvatelstva v obcích s nízkou hustotou zalidnění (do 150 ob./km²) v krajích ČR v roce 2019 (%)

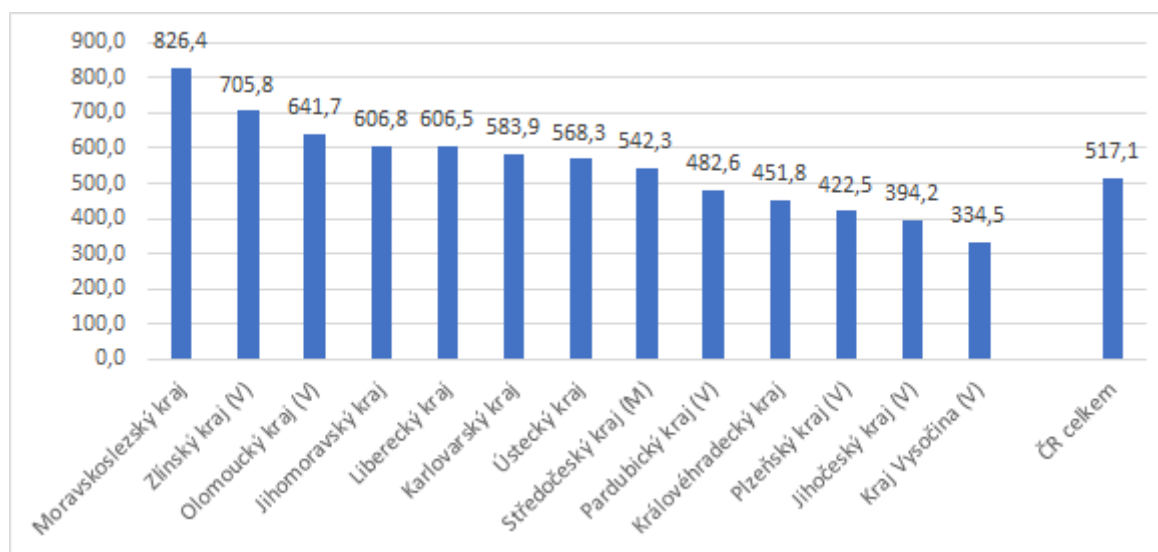

Zdroj: Malý lexikon obcí ČR 2019, ČSÚ 2020. Kraje kromě hl. města Prahy.

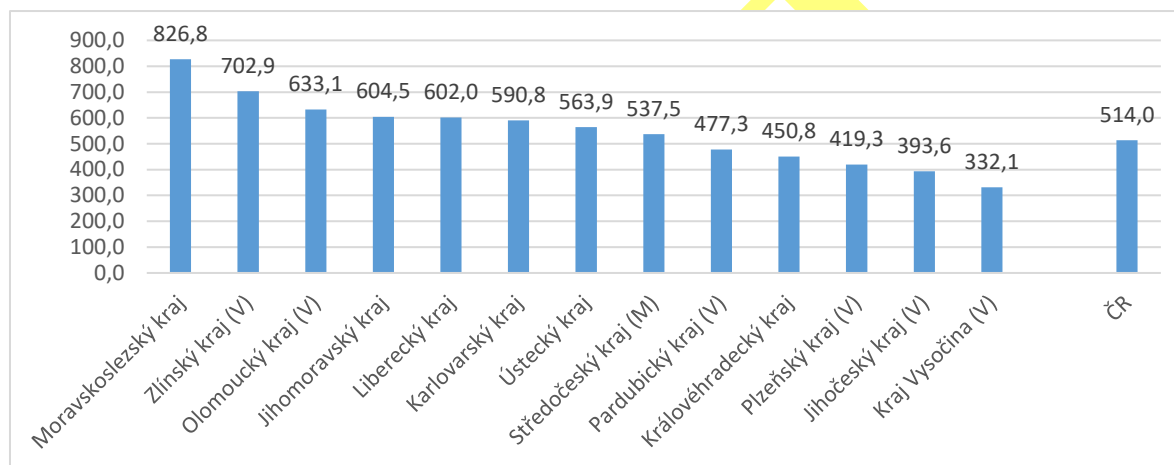

Současná sídelní struktura ČR, byť vzhledem k odlišným přírodním a socioekonomickým faktorům přirozeně vykazuje řadu územních specifik, se obecně vyznačuje poměrně značnou roztržitostí, typický je pro ni relativně velký počet menších obcí (dáno dlouhým historickým vývojem sídelní sítě; po roce 1989 v reakci na předchozí slučování obcí počet obcí opět rostl). K 1.1.2019 v ČR existovalo 6258 obcí při průměrné populační velikosti obce 1701,8 obyvatel. Z celkového počtu 5555 venkovských obcí (tj. do 2000 obyvatel) pak větší část (61,6 %) připadala na obce s méně než 500 obyvateli. Venkovská obec měla v průměru 517 obyvatel (Obrázek 2.3) a polovina venkovských obcí měla dokonce méně než 373 obyvatel (mediánová velikost). Hustá síť malých sídel je typická pro střední Čechy a zejména oblast Českomoravské vrchoviny, nejmenší obce jsou v Kraji Vysočina (v průměru 724 obyvatel; ve venkovských obcích zde žije průměrně pouze 335 obyvatel).

Obrázek 2.3: Průměrná velikost venkovské obce v krajích ČR v roce 2019 (počet obyvatel)

Zdroj: Malý lexikon obcí ČR 2019, ČSÚ 2020. Kraje kromě hl. města Prahy.

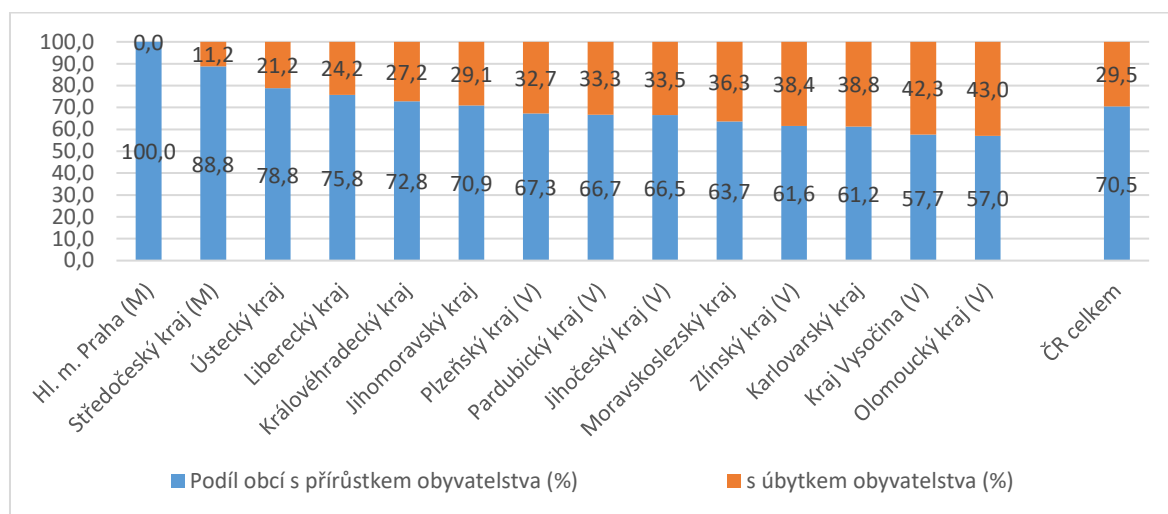

Vývoj počtu obyvatel na venkově

Od roku 2003 roste celkový počet obyvatel ČR (kladný přirozený přírůstek, stav však více ovlivňuje kladné saldo zahraničního stěhování), což se přirozeně projevuje i ve venkovských obcích. Počet obyvatel venkovských obcí v ČR celkem i ve všech krajích roste především vlivem imigrace z měst (od roku 2000 ubývá obyvatel měst, zahraniční imigrace se ve venkovském prostoru projevuje pouze omezeně, neboť většina cizinců směřuje do měst).

I v období několika let s celkovým kladným přírůstkem obyvatelstva ČR relativně velký podíl obcí (zde bez ohledu na jejich populační velikost, hustotu zalidnění apod. - tj. i včetně měst) obyvatelstvo dlouhodobě ztrácí. Nejvíce se tak děje v převážně venkovských krajích.

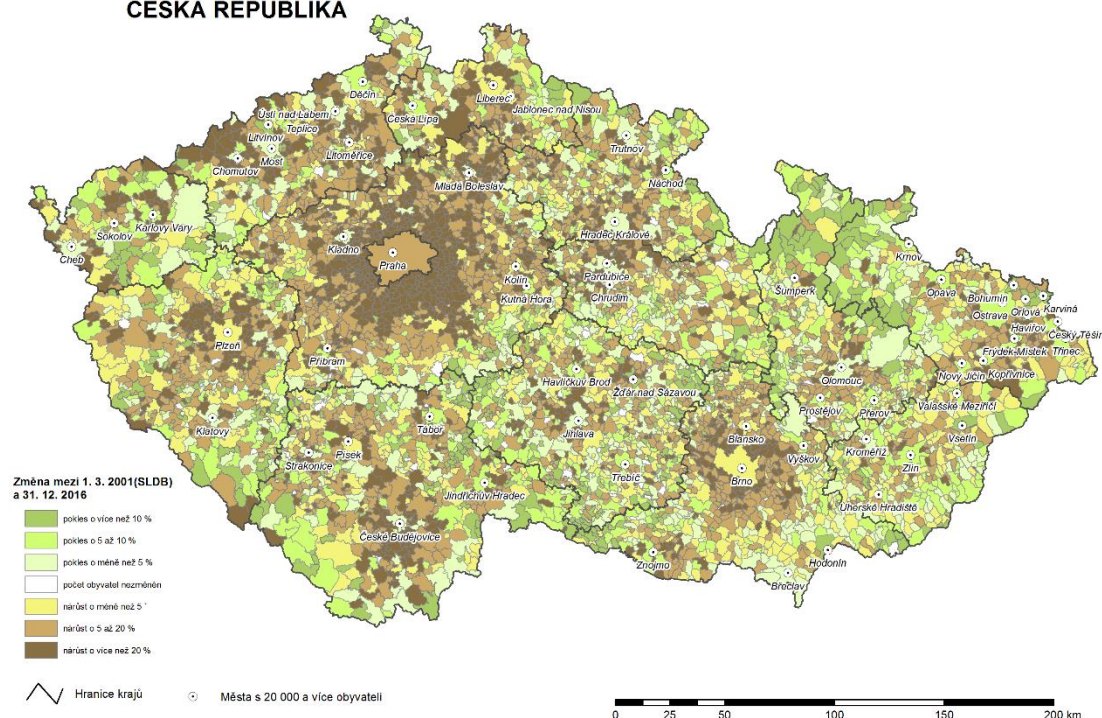
Obrázek 2.4: Obce ČR dle celkového přírůstku obyvatelstva za období 2001-16 dle krajů

Zdroj: Malý lexikon obcí ČR 2017, ČSÚ

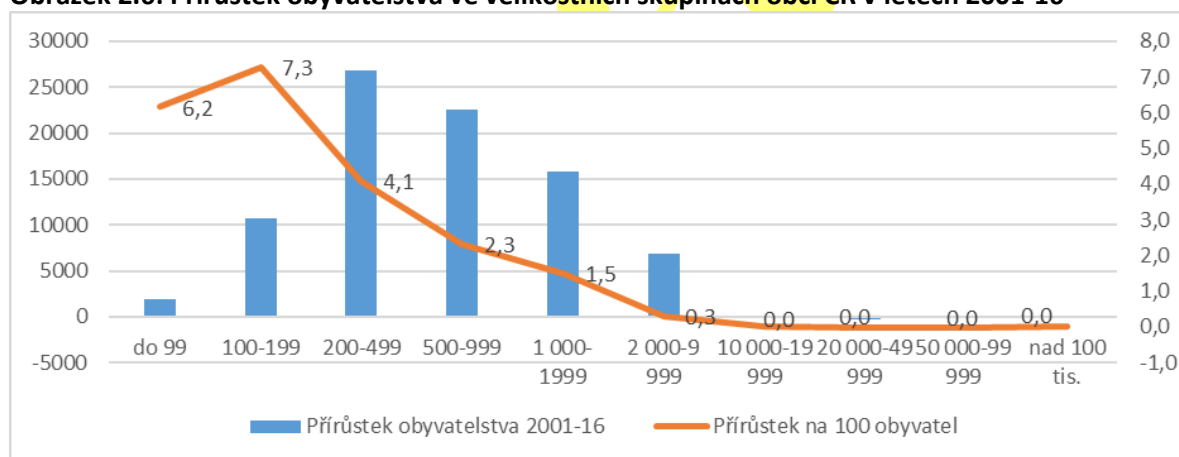
Dle údajů ČSÚ za období 2001-2016 v obcích do 2000 obyvatel (dle rozložení obcí dle počtu jejich obyvatel k 1. 1. 2017) celkem přibýlo 77 762 obyvatel, ve městech pouze 6 602. Průměrný přírůstek ve venkovských obcích (s méně než 2000 obyvateli v roce 2017) v tomto období činil 2,7 na 100 obyvatel, u měst pak méně než 0,1. Následující mapa ČR ukazující změny počtu obyvatel v obcích dokládá značné relativní navýšení počtu obyvatel v obcích v příměstských zónách (kolem Prahy, Brna, Plzně, Českých Budějovic) a naopak výraznější pokles počtu obyvatel v oblastech s horší dostupností do větších center (severní a východní pohraničí, území tzv. vnitřních periferií podél hranic krajů).

Obrázek 2.5: Změna počtu obyvatel v obcích mezi roky 2001 a 2016 (ČR)
ČESKÁ REPUBLIKA

Zdroj: ČSÚ, 2018

Obrázek 2.6: Přírůstek obyvatelstva ve velikostních skupinách obcí ČR v letech 2001-16

Pozn. Vycházíme z rozložení obcí dle počtu obyvatel k 1.1.2017

Zdroj: Malý lexikon obcí ČR 2017

Obrázky 2.5 a 2.6 ukazují, že v posledních letech venkovské obce (především vlivem suburbanizace) v absolutním i relativním vyjádření populačně rostou více než města.

Poslední meziroční srovnání populačního vývoje ukazuje na pokračující růst počtu obyvatel ČR, oproti roku 2018 u nás přibýlo celkem 39,7 tis. obyvatel, přičemž kladný celkový přírůstek vykazovalo 58 % obcí, 36,4 % obyvatelstvo ztrácelo, nebo početně stagnovalo (5,6 %).

Podobně jako v loňském roce větší populační zisk zaznamenaly obce do 2 000 obyvatel (21,5 tis.), ve městech s 73% podílem na obyvatelstvu celkem přibýlo cca 18,3 tis. obyvatel (ztoho 14,1 tis. v Praze)^[1]. Relativní nárůst celkového počtu obyvatel venkovských obcí činil téměř 0,8 % a převyšoval 0,2% nárůst počtu obyvatel ve městech i celé ČR (téměř 0,4 %). Venkovské obce jako celek populačně rostly ve všech krajích ČR, vlivem suburbanizace však výrazně rychleji v krajích Středočeském (o 1,6 %) a Plzeňském (o 0,9 %), naopak nejmenší meziroční nárůsty vykazovaly venkovské obce v Olomouckém a Zlínském kraji (pouze o 0,1% resp. o 0,2 %).

[1] Vycházíme z rozložení obcí v kategoriích dle populační velikosti k 1. 1. 2019, počet obyvatel v jednotlivých velikostních skupinách obcí srovnáváme se stavem obyvatelstva těchto obcí k 1. 1. 2018.

Věková struktura obyvatel na venkově

Od 80. let 20. století populace ČR demograficky stárne (zvyšuje se průměrný věk obyvatel, mění se zastoupení dětské a postreprodukční složky populace vlivem dlouhodobě velmi nízké porodnosti, plodnosti a zvyšování naděje na dožití), proces demografického stárnutí se zrychluje, populace ČR bude stárnout i v nadcházejících desetiletích a lze tak předpokládat úbytek podílu práceschopného obyvatelstva ve městech i na venkově. Od roku 2009 v populaci ČR ubývá obyvatelstvo ve věkové skupině 15-64 let (produktivní složka), v populaci přibývá ekonomicky neaktivních – především seniorů, jejichž podíl je od roku 2006 vyšší než zastoupení obyvatel v nejmladší věkové skupině 0-14 let.

Z hlediska věkové struktury obyvatelstva a její případných změn se mezi venkovskými obcemi do 2000 obyvatel a městy výrazné odlišnosti neprojevují. Stárnutí populace se projevuje ve městech i na venkově poklesem zastoupení obyvatel v produktivním věku (15-64 let) na obyvatelstvu (v meziročním srovnání let 2019 a 2018 shodně o 0,5 p. b na 65,0 % na venkově a 64,8 % ve městech) a nárůstem podílu obyvatel nad 65 let (18,5 % na venkově a 20,0% ve městech) i pomalejším nárůstem podílu dětí do 15 let (16,5% na venkově a 15,7 % ve městech).

Dlouhodobě rostoucí index stárí, tedy počet obyvatel nad 65 let věku na sto mladších 15 let, se v roce 2019 dále navýšil na 123,2 (112,2 na venkově oproti 127,5 ve městech). I když ve městech (a to v ČR i v jednotlivých krajích) je rozdíl mezi zastoupením dětské a postproduktivní složky obyvatelstva méně příznivý (vlivem zejména vyšší plodnosti žen na venkově, migrací z měst – stěhují se často mladší obyvatelé s dětmi – a dále vyšší úmrtnosti na venkově), současně platí, že u venkovských obcí s klesající velikostní kategorií obce v populaci klesá podíl dětí a znatelně narůstá podíl seniorů. Na 100 obyvatel mladších 15 let tak v nejmenších obcích (do 99 obyvatel) průměrně připadá více než 153 seniorů. Naopak

venkovské obce nad 1000 obyvatel mají podíl seniorské a předreproduktivní složky populace nejpriznivější (viz Obrázek 2.7).

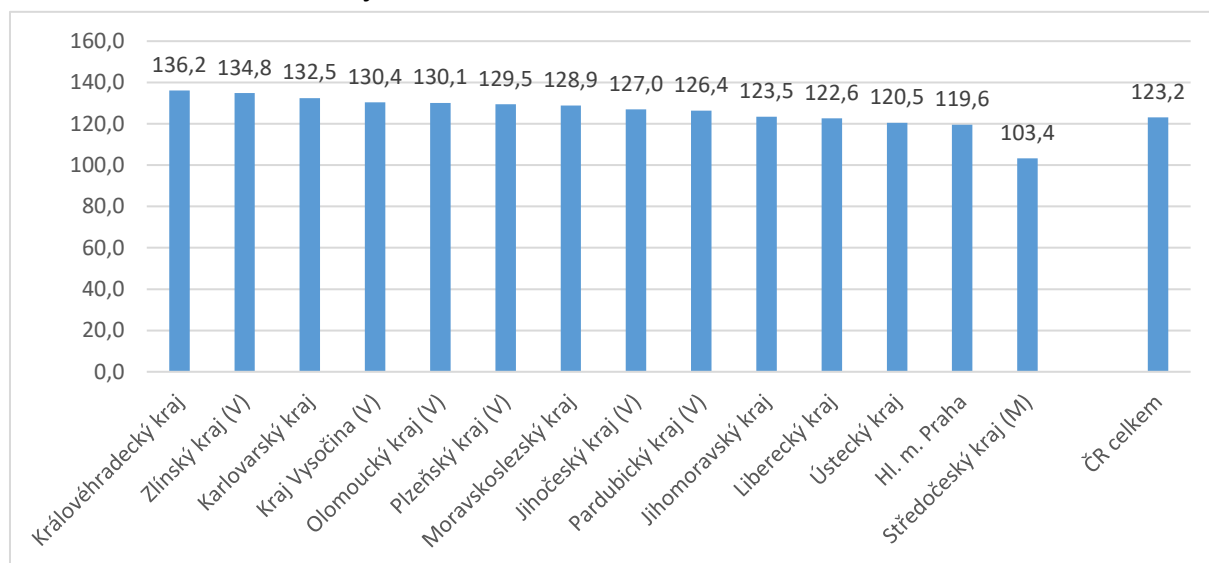
Obrázek 2.7: Věková struktura populace (%) a index stáří ve velikostních skupinách obcí ČR v roce 2019

Zdroj: Malý lexikon obcí ČR 2019, ČSÚ 2020.

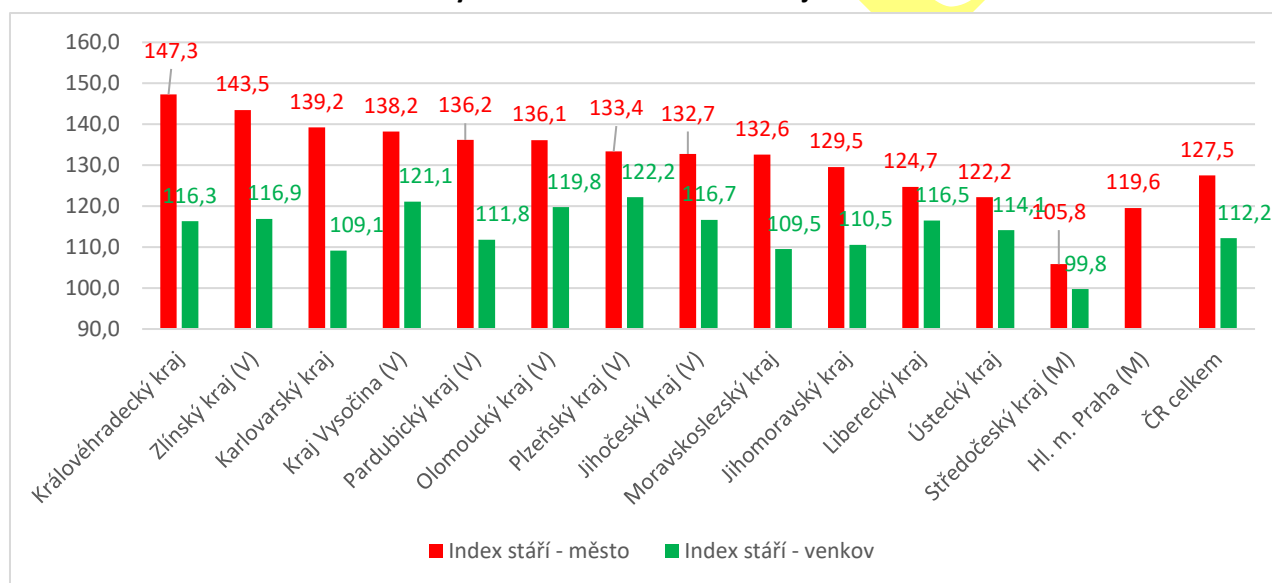
I když mezikrajské rozdíly v indexu stáří nejsou příliš výrazné (výjimkou je zejména vlivem suburbanizace mladší populace Středočeského kraje), v rámci ČR nadprůměrné (tj. z hlediska budoucího rozvoje území méně příznivé) hodnoty dosahuje ukazatel v obcích a městech v převážně venkovských krajích (Obrázek 2.8). Vyšší hodnoty indexu stáří mají ve všech krajích města (Obrázek 2.9), ve venkovských obcích dosahuje tento ukazatel nejméně příznivých hodnot zejména v krajích Plzeňském a Kraji Vysočina (přes 120), ale ani v jejich případě se počet seniorů na sto obyvatel do 15 let výrazně neodlišuje od průměru ČR (123,2).

Obrázek 2.8: Index stáří v krajích ČR v roce 2019

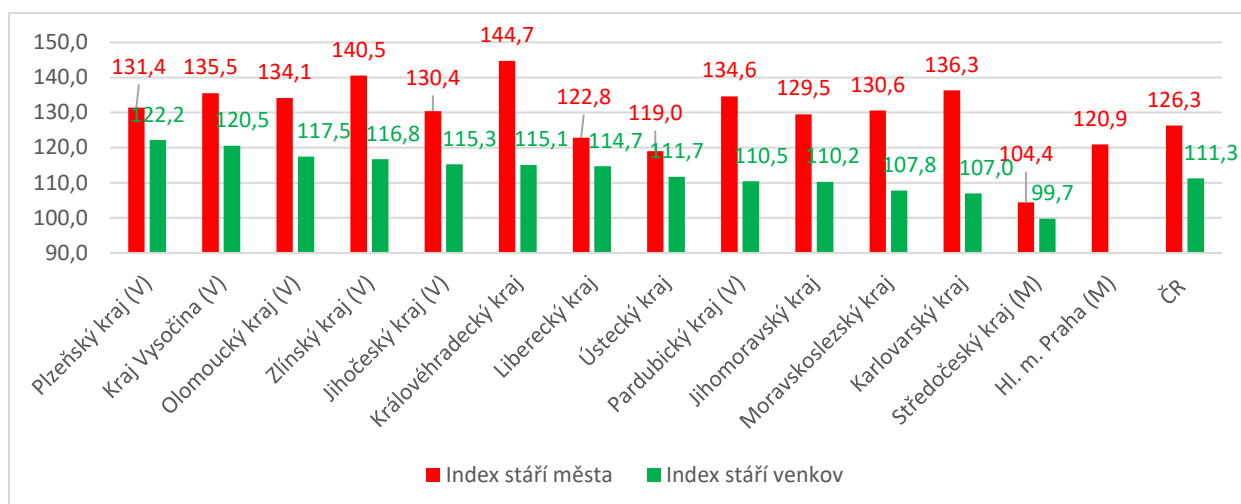

Zdroj: Malý lexikon obcí ČR 2019, ČSÚ 2020.

Obrázek 2.9: Index stáří ve venkovských obcích a městech dle krajů ČR v roce 2019

Z

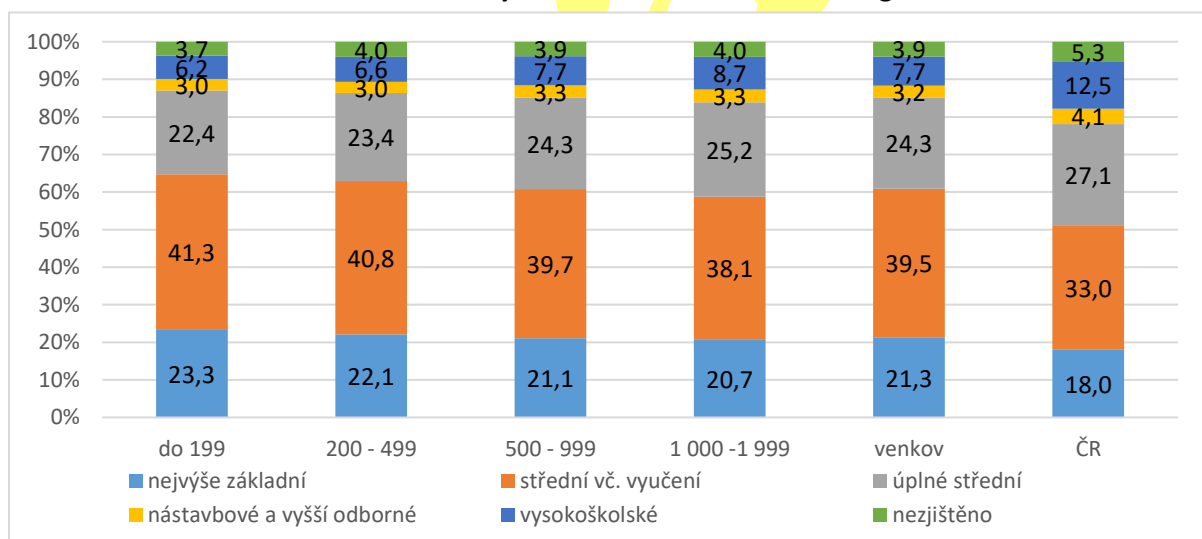

Zdroj: Malý lexikon obcí ČR 2019, ČSÚ 2020.

Vzdělanostní struktura obyvatel na venkově

Údaje o vzdělanostní struktuře uspořádané na základě velikostních skupin obcí zcela jednoznačně ukazují na převahu nižších stupňů vzdělání ve venkovských obcích ve srovnání s městy. Mezi podstatné vlivy patří zemědělský charakter venkova a méně příhodná věková skladba v malých obcích se silným zastoupením osob starších 60, resp. 65 let. Podíly osob s nejnižším vzděláním s rostoucí velikostí skupinou obcí klesají.

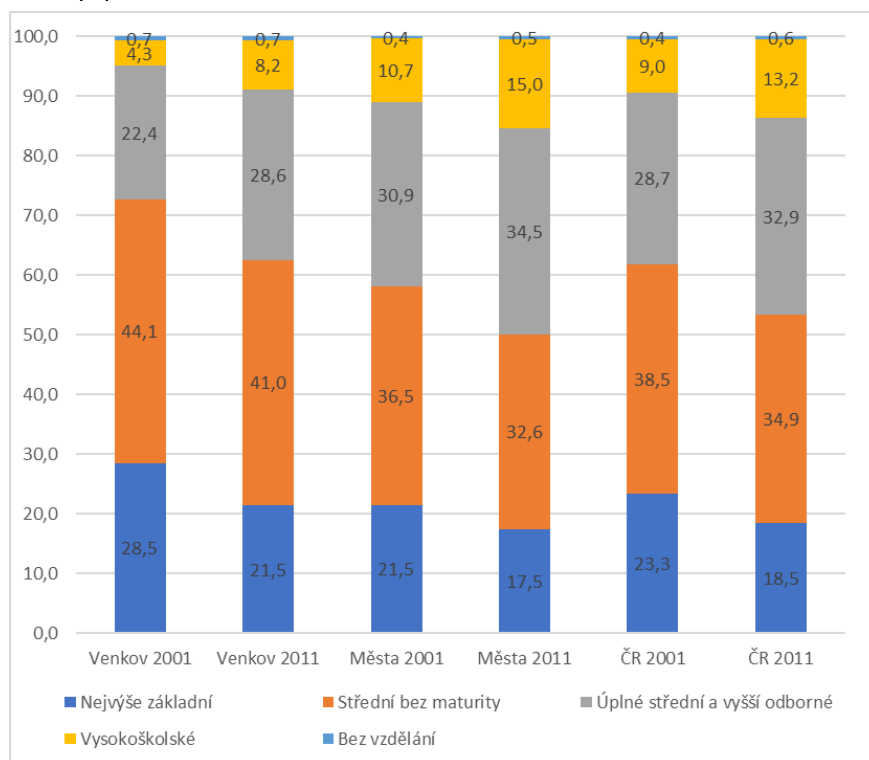
Obrázek 2.10: Vzdělanostní struktura obyvatel 15 + ve velikostních kategoriích obcí ČR v roce 2011

Zdroj: ČSÚ, SLDB 2011.

I když se dle Obrázku 2.11 ukazujícího vývoj vzdělanostní struktury mezi posledními dvěma cenzy celková vzdělanost obyvatel venkova zlepšuje – ve srovnání s městy na venkově dokonce relativně více klesl podíl osob se základním vzděláním a více narostl podíl osob s úplným středním vzděláním (s maturitou), vzdělanostní struktura obyvatel venkova v roce 2011 byla stále horší než ve městech v roce 2001. Relativně mírnějším tempem na venkově přibývá také vysokoškolsky vzdělaných.

Obrázek 2.11: Vzdělanostní struktura obyvatel 15 + ve venkovských obcích a městech ČR v letech 2001, 2011 (%)

Zdroj: SLDB 2001,2011.

Aspekt vnitřní periferie

Podle Musila a Müllera (2008) je negativní demografický vývoj specifických oblastí (vnitřních periferií) spojen se ztrátou regionálních příležitostí a následně s ekonomickými a sociálními problémy, včetně úpadku infrastruktury (tzv. kumulativní příčiny periferizace). Bernard a Šimon (2017) argumentují, že periferizace probíhá v několika vzájemně oddělených dimenzích (nezaměstnanost a vyloučení, typ kvalifikace a životní úroveň, věk, obtížná dostupnost), které vytvářejí specifické, prostorově ne zcela překrývající se periferní oblasti. Vnitřní periferie jsou podle tohoto novějšího výzkumu charakteristické velkou vzdáleností od krajských měst, vytváří se tedy zejména uvnitř ČR na hranicích krajů a jejich hlavní charakteristikou je především vysoký věk místních obyvatel a obtížnější dostupností některých služeb. Vyšší míra nezaměstnanosti, sociálního vyloučení, nižší kvalifikace a životní úroveň (s čímž se pojí i absence střední třídy), ale také obtížná dostupnost služeb jsou charakteristiky periferií, které jsou Bernardem a Šimonem (2017) lokalizovány především při státních hranicích ČR, jejich výskyt je ale patrný i na hranicích jednotlivých krajů.

Vývoj zemědělského půdního fondu

Zemědělský půdní fond (ZPF) tvoří zemědělská půda klasifikovaná v rámci katastru nemovitostí jako druh pozemku orná půda, chmelnice, vinice, zahrady, ovocné sady a trvalé travní porosty. Byly využity statistické údaje Českého úřadu zeměměřického a katastrálního

(ČÚZK) a sestaveny časové řady vývoje výměr ZPF a ostatních druhů pozemků evidovaných v katastru nemovitostí od roku 2004 do roku 2018 (tab. 2.2).

Tabulka 2.2: Vývoj výměr zemědělského půdního fondu a ostatních kultur od roku 2004 do současnosti (ha)

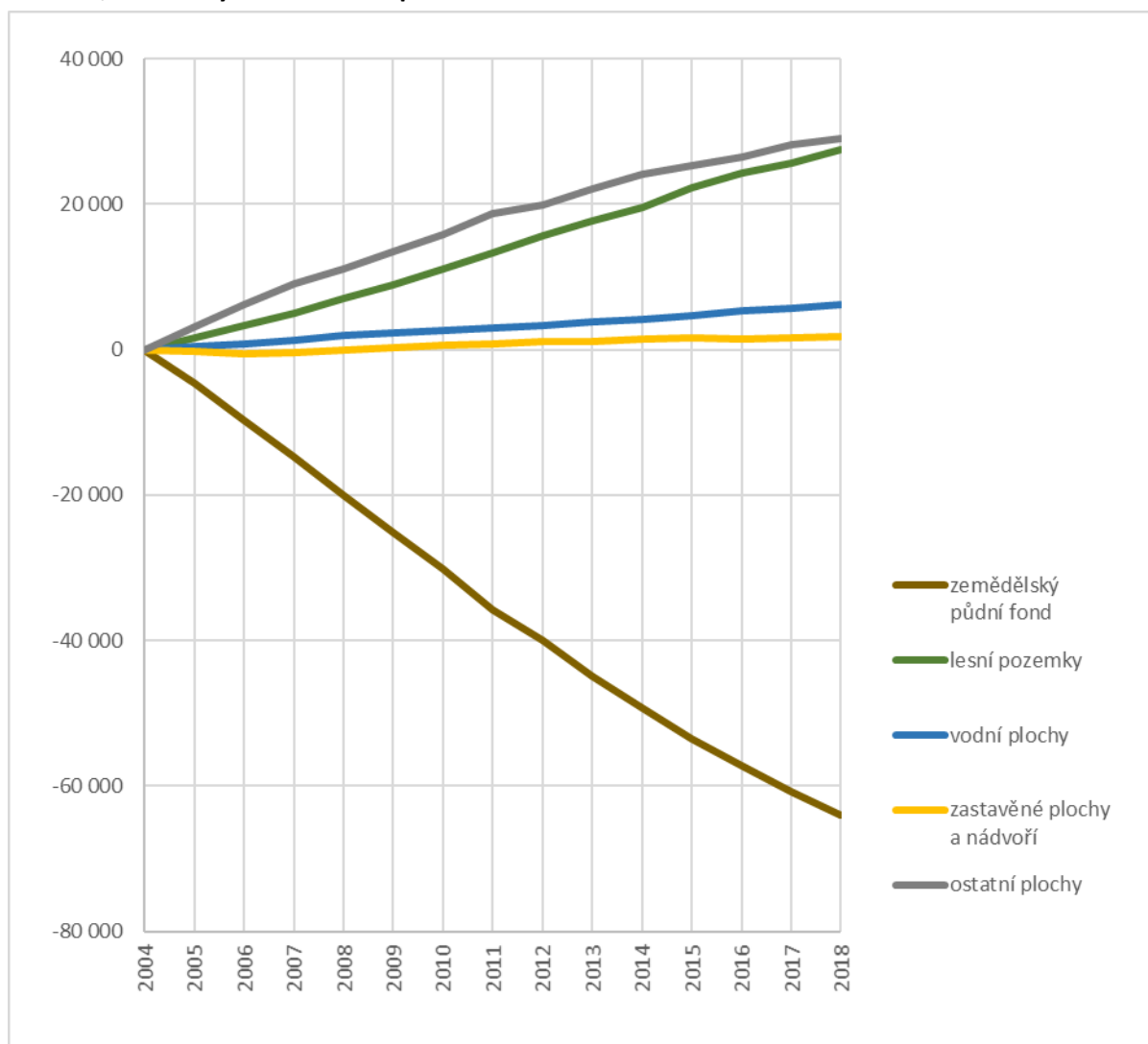
Rok	Zemědělský půdní fond	Lesní pozemky	Vodní plochy	Zastavěné plochy a nádvoří	Ostatní plochy
2004	4 269 218	2 644 168	160 149	130 610	682 535
2005	4 264 573	2 645 737	160 501	130 307	685 720
2006	4 259 480	2 647 416	160 939	130 078	688 800
2007	4 254 403	2 649 147	161 421	130 194	691 534
2008	4 249 177	2 651 209	162 122	130 574	693 584
2009	4 244 081	2 653 033	162 500	130 933	695 965
2010	4 238 975	2 655 212	162 787	131 127	698 391
2011	4 233 501	2 657 376	163 144	131 366	701 151
2012	4 229 167	2 659 837	163 421	131 691	702 482
2013	4 224 389	2 661 889	163 965	131 800	704 577
2014	4 219 867	2 663 731	164 377	132 090	706 642
2015	4 215 621	2 666 376	164 835	132 192	707 755
2016	4 211 935	2 668 392	165 485	132 119	709 042
2017	4 208 374	2 669 850	165 876	132 217	710 724
2018	4 205 288	2 671 659	166 253	132 333	711 494

Zdroj: Statistická ročenka půdního fondu ČÚZK 2004-2009, Souhrnné přehledy o půdním fondu z údajů katastru nemovitostí České republiky (2010-2018)

Pozn.: Údaj byl zveřejněn ČÚZK v uvedeném roce a popisuje stav vždy k 31.12. předchozího roku

Aby bylo možné lépe prezentovat vývoj výměr zemědělských a nezemědělských parcel, byly spočteny meziroční rozdíly ve výměrách jednotlivých kultur, které byly následně kumulativně nasčítány (obrázek 2.12). Z výsledků je patrný setrvalý pokles výměry zemědělského půdního fondu. Tento trend však není novinkou od roku 2004, ČÚZK eviduje pokles ZPF již v časových řadách od roku 1966, kdy k významnější změně v trendu dochází mezi lety 1976-1981.

Obrázek 2.12: Kumulativní rozdíly ve vývoji zemědělského půdního fondu, lesních pozemků, vodních, zastavěných a ostatních ploch

Zdroj: Statistická ročenka půdního fondu ČÚZK 2004-2009, Souhrnné přehledy o půdním fondu z údajů katastru nemovitostí České republiky (2010-2018), vlastní výpočty ÚZEI

Záměrem při zpracování grafu bylo přehledněji zobrazit, do jakých pozemků se průběžně zemědělský půdní fond transformuje. Výsledky ukazují, že od roku 2004 došlo k úbytku přibližně 64 tis. hektarů zemědělského půdního fondu, který byl přibližně ze 43 % převeden na lesní pozemky, z necelých 10 % na vodní plochy, ze 45 % na tzv. ostatní plochy a pouze 2,7 % ZPF bylo převedeno na zastavěné plochy. Je třeba upozornit, že tento přehled vychází z celkových ročních sum pro dané druhy pozemků, nebyly zkoumány jednotlivé převody mezi druhy pozemků a nebere tedy v potaz, zda výměra zastavěné plochy byla skutečně navýšena na úkor ZPF, nebo zda šlo např. o převod z lesních pozemků a podobně. Nelze tedy tímto způsobem převody mezi pozemky interpretovat s naprostou přesností, cílem bylo spíše zobrazit hlavní směry v převodech.

Nejvýznamnější nárůsty nezemědělských ploch na úkor ZPF jsou u lesních pozemků a tzv. ostatních ploch. Pro bližší specifikaci způsobu využití daných ploch lze využít opět

statistiky ČÚZK, kde se uvádí, že u lesních pozemků tvoří většinu ploch *les jiný než hospodářský* případně lesní pozemek *bez rozlišení*. U ostatních ploch je způsob využití pozemku velmi pestrý, celkový přehled platný k roku 2018 uvádí tabulka 2.3. Z ní vyplývá, že nejvíce zastoupeným využitím jsou *silnice* (10 %), *ostatní komunikace* (23 %), *manipulační plochy* (10 %), *nepłodná půda* (15 %) a *jiná plocha* (23 %).

Tabulka 2.3: Způsob využití pozemků klasifikovaných jako druh "ostatní plocha" k 31.12.2017

Způsob využití pozemku	Výměra (ha)	%
plantáž dřevin	43	0,006
zamokřená plocha	30	0,004
dráha	27 220	3,826
dálnice	4 533	0,637
silnice	72 036	10,125
ostatní komunikace	166 054	23,339
ostatní dopravní plocha	3 563	0,501
zeleň	42 082	5,915
sportoviště a rekreační plocha	22 752	3,198
pohřebiště	2 968	0,417
kulturní a osvětová plocha	270	0,038
manipulační plocha	70 302	9,881
dobývací prostor	29 677	4,171
skládka	1 345	0,189
jiná plocha	164 560	23,129
nepłodná půda	104 025	14,621
fotovoltaická elektrárna	9	0,001
mez, stráž	10	0,001
bez rozlišení	16	0,002
Suma	711 495	100

Zdroj: Souhrnné přehledy o půdním fondu z údajů katastru nemovitostí České republiky (2018), vlastní výpočty

3 EKONOMIKA A PODNIKATELSKÁ STRUKTURA VE VZTAHU K VENKOVU

Hrubý domácí produkt (HDP) je peněžním vyjádřením celkové hodnoty statků a služeb nově vytvořených v daném období na určitém území. HDP je klíčovým ukazatelem vývoje národního hospodářství a vypovídá o výkonnosti ekonomiky (ČSÚ, 2018).

V Tabulce 3.1 lze vidět vývoj HDP v cenách předchozího roku dle typologie městských a venkovských regionů (NUTS3). Růst HDP v České republice činil v průměru od roku 2007 do roku 2018 3 %, v roce 2015, kdy nejvýrazněji posílila ekonomika, dosáhl nejvyšší hodnoty (necelých 8 %) a nejnižší hodnoty (ve výši -3 % v roce 2009). Z hlediska regionů dle typologie městských a venkovských regionů je ve všech zmíněných regionech průměrný 3% růst HDP v cenách předchozího roku. V roce 2018 došlo oproti předchozímu roku ke snížení tempa růstu HDP v cenách předchozího roku o 1,7 p. b – z 6 % na 4,3 %.

Tabulka 3.1: Vývoj HDP v cenách předchozího roku v krajích ČR v letech 2007–2018 v mil. Kč

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Česká republika	3 709 608	3 943 119	3 830 856	4 019 764	4 032 910	4 001 491	4 040 276	4 209 397	4 542 818	4 708 404	4 975 522	5 190 915
Převážně městské												
Hlavní město Praha	944 939	989 710	972 462	1 024 694	1 009 721	1 001 225	1 009 772	1 034 629	1 146 434	1 182 841	1 256 435	1 334 092
Středočeský kraj	405 953	447 000	410 906	426 851	446 803	437 566	441 987	470 934	511 864	551 035	600 678	609 401
Převážně venkovské												
Jihočeský kraj	193 431	200 105	196 968	206 247	202 108	204 748	207 125	213 491	226 166	233 550	244 458	259 553
Plzeňský kraj	181 854	186 120	188 126	203 871	203 149	194 205	204 204	217 026	230 471	240 240	253 402	256 303
Pardubický kraj	153 393	161 175	155 181	164 670	165 416	154 722	158 797	167 521	181 288	187 953	198 519	208 992
Kraj Vysočina	150 626	157 090	151 919	158 613	160 096	162 425	162 546	169 106	180 169	185 659	196 641	201 033
Olomoucký kraj	168 032	179 958	175 880	187 036	188 851	188 649	188 495	198 354	210 830	219 788	232 569	241 485
Zlínský kraj	173 415	191 293	183 810	191 143	190 697	186 526	190 757	206 696	216 444	224 152	235 680	243 595
Smišené												
Karlovarský kraj	79 579	80 954	82 317	83 230	81 870	81 998	81 113	82 981	86 016	87 490	90 580	92 359
Ústecký kraj	233 830	249 771	256 062	248 819	246 429	249 143	247 293	250 644	269 051	270 148	274 716	285 068
Liberecký kraj	122 318	129 707	119 418	129 311	130 226	128 731	129 848	134 556	146 478	151 553	159 996	167 210
Královéhradecký kraj	168 194	180 325	174 083	186 254	184 082	180 130	181 058	192 302	206 351	217 997	243 682	244 770
Jihomoravský kraj	371 051	402 472	392 980	415 057	420 169	427 380	446 241	464 536	497 668	505 013	521 739	559 570
Moravskoslezský kraj	362 993	387 439	370 744	393 968	403 293	404 043	391 040	406 621	433 588	450 985	466 427	487 484

Zdroj: ČSÚ (Národní účty)

Podíl HDP v cenách přechozího roku (Tabulka 3.2; Obrázek 3.1) je v převážně venkovských regionech nižší, než v regionech převážně městských a smíšených (27,2 % v převážně venkovských proti 37,4 % v převážně městských a 35,4 % v regionech smíšených). Oproti roku 2017 podíl HDP v cenách předchozího roku mírně vzrostl v převážně městských a smíšených regionech, zatímco v regionech převážně venkovských zaznamenal pokles.

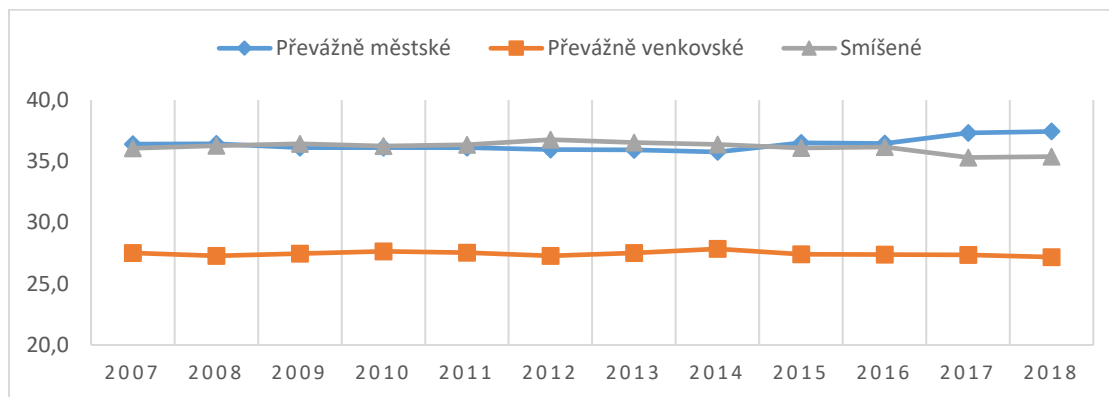
Tabulka 3.2: Vývoj podílu HDP v cenách předchozího roku dle typologie městských a venkovských regionů (NUTS3) na celkovém HDP v ČR v letech 2007-2018 (%)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Převážně městské	36,4	36,4	36,1	36,1	36,1	36,0	35,9	35,8	36,5	36,5	37,3	37,4
Převážně venkovské	27,5	27,3	27,5	27,7	27,5	27,3	27,5	27,8	27,4	27,4	27,4	27,2
Smišené	36,1	36,3	36,4	36,2	36,4	36,8	36,5	36,4	36,1	36,2	35,3	35,4

Zdroj: ČSÚ (Národní účty)

Zpracování: ÚZEI

Obrázek 3.1: Vývoj podílu HDP v cenách předchozího roku dle typologie městských a venkovských regionů (NUTS3) na celkovém HDP v ČR v letech 2007–2018 (%)

Zdroj: ČSÚ (Národní účty)

Pro reálné srovnání ekonomické úrovně zemí EU se obvykle používá měrná jednotka PPS (standard kupní síly). Dle Eurostatu (Tabulka 3.3) byl reálný ekonomický výkon celé ČR v roce 2018 na 91 % průměru celé EU. Nad 75 % se umístily kraje Středočeský, Plzeňský, Královéhradecký, Jihomoravský, Zlínský, Moravskoslezský i hlavní město Praha. Praha, jakožto šestý nejrozvinutější region v Evropské unii (ČSÚ, 2016), vykazovala v roce 2018 reálný ekonomický výkon na 191 % průměru celé EU. Regionem s nejnižším ekonomickým výkonem (ve srovnání s EU) byl region Karlovarský (59 %).

Tabulka 3.3: Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele ve standardu kupní síly (PPS) v letech 2007–2018 dle typologie městských a venkovských regionů (NUTS3). (V %; EU 28 = 100 %)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Česká republika	79	82	84	85	83	83	83	84	86	87	88	90
Převážně městské												
Hlavní město Praha	170	179	183	183	179	175	173	174	175	183	182	187
Středočeský kraj	75	78	79	77	73	75	75	75	79	79	81	84
Převážně venkovské												
Plzeňský kraj	76	76	73	77	76	77	74	78	82	81	82	83
Jihočeský kraj	71	71	70	73	70	69	70	71	72	72	73	73
Kraj Vysočina	65	68	67	69	66	68	69	70	72	71	73	74
Pardubický kraj	66	69	69	69	68	69	66	67	70	71	70	73
Olomoucký kraj	58	61	62	64	63	64	64	65	67	67	68	70
Zlínský kraj	65	67	70	72	69	70	69	71	77	75	76	77
Smišené												
Karlovarský kraj	58	60	59	63	59	59	58	58	59	58	59	59
Ústecký kraj	65	66	67	70	66	65	65	65	65	67	65	65
Liberecký kraj	65	64	64	64	63	64	64	65	67	67	69	69
Královéhradecký kraj	67	70	71	74	72	71	71	72	76	76	78	83
Jihomoravský kraj	71	75	78	80	78	78	80	83	85	86	85	85
Moravskoslezský kraj	65	68	70	69	69	71	71	70	72	72	75	74
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Česká republika	82	84	85	83	83	83	84	86	87	88	90	91
Převážně městské												
Hlavní město Praha	179	183	183	179	175	173	174	175	183	182	187	191
Středočeský kraj	78	79	77	73	75	75	75	79	79	81	84	82
Převážně venkovské												
Plzeňský kraj	76	73	77	76	77	74	78	82	81	82	83	81
Jihočeský kraj	71	70	73	70	69	70	71	72	72	73	73	75
Kraj Vysočina	68	67	69	66	68	69	70	72	71	73	74	73
Pardubický kraj	69	69	69	68	69	66	67	70	71	70	73	74
Olomoucký kraj	61	62	64	63	64	64	65	67	67	68	70	71
Zlínský kraj	67	70	72	69	70	69	71	77	75	76	77	77
Smišené												
Karlovarský kraj	60	59	63	59	59	58	58	59	58	59	59	59
Ústecký kraj	66	67	70	66	65	65	65	65	67	65	65	65
Liberecký kraj	64	64	64	63	64	64	65	67	67	69	69	70
Královéhradecký kraj	70	71	74	72	71	71	72	76	76	78	83	81
Jihomoravský kraj	75	78	80	78	78	80	83	85	86	85	85	88
Moravskoslezský kraj	68	70	69	69	71	71	70	72	72	75	74	76

Zdroj: Eurostat

Tabulka 3.4: Vývoj HDP na obyvatele v běžných cenách dle typologie městských a venkovských regionů (NUTS3) v letech 2007-2018 v tis. Kč

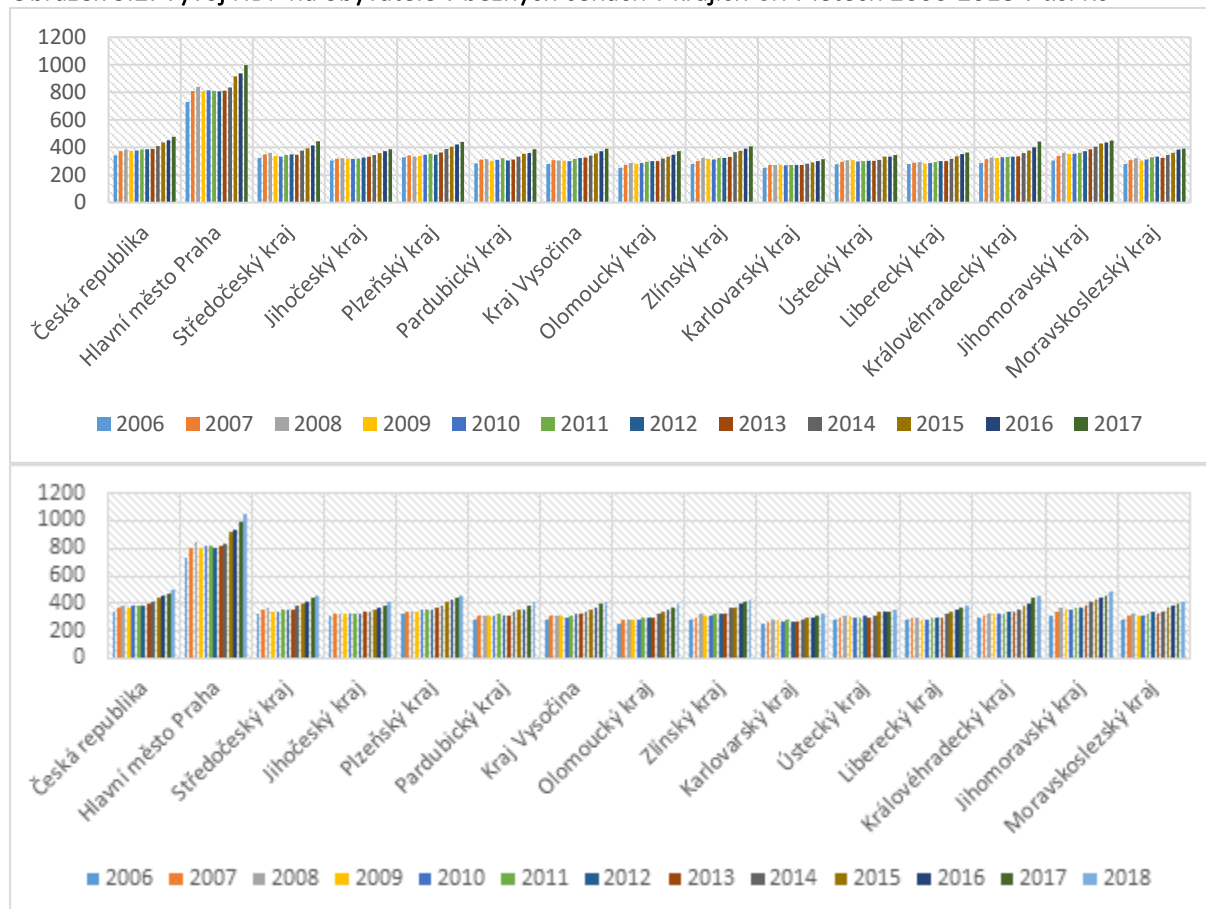
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Česká republika	342	372	386	375	377	384	386	390	410	436	451	477
Převážně městské												
Hlavní město Praha	731	809	840	807	813	811	808	812	835	917	943	998
Středočeský kraj	323	350	362	339	334	346	350	349	377	393	418	446
Převážně venkovské												
Jihočeský kraj	305	319	321	320	318	320	328	333	345	359	372	387
Plzeňský kraj	329	342	335	339	347	355	347	363	388	405	422	441
Pardubický kraj	285	313	316	304	309	321	306	314	333	354	368	388
Kraj Vysočina	281	308	306	303	301	317	324	328	341	356	371	392
Olomoucký kraj	252	273	286	280	286	297	301	301	319	335	351	374
Zlínský kraj	279	301	324	317	314	325	325	331	365	375	388	408
Smíšené												
Karlovarský kraj	252	273	274	275	270	274	272	272	282	292	296	316
Ústecký kraj	278	296	307	307	299	302	303	302	310	334	330	345
Liberecký kraj	281	290	294	282	288	294	300	302	318	337	349	365
Královéhradecký kraj	288	316	327	324	328	331	333	335	359	378	401	442
Jihomoravský kraj	307	338	361	351	354	362	372	388	405	428	435	450
Moravskoslezský kraj	281	307	323	304	312	329	333	325	344	362	375	393
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Česká republika	372	386	375	377	384	386	390	410	436	451	477	501
Převážně městské												
Hlavní město Praha	809	840	807	813	811	808	812	835	917	943	998	1 057
Středočeský kraj	350	362	339	334	346	350	349	377	393	418	446	453
Převážně venkovské												
Jihočeský kraj	319	321	320	318	320	328	333	345	359	372	387	414
Plzeňský kraj	342	335	339	347	355	347	363	388	405	422	441	450
Pardubický kraj	313	316	304	309	321	306	314	333	354	368	388	411
Kraj Vysočina	308	306	303	301	317	324	328	341	356	371	392	405
Olomoucký kraj	273	286	280	286	297	301	301	319	335	351	374	393
Zlínský kraj	301	324	317	314	325	325	331	365	375	388	408	425
Smíšené												
Karlovarský kraj	273	274	275	270	274	272	272	282	292	296	316	324
Ústecký kraj	296	307	307	299	302	303	302	310	334	330	345	359
Liberecký kraj	290	294	282	288	294	300	302	318	337	349	365	387
Královéhradecký kraj	316	327	324	328	331	333	335	359	378	401	442	451
Jihomoravský kraj	338	361	351	354	362	372	388	405	428	435	450	486
Moravskoslezský kraj	307	323	304	312	329	333	325	344	362	375	393	418

Zdroj: ČSÚ (Národní účty)

Vývoj HDP na obyvatele v běžných cenách, který je číselně zobrazen v Tabulce 3.4 a graficky znázorněn na Obrázku 3.2, ukazuje dlouhodobý trend růstu (vyjma roku 2009), zaznamenávající poměrně dynamický růst po celé sledované období téměř ve všech krajích ČR. Z pohledu typologie městských a venkovských regionů (NUTS3) jsou na tom nejlépe regiony převážně městské – primárně kvůli regionu Hlavní město Praha, kde je HDP na obyvatele více než dvojnásobek (1, 06 mil. Kč) HDP na obyvatele regionu Středočeského (453 tis. Kč). O něco

lépe než regiony smíšené (v roce 2018 je průměrný HDP na obyvatele v regionech smíšených 404 tis. Kč) jsou na tom regiony převážně venkovské (v roce 2018 v průměru 416 tis. Kč).

Obrázek 3.2: Vývoj HDP na obyvatele v běžných cenách v krajích ČR v letech 2006-2018 v tis. Kč

Zdroj: ČSÚ (Národní účty)

Zpracování: ÚZEI

Hrubá přidaná hodnota (HPH) je rozdílem mezi produkcí a mezispotřebou a od HDP se odlišuje pouze tzv. čistými daněmi na produkty. Jinými slovy: HDP se počítá jako součet hrubé přidané hodnoty jednotlivých odvětví a čistých daní na produkty, které však nejsou rozvrženy do odvětví. Proto nelze přesně rozdělit do jednotlivých odvětví ani HDP. O významu odvětví v národním hospodářství tak vypovídá nejlépe podíl jednotlivých odvětví na HPH (ČSÚ, 2018).

Tabulka 3.5: Podíly hrubé přidané hodnoty v sektorech na celkové hrubé přidané hodnotě v NH dle typologie městských a venkovských regionů (NUTS3) v letech 2007–2018 (%).

Převážně městské	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Zemědělství/NH	1,1	1,0	1,0	0,9	0,8	1,2	1,4	1,4	1,4	1,2	1,2	1,1
Průmysl/NH	26,8	26,2	25,4	25,2	24,6	24,9	24,6	24,3	25,7	25,4	25,6	25,5
Služby/NH	72,1	72,8	73,5	73,9	74,6	73,9	74,0	74,4	72,9	73,4	73,2	73,4

Převážně venkovské	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Zemědělství/NH	3,9	3,9	3,8	3,2	2,8	3,9	4,3	4,4	4,5	4,1	3,6	3,9
Průmysl/NH	45,0	45,1	45,0	44,7	44,7	44,5	44,0	44,4	45,6	46,2	45,7	45,1
Služby/NH	51,1	51,0	51,2	52,1	52,5	51,5	51,7	51,2	50,0	49,7	50,6	51,1

Smišené	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Zemědělství/NH	2,2	2,1	2,0	1,7	1,6	2,4	2,6	2,7	2,7	2,5	2,4	2,3
Průmysl/NH	43,9	44,9	44,5	42,3	43,0	43,2	43,5	43,0	43,9	43,9	43,0	43,0
Služby/NH	53,9	53,1	53,5	56,0	55,3	54,4	53,9	54,3	53,3	53,6	54,5	54,7

Převážně městské	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Zemědělství/NH	1,0	1,0	0,9	0,8	1,2	1,4	1,4	1,4	1,2	1,2	1,1	1,0
Průmysl/NH	26,2	25,4	25,2	24,6	24,9	24,6	24,3	25,7	25,4	25,6	25,5	24,7
Služby/NH	72,8	73,5	73,9	74,6	73,9	74,0	74,4	72,9	73,4	73,2	73,4	74,3

Převážně venkovské	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Zemědělství/NH	3,9	3,8	3,2	2,8	3,9	4,3	4,4	4,5	4,1	3,6	3,9	3,8
Průmysl/NH	45,1	45,0	44,7	44,7	44,5	44,0	44,4	45,6	46,2	45,7	45,1	43,7
Služby/NH	51,0	51,2	52,1	52,5	51,5	51,7	51,2	50,0	49,7	50,6	51,1	52,5

Smišené	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Zemědělství/NH	2,1	2,0	1,7	1,6	2,4	2,6	2,7	2,7	2,5	2,4	2,3	2,2
Průmysl/NH	44,9	44,5	42,3	43,0	43,2	43,5	43,0	43,9	43,9	43,0	43,0	41,5
Služby/NH	53,1	53,5	56,0	55,3	54,4	53,9	54,3	53,3	53,6	54,5	54,7	56,3

Pozn.: Zemědělství, lesnictví a rybářství (CZ-NACE A), průmysl (CZ-NACE B-F) a služby (CZ-NACE G-U)

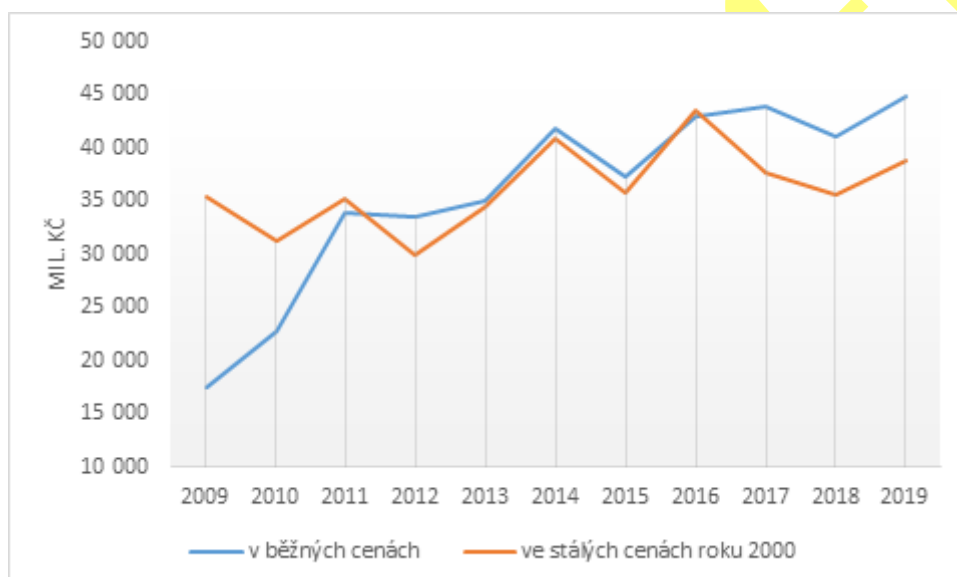
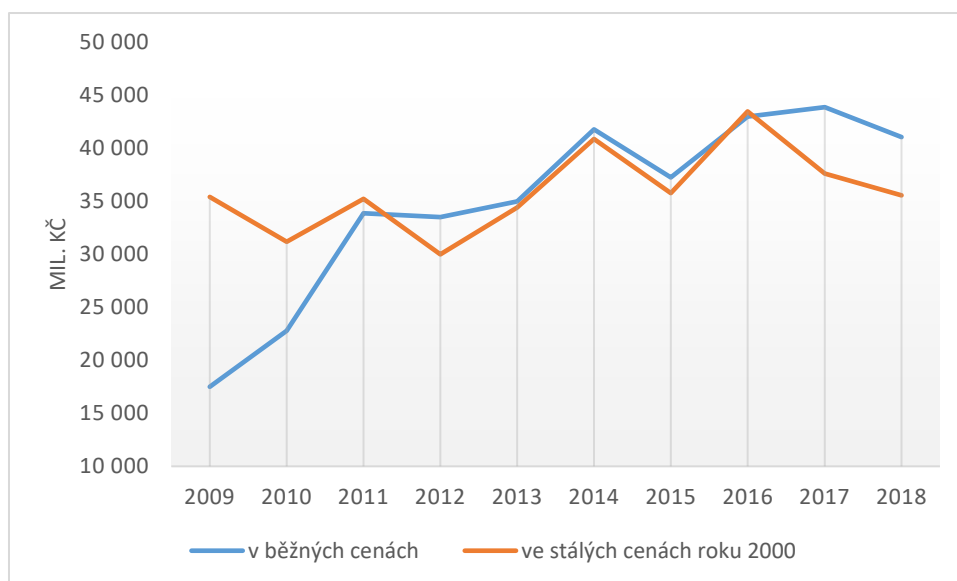
Zdroj: ČSÚ (Národní účty)

Zpracování: ÚZEI

Podíl hrubé přidané hodnoty v zemědělství, lesnictví a rybářství (CZ-NACE A) na celkové hrubé přidané hodnotě v NH je oproti ostatním sektorům nejnižší ve všech třech regionech dle typologie městských a venkovských regionů (převážně městské v průměru let 2007–2018 1,1 %, převážně venkovské 3,8 % a smíšené 2,3 %). Zároveň je tento podíl ze všech tří regionů nejvyšší u regionů převážně venkovských – v roce 2018 je tento podíl 3,8 % (Tabulka 3.5).

Dle Souhrnného zemědělského účtu (ČSÚ), který je základním metodologickým nástrojem pro měření ekonomické velikosti a výkonnosti odvětví zemědělství, resp. zemědělské prvovýroby, v rámci národního hospodářství, lze zjistit vývoj hrubé přidané hodnoty (HPH) v letech 2009–2019. Hrubá přidaná hodnota zde reprezentuje výsledný efekt odvětví zemědělství měřený rozdílem konečné produkce zemědělského odvětví a mezispotřeby. Vývoj hrubé přidané hodnoty v zemědělství mezi rokem 2009 a 2019 byl diferencovaný (Obrázek 3.3). Ve stálých cenách roku 2000 HPH střídavě roste a klesá (kromě let 2012–2014, kdy HPH pouze rostla, a let 2016–2018, kdy pouze klesala). V posledním sledovaném roce 2019 jde vidět opět mírný nárůst.

Obrázek 3.3: Vývoj HPH – zemědělství (CZ-NACE 01)

Zdroj: ČSÚ (Souhrnný zemědělský účet)

Úhrn hrubé přidané hodnoty (HPH) za celou ČR dle regionálně členěných údajů ČSÚ dosáhl za rok 2018 hodnoty 4 789,0 mld. Kč (při meziročním nárůstu shodným s předchozím rokem, tj. o 5,7 %), z toho v převážně venkovských regionech 1 298,2 mld. Kč (meziroční nárůst o 5,0 %) a v přechodných regionech 1 698,7 mld. Kč (nárůst o 5,9 %). Převážně venkovské regiony se tak svým úhrnným relativním nárůstem zaostaly o necelý 1 p. b. za regiony přechodnými a přesně o 1,0 p. b. za regiony převážně městskými (s meziročním nárůstem o 6,0 % na 1 792,1 mld. Kč). V rámci všech krajů ČR dosáhl nejnižšího nárůstu kraj Královéhradecký (2,2 %), nejvyššího pak kraj Jihomoravský (8,6 %), přičemž oba spadají do přechodných regionů. Podíl jednotlivých sektorů na tvorbě HPH se při porovnání převážně venkovských a přechodných regionů příliš neodlišoval; v obou skupinách minimálně polovinu tvoří služby (52,5 %, resp. 56,3 %) a významný podíl si uchovává průmysl včetně stavebnictví (43,7 %, resp. 41,5 %). Obecně nízký podíl zemědělství (včetně lesnictví a rybářství) v ČR byl pak jednoznačně vyšší v převážně venkovských (3,8 %) než v přechodných regionech (2,2 %),

nejnižší pak v převážně městských regionech (1,0 %), kde naopak služby tvoří již necelé tři čtvrtiny HPH.

Podíly jednotlivých sektorů na celkové tvorbě HPH a na zaměstnanosti se v hodnocených typech regionů značně přibližují (nejvíce v převážně venkovských, kde jsou téměř totožné) a ve své kombinaci tak podávají více komplexní pohled na socioekonomickou situaci v regionech. . V ekonomice převážně venkovských i přechodných regionů si dosud uchovává velmi silnou pozici průmysl včetně stavebnictví (i přes další meziroční oslabení). Zemědělství má v regionech ČR obecně velmi slabou pozici, je však nezbytné brát v úvahu, že na samotné zemědělské výrobě je dále závislá významná část průmyslu a služeb na vstupu a výstupu ze sektoru. Pro převážně městské regiony je pak typická výrazná dominance služeb. Údaje o meziročních změnách z obou skupin dat pak umožňují celkové objektivní hodnocení socioekonomických změn v regionech. Z dat za rok 2018 je patrné, že ekonomika a zejména zaměstnanost rostla dynamičtěji v převážně městských regionech než v regionech převážně venkovských a přechodných. **Mikropodniky**

Problémem venkova již nebylo jen zachování zemědělství, ale také stabilizace obyvatelstva na venkově. Podíl pracovníků v zemědělském sektoru nebyl dostatečně stabilizujícím faktorem venkovského osídlení. Z tohoto důvodu byla nutná změna hospodářské struktury venkova a vytvoření atraktivního prostředí pro bydlení a podnikání, včetně podmínek pro malé podnikatele, tj. podpořit tvorbu nových pracovních míst diverzifikací činností mimo zemědělství a zlepšit kvalitu života ve venkovských oblastech. Bariérou pro zakládání mikropodniků na venkově zůstávala obava z podnikatelského rizika a nedostatek vstupního kapitálu.

K 31. 12. 2018¹¹ bylo v ČR registrováno dle údajů ČSÚ celkem 2 889 422 podnikatelských subjektů. Podle velikosti subjektů nadále dominovaly podniky bez zaměstnanců¹² (90,1 %) následované mikropodniky¹³ s podílem 7,9 % na celkovém počtu podniků (meziročně jejich podíl mírně oslabil, naopak posílily podniky bez zaměstnanců).

V průměrech za jednotlivé typy regionů rozdělených dle typologie EU¹⁴ se struktura podniků podle počtu zaměstnanců výrazně neliší, přičemž nejmenší rozdíly jsou mezi převážně venkovskými a přechodnými regiony (v obou skupinách činí podíl podniků bez zaměstnanců zhruba 90,3–90,7 %, mikropodniků 7,3–7,7 %, malých podniků¹⁵ kolem 1,5 % a podniků s 50 a více zaměstnanci zhruba 0,5 %). Převážně městské regiony pak vykazují poněkud nižší podíl

11 Nejaktuálnější dostupné údaje.

12 Včetně bez udání počtu zaměstnanců (takové podniky v registru převažují, jejich podíl se v průměru za ČR blíží 60 %).

13 Na základě doporučení Komise č. 2003/361/ES, o definici mikropodniků, malých a středních podniků, je mikropodnik definován jako podnik, který zaměstnává méně než 10 zaměstnanců a jehož roční obrát a/nebo roční celková účetní rozvaha nepřekračují 2 mil. €.

14 Typologie regionů Evropské komise vymezuje na úrovni NUTS 3 regiony převážně městské, smíšené a převážně venkovské. Mezi převážně venkovské jsou řazeny kraje Jihočeský, Olomoucký, Pardubický, Plzeňský, Vysočina a Zlínský, převážně městským regionem je vedle hl. města Prahy i Středočeský kraj. Ostatní kraje spadají do kategorie regionů smíšených.

15 Na základě definice malých a středních podniků, která platí od 1. 1. 2005 (§ 2, odst. (2) písm. a), b) a c) Obchodního zákoníku) je malý podnik definován jako podnik s 10–50 zaměstnanci, ročním obrátem v rozmezí 2–10 mil. € nebo aktivy ve výši 2–10 mil. €.

podniků bez zaměstnanců (zhruba 90 %), a na druhé straně vyšší podíl mikropodniků (zhruba 9 %). Meziročně nedošlo k výraznějším změnám.

Počty registrovaných mikropodniků připadající na tisíc obyvatel kraje se pohybují v převážně venkovských i přechodných regionech shodně v rozmezí zhruba 15–18 (poblíž spodní hranice rozmezí se nachází kraj Ústecký a Kraj Vysočina), tento rámec překračuje pouze Jihomoravský kraj (22), což je významně ovlivněno Brnem, tedy druhým největším městem ČR. V Hl. m. Praze je zaregistrován až trojnásobek hodnot (téměř 45) běžných v jiných krajích ČR (mj. jsou zde registrovány mnohé podniky s působností i v dalších regionech ČR).

Výraznější odlišnosti mezi jednotlivými typy regionů vykazuje odvětvová struktura podniků. Podíl zemědělských podniků (vč. lesnických a rybářských) je nejvyšší v regionech převážně venkovských (6,5 %) a klesá pak se stupněm venkovskosti regionů (na 4,8 % v přechodných a 2,6 % v převážně městských regionech). Obdobně je tomu v případě zastoupení průmyslových i stavebních podniků (zde však při velmi malé diferenciaci mezi převážně venkovskými a přechodnými regiony). Naopak svými podniky všeobecně nejpočetněji zastoupené odvětví služeb, tj. velkoobchod a maloobchod (včetně oprav motorových vozidel), zaznamenává nejvyšší podíl ve struktuře podniků v regionech převážně městských, nejnižší v převážně venkovských. Uvedené relace platí jak pro podniky celkem, tak pro mikropodniky (v nich podíl zmíněného obchodu dosáhl v převážně venkovských oblastech 18,8 %, v přechodných 20,2 %, v převážně městských pak 25,1 %). Podniky vyšších velikostních kategorií vykazují zcela odlišnou odvětvovou strukturu – mezi nimi zaujímá nejvyšší podíl průmysl, jenž má dokonce ve skupině největších podniků (250 a více zaměstnanců) nadpoloviční zastoupení v převážně venkovských (60,4 %) i přechodných regionech (naproti tomu jejich podíl v převážně městských regionech činil jen 21,0 %).

Tabulka 3.6: Počet mikropodniků na 1 000 obyv. v krajích ČR k 31. 12. 2018

Převažující činnost CZ-NACE (vybrané činnosti)		Kraj / EU klasifikace ¹⁾													
		PHA	STC	JHC	PLK	KVK	ULK	LBK	HKK	PAK	VYS	JHM	OLK	ZLK	MSK
		PU	PU	PR	PR	IN	IN	IN	IN	PR	PR	IN	PR	PR	IN
A	Zemědělství, lesnictví a rybářství	0,58	0,75	1,09	0,85	0,60	0,70	0,66	0,86	0,85	1,08	1,00	0,75	0,74	0,64
B–E	Průmysl celkem	3,49	1,91	2,33	2,35	1,83	1,79	2,63	2,59	2,57	2,40	3,07	2,53	3,17	2,42
F	Stavebnictví	3,58	1,73	1,89	1,69	1,73	1,92	1,76	1,61	1,73	1,57	2,17	1,65	1,73	1,87
G	Velkoobchod, maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	12,53	3,72	3,20	3,14	3,37	2,74	3,34	3,53	3,23	2,96	5,10	3,52	4,11	3,61
H	Doprava a skladování	1,04	0,94	0,94	0,93	0,83	0,78	0,75	0,85	0,80	0,85	0,91	0,91	0,88	0,80
I	Ubytování, stravování a pohostinství	3,20	1,29	1,95	1,54	2,25	1,59	1,68	1,71	1,37	1,19	1,96	1,60	1,62	1,55
J	Informační a komunikační činnosti	2,13	0,31	0,30	0,35	0,23	0,25	0,33	0,34	0,33	0,17	0,63	0,30	0,35	0,30
K	Peněžnictví a pojišťovnictví	0,33	0,07	0,14	0,17	0,13	0,10	0,10	0,12	0,12	0,12	0,17	0,14	0,15	0,19
L	Činnosti v oblasti nemovitostí	4,99	0,70	0,70	0,81	1,02	0,85	0,60	0,63	0,48	0,38	1,29	0,68	0,52	0,77
M	Profesní, vědecké a technické činnosti	8,86	1,67	2,03	1,64	1,47	1,51	1,54	1,69	1,79	1,39	2,73	1,85	1,75	1,89
N	Administrativní a podpůrné činnosti	1,29	0,28	0,30	0,29	0,43	0,37	0,29	0,30	0,26	0,18	0,44	0,31	0,29	0,33
O	Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	0,02	0,62	0,61	0,57	0,29	0,25	0,31	0,55	0,62	0,97	0,43	0,45	0,36	0,12
P	Vzdělávání	0,50	0,38	0,31	0,29	0,31	0,30	0,37	0,35	0,43	0,41	0,42	0,42	0,36	0,26
Q	Zdravotní a sociální péče	2,06	1,26	1,64	1,65	1,72	1,53	1,60	1,71	1,49	1,53	1,70	1,79	1,79	1,69
R	Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	0,61	0,24	0,27	0,26	0,30	0,28	0,36	0,31	0,26	0,23	0,30	0,29	0,22	0,26
Celkem		45,22	15,86	17,71	16,53	16,49	14,95	16,31	17,14	16,33	15,43	22,31	17,19	18,06	16,70

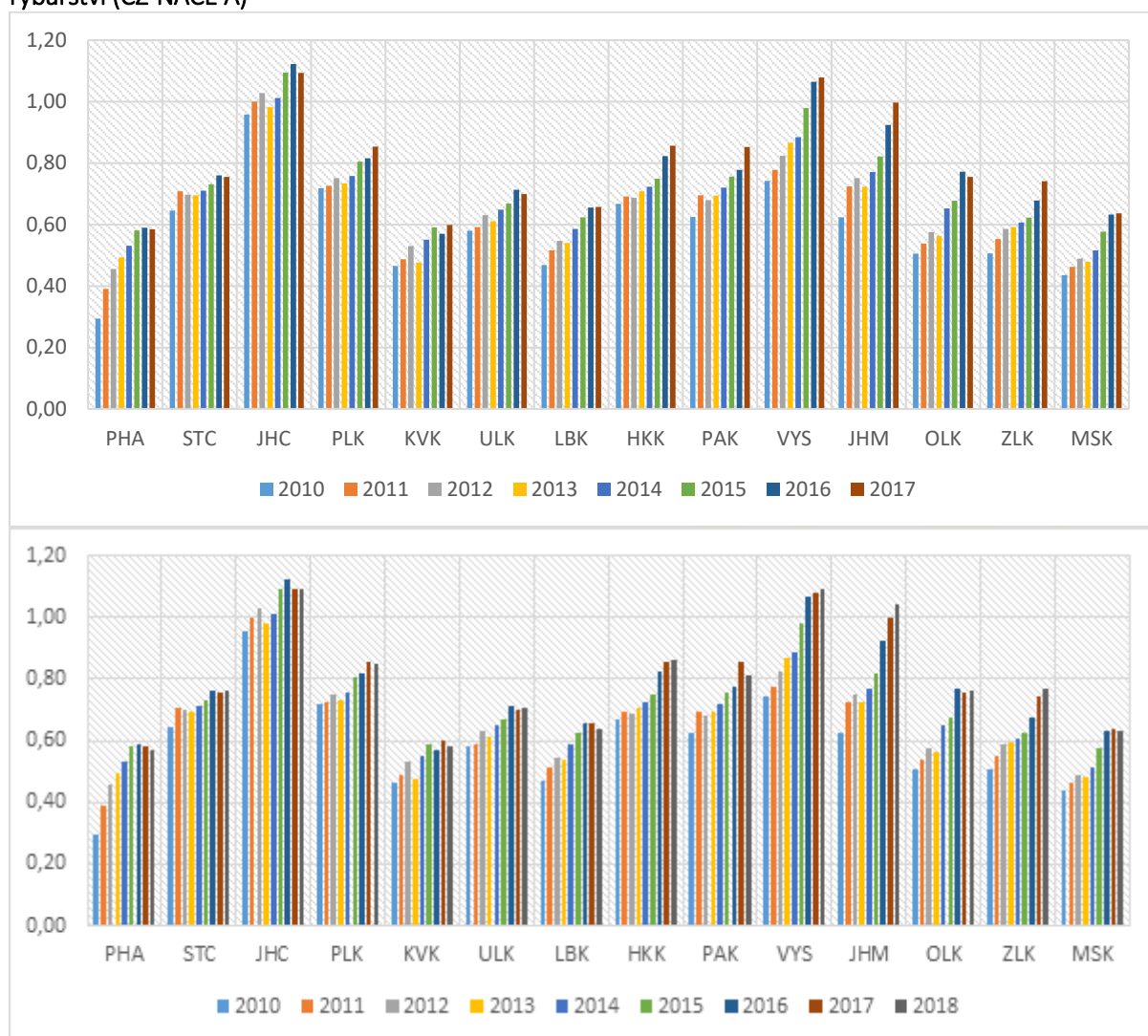
Převažující činnost CZ-NACE (vybrané činnosti)		Kraj / EU klasifikace ¹⁾														
		PHA	STC	JHC	PLK	KVK	ULK	LBK	HKK	PAK	VYS	JHM	OLK	ZLK	MSK	
		PU	PU	PR	PR	IN	IN	IN	IN	PR	PR	IN	PR	PR	IN	
A	Zemědělství, lesnictví a rybářství	0,57	0,78	1,09	0,85	0,58	0,70	0,64	0,88	0,81	1,09	1,04	0,78	0,77	0,63	
B-E	Průmysl celkem	3,43	1,91	2,35	2,29	1,89	1,82	2,58	2,60	2,59	2,46	3,09	2,53	3,19	2,39	
F	Stavebnictví	3,56	1,72	1,93	1,69	1,71	1,93	1,80	1,67	1,70	1,59	2,18	1,67	1,77	1,89	
G	Velkoobchod, maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	12,01	3,65	3,12	3,01	3,32	2,71	3,31	3,51	3,16	2,94	5,01	3,47	4,05	3,58	
H	Doprava a skladování	1,05	0,95	0,95	0,90	0,85	0,77	0,72	0,91	0,81	0,88	0,93	0,94	0,89	0,82	
I	Ubytování, stravování a pohostinství	3,15	1,21	1,89	1,49	2,24	1,54	1,65	1,68	1,31	1,12	1,90	1,57	1,58	1,52	
J	Informační a komunikační činnosti	2,18	0,32	0,29	0,34	0,19	0,25	0,32	0,34	0,34	0,16	0,63	0,31	0,37	0,29	
K	Peněžnictví a pojišťovnictví	0,34	0,07	0,12	0,16	0,13	0,09	0,08	0,11	0,11	0,10	0,16	0,13	0,15	0,17	
L	Činnosti v oblasti nemovitostí	4,85	0,89	0,89	0,78	0,98	0,85	0,57	0,62	0,49	0,41	1,32	0,70	0,54	0,80	
M	Profesní, vědecké a technické činnosti	8,90	1,68	1,98	1,69	1,44	1,49	1,61	1,69	1,80	1,31	2,72	1,81	1,68	1,89	
N	Administrativní a podpůrné činnosti	1,33	0,28	0,29	0,27	0,41	0,38	0,32	0,31	0,27	0,18	0,44	0,31	0,29	0,34	
O	Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	0,01	0,61	0,61	0,57	0,29	0,26	0,33	0,54	0,62	0,96	0,43	0,44	0,38	0,12	
P	Vzdělávání	0,47	0,38	0,32	0,30	0,28	0,29	0,37	0,36	0,41	0,41	0,42	0,41	0,35	0,25	
Q	Zdravotní a sociální péče	2,00	1,23	1,60	1,65	1,68	1,49	1,56	1,69	1,45	1,50	1,68	1,75	1,78	1,65	
R	Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	0,61	0,24	0,30	0,27	0,32	0,29	0,36	0,31	0,28	0,23	0,28	0,27	0,21	0,24	
Celkem		44,47	15,70	17,54	16,26	16,29	14,85	16,23	17,21	16,18	15,34	22,25	17,08	17,99	16,59	

Pozn.: 1) EU klasifikace: PR = převážně venkovský region; IN = přechodný region; PU = převážně městský region

Zdroj: Statistické ročenky krajů 2018, ČSÚ 2018

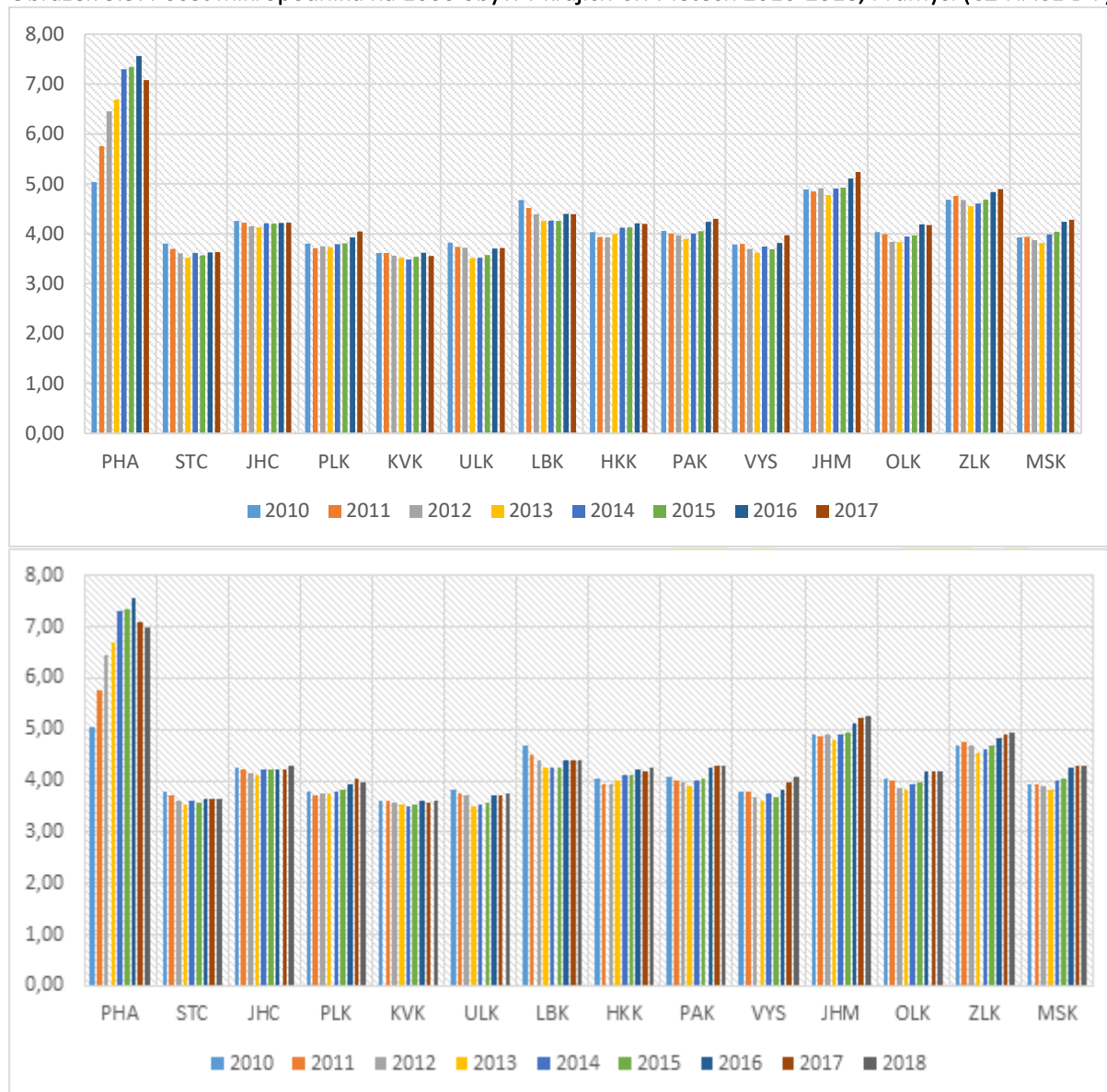
Malé soukromé podniky a mikropodniky tvoří na venkově významnou příležitost pro podnikání a zaměstnávání lidí a zároveň představují významný inovační potenciál. Proto na jejich podporu byla v rámci PRV na období 2007–2013 zaměřena opatření spadající pod první prioritu osy III (tvorba pracovních příležitostí a podpora využívání obnovitelných zdrojů energie). Jejím cílem bylo vytvoření pracovních míst a zajištění vyšší příjmové úrovně obyvatel venkova rozvojem a diverzifikací aktivit na venkově a podporou venkovské turistiky a dále zajištění naplnění závazků ČR v oblasti využití obnovitelných zdrojů energie.

Obrázek 3.4: Počet mikropodniků na 1000 obyv. v krajích ČR v letech 2010-2018; Zemědělství, lesnictví a rybářství (CZ-NACE A)

Zdroj: ČSÚ

Obrázek 3.5: Počet mikropodniků na 1000 obyv. v krajích ČR v letech 2010-2018; Průmysl (CZ-NACE B-F)

Zdroj: ČSÚ

Obrázek 3.6: Počet mikropodniků na 1000 obyv. v krajích ČR v letech 2010-2018; Služby (CZ-NACE G-U)

Zdroj: ČSÚ

Počet mikropodniků na 1 000 obyvatel v krajích ČR a v odvětví ukazují Obrázky 3.4-3.6. Nejméně mikropodniků na 1 000 obyvatel je v odvětví Zemědělství, lesnictví a rybolovu (CZ-NACE A) – v průměru 0,80 mikropodniků v roce 2018, nejvíce potom v odvětví služeb (CZ-NACE G-U; v průměru 13,6 mikropodniků na 1 000 obyvatel v roce 2018). Dle regionálního členění ČR je nejvíce mikropodniků na 1 000 obyvatel v kraji Hlavní město Praha v odvětví průmyslu a služeb, v odvětví zemědělství shodně v kraji Jihočeském a na Vysočině. Ze všech tří odvětví zaznamenává zemědělství ve více než polovině sledovaných krajů meziroční pokles mikropodniků na 1 000 obyvatel či stagnaci, v odvětví služeb se jedná o pokles ve všech krajích, kromě kraje Královéhradeckého.

Podnikatelská struktura na venkově (AMSP ČR)

Venkov dle podnikatelské struktury s ohledem na velikost firem¹⁶:

- Podnikatelé bez zaměstnanců: **90,5 %** (předcházející rok: 90 %)
- Podnikatelé s 1-9 zaměstnanci: **8 %** (předcházející rok: 8 %)
- Podnikatelé s 10-49 zaměstnanci: **1,5 %** (předcházející rok: 2 %)
- Podnikatelé s 50 a více zaměstnanci: **0,5 %** (předcházející rok: 0,1 %)

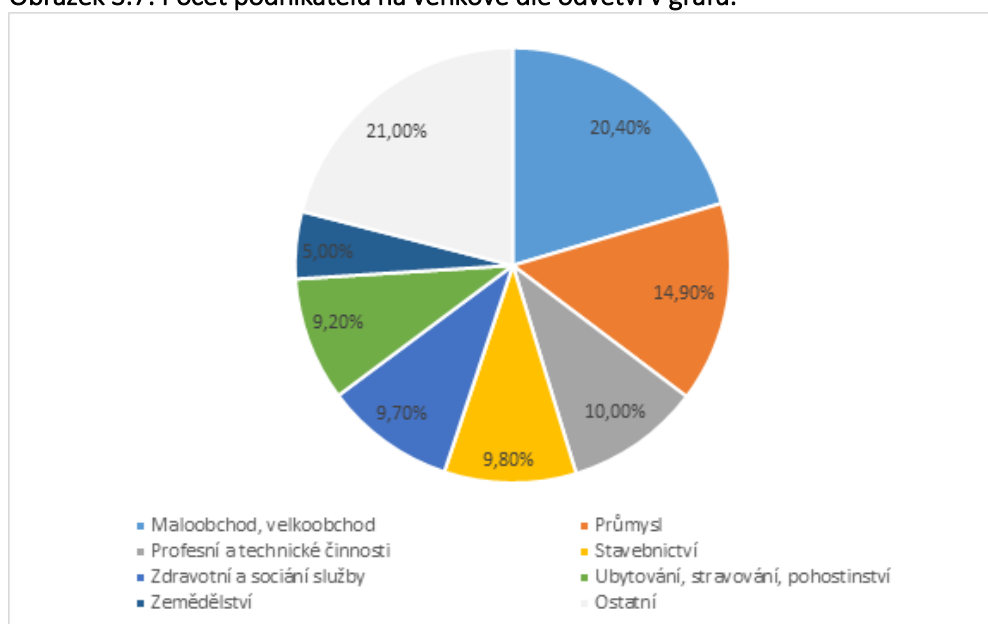
Tabulka 3.7: Venkovské oblasti dle podnikatelské struktury s ohledem na odvětví

Odvětví	Podíl podnikatelských aktivit
Maloobchod, velkoobchod (vč. opravy a údržby motorových vozidel)	20,4 %
Průmysl	14,9 %
Profesní a technické činnosti	10,0 %
Stavebnictví	9,8 %
Profese v oblasti zdravotní a sociální péče	9,7 %
Ubytování, stravování, pohostinství	9,2 %
Zemědělství	5,0 %
Ostatní	21,0 %

Zdroj: Statistické ročenky krajů 2017, ČSÚ 2017, ÚZEI, Zpráva o stavu zemědělství, 2017. Výpočet vzniknul na základě interpolace dat tzv. převážně venkovských regionů: JIH K, PLZ K, PUA K, VYS, OL K, ZL K (klasifikace EU).

¹⁶ Za venkov počítáme regiony venkovské nebo přechodné.

Obrázek 3.7: Počet podnikatelů na venkově dle odvětví v grafu:

Zdroj: AMSP ČR

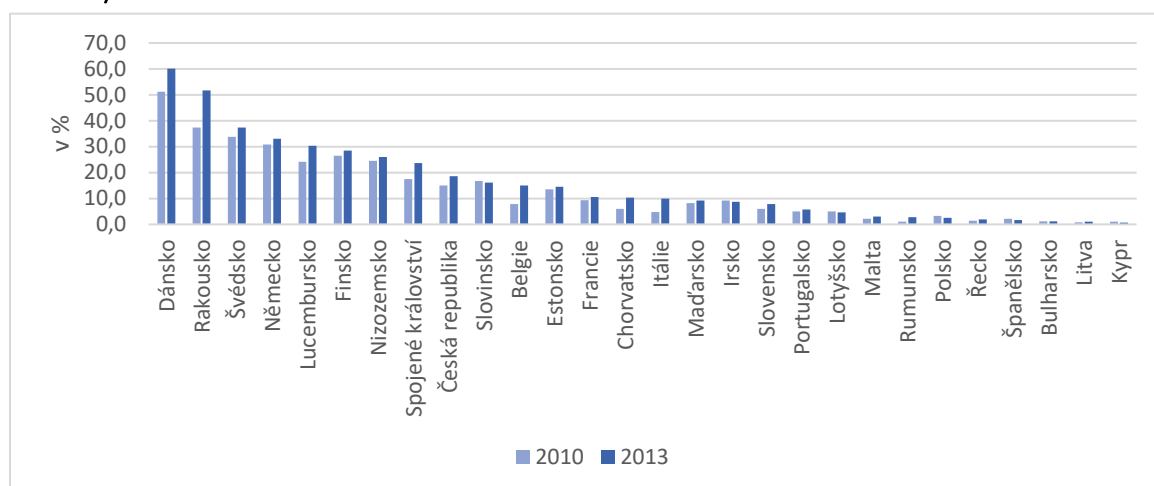
Více jak 20 % ze všech firem na venkově jsou podnikatelé v oblasti obchodu a drobných služeb, 15 % drobné průmyslové aktivity, po 10 % drží firmy z profesních oborů, stavebnictví, ubytování a sociálních služeb. Podnikatelé v zemědělství jsou na venkově zastoupeny z 5 %.

Diverzifikace

Podíl diverzifikujících podniků v ČR do 20 % (Dánsko 60 % nebo Rakousko 50 % v r. 2013).

V roce 2013 diverzifikovalo svou činnost průměrně 15,6 % zemědělských podniků v EU (Obrázek 3.8). Situace je v členských státech hluboce kontrastována: v Portugalsku, Lotyšsku, Rumunsku, Polsku, Řecku, Španělsku, Bulharsku, Litvě, Kypru a na Maltě je tento podíl nižší než 5 %, v Dánsku dosahuje až 60,1 %, v Rakousku 51,7 %, ve Švédsku 37,3 %, v Německu 33 % a Lucembursku 30,3 %. V České republice diverzifikovalo v roce 2016 18,6 % podniků, což je o 3 % více, než je průměr EU (15,6 %). Nejběžnější z těchto činností jsou smluvní práce, zpracování zemědělských produktů, výroba obnovitelné energie a cestovní ruch (Obrázek 3.8).

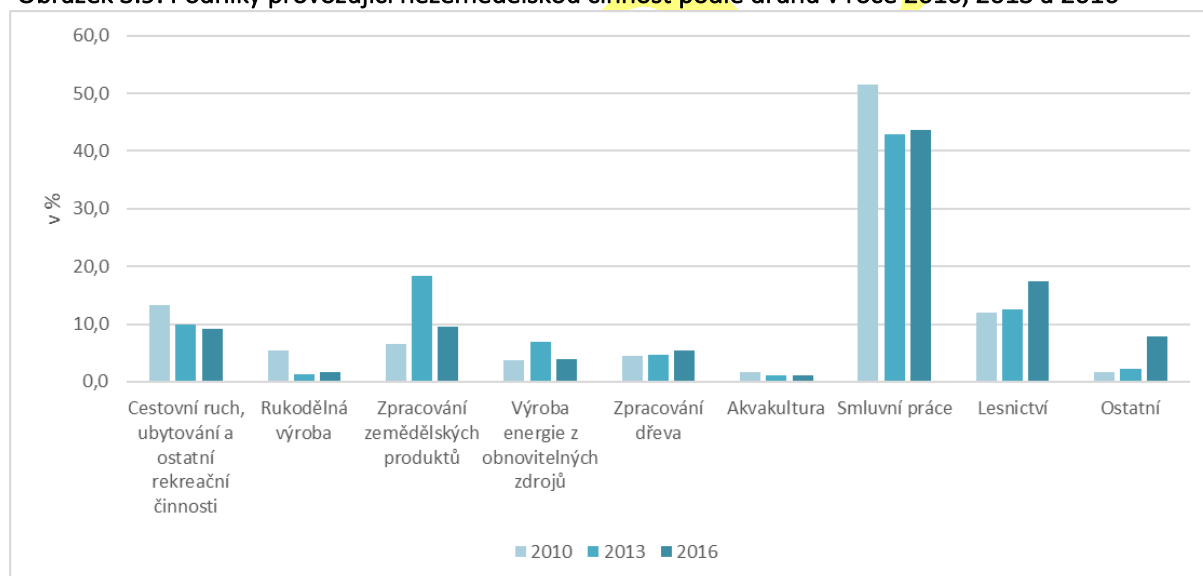
Obrázek 3.8: Podíl zemědělských podniků s nezemědělskou činností na celkovém počtu zem. podniků v členských státech EU v roce 2010 a 2013

Zdroj: Eurostat (Farm Structure Survey 2013,2016)

Zemědělské podniky v České republice dle dat ČSÚ nejvíce diverzifikují svou činnost formou smluvních prací, dále lesnictvím, zpracováním zemědělských produktů a cestovním ruchem (Obrázek 3.9).

Obrázek 3.9: Podniky provozující nezemědělskou činnost podle druhu v roce 2010, 2013 a 2016

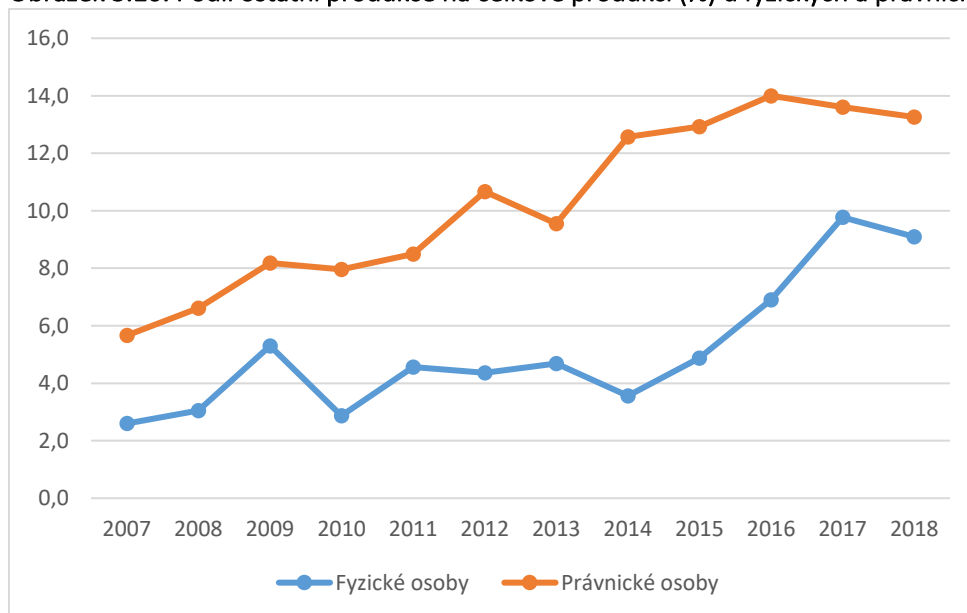
Zdroj: Agrocensus 2010, Strukturální šetření v zemědělství 2013, 2016

Podrobnější kategorizaci ostatní produkce zemědělských podniků, v členění na ostatní produkci RV, ostatní produkci ŽV, ostatní produkci – služby, ostatní produkci – agroturistiku a ostatní produkci – OZE (obnovitelné zdroje energie) sleduje od roku 2014 rovněž Zemědělská účetní datová síť FADN CZ. Údaje jsou dostupné do roku 2018.

Podíl ostatní produkce na celkové zemědělské produkci se u podniků FADN v letech 2015-2018 pohybuje zhruba mezi 11-13 %. Celkově výraznějším tempem roste úroveň u právnických osob, v posledních třech sledovaných letech ovšem výrazně narostly i hodnoty u osob fyzických (Obrázek 3.10). Hodnota ostatní produkce byla v roce 2018 na 4653 Kč/ha, od

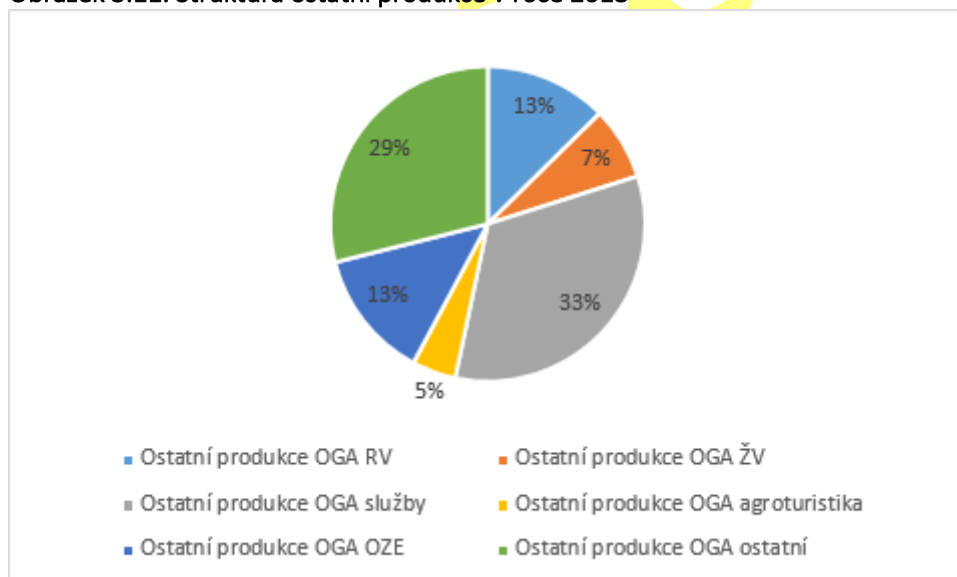
r. 2014 o zhruba o 600 Kč/ha. Nejvýraznější podíl na ostatní produkci má prodej zemědělských služeb (zhruba 33 %, Obrázek 3.11). Ostatní produkce je ve větší míře zastoupena u podniků právnických osob (5 524 Kč/ha v roce 2018), u fyzických osob činila hodnota ostatní produkce za tentýž rok v průměru 2 457 Kč/ha.

Obrázek 3.10: Podíl ostatní produkce na celkové produkci (%) u fyzických a právnických osob

Zdroj: FADN

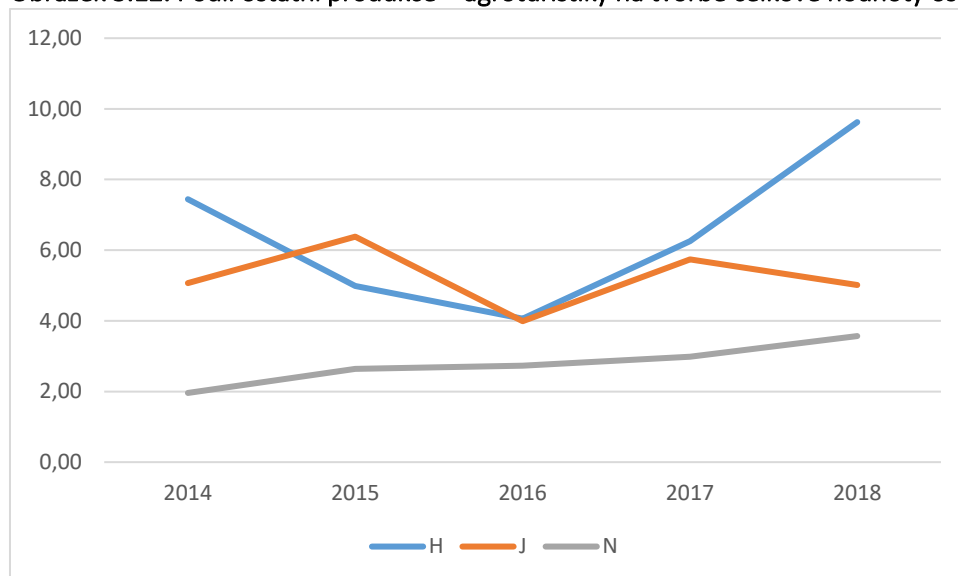
Obrázek 3.11: Struktura ostatní produkce v roce 2018

Zdroj: FADN

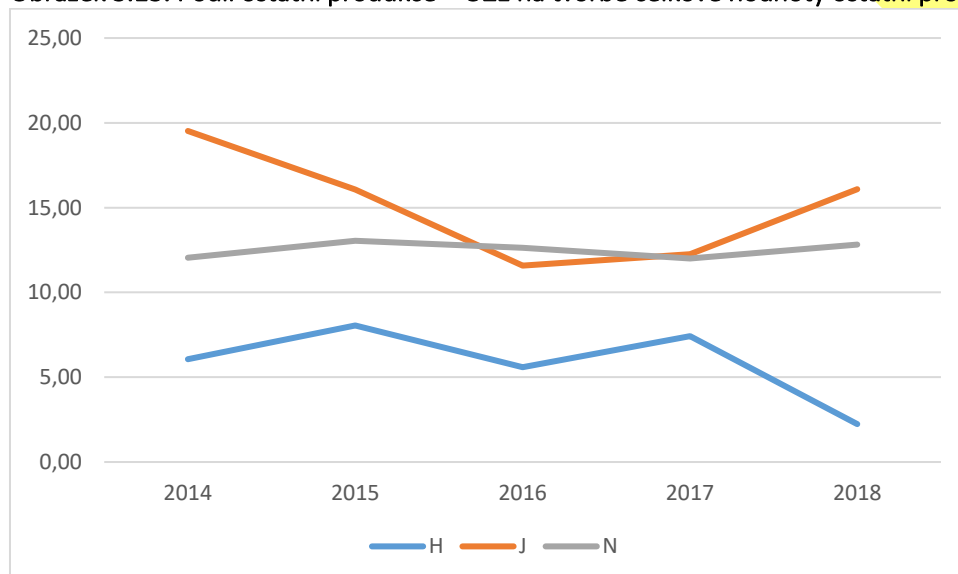
Jak je zřejmé z Obrázku 3.12, podíl agroturistiky na ostatní produkci jako celku je výraznější v méně příznivých oblastech (zejména pak v ANC-H), v roce 2018 představoval podíl necelých 10 %. Vyšší podíl OZE na celkové produkci vykazují podniky mimo méně příznivých oblastí (N) a ANC-J (Obrázek 3.13). V horských ANC je tento podíl zhruba na úrovni zhruba 5 %.

Obrázek 3.12: Podíl ostatní produkce – agroturistiky na tvorbě celkové hodnoty ostatní produkce (%)

Zdroj: FADN

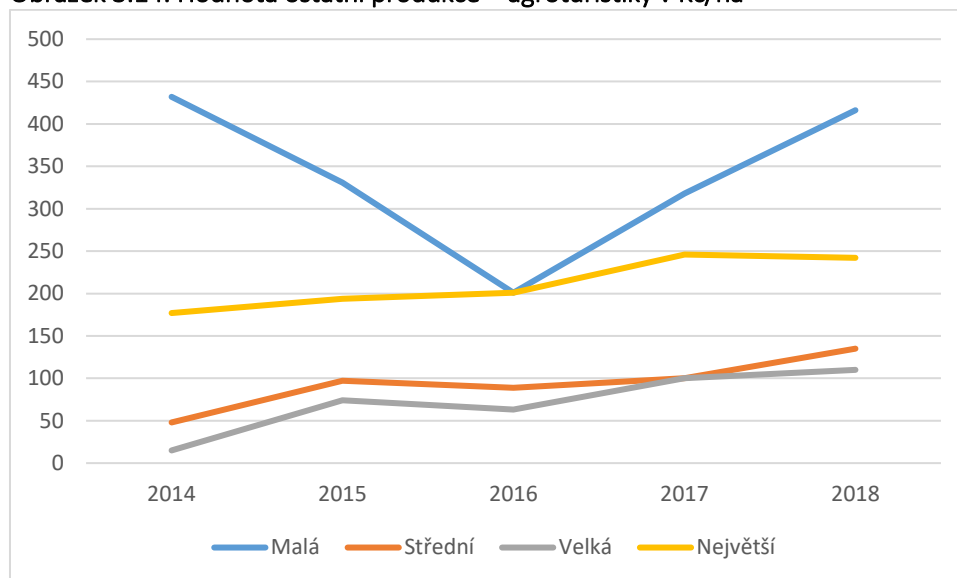
Obrázek 3.13: Podíl ostatní produkce – OZE na tvorbě celkové hodnoty ostatní produkce (%)

Zdroj: FADN

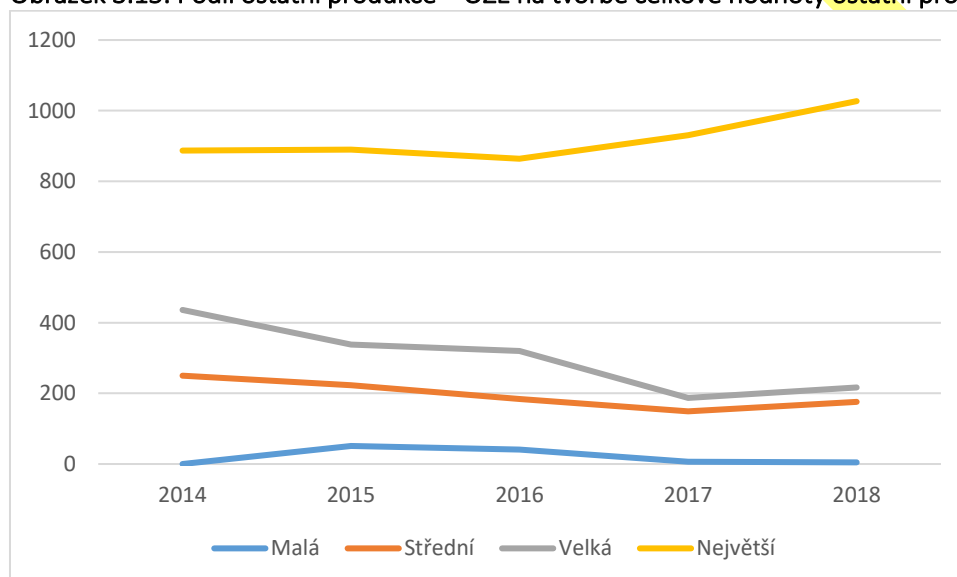
Obrázky 3.14 a 3.15 obsahují přehled hodnot ostatní produkce v Kč/ha pro agroturistiku a OZE v letech 2014–2018 v členění podle ekonomické velikosti (dle definice FADN). Jak je z dat zřejmé, významnou položku představuje agroturistika především u podniků malé ekonomické velikosti. Tyto podniky ovšem provozují v minimální míře produkci OZE. Největší podniky vykazují výrazně vyšší hodnoty ostatní produkce OZE, a to s výraznějším odstupem ve srovnání se zbylými třemi kategoriemi.

Obrázek 3.14: Hodnota ostatní produkce – agroturistiky v Kč/ha

Zdroj: FADN

Obrázek 3.15: Podíl ostatní produkce – OZE na tvorbě celkové hodnoty ostatní produkce (%)

Zdroj: FADN

Diverzifikace z pohledu ex post analýz a průběžného hodnocení současného PRV 2014-2020

Osa III PRV 2007-2013 se členila na tři opatření: III.1.1 Diverzifikace činností nezemědělské povahy; opatření III.1.2 Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje; opatření III.1.3 Podpora cestovního ruchu. V rámci této priority byla vypsána výzva pro příjem žádostí naposledy v roce 2014. Závazky z programového období 2007–2013 v řádu jednotek projektů byly hrazeny v roce 2016. Ve zprávě z ex post hodnocení PRV 2007-2013 (EKOTOXA, IREAS, 2016) je hodnocena diverzifikace následovně:

Všechny cíle výstupu opatření III.1.1 byly dosaženy a ve všech případech výrazně překročeno. Zároveň se podařilo naplnit všechny výsledkové indikátory, tj. zvýšení

nezemědělské hrubé přidané hodnoty u podpořených podniků, počet vytvořených pracovních míst a celkový objem vyrobené elektrické energie v bioplynových stanicích. Opatření je hodnoceno jako efektivní a účinně přispělo k diverzifikaci aktivit podpořených příjemců a tím i značné části zemědělského sektoru a zprostředkovaně podpořilo i rozvoj venkova.

Opatření III.1.2 (zakládání podniků) mělo podle zprávy z ex post hodnocení (EKOTOXA, IREAS, 2016) významný vliv ve venkovských oblastech, kde přispělo ke stabilizaci ekonomických činností a současně v mnoha případech znamenalo i opravdový impuls výroby (diverzifikace nových výrobků, efektivnější proces výroby apod.) spojený s vytvářením zcela nových pracovních míst (nad rámec závazků PRV). Míra působení opatření byla rozdílná z regionálního pohledu. Kvantifikace efektů dle (EKOTOXA, IREAS, 2016) ukázala, že podpora byla směřována zejména na podniky, které by bez podpory vykazovaly ještě nižší růst přidané hodnoty než s realizovaným projektem. Současně bylo zjištěno, že byly podpořeny právě ty mikropodniky, které intervenci pro další diverzifikaci nutně potřebovaly.

Opatření III.1.3 Podpora cestovního ruchu také přispělo podle zprávy k ex post hodnocení (EKOTOXA, IREAS, 2016) k diverzifikaci podnikatelských subjektů ve venkovských oblastech ČR. Efekty lze rozdělit na přímé a nepřímé. Empiricky bylo potvrzeno, že tři čtvrtiny příjemců vykazují podíl příjmů z nově vzniklých činností na celkovém obratu maximálně 40 %. Současně zpráva (EKOTOXA, IREAS, 2016) upozorňuje, že tyto intervence měly určitý vytěšňovací efekt (dále také substituční, pákový a efekt mrtvé váhy). S ohledem na vysokou koncentraci podnikatelů nabízejících služby v oblasti cestovního ruchu takřka ve všech regionech ČR je nesporné, že podpora ve vybraném regionu způsobila určité „vytěsnění“ v oblasti příjmů a obratu u nepodpořených subjektů. Je tedy zřejmé, že část ekonomických subjektů byla zvýhodněna. Příspěvek zaměstnanosti byl (EKOTOXA, IREAS, 2016) kvantifikován jak nově vzniklými místy u příjemců, tak i v návazných oborech. Celkový přínos opatření je spíše ve stabilizaci zaměstnaných obyvatel. Větší přínos je ve zprávě (EKOTOXA, IREAS, 2016) vnímán v příspěvku k diverzifikaci činností na venkově, v rozšíření nabídky služeb pro místní obyvatele a v úpravě prostranství v obci a kolem ubytovacích zařízení.

V PRV 2014-2020 je na diverzifikaci zaměřeno opatření 6A Podpora diverzifikace, zakládání a rozvíjení malých podniků a tvorby pracovních míst

Ze střednědobého hodnocení z března 2019 lze na základě zprávy (NAVIGA 4, EVALUATION ADVISORY CE, 2019) uvést následující.

Cílem operace 6.4.1 jsou investice na založení nebo rozvoj zemědělských činností vedoucí k diverzifikaci příjmů zemědělských podnikatelů, vytváření nových pracovních míst a posílení ekonomického potenciálu ve venkovských oblastech, a to podporou vybraných ekonomických činností. Jedná se zejména o oblasti zpracovatelského průmyslu a maloobchodu. Podporována je například výroba potravinářských výrobků, nápojů, textilií, papíru, zpracování dřeva, dřevěných, kovových, skleněných výrobků, strojů a zařízení atd. Podpořeny jsou a budou též činnosti v oblasti stavebnictví, výzkumu a vývoje a dále široká škála maloobchodních

činností. O podporu lze žádat jak na stavební výdaje, tak na strojní zařízení a technologie potřebné pro provoz dané činnosti.

V rámci operace bylo k 31. 12. 2019 proplaceno 220 projektů realizovaných zemědělskými podniky.). V rámci proplacených projektů bylo vytvořeno 146 nových pracovních míst (v rámci operace 6.4.1) a 79 nových pracovních míst v rámci operace 6.4.2, což je oproti minule hodnocenému období k 30. 6. 2019 nárůst o 80 pracovních míst. . Nicméně i přes nárůst v minulém hodnoceném období zůstává počet vytvořených míst za očekáváním, na úrovni 20 % cílové hodnoty (nízký podíl nově vytvořených míst souvisí s makroekonomickou situací a s velmi nízkou mírou nezaměstnaností v ČR). Dle Průběžné jarní hodnotící zprávy PRV 2014-2020 (NAVIGA, 2020) se u všech projektů fyzických osob (38) jednalo o projekty malých podniků, u právnických osob převažovaly také malé podniky (17) nad podniky střední velikosti (8). Opatření zaměřená na diverzifikaci cílí především na malé podniky a plní tím svůj záměr podpořit rozvoj malých podniků. Naprostá většina podpořených zemědělských podniků jsou malé podniky, v nich převažují mikropodniky.

Dále je PRV 2014-2020 je na diverzifikaci zaměřeno opatření 6B Podpora místního rozvoje ve venkovských oblastech, které je realizováno prostřednictvím CLLD LEADER.

V rámci opatření M19 – Podpora místního rozvoje na základě iniciativy LEADER docházelo postupně ke schvalování Strategií komunitně vedeného místního rozvoje, přičemž k 31. 12. 2019 je celkově schváleno 178 Strategií. Počet aktuálně schválených Strategií MAS převyšuje cílovou hodnotu, která počítala se schválením 160 strategií a výstupový indikátor O.19 je na 111 % své cílové hodnoty. Dle Eurostatu je v ČR ve venkovských a "středových" regionech (*Predominantly rural regions a Intermediate regions*) necelých 8 mil. obyvatel, přičemž 178 schválených Strategií aktuálně pokrývá přes 6 mil. obyvatel – tedy 76,4 % z celkové venkovské populace ČR.

Myšlenku diverzifikace lze podpořit i poptávkou po regionálních a lokálních potravinách. Některé farmy již diverzifikují tím, že vyrobenou zemědělskou komoditu (např. mléko) i zpracují (např. sýry). Z výzkumů spotřebitelského chování *Potraviny a český spotřebitel* (reprezentativní výzkumy agentury Focus pro SZPI v letech 2005, 2009, 2011-2015 na vzorcích respondentů cca 1000 osob starších 18 let) se ukazuje, že dlouhodobě nadpoloviční část českých spotřebitelů hodnotí kvalitu českých potravin jako vysokou (69 % v roce 2015, avšak pokles o 7 p b. oproti roku 2005), české potraviny před zahraničními v r. 2015 preferovalo 61 % respondentů (mírný nárůst oproti r. 2005, kdy je upřednostňovalo 57 %). Roste význam „výrobce“ při rozhodování o nákupu potravin – s výrokem „potraviny kupuji jen od výrobce, kterého znám“ souhlasí stále více spotřebitelů (32 % v roce 2005, 48 % v r. 2015). Meziročně (2015/2014) dále mírně vzrostla míra souhlasu s častým nákupem výrobků od farmářů a malovýrobce, byť se stále nejedná o běžnou spotřebitelskou praxi v ČR.

Silný zájem o informace o původu nakupovaných potravin dokládá i výzkum ÚZEI z r. 2017 (reprezentativní výzkum mapující sledování informací o výrobku spotřebiteli). Země původu patří mezi nejsledovanější informace o výrobku (zajímá se o ni 75 % spotřebitelů), vysoký byl rovněž podíl spotřebitelů vyhledávajících informaci o výrobcí (rovněž téměř 75 %).

Analýza diverzifikace na základě žádosti k operacím 6.4.1 a 6.4.2

Analýza diverzifikace vychází z dat ze žádostí prvních šesti kol PRV 2014–2020. Z podkladového souboru byly vybrány všechny žádosti, které byly schváleny a spadají do operace 6.4.1 Investice do nezemědělských činností nebo 6.4.2 Podpora agroturistiky.

Cílem je vyhodnotit prostorovou distribuci žádostí zmíněných operací a dále pak posoudit zájem o sledovaná opatření s ohledem na různý typ zemědělských podniků.

1. Popis souboru

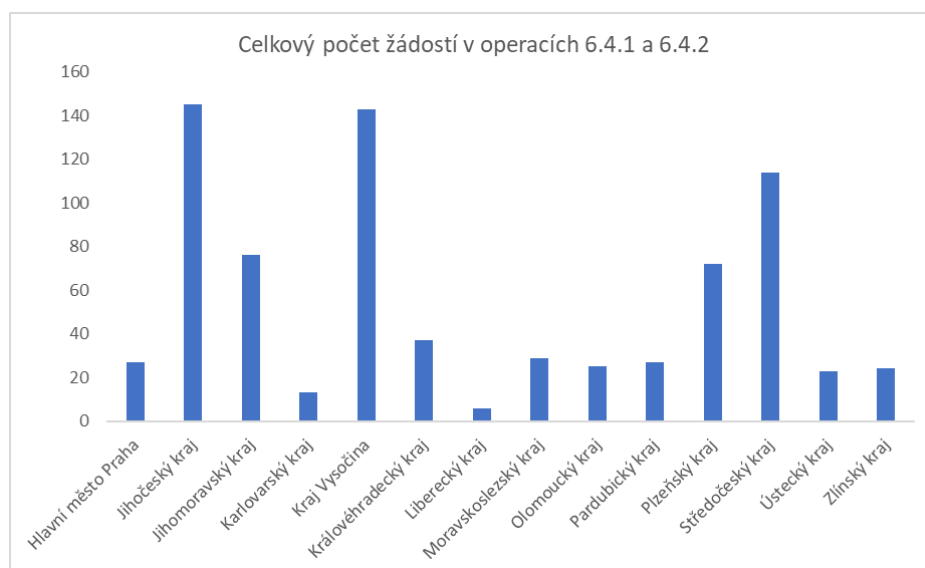
Stanoveným kritériím odpovídá celkem 761 žádostí v obou operacích. V operaci 6.4.1 se jedná o 573 žádostí a v operaci 6.4.2 se jedná o 188 žádostí. V níže uvedené tabulce jsou vyčísleny počty žádostí v jednotlivých krajích. Více než ve zbytku republiky se žádalo v kraji Jihočeském, v kraji Vysočina a Středočeském kraji. Nejméně pak v Libereckém a Karlovarském kraji.

Tabulka 3.8: Počty žádosti podle krajů (dle sídla firmy (PO)/trvalého bydliště (FO))

Kraj	6.4.1 Investice do nezemědělských činností	6.4.2 Podpora agroturistiky	Celkem
Hlavní město Praha	20	7	27
Jihočeský kraj	115	30	145
Jihomoravský kraj	50	26	76
Karlovarský kraj	8	5	13
Kraj Vysočina	106	37	143
Královéhradecký kraj	31	6	37
Liberecký kraj	2	4	6
Moravskoslezský kraj	24	5	29
Olomoucký kraj	21	4	25
Pardubický kraj	25	2	27
Plzeňský kraj	54	18	72
Středočeský kraj	78	36	114
Ústecký kraj	18	5	23
Zlínský kraj	21	3	24
Celkový součet	573	188	761

Zdroj: MZe, 2019 (6 kol žádostí pro opatření 6.4.1 a 6.4.2 v rámci PRV 2014-2020), vlastní zpracování

Obrázek 3.16: Počty žádostí podle krajů (dle sídla firmy (PO)/trvalého bydliště (FO))

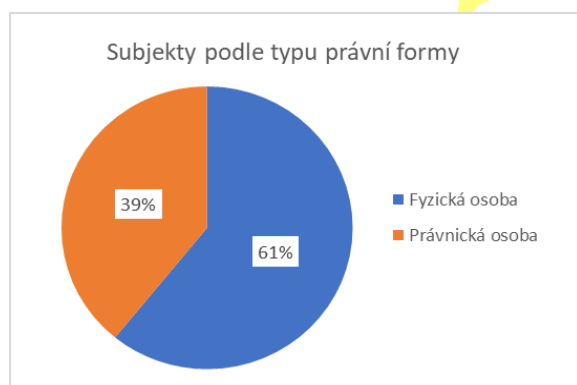

Zdroj: MZe, 2019 (6 kol žádostí pro opatření 6.4.1 a 6.4.2 v rámci PRV 2014-2020), vlastní zpracování

Charakteristika žádajících subjektů

V rámci celého souboru bylo identifikováno 616 podnikatelských subjektů, které žádaly v jedné, druhé nebo v obou operacích. Celkový počet podniků neodpovídá počtu žádostí, protože některé subjekty žádaly vícekrát (Tabulka 3.9), nejvýše však pětkrát během daného období. Fyzických osob žádalo celkem 375 a právnických 241 v obou operacích.

Obrázek 3.17: Struktura podle právní formy

Zdroj: MZe, 2019 (6 kol žádostí pro opatření 6.4.1 a 6.4.2 v rámci PRV 2014-2020), vlastní zpracování

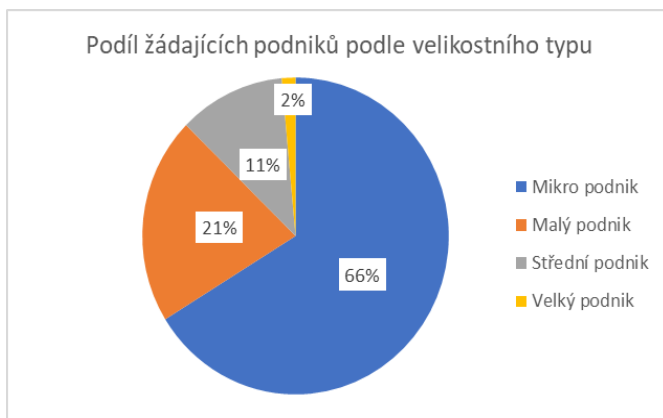
Tabulka 3.9: Počet žádosti podaných jedním subjektem

Počty žádostí podaných jedním subjektem					
počet podaných žádostí	1	2	3	4	5
počet subjektů	509	78	21	7	1

Zdroj: MZe, 2019 (6 kol žádostí pro opatření 6.4.1 a 6.4.2 v rámci PRV 2014-2020), vlastní zpracování

V souboru jsou rozlišovány čtyři kategorie velikosti podniků,¹⁷ mikro, malý, střední a velký. Mikro podniky tvořily 66 % ze všech žádajících subjektů, naopak nejméně byly zastoupeny velké podniky, a to pouze v necelých 2 % z celého souboru.

Obrázek 3.18: Velikostní struktura podniků

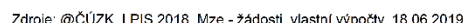

Zdroj: MZe, 2019 (6 kol žádostí pro opatření 6.4.1 a 6.4.2 v rámci PRV 2014-2020), vlastní zpracování

Na Obrázku 3.19 je zobrazena přehledová mapa ploch, na kterých hospodařily podniky, které žádaly o dotace v operaci 6.4.1 a 6.4.2. Z mapy je vidět, že podniky hospodaří víceméně rovnoměrně na území republiky.

¹⁷ Podle definice malých a středních podniků z úředního věstníku EU se: „Podnikem rozumí každý subjekt vykonávající hospodářskou činnost, bez ohledu na svou právní formu. K těmto subjektům patří zejména osoby samostatně výdělečně činné a rodinné podniky vykonávající řemeslné či jiné činnosti a obchodní společnosti nebo sdružení, která pravidelně vykonávají hospodářskou činnost.“

Plochy obhospodařované podniky žadajícími v operaci 6.4.1 a 6.4.2

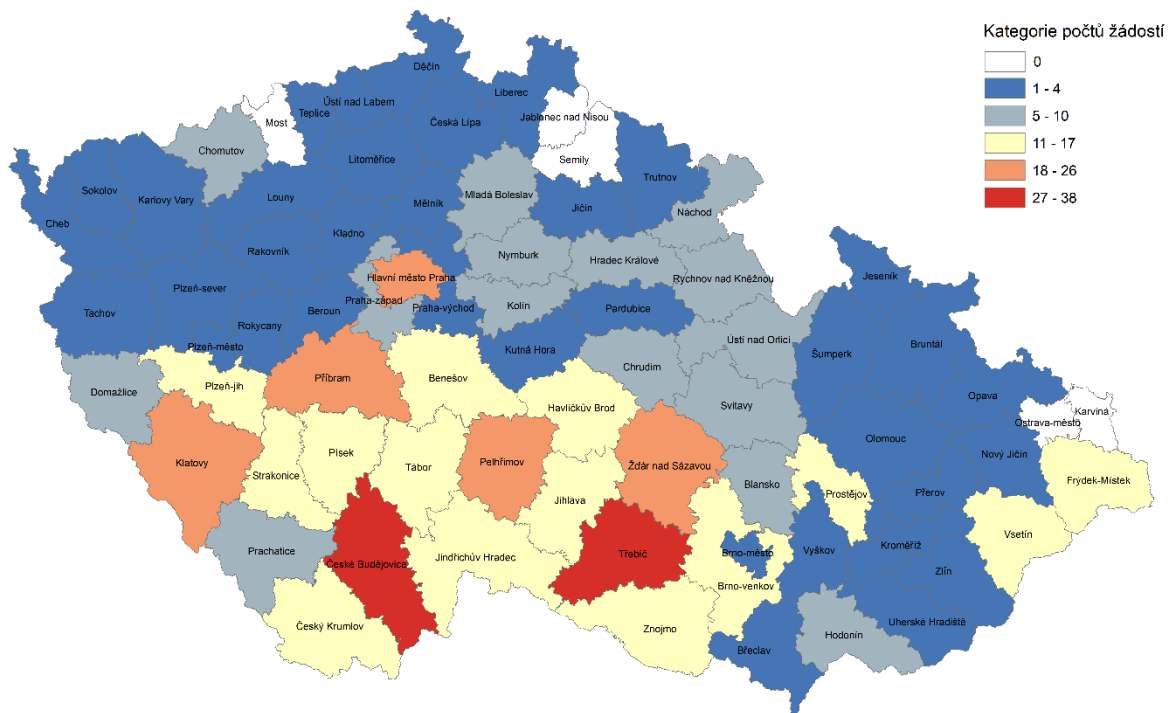

2. Výsledky k operaci 6.4.1 Investice do nezemědělských činností

Detailnější pohled na rozložení žádostí v operaci 6.4.1 Investice do nezemědělských činností na území republiky zobrazuje mapka níže, na které jsou znázorněny počty žádostí rozčleněných do šesti kategorií v jednotlivých okresech, tedy kolik žadatelů si podalo žádost se sídlem (PO)/místem trvalého bydliště (FO) v daném okrese Nejvíce schválených žádostí bylo v okrese Třebíč (38), následovaný okresem České Budějovice (30). Naopak nejméně, respektive žádné žádosti se nevyskytly v okresech Most, Jablonec nad Nisou, Semily, Karviná a Ostrava–město.

Obrázek 3.20: Přehled počtu žádosti v okresech

6.4.1 Investice do nezemědělských činností - počty žádostí v jednotlivých okresech

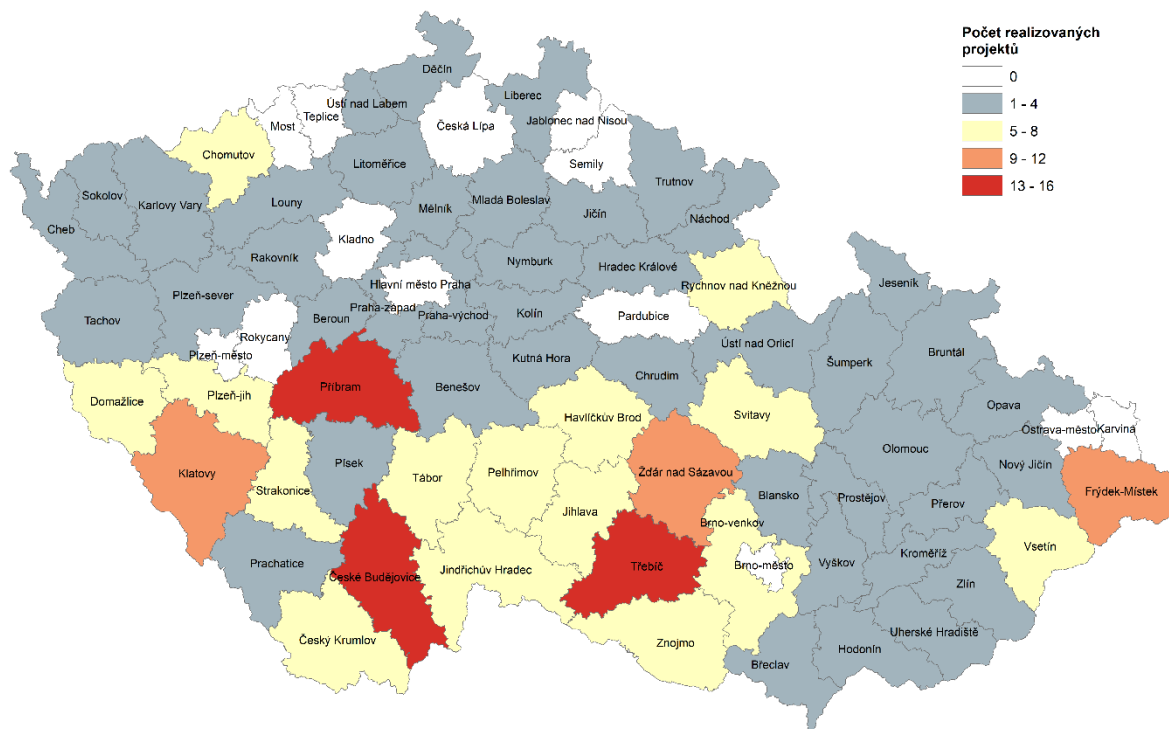
Zdroje: @ČÚZK, Mze - žádosti, vlastní výpočty, 18.06.2019

Zdroj: MZe, 2019 (6 kol žádostí pro opatření 6.4.1 a 6.4.2 v rámci PRV 2014-2020), vlastní zpracování

Na Obrázku 3.21 je pak znázorněno, ve kterých okresech byl projekt realizován. Je zřejmé, že v okresech s nejvíce podanými žádostmi je i nejvíce realizovaných projektů, tedy v okresech Příbram, České Budějovice, Žďár nad Sázavou a Třebíč.

Obrázek 3.21: Rozložení žádostí podle místa realizace

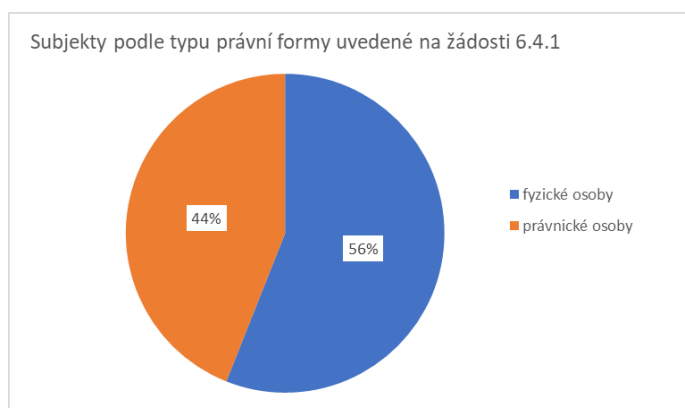
6.4.1 Počty projektů realizovaných v jednotlivých okresech

Zdroje: @ ČÚZK, Mze - Místo realizace ŽoP, vlastní výpočty, 19.07.2019

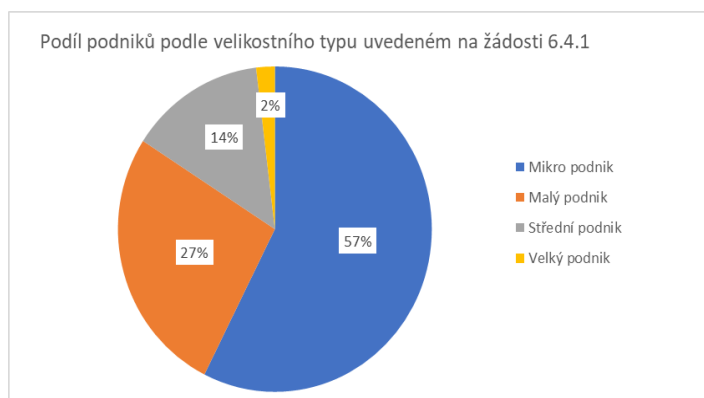
V operaci 6.4.1 investice do nezemědělských činností převládají v nadpoloviční většině žádosti fyzických osob nad právnickými. Z hlediska velikostní kategorie převládají žádosti mikro podniků, následované malými podniky. Celkem tedy skoro tři čtvrtiny žádostí byly podány malými a mikro podniky, 57 % všech žádostí pocházelo z mikro podniků a z malých necelých 27 %. V rámci této operace bylo podáno několik žádostí od velkých podniků.

Obrázek 3.22: Struktura dle právní formy

Zdroj: MZe, 2019 (6 kol žádostí pro opatření 6.4.1 a 6.4.2 v rámci PRV 2014-2020), vlastní zpracování

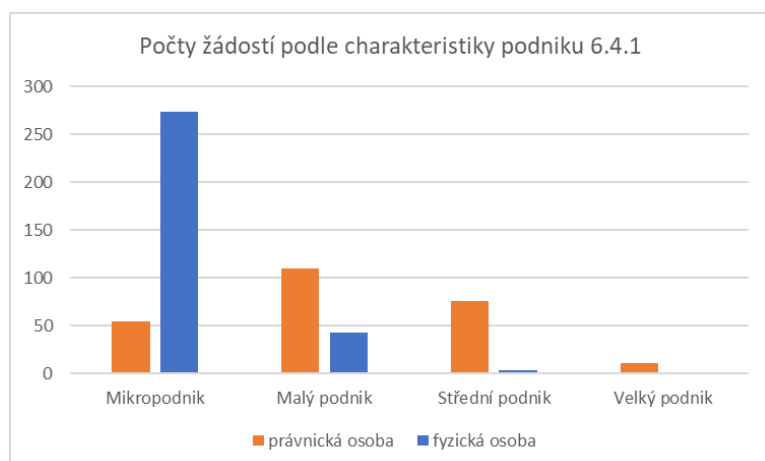
Obrázek 3.23: Velikostní struktura podniků-žadatelů

Zdroj: MZe, 2019 (6 kol žádostí pro opatření 6.4.1 a 6.4.2 v rámci PRV 2014-2020), vlastní zpracování

U mikro podniků převažují žádosti fyzických osob ve více než osmdesáti procentech všech žádostí. Naopak je tomu u malých a středních podniků, kde převládají právnické osoby. U velkých podniků byly zaznamenány jen žádosti právnických osob, z celého souboru dohromady jedenáct žádostí.

Obrázek 3.24: Počty žádostí podle velikosti a právní formy podniku

Zdroj: MZe, 2019 (6 kol žádostí pro opatření 6.4.1 a 6.4.2 v rámci PRV 2014-2020), vlastní zpracování

V tabulce 3.10 jsou vyčísleny celkové výdaje na všechny projekty v operaci 6.4.1, dále pak průměrné, minimální a maximální hodnoty podle toho, o jaký typ výdajů se jedná.

Tabulka 3.10: Charakteristika celkových výdajů u operace 6.4.1

Výdaje u žádostí v operaci 6.4.1						
	celkové výdaje	výdaje, na které není požadována dotace	celkové výdaje ze kterých může být poskytnuta dotace	výdaje, ze kterých je stanovena dotace	výdaje pro spolufinancování (dotace)	soukromé výdaje
celkem za všechny projekty	2 474 689 720	384 687 190	2 090 002 530	1 986 824 633	859 316 360	1 230 686 170
průměr na projekt	4 318 830	671 356	3 647 474	3 467 408	1 499 680	2 147 794
maximum za projektu	21 364 515	16 624 730	18 149 824	10 000 000	4 500 000	13 654 324
minimum za projekt	296 450	0	245 000	245 000	110 250	134 750

Zdroj: MZe, 2019 (6 kol žádostí pro opatření 6.4.1 a 6.4.2 v rámci PRV 2014-2020), vlastní zpracování

Celkové výdaje na projekt se v zásadě skládají z výdajů veřejných, podpořených dotací, a výdajů soukromých. Částka celkových výdajů indikuje celkovou finanční náročnost projektu. Jak je patrné z tabulky 3.11, výdaje zhruba do 1 mil. Kč byly zhruba u 10 % projektů, 5 % projektů s nejvyššími výdaji překračovali částku 12 mil. Kč. Medián činí zhruba 2,8 mil. Kč na projekt.

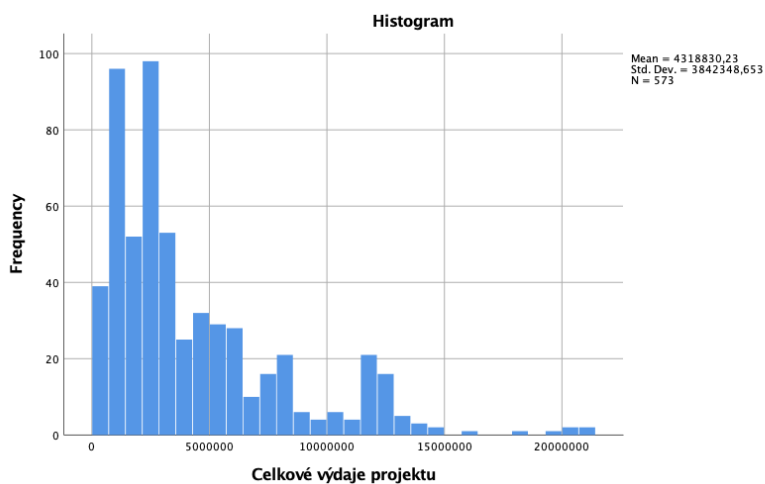
Tabulka 3.11: Charakteristika celkových výdajů u operace 6.4.1

Percentil	Celkové výdaje (Kč na projekt)
5	603 790
10	909 968
25	1 570 459
50	2 879 195
75	5 877 542
90	10 786 833
95	12 299 929

Zdroj: MZe, 2019 (6 kol žádostí pro opatření 6.4.1 a 6.4.2 v rámci PRV 2014-2020, n = 573), vlastní zpracování

Percentilové charakteristiky z tabulky 3.11 jsou dokresleny zobrazením rozdělení celkových výdajů na projekt v obrázku 3.25. Zde je zřejmý silnější výskyt hodnot do zhruba 5-6 mil Kč.

Obrázek 3.25: Rozložení celkových výdajů (Kč na projekt)

Zdroj: MZe, 2019 (6 kol žádostí pro opatření 6.4.1 a 6.4.2 v rámci PRV 2014-2020), vlastní zpracování

Spolu s celkovými výdaji na projekt je analyzována i hodnota výdajů na spolufinancování (dotace). Ta je odvozena určitým procentem od výdajů, ze kterých lze dotaci stanovit (vychází z očištěné částky celkových výdajů). Dotaci je dále možno členit na příspěvek EU a příspěvek národní.

Z tabulky 3.10 je možné vyčíst, že průměrná částka dotace na projekt je zhruba 1,5 mil. Kč, minimum cca 110 tis. Kč, maximum 4,5 mil. Kč. V tabulce 3.12 jsou k dispozici percentily hodnot dotací na projekt. Deset procent projektů s nejnižší částkou dotace nedosáhlo 310 tis. Kč. Deset procent projektů s nejvyšší veřejnou podporou pak přesáhlo 3,6 mil. Kč. Medián dotace činil zhruba 913 tis. Kč na projekt.

Tabulka 3.12: Charakteristika výdajů pro spolufinancování – dotace u operace 6.4.1

Percentil	Výdaje pro spolufinancování - dotace (Kč/projekt)
5	220 500
10	306 530
25	470 203
50	912 696
75	2 183 653
90	3 619 821
95	4 498 020

Zdroj: MZe, 2019 (6 kol žádostí pro opatření 6.4.1 a 6.4.2 v rámci PRV 2014-2020, n = 573), vlastní zpracování

Dále byly výdaje ze žádostí rozčleněny podle právní formy na fyzické a právnické osoby a podle velikostní kategorie podniku. Je zřejmé, že co do objemu prostředků dominuje u právnických osob malý podnik, u fyzických pak mikro.

Tabulka 3.13: Charakteristika výdajů právnických osob v operaci 6.4.1 dle velikosti podniku

6.4.1						
PO						
	celkové výdaje za projekty	výdaje, na které není požadována dotace	celkové výdaje ze kterých může být poskytnuta dotace	výdaje, ze kterých je stanovena dotace	výdaje pro spolufinancování (dotace)	soukromé výdaje
Mikro podnik	266 631 001	34 661 455	231 969 546	226 648 648	101 991 881	129 977 665
Malý podnik	584 557 762	87 541 134	497 016 628	467 999 985	209 986 469	287 030 159
Střední podnik	359 823 011	46 736 744	313 086 267	296 545 128	103 790 779	209 295 488
Velký podnik	17 244 814	2 436 066	14 808 748	14 589 353	3 647 336	11 161 412

Zdroj: MZe, 2019 (6 kol žádostí pro opatření 6.4.1 a 6.4.2 v rámci PRV 2014-2020), vlastní zpracování

Tabulka 3.14: Charakteristika výdajů fyzických osob v operaci 6.4.1 dle velikosti podniku

6.4.1						
FO						
	celkové výdaje za projekty	výdaje, na které není požadována dotace	celkové výdaje ze kterých může být poskytnuta dotace	výdaje, ze kterých je stanovena dotace	výdaje pro spolufinancování (dotace)	soukromé výdaje
Mikro podnik	928 822 970	160 867 848	767 955 122	742 896 160	334 303 236	433 651 886
Malý podnik	299 399 509	49 998 931	249 400 578	222 457 898	100 106 049	149 294 529
Střední podnik	18 210 653	2 445 012	15 765 641	15 687 461	5 490 610	10 275 031
Velký podnik	-	-	-	-	-	-

Zdroj: MZe, 2019 (6 kol žádostí pro opatření 6.4.1 a 6.4.2 v rámci PRV 2014-2020), vlastní zpracování

Tabulka 3.15 obsahuje přehled průměrných hodnot výdajů na jeden projekt v členění podle různých typů podniku. Nejnákladnější projekty, jak z pohledu celkových výdajů na projekt, tak i výdajů pro spolufinancování jsou u malých podniků. Nejvyšší zájem o financování projektů projevíly mikro podniky.

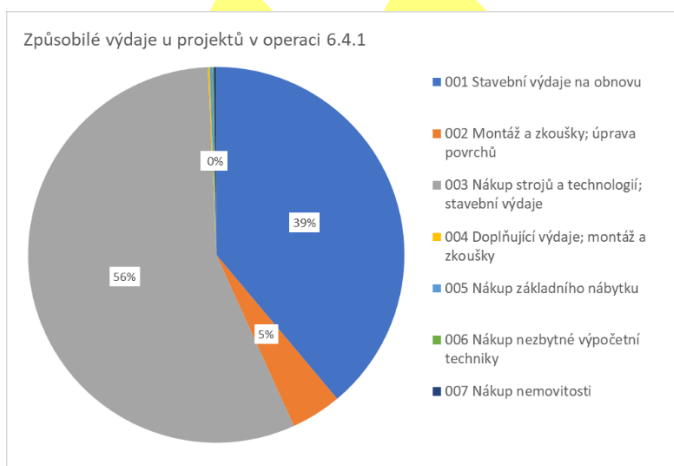
Tabulka 3.15: Charakteristika výdajů v operaci 6.4.1 dle velikosti podniku

Kategorie podniku	Počet podniků	Celkové výdaje projektu	Výdaje pro spolufinancování (dotace)
		Kč na projekt	
Mikro	329	3 633 599	1 326 125
Malý	153	5 777 499	2 026 748
Střední	80	4 725 421	1 366 017
Velký	11	1 567 710	331 576

Zdroj: MZe, 2019 (6 kol žádostí pro opatření 6.4.1 a 6.4.2 v rámci PRV 2014-2020), vlastní zpracování

Způsobilé výdaje neboli uznatelné náklady jsou výdaje projektu, které mohou být podpořeny, jestliže jsou v souladu s příslušnými předpisy Evropské unie a České republiky. U projektů v operaci 6.4.1 bylo rozlišeno sedm kategorií způsobilých výdajů. Většina způsobilých výdajů spadala do prvních tří kategorie, z toho v 56 % na nákup strojů a technologií a 39 % na výdaje na stavební obnovu. Z celkových způsobilých výdajů nepřipadá ani procento na kategorie nákup základního nábytku, nezbytné výpočetní techniky a nemovitosti.

Obrázek 3.26: Struktura způsobilých výdajů

Zdroj: MZe, 2019 (6 kol žádostí pro opatření 6.4.1 a 6.4.2 v rámci PRV 2014-2020), vlastní zpracování

Tabulka 3.16: Popisy kódů způsobilých výdajů

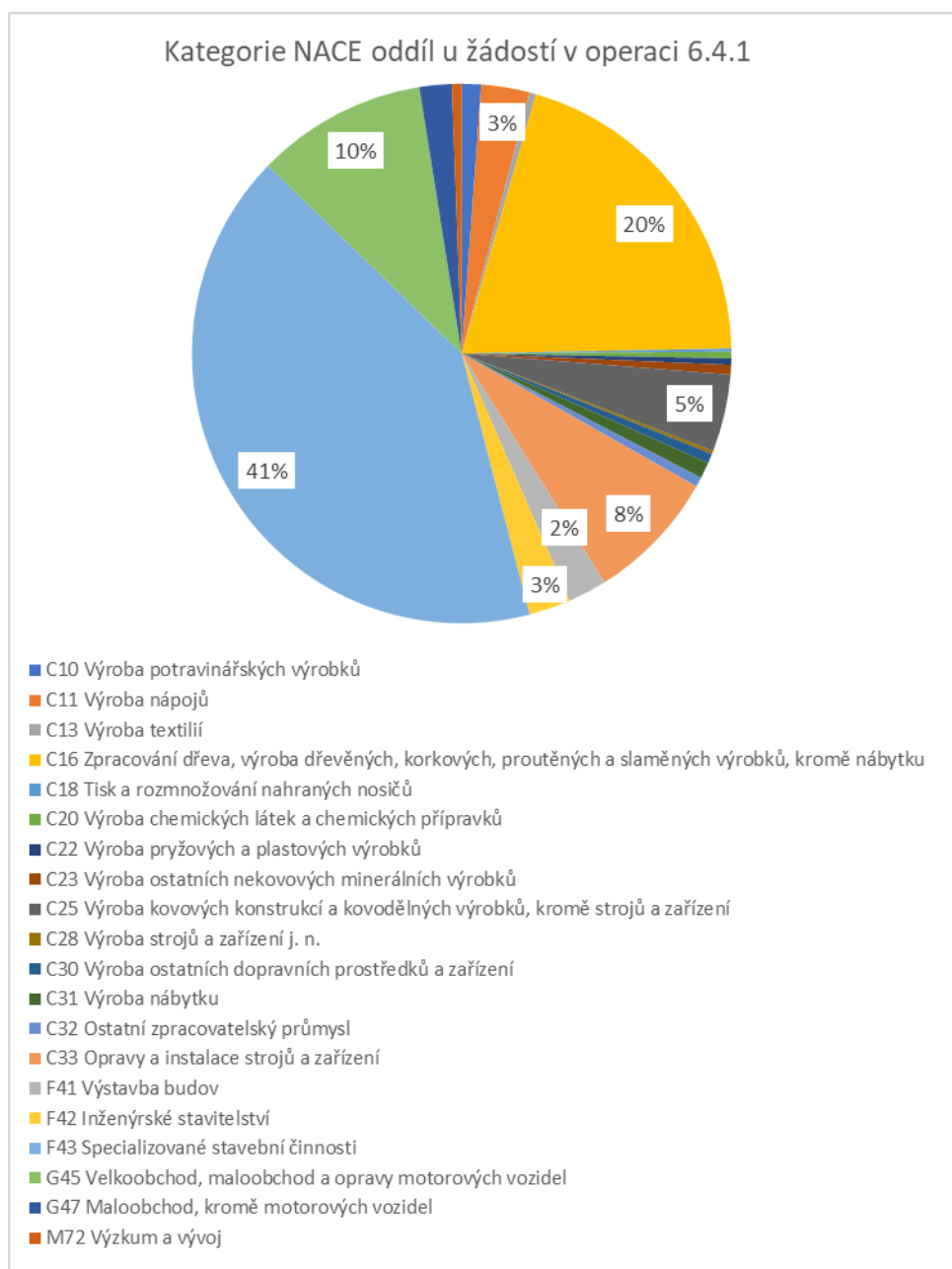
Kód	Popis kódu
001	Stavební výdaje na obnovu (přestavba, modernizace, statické zabezpečení) či novou výstavbu provozovny určené pro nezemědělskou činnost
002	Úprava povrchů pro skladové hospodářství, manipulační plochy, náklady na výstavbu odstavných a parkovacích stání, oplocení, osvětlení
003	Nákup strojů, technologií a dalších zařízení sloužících pro založení nebo rozvoj nezemědělské činnosti
004	Montáž a zkoušky před uvedením pořízovaného majetku do stavu způsobilého k užívání
005	Nákup základního nábytku v souvislosti s projektem
006	Nákup nezbytné výpočetní techniky v souvislosti s projektem
007	Nákup nemovitosti

Zdroj: MZe, 2019

Klasifikace ekonomických činností u operace 6.4.1

Nejvíce žádostí spadalo do kategorie F43 – specializované stavební činnosti (41 %), která byla následovaná kategorií C16 – zpracování dřeva (20 %) a kategorií G45 – velkoobchod, maloobchod a opravy motorových vozidel (10 %). Do jedné ze tří výše uvedených kategorií spadalo 71 % ze všech žádostí. Několik kategorií je zastoupeno tak marginálně, že nepředstavují ani jedno procento. Podrobněji je procentuální zastoupení jednotlivých kategorií uvedeno v tabulce 3.17 (níže).

Obrázek 3.27: Uvedené ekonomické činnosti u žádostí v operaci 6.4.1

Zdroj: MZe, 2019 (6 kol žádostí pro opatření 6.4.1 a 6.4.2 v rámci PRV 2014-2020), vlastní zpracování

Tabulka 3.17: Klasifikace ekonomických činností u žádostí operace 6.4.1

NACE ODDÍL	
F43 Specializované stavební činnosti	41%
C16 Zpracování dřeva, výroba dřevěných, korkových, proutěných a slaměných výrobků, kromě nábytku	20%
G45 Velkoobchod, maloobchod a opravy motorových vozidel	10%
C33 Opravy a instalace strojů a zařízení	8%
C25 Výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků, kromě strojů a zařízení	5%
C11 Výroba nápojů	3%
F42 Inženýrské stavitelství	3%
F41 Výstavba budov	2%
G47 Maloobchod, kromě motorových vozidel	2%
C10 Výroba potravinářských výrobků	1%
C31 Výroba nábytku	1%
C23 Výroba ostatních nekovových minerálních výrobků	1%
C30 Výroba ostatních dopravních prostředků a zařízení	1%
C32 Ostatní zpracovatelský průmysl	1%
M72 Výzkum a vývoj	1%
C13 Výroba textilií	0%
C20 Výroba chemických látek a chemických přípravků	0%
C22 Výroba pryžových a plastových výrobků	0%
C18 Tisk a rozmnožování nahraných nosičů	0%
C28 Výroba strojů a zařízení j. n.	0%

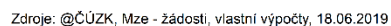
Zdroj: MZe, 2019 (6 kol žádostí pro opatření 6.4.1 a 6.4.2 v rámci PRV 2014-2020), vlastní zpracování

3. Výsledky k operaci 6.4.2 Podpora agroturistiky

V této operaci jsou podporovány investice v oblasti agroturistiky, které mají podpořit diverzifikaci příjmů zemědělských subjektů. Z podkladového souboru bylo identifikováno 188 schválených žádostí, které spadají do této oblasti a byly přijaty do května roku 2018.

Podrobnější rozprostření žádostí operace 6.4.2 podpora agroturistiky na území republiky je zobrazeno na mapce níže. Stejně jako u operace 6.4.1 jsou na Obrázku 3.28 zobrazeny žádosti podle sídla (PO) nebo podle trvalého bydliště (FO) v jednotlivých okresech. Je patrné, že žádosti nejsou rozloženy rovnoměrně. V řadě okresů nebyla podaná ani jedna žádost. Více žádostí lze vysledovat v jižní části republiky, z krajů je to zejména Jihočeský, Středočeský a Vysočina, nejvíce pak v okresech Jihlava a Příbram.

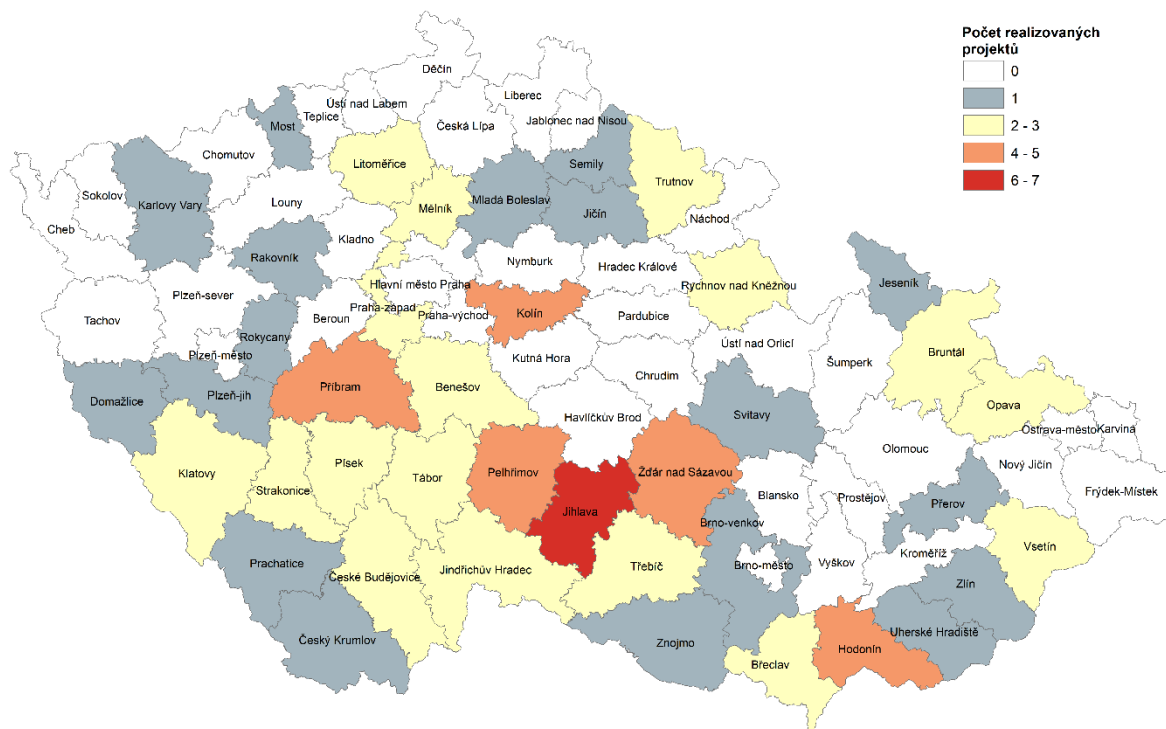
6.4.2 Podpora agroturistiky - počty žádostí v jednotlivých okresech

Na Obrázku 3.29 jsou pak uvedeny místa realizace jednotlivých projektů v rámci operace 6.4.2, přičemž je zřetelné, že nejvíce projektů bylo realizované v okrese Jihlava.

Obrázek 3.29: Lokalizace žádostí podle míst realizace

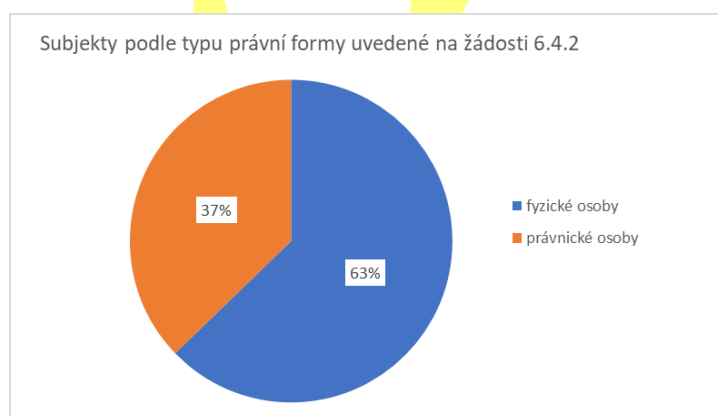
6.4.2 Počty projektů realizovaných v jednotlivých okresech

Zdroje: @ ČÚZK, MZe - Místo realizace ŽoP, vlastní výpočty, 19.07.2019

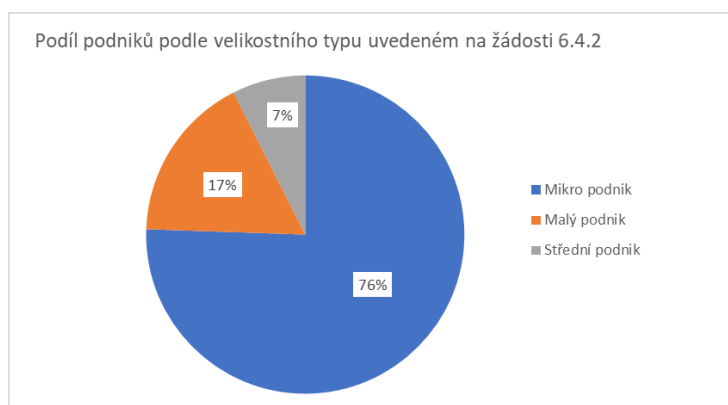
Stejně jako u přechozí operace byly z dostupných dat zjišťovány charakteristiky subjektů žádajících o podporu. V rámci operace 6.4.2 převládají mezi žádajícími fyzické osoby nad právnickými viz obrázek 3.30. Z hlediska velikostní struktury převažují mikro podniky viz graf 11. Tři čtvrtiny tvořily žádosti právě těchto podniků.

Obrázek 3.30: Struktura žadatelů dle právní formy

Zdroj: MZe, 2019 (6 kol žádostí pro opatření 6.4.1 a 6.4.2 v rámci PRV 2014-2020), vlastní zpracování

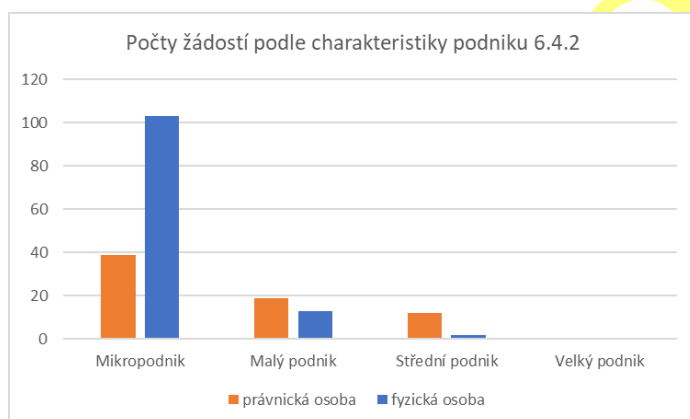
Obrázek 3.31: Velikostní struktura podniků

Zdroj: MZe, 2019 (6 kol žádostí pro opatření 6.4.1 a 6.4.2 v rámci PRV 2014-2020), vlastní zpracování

V žádostech mikro podniků jasně dominují fyzické osoby nad právnickými, kterých je necelá třetina, avšak u malých a středních podniků pochází více žádostí od právnických osob. U operace 6.4.2 nebyla ani jedna žádost podána podnikem, který spadá do velikostní kategorie velký.

Obrázek 3.32: Žádosti podle velikosti a právní formy podniku

Zdroj: MZe, 2019 (6 kol žádostí pro opatření 6.4.1 a 6.4.2 v rámci PRV 2014-2020), vlastní zpracování

Tabulka 3.18: Charakteristika celkových výdajů u operace 6.4.2

Výdaje u žádostí podle typu operace 6.4.2						
	celkové výdaje	výdaje, na které není požadována dotace	celkové výdaje ze kterých může být poskytnuta dotace	výdaje, ze kterých je stanovena dotace	výdaje pro spolufinancování (dotace)	soukromé výdaje
celkem za všechny projekty	1 352 146 942	205 442 023	1 146 704 919	1 053 347 321	464 394 406	682 310 513
průměr na projekt	7 192 271	1 092 777	6 099 494	5 602 911	2 470 183	3 629 311
maximum za projektu	47 279 256	35 276 191	30 210 000	10 000 000	4 500 000	25 710 000
minimum za projekt	342 430	0	283 000	283 000	127 350	155 650

Zdroj: MZe, 2019 (6 kol žádostí pro opatření 6.4.1 a 6.4.2 v rámci PRV 2014-2020), vlastní zpracování

Obdobně jako u operace 6.4.1 i v případě podpory agroturistiky je rozpětí výdajů na projekt poměrně značné (Tabulka 3.19). Zatímco 5 % projektů s nejnižšími výdaji na projekt vykázalo hodnoty nižší než 800 tis. Kč, 5 % projektů s nejvyššími výdaji přesáhlo 16 mil. Kč na projekt. Medián celkových výdajů činil zhruba 6,2 mil. Kč.

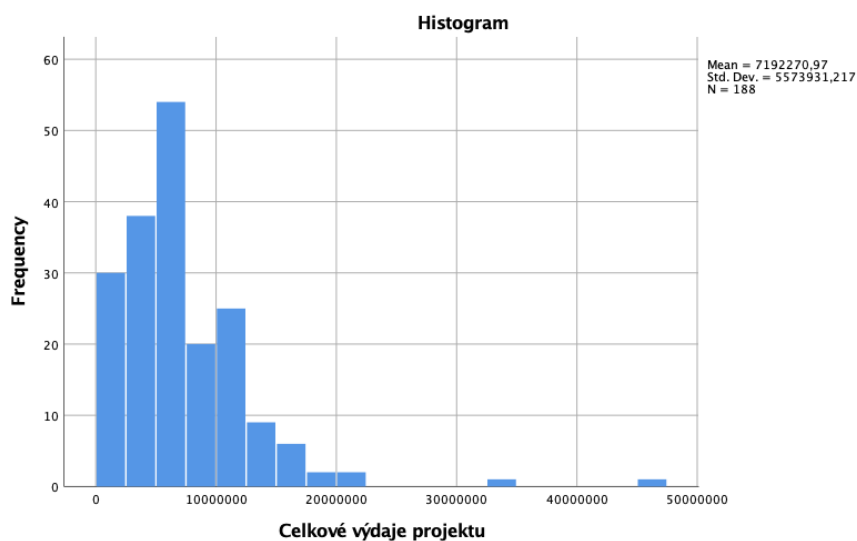
Tabulka 3.19: Charakteristika celkových výdajů u operace 6.4.2

Percentil	Celkové výdaje (Kč na projekt)
5	710 149
10	1 927 625
25	3 163 210
50	6 281 529
75	9 915 905
90	12 714 046
95	16 102 631

Zdroj: MZe, 2019 (6 kol žádostí pro opatření 6.4.1 a 6.4.2 v rámci PRV 2014-2020, n = 188), vlastní zpracování

Percentilové charakteristiky z tabulky 3.19 jsou dále doplněny rozdělením celkových výdajů na projekt v obrázku 3.33. Zde je zřejmý silnější výskyt hodnot do zhruba 10 mil Kč.

Obrázek 3.33: Rozložení celkových výdajů (Kč na projekt)

Zdroj: MZe, 2019 (6 kol žádostí pro opatření 6.4.1 a 6.4.2 v rámci PRV 2014-2020), vlastní zpracování

Tabulka 3.20 obsahuje percentily výdajů na spolufinancování (dotace). Medián činí zhruba 2,250 mil Kč. na projekt, 5 % s nejvyššími výdaji přesahuje částku 4,5 mil. Kč na projekt.

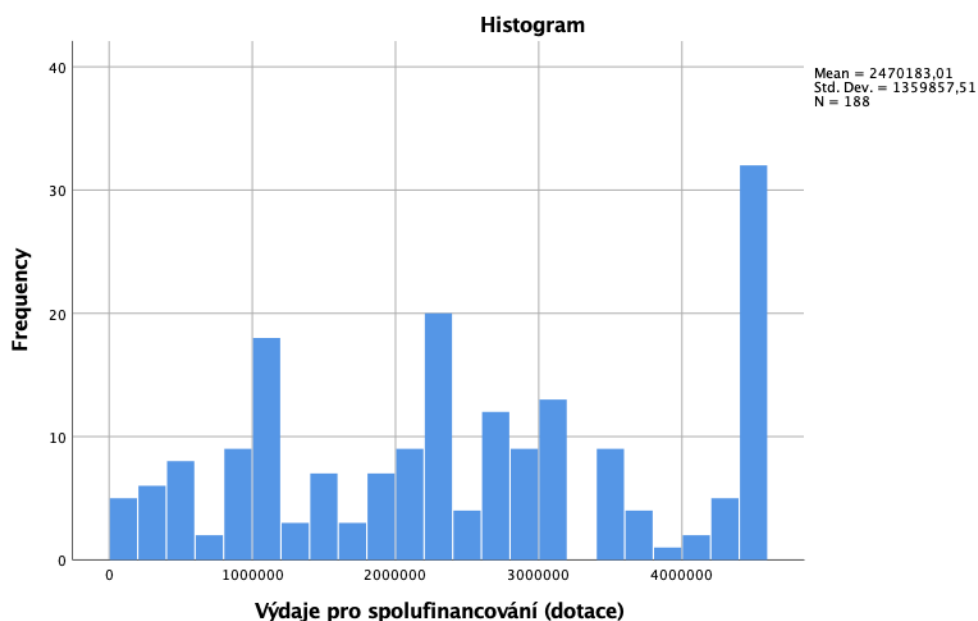
Tabulka 3.20: Charakteristika výdajů pro spolufinancování – dotace u operace 6.4.2

Percentil	Výdaje pro spolufinancování - dotace (Kč/projekt)
5	264 105
10	591 862
25	1 171 388
50	2 250 000
75	3 556 993
90	4 499 344
95	4 500 000

Zdroj: MZe, 2019 (6 kol žádostí pro opatření 6.4.1 a 6.4.2 v rámci PRV 2014-2020, n = 188), vlastní zpracování

Rozdělení částek výdajů na spolufinancování (dotace) je zřejmé z obrázku 3.34. Je zřejmé, že výraznější výskyt je patrný zhruba u hodnoty 1,1 mil. Kč na projekt, dále u 2,3 mil. Kč a u 4,5 mil. Kč na projekt.

Obrázek 3.34: Rozložení celkových výdajů (Kč na projekt)

Zdroj: MZe, 2019 (6 kol žádostí pro opatření 6.4.1 a 6.4.2 v rámci PRV 2014-2020), vlastní zpracování

Tabulky 3.21 a 3.22 obsahují objemy výdajů na projekty, a to v třídění podle právní formy a velikosti podniku. U obou právních forem z pohledu objemu dominovaly mikro podniky.

Tabulka 3.21: Charakteristika výdajů právnických osob v operaci 6.4.2 dle velikosti podniku

6.4.2						
PO						
	celkové výdaje za projekty	výdaje, na které není požadována dotace	celkové výdaje ze kterých může být poskytnuta dotace	výdaje, ze kterých je stanovena dotace	výdaje pro spolufinancování (dotace)	soukromé výdaje
Mikro podnik	360 916 497	83 318 587	277 597 910	257 916 130	116 062 250	161 535 660
Malý podnik	151 260 651	12 549 567	138 711 084	132 201 543	59 490 692	79 220 392
Střední podnik	111 409 275	15 239 301	96 169 974	77 739 315	27 208 756	68 961 218
Velký podnik	-	-	-	-	-	-

Zdroj: MZe, 2019 (6 kol žádostí pro opatření 6.4.1 a 6.4.2 v rámci PRV 2014-2020), vlastní zpracování

Tabulka 3.22: Charakteristika výdajů fyzických osob v operaci 6.4.2 dle velikosti podniku

6.4.2						
FO						
	celkové výdaje za projekty	výdaje, na které není požadována dotace	celkové výdaje ze kterých může být poskytnuta dotace	výdaje, ze kterých je stanovena dotace	výdaje pro spolufinancování (dotace)	soukromé výdaje
Mikro podnik	617 165 007	72 972 307	544 192 700	504 264 712	226 919 094	317 273 606
Malý podnik	83 771 560	15 409 549	68 362 011	62 846 499	28 280 922	40 081 089
Střední podnik	27 623 952	5 952 712	21 671 240	18 379 122	6 432 692	15 238 548
Velký podnik	-	-	-	-	-	-

Zdroj: MZe, 2019 (6 kol žádostí pro opatření 6.4.1 a 6.4.2 v rámci PRV 2014-2020), vlastní zpracování

Tabulka 3.23 obsahuje přehled průměrných hodnot výdajů na jeden projekt v členění podle různých typů podniku. Nejnákladnější projekty z pohledu celkových výdajů na projekt byly realizovány u středních podniků. Výdaje pro spolufinancování (dotace) jsou u všech tří kategorií podniků srovnatelné.

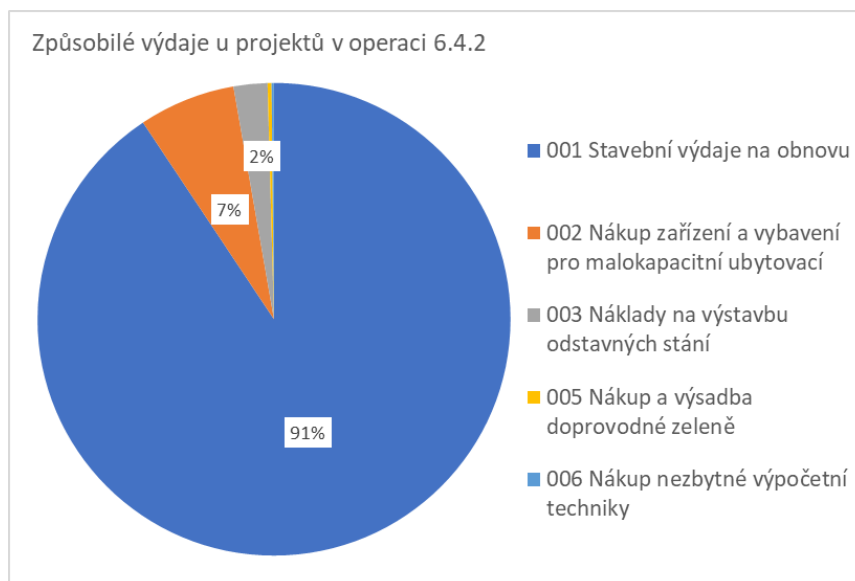
Tabulka 3.23: Charakteristika výdajů v operaci 6.4.2 dle velikosti podniku

Kategorie podniku	Počet podniků	Celkové výdaje projektu	Výdaje pro spolufinancování (dotace)
		Kč na projekt	
Mikro	142	6 887 898	2 415 362
Malý	32	7 344 757	2 742 863
Střední	14	9 930 945	2 402 961
Velký	-	-	-

Zdroj: MZe, 2019 (6 kol žádostí pro opatření 6.4.1 a 6.4.2 v rámci PRV 2014-2020), vlastní zpracování

U projektů v rámci operace 6.4.2 bylo rozlišeno šest kategorií způsobilých výdajů. Většina projektů byla zaměřena na stavební obnovu.

Obrázek 3.35: Struktura způsobilých výdajů

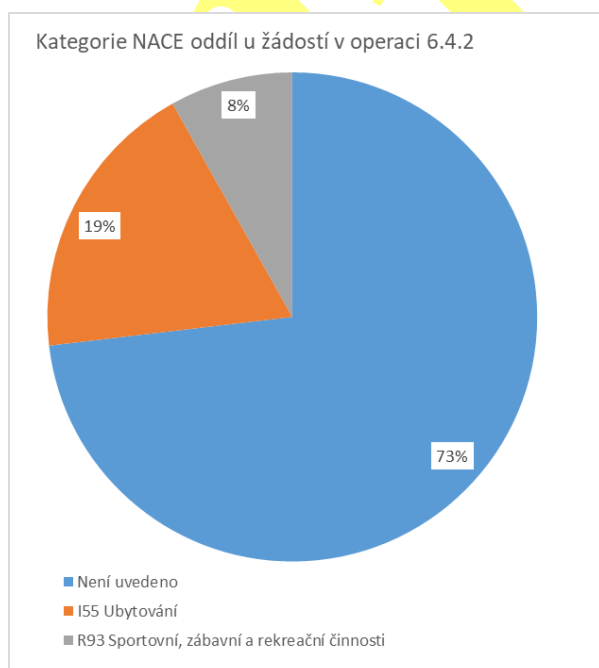
Zdroj: MZe, 2019 (6 kol žádostí pro opatření 6.4.1 a 6.4.2 v rámci PRV 2014-2020), vlastní zpracování

*Pozn. Mezi kategorie patří ještě KZV 007 – nákup nemovitosti v souvislosti s projektem, která nebyla v souboru u žádné ze schválených žádostí uplatněna, proto není grafu uvedena.

Klasifikace ekonomických činností u operace 6.4.2

U většiny žádostí v souboru nebyla uvedena kategorie NACE (73 %), u těch, u kterých uvedena byla, se vyskytovala jedna ze dvou kategorií, a to buď I55 ubytování, anebo R93 Sportovní, zábavní a rekreační činnost.

Obrázek 3.36: Uvedené ekonomické činnosti u žádostí v operaci 6.4.2

Zdroj: MZe, 2019 (6 kol žádostí pro opatření 6.4.1 a 6.4.2 v rámci PRV 2014-2020), vlastní zpracování

4. Diverzifikace u subjektů s lesními pozemky většími než 10 ha

(výběr ze souboru schválených žádostí)

Popis souboru:

- V původním souboru schválených žádostí bylo vyčísleno 761, které odpovídaly stanoveným kritériím.
- Z tohoto souboru byly dále vybrány jen žádosti, u kterých je výměra lesních pozemků větší než 10 ha. Těmto vybraným žádostem se podrobněji věnuje následující část.

Popis souboru – subjekty s lesními pozemky většími než 10 ha

- u 80 žádostí byla výměra půdy větší než 10 ha (80 projektů neznamená 80 žádajících subjektů, některými podniky bylo totiž podáno více žádostí)
- Celkově bylo více žádostí podáno fyzickými osobami (51) než právnickými osobami (29)
- Více projektů bylo podáno u operace 6.4.1 než u 6.4.2
- U operace 6.4.1 i 6.4.2 bylo více než 60 % žádostí podáno fyzickými osobami
- V rámci operace 6.4.1 se jednalo celkem o 62 žádostí
- V rámci operace 6.4.2 se jednalo o 18 žádostí

Tabulka 3.24: Počet žádostí u operací 6.4.1 a 6.4.2

	FO	PO	celkem
6.4.1	40	22	62
6.4.2	11	7	18
celkem	51	29	80

Zdroj: MZe, 2019, vlastní zpracování

- Z kraje Vysočina a Jihočeského pocházelo více než 50 % všech
- Žádný projekt nebyl podán v Libereckém kraji, ve čtyřech krajích bylo pak podáno po jednom projektu

Tabulka 3.25: Počet žádostí dle krajů

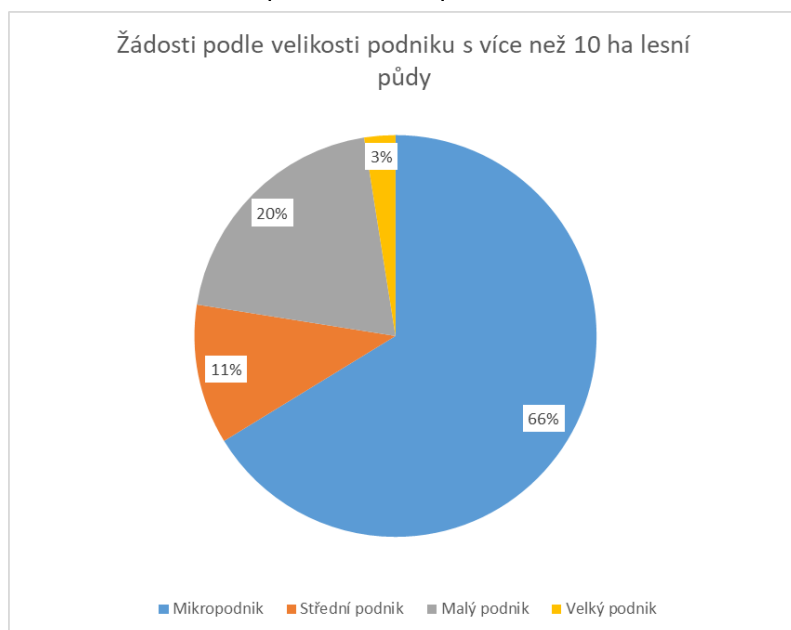
KRAJ	PO	FO	CELKEM
Hlavní město Praha	2	4	6
Jihočeský kraj	8	13	21
Jihomoravský kraj	3	2	5
Karlovarský kraj	3	0	3
Kraj Vysočina	7	14	21
Královéhradecký kraj	1	0	1
Liberecký kraj	0	0	0
Moravskoslezský kraj	0	2	2
Olomoucký kraj	0	1	1
Pardubický kraj	1	0	1
Plzeňský kraj	0	1	1
Středočeský kraj	3	10	13
Ústecký kraj	0	2	2
Zlínský kraj	1	2	3
celkem	29	51	80

Zdroj: MZe, 2019, vlastní zpracování

Žádost podle velikosti podniku

- Nejvíce žádostí bylo podáno mikro podniky (66 %) a malými podniky (20 %), což tvoří 86 % všech žádostí, které byly podány podniky s lesní půdou více než 10 ha
- Naopak u kategorie velkých podniků se jednalo jen o dva projekty u obou operací

Obrázek 3.37: Žádosti podle velikosti podniku

Zdroj: MZe, 2019, vlastní zpracování

Rozdělení podle podniků

- z celkového počtu 61 podniků je jich 22 právnických osob (PO, 36 %) a 39 fyzických osob (FO, 64 %)
- Celková výměra lesních pozemků je u PO vyšší než u FO
- Avšak u PO je výsledek zkreslen jedním podnikem, který hospodář na 10 266,45 ha (92 % z celkové výměry PO), což je i maximální výměra lesních pozemků u PO v souboru
- U FO je pak maximální výměra 1130 ha, což tvoří skoro 47 % z celkové výměry podniků FO

Tabulka 3.26: Výměra lesních pozemků

Podniky s lesními pozemky více než 10					
lesní pozemky					
	celkem	průměr	max	min	median
FO	2 411	62	1 130	10	16
PO	11 140	506	10 266	10	17

Zdroj: MZe, 2019, vlastní zpracování

Podniky – lesní (více než 10) a zemědělské půda

- 12 podniků s lesními pozemky větší než 10 ha, nemá žádnou zemědělskou půdu
- Další 2 podniky mají jen necelý hektar zemědělské půdy (bráno podle toho, co bylo uvedeno u schválených projektů)
- U některých podniků, u kterých je evidováno více projektů, je uvedena rozdílná výměra

Tabulka 3.27: Výměra zemědělské půdy

Podniky s lesními pozemky více než 10					
Zemědělská půda					
	celkem	průměr	max	min	median
FO	3 162	81	815	0	18
PO	5 936	283	1 812	0	5

Zdroj: MZe, 2019, vlastní zpracování

Podniky podle kraje, ve kterém se nachází

- Jihočeský kraj (15) a kraj Vysočina (16) nejvíce projektů jak u FO, tak u PO. Třetí kraj, ve kterém bylo podáno nejvíce žádostí, je kraj Středočeský.

Tabulka 3.28: Počet žádostí dle krajů

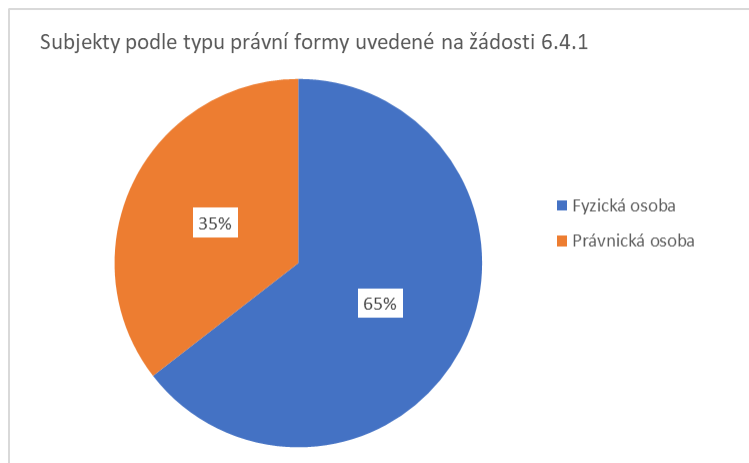
KRAJ	PO	FO	CELKEM
Hlavní město Praha	2	3	5
Jihočeský kraj	5	10	15
Jihomoravský kraj	2	1	3
Karlovarský kraj	2	0	2
Kraj Vysočina	5	11	16
Královéhradecký kraj	1	0	1
Liberecký kraj	0	0	0
Moravskoslezský kraj	0	2	2
Olomoucký kraj	0	1	1
Pardubický kraj	1	0	1
Plzeňský kraj	0	1	1
Středočeský kraj	3	7	10
Ústecký kraj	0	1	1
Zlínský kraj	1	2	3
	22	39	61

Zdroj: MZe, 2019, vlastní zpracování

Výsledky k operaci 6.4.1 Investice do nezemědělských činností

V rámci operace 6.4.1 bylo identifikováno 62 žádostí, ze kterých bylo 40 podáno fyzickými osobami a 22 právníckými osobami. Tedy více než dvě třetiny žádostí připadají na fyzické osoby. Podle velikostní kategorie žádajících subjektů převládají mikro podniky nad všemi ostatními typy. Z kategorie velkých podniků byly v souboru identifikovány pouze dvě žádosti.

Obrázek 3.38: Subjekty podle typu právní formy uvedené na žádosti 6.4.1

Zdroj: MZe, 2019, vlastní zpracování

Nejvíce žádostí bylo podáno v kraji Jihočeském a kraji Vysočina, a to po 16 žádostech. V Libereckém a Olomouckém kraji nebyla podána ani jedna žádost.

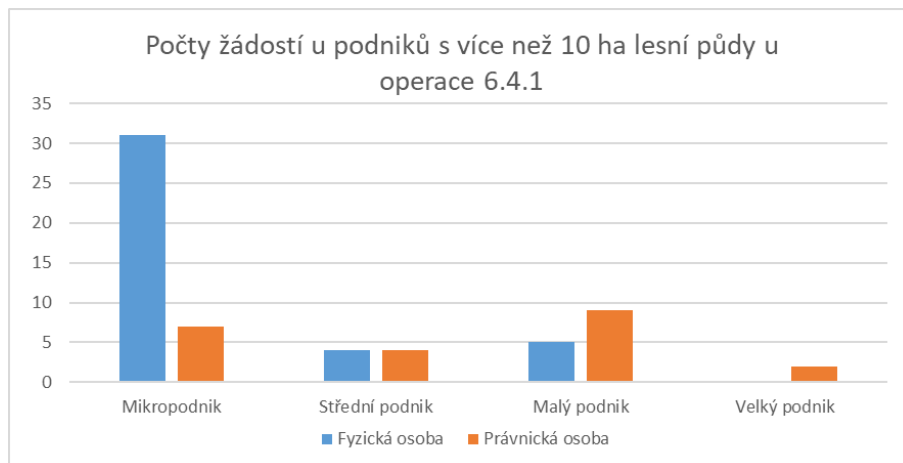
Tabulka 3.29: Počet žádostí dle krajů

KRAJ	Počet žádostí
Hlavní město Praha	4
Jihočeský kraj	16
Jihomoravský kraj	4
Karlovarský kraj	3
Kraj Vysočina	16
Královéhradecký kraj	1
Liberecký kraj	0
Moravskoslezský kraj	1
Olomoucký kraj	0
Pardubický kraj	1
Plzeňský kraj	1
Středočeský kraj	10
Ústecký kraj	2
Zlínský kraj	3
	62

Zdroj: MZe, 2019, vlastní zpracování

U mikro podniků tvoří více než osmdesát procent žádosti fyzických osob. Do velikostí kategorie velkých podniků spadají jen dvě žádosti, a to právnických osob.

Obrázek 3.39: Počty žádostí u podniků s více než 10 ha lesní půdy (6.4.1)

Zdroj: MZe, 2019, vlastní zpracování

Níže v tabulce jsou vyčísleny celkové výdaje na všechny projekty v operaci 6.4.1 u subjektů s lesními pozemky nad 10 ha, dále pak průměrné, minimální a maximální hodnoty podle toho, o jaký typ výdajů se jedná.

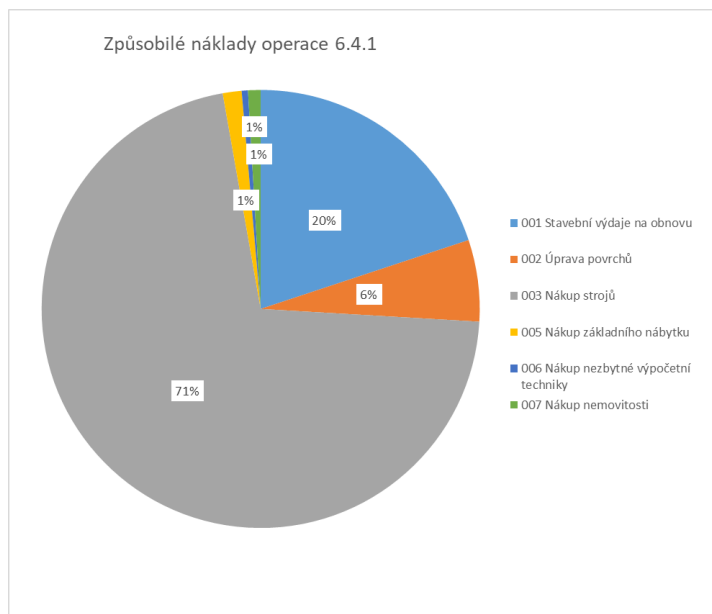
Tabulka 3.30: celkové výdaje na všechny projekty v operaci 6.4.1

Výdaje u žádostí v operaci 6.4.1 (podniky s lesními pozemky nad 10 ha)						
	celkové výdaje	výdaje, na které není požadována dotace	celkové výdaje, ze kterých může být poskytnuta dotace	výdaje, ze kterých je stanovena dotace	výdaje pro spolufinancování (dotace)	soukromé výdaje
celkem za všechny projekty	331 027 461	45 377 032	285 650 429	274 404 814	118 230 471	167 419 958
průměr na projekt	5 339 153	731 888	4 607 265	4 425 884	1 906 943	2 700 322
maximum na projekt	13 833 259	2 395 000	13 833 259	10 000 000	4 500 000	10 333 259
minimum na projekt	306 130	0	253 000	253 000	113 850	139 150

Zdroj: MZe, 2019, vlastní zpracování

Ze způsobilých výdajů v operaci 6.4.1 převládá kategorie 003 nákup strojů a 001 výdaje na stavební obnovu, tyto dvě položky dohromady činní více než devadesát procent způsobilých výdajů, o které bylo žádáno.

Obrázek 3.40: Způsobilé náklady operace 6.4.1

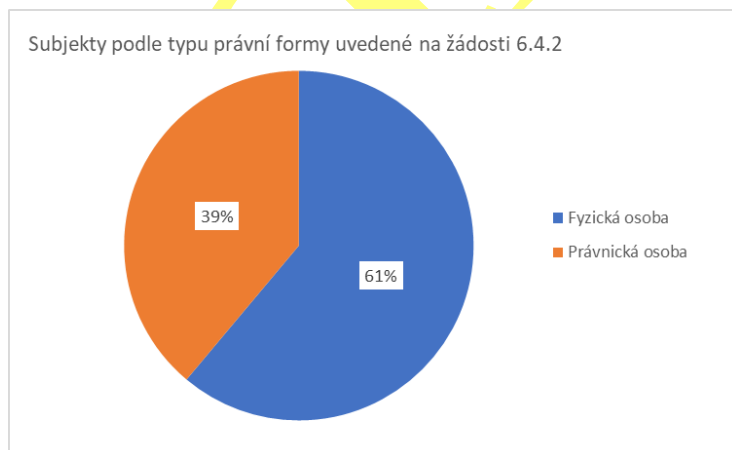
Zdroj: MZe, 2019, vlastní zpracování

Soubor nebyl tříděn dle oddílu NACE, protože tato informace nebyla u většiny žádostí uvedena.

Výsledky k operaci 6.4.2 Podpora agroturistiky

V rámci operace 6.4.2 podpora agroturistiky byly dvě třetiny žádostí podány fyzickými osobami. Absolutně se jednalo v této operaci o 18 žádostí subjektů s více než 10 ha lesní půdy.

Obrázek 3.41: Subjekty podle právní formy na žádosti

Zdroj: MZe, 2019, vlastní zpracování

Stejně jako u operace 6.4.1 bylo i u operace 6.4.2 podáno nejvíce žádosti v kraji Jihočeském a kraji Vysočina. V této operaci nebyla v sedmi krajích předložena ani jedna žádost.

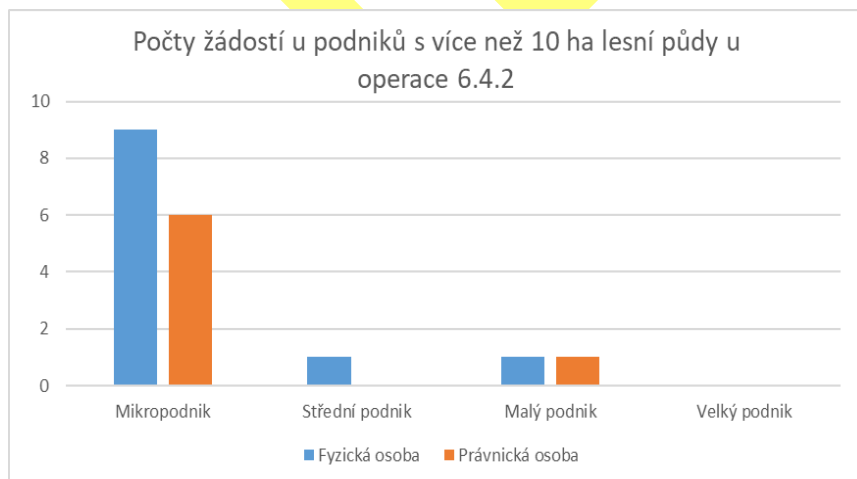
Tabulka 3.31: Počty žádostí dle krajů

KRAJ	počet žádostí
Hlavní město Praha	2
Jihočeský kraj	5
Jihomoravský kraj	1
Karlovarský kraj	0
Kraj Vysočina	5
Královéhradecký kraj	0
Liberecký kraj	0
Moravskoslezský kraj	1
Olomoucký kraj	1
Pardubický kraj	0
Plzeňský kraj	0
Středočeský kraj	3
Ústecký kraj	0
Zlínský kraj	0
	18

Zdroj: MZe, 2019, vlastní zpracování

V operaci 6.4.2 převládaly mikro podniky nad ostatními podniky, 83 % žádostí pocházelo od těchto subjektů. V ostatních kategoriích jsou zastoupeny pouze jednotlivé případy.

Obrázek 3.42: Počty žádostí u podniků s více než 10 ha lesní půdy (6.4.2)

Zdroj: MZe, 2019, vlastní zpracování

V tabulce níže jsou vyčísleny celkové výdaje na projekty v operaci 6.4.2 u podniků s lesními pozemky většími než 10 ha, dále pak průměrné výdaje, maximum a minimum na projekt.

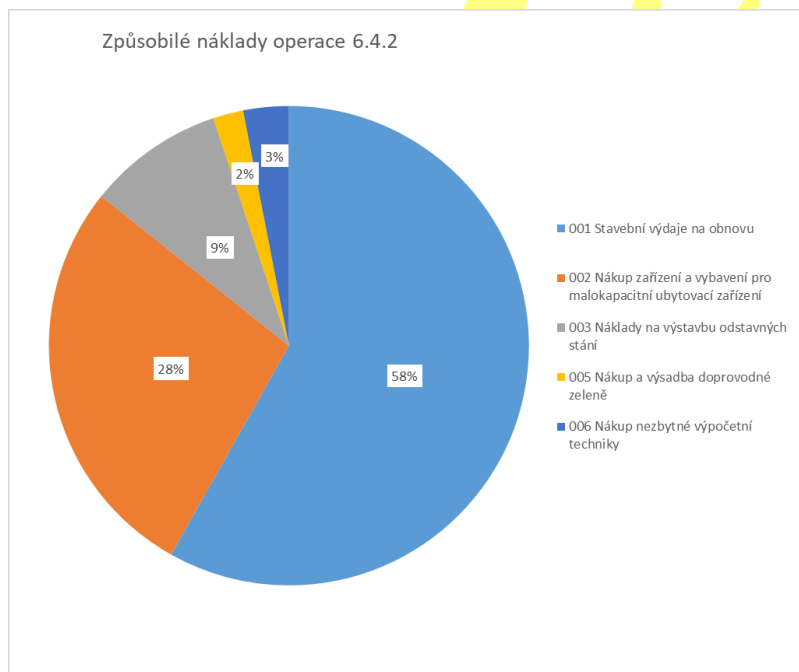
Tabulka 3.32: Celkové výdaje na projekty v operaci 6.4.2

Výdaje u žádostí v operaci 6.4.2 (podniky s lesními pozemky nad 10 ha)						
	celkové výdaje	výdaje, na které není požadována dotace	celkové výdaje, ze kterých může být poskytnuta dotace	výdaje, ze kterých je stanovena dotace	výdaje pro spolufinancování (dotace)	soukromé výdaje
celkem za všechny projekty	127 350 135	18 231 699	109 118 436	103 778 128	45 700 155	63 418 281
průměr na projekt	7 075 007	1 012 872	6 062 135	5 765 451	2 538 897	3 523 237
maximum na projekt	16 365 142	3 852 712	12 512 430	10 000 000	4 500 000	9 012 430
minimum na projekt	2 025 405	0	1 642 338	1 642 338	739 052	903 286

Zdroj: MZe, 2019, vlastní zpracování

Většina způsobilých výdajů (86 %) v operaci 6.4.2 připadla na 001 výdaje na stavební obnovu a 002 na nákup zařízení a vybavení malokapacitních ubytovacích zařízení. Ostatní kategorie jsou zastoupeny v jednotkách procent.

Obrázek 3.43: Způsobilé náklady operace 6.4.2

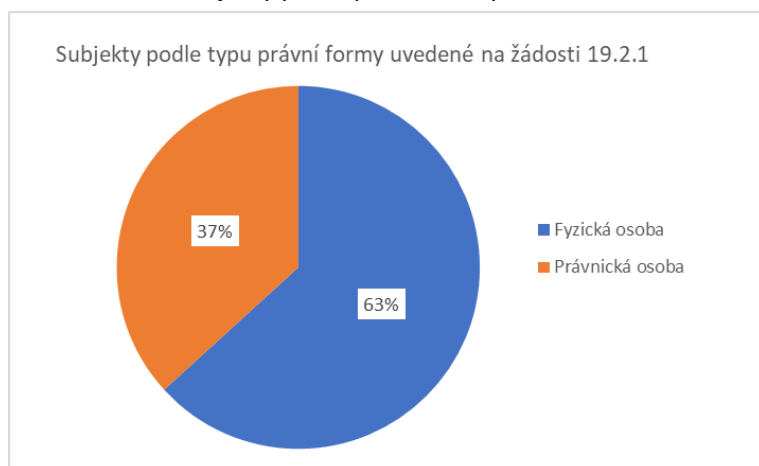
Zdroj: MZe, 2019, vlastní zpracování

Analýza žádosti opatření 19 Podpora místního rozvoje na základě iniciativy LEADER – operace 19.2.1 Podpora provádění operací v rámci komunitně vedeného místního rozvoje

Popis souboru

- Analýza žádostí o dotace v operaci 19.2.1 vychází z podkladového souboru, ve kterém byly vyfiltrovány jen žádosti, které byly označeny jako proplacené
- Z celého souboru se jedná absolutně o 1724 žádostí
- Celkově bylo 1090 proplacených žádostí podáno fyzickými osobami a 634 právníckými osobami

Obrázek 3.44: Subjekty podle právní formy na žádosti

Zdroj: MZe, 2019 (Žádosti proplacené k říjnu 2019, operace 19.2.1), vlastní zpracování

- Zastoupení jednotlivých právních forem podle typů uvedené na žádosti je podrobněji uvedeno v tabulce 3.33
- U fyzických osob převládá jen jedna kategorie, a to 100 – podnikající osoba tuzemská
- U právníckých osob je zastoupeno více typů, nejčastěji však kategorie 112 - společnost s ručením omezeným dále pak 801 - obec nebo městská část hlavního města Prahy, 112 - akciová společnost a 205 – družstvo

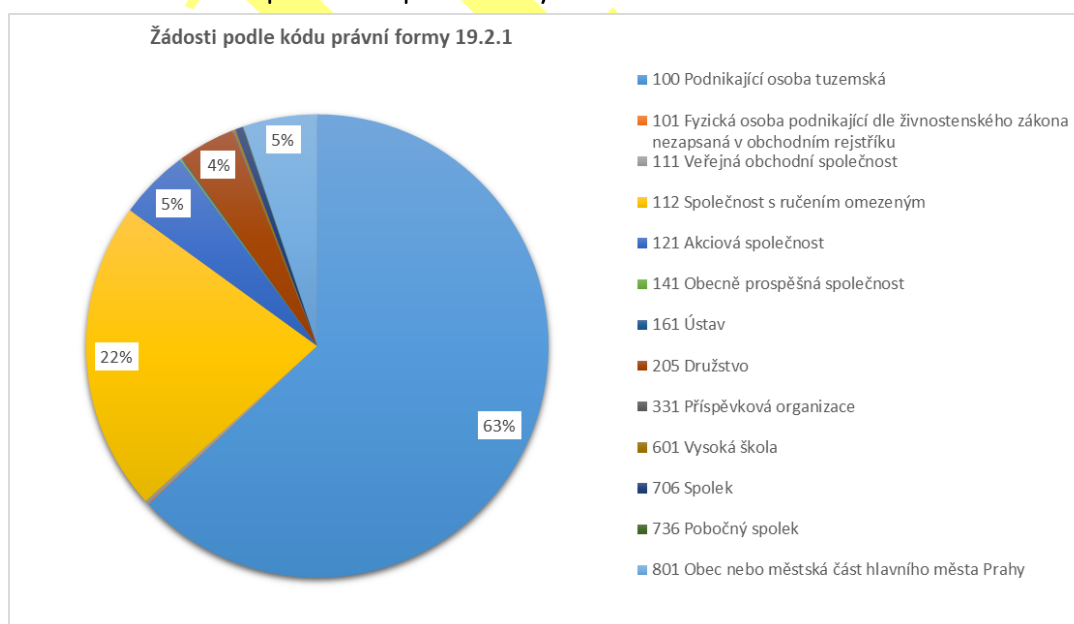
Tabulka 3.33: Počty žádostí podle kódu právní formy

Právní forma na žádosti	Typ právní formy	Popis typu právní formy	Počet
FO	-	Neuvedeno	7
	100	Podnikající osoba tuzemská	1082
	101	Fyzická osoba podnikající dle živnostenského zákona nezapsaná v obchodním rejstříku	1
PO	111	Veřejná obchodní společnost	4
	112	Společnost s ručením omezeným	372
	121	Akciová společnost	84
	141	Obecně prospěšná společnost	2
	161	Ústav	1
	205	Družstvo	68
	331	Příspěvková organizace	1
	601	Vysoká škola	3
	706	Spolek	9
	736	Pobočný spolek	1
	801	Obec nebo městská část hlavního města Prahy	89

Zdroj: MZe, 2019 (Žádosti proplacené k 30. 9. 2019, operace 19.2.1), vlastní zpracování

- Celkem ze všech žádostí připadá 63 % na podnikající osoby tuzemské, což je víceméně většina proplacených žádostí fyzických osob
- 22 % připadá na společnosti s ručením omezeným, po 5 % jsou zastoupeny akciové společnosti a obce nebo městské části hlavního města Prahy a 4 % procenta pak připadají na družstva
- Zbylé kategorie jsou v celkovém počtu proplacených žádostí zastoupeny pouze necelým procentem

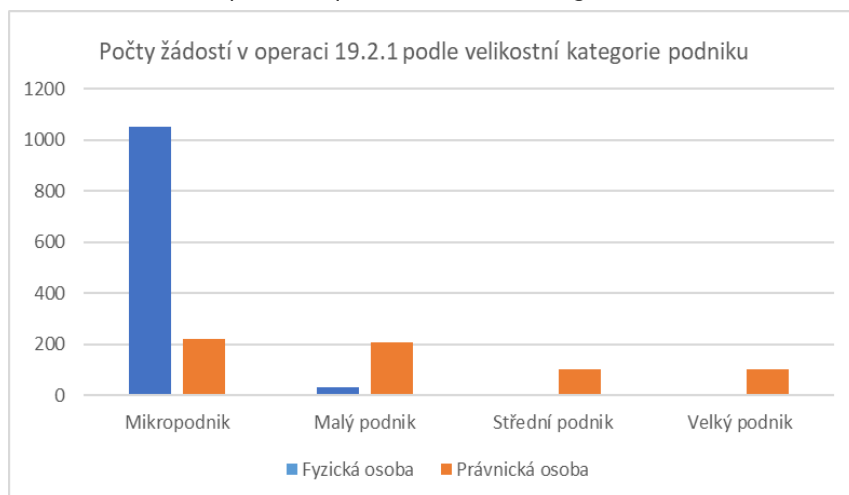
Obrázek 3.45: Žádosti podle kódu právní formy

Zdroj: MZe, 2019 (Žádosti proplacené k 30. 9. 2019, operace 19.2.1), vlastní zpracování

- Z hlediska velikostní kategorie bylo 74 % všech proplacených žádostí podáno mikro podniky
- Zbytek pak připadá na malé (14 %), střední (6 %) a velké podniky (6 %)
- U mikro podniků převažují žádosti fyzických osob (82,5 %) nad právníckými (17,5 %)

Obrázek 3.46: Počty žádostí podle velikostní kategorie

Zdroj: MZe, 2019 (Žádosti proplacené k 30. 9. 2019, operace 19.2.1), vlastní zpracování

Žádosti podle krajů

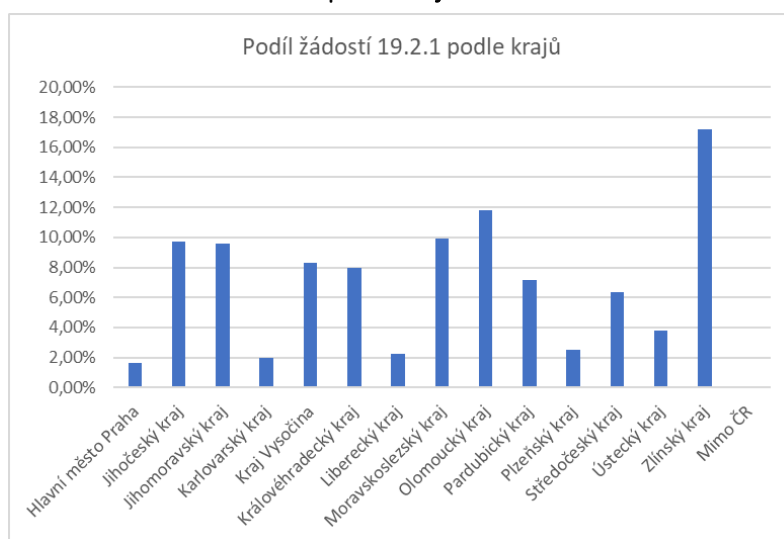
- Počty proplacených žádostí podle kraje jsou vyčísleny v tabulce 3.34 (respektive obrázku 3.47)
- V počtu žádostí dominoval Zlínský kraj se 17 % z proplacených žádostí a dále pak Olomoucký kraj se skoro 12 % následované kraji Jihočeským, Jihomoravským a Moravskoslezským s necelými 10 %
- Nejméně proplacených žádostí se pak objevilo v hlavním městě Praha, Karlovarském a Libereckém kraji
- Jeden projekt byl evidován mimo území ČR

Tabulka 3.34: Počty žádostí v operaci 19.2.1 podle krajů

Kraj	Počet žádostí
Hlavní město Praha	28
Jihočeský kraj	167
Jihomoravský kraj	165
Karlovarský kraj	34
Kraj Vysočina	143
Královéhradecký kraj	137
Liberecký kraj	39
Mimo ČR	1
Moravskoslezský kraj	171
Olomoucký kraj	203
Pardubický kraj	123
Plzeňský kraj	43
Středočeský kraj	109
Ústecký kraj	65
Zlínský kraj	296

Zdroj: MZe, 2019 (Žádosti proplacené k 30. 9. 2019, operace 19.2.1), vlastní zpracování

Obrázek 3.47: Podíl žádostí podle krajů

Zdroj: MZe, 2019 (Žádosti proplacené k 30. 9. 2019, operace 19.2.1), vlastní zpracování

Žádostí podle přiřazeného kódu článku nařízení

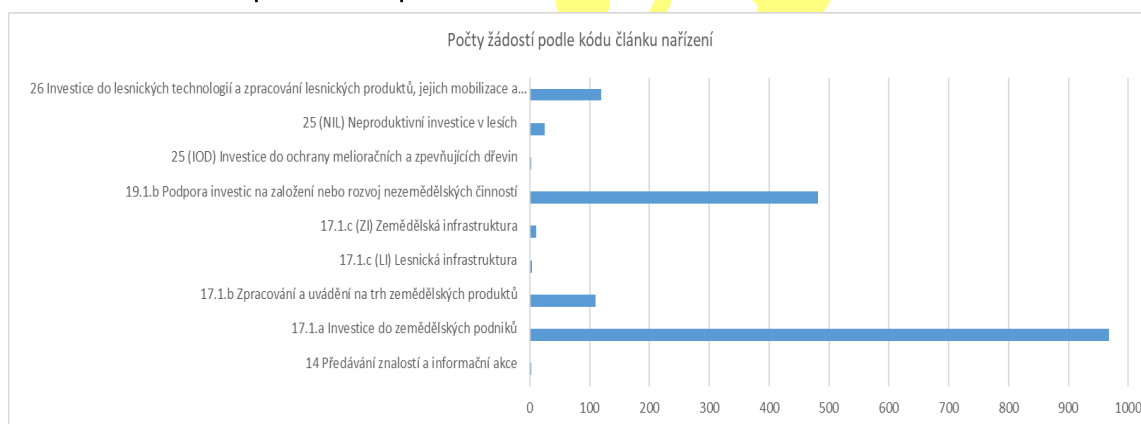
- Na obrázku 3.48 je vidět zastoupení proplacených žádostí podle zařazení k danému článku nařízení.
- V tabulce 3.35 je pak vyjádřen procentuální podíl žádostí podle článku nařízení z celkového počtu proplacených žádostí. Nejvíce (56,15 %) je zastoupen článek nařízení 17.1.a) investice do zemědělských podniků (17.1.a). Následuje s 27, 9 % podpora investic na založení nebo rozvoj nezemědělských činností (čl. 19.1.b).
- Naopak nejmenší zastoupení mají články nařízení – předávání znalostí a informační akce (14) a investice do ochrany melioračních a zpevňujících dřevin (25 IOD) obojí 0, 17 %

Tabulka 3.35: Podíl žádostí podle kódu článku nařízení

Kód článku nařízení PRV	Popis článku nařízení	Podíl
14	Předávání znalostí a informační akce	0,17 %
17.1.a	Investice do zemědělských podniků	56,15 %
17.1.b	Zpracování a uvádění na trh zemědělských produktů	6,38 %
17.1.c (LI)	Lesnická infrastruktura	0,23 %
17.1.c (ZI)	Zemědělská infrastruktura	0,64 %
19.1.b	Podpora investic na založení nebo rozvoj nezemědělských činností	27,90 %
25 (IOD)	Investice do ochrany melioračních a zpevňujících dřevin	0,17 %
25 (NIL)	Neproductivní investice v lesích	1,45 %
26	Investice do lesnických technologií a zpracování lesnických produktů, jejich mobilizace a uvádění na trh	6,90 %

Zdroj: MZe, 2019 (Žádosti proplacené k 30. 9. 2019, operace 19.2.1), vlastní zpracování

Obrázek 3.48: Zastoupení žádostí podle kódu článku nařízení

Zdroj: MZe, 2019 (Žádosti proplacené k 30. 9. 2019, operace 19.2.1), vlastní zpracování

V tabulce 3.36 jsou vyčísleny výdaje u proplacených žádostí v operaci 19.2.1. dále pak průměrné, minimální a maximální hodnoty podle toho, o jaký typ výdajů se jedná.

Tabulka 3.36: Charakteristika celkových výdajů u operace 19.2.1

Výdaje u žádostí operace 19.2.1						
	celkové výdaje	výdaje, na které není požadována dotace	celkové výdaje, ze kterých může být poskytnuta dotace	výdaje, ze kterých je stanovena dotace	výdaje pro spolufinancování (dotace)	soukromé výdaje
celkem za všechny projekty	1 816 563 374	314 351 955	1 502 211 419	1 362 982 919	726 377 921	775 833 498
průměr na projekt	1 053 691	182 339	871 352	790 593	421 333	450 019
maximum na projekt	13 312 814	12 902 464	6 671 251	5 000 000	2 995 800	4 878 126
minimum na projekt	53 550	0	51 294	51 294	23 082	0

Zdroj: MZe, 2019 (Žádosti proplacené k 30. 9. 2019, operace 19.2.1), vlastní zpracování

4 ZAMĚSTNANOST A PŘÍJMOVÉ POSTAVENÍ VENKOVSKÉ POPULACE, OHROŽENÍ CHUDOBOU

Zaměstnanost na venkově

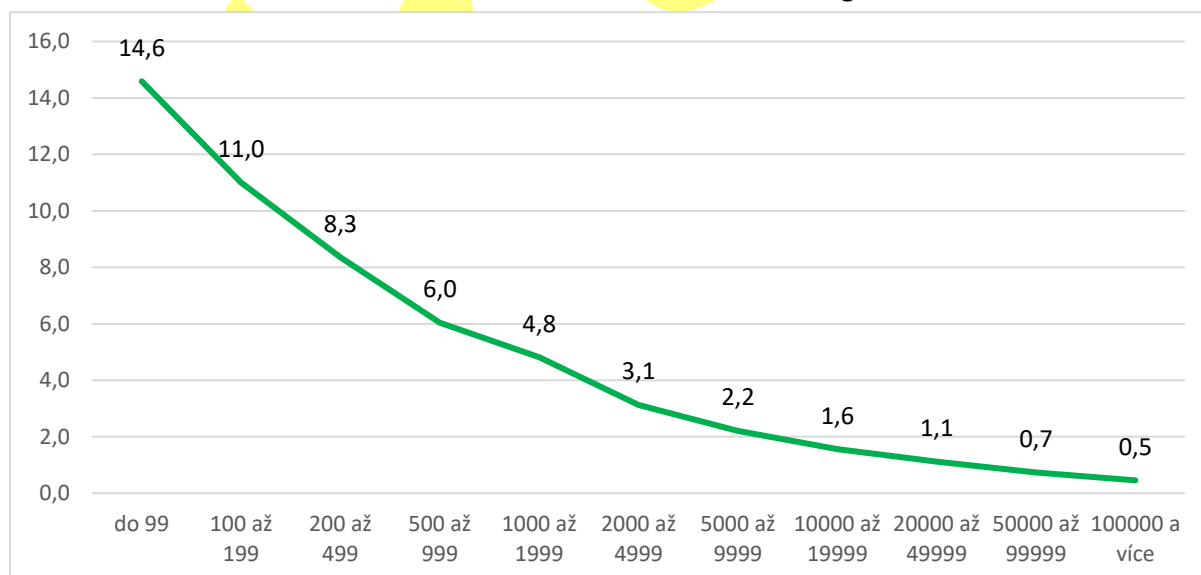
Ekonomická aktivita venkovského obyvatelstva (zde v obcích do 2000 obyvatel) v roce 2011 činila 47,9 % a byla o 1,1 p. b. nižší než ekonomická aktivita obyvatel měst. Nejnižší podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva vykazovaly obce s méně než 200 obyvateli (46,4 %). Z hlediska odvětvové struktury zaměstnanosti je na venkově ve srovnání s městy vyšší zaměstnanost v agrárním sektoru, dále pak v průmyslu a stavebnictví a–z odvětví zahrnutých do služeb – v dopravě a skladování. Podíl pracovníků agrárního sektoru na zaměstnanosti v NH na venkově (obce do 2000 obyvatel) činil v roce 2011 (SLDB) 6,5 %, přičemž tento podíl se proti roku 2001 (SLDB) snížil přibližně o 5 p. b.

Tabulka 4.1: Podíl zaměstnaných osob podle odvětví ekonomické činnosti (%)

Sektory	2001			2011		
	venkov	města	celkem	venkov	města	celkem
Agrární sektor	11,4	2,2	4,5	6,5	1,4	2,7
Průmysl, stavebnictví	43,8	36,9	38,7	37,4	30,4	32,2
Služby	40,6	56,6	52,6	44,4	57,3	53,9
Nezjištěno	4,2	4,3	4,2	11,7	11,0	11,2
Celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Zdroj: SLDB 2001, 2011; ČSÚ 2002, 2013.

Obrázek 4.1: Podíl AS na zaměstnanosti celkem dle velikostních kategorií obcí

Zdroj: SLDB 2011

Vývoj zaměstnanosti celkem a dle sektorů na venkově ve srovnání s městy (zde na úrovni regionů NUTS 3) v letech 2008-2018 ukazují následující Tabulky 4.2, 4.3.

Tabulka 4.2: Zaměstnanost v NH dle typologie městských a venkovských regionů NUTS 3 (abs.)

Kraje	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Převážně městské	1 473 384	1 483 308	1 462 071	1 451 383	1 474 825	1 471 540	1 451 416	1 474 676	1 487 949	1 535 921
Převážně venkovské	1 636 019	1 590 959	1 569 518	1 571 334	1 573 565	1 586 559	1 611 088	1 637 088	1 658 752	1 668 098
Smíšené	2 094 676	2 035 833	2 025 652	2 020 721	2 016 233	2 022 831	2 046 463	2 070 149	2 101 846	2 142 073

Kraje	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Převážně městské	1 473 384	1 483 308	1 462 071	1 451 383	1 474 825	1 471 540	1 451 416	1 474 676	1 487 949	1 535 921	1 573 592
Převážně venkovské	1 636 019	1 590 959	1 569 518	1 571 334	1 573 565	1 586 559	1 611 088	1 637 088	1 658 752	1 668 098	1 693 364
Smíšené	2 094 676	2 035 833	2 025 652	2 020 721	2 016 233	2 022 831	2 046 463	2 070 149	2 101 846	2 142 073	2 151 161

Zdroj: Národní účty, ČSÚ

Zpracování: ÚZEI

Zaměstnanost v ČR se v období 2008-2018 mírně zvýšila (o 4,1 %), nejvíce však v krajích převážně městských (o 6,8 %, přičemž tyto dle VŠPS dlouhodobě vykazují nejvyšší podíly zaměstnaných na obyvatelstvu starším 15 let), naopak nejméně v krajích smíšených (o 2,7 %). Růst zaměstnanosti souvisí s celkově příznivou ekonomickou situací v ČR (situace na trhu práce, vznik nových pracovních míst, pokles nezaměstnanosti), z demografických změn se na zvyšování zaměstnanosti spolupodílí zahraniční imigrace (v ČR převažuje imigrace osob v produktivním věku za prací).

Tabulka 4.3: Zaměstnanost v sektorech NH dle typologie městských a venkovských regionů NUTS 3 (%)

Převážně městské	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
AS/NH	1,8	1,8	1,8	1,8	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,8	1,9
průmysl/NH	27,6	25,6	25,3	25,1	25,5	25,4	24,9	24,5	24,8	24,8	24,7
služby/NH	70,7	72,6	72,8	73,1	72,6	72,7	73,2	73,6	73,3	73,4	73,4

Převážně venkovské	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
AS/NH	5,2	5,2	5,4	5,1	5,1	5,2	5,2	5,1	4,9	4,9	4,7
průmysl/NH	44,2	44,6	43,5	42,7	43,4	43,5	43,3	43,3	44,0	43,9	43,6
služby/NH	50,7	50,2	51,1	52,2	51,4	51,3	51,5	51,6	51,0	51,3	51,7

Smíšené	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
AS/NH	3,0	2,9	2,7	2,7	2,6	2,7	2,7	2,8	2,7	2,6	2,6
průmysl/NH	41,9	41,3	41,7	40,2	40,1	40,5	40,6	40,1	39,7	39,8	39,7
služby/NH	55,1	55,8	55,6	57,1	57,2	56,8	56,7	57,1	57,6	57,6	57,7

Převážně městské	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
AS/NH	1,8	1,8	1,8	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,8	1,9	1,8
průmysl/NH	25,6	25,3	25,1	25,5	25,4	24,9	24,5	24,8	24,8	24,7	24,6
služby/NH	72,6	72,8	73,1	72,6	72,7	73,2	73,6	73,3	73,4	73,4	73,6

Převážně venkovské	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
AS/NH	5,2	5,4	5,1	5,1	5,2	5,2	5,1	4,9	4,9	4,7	4,6
průmysl/NH	44,6	43,5	42,7	43,4	43,5	43,3	43,3	44,0	43,9	43,6	43,5
služby/NH	50,2	51,1	52,2	51,4	51,3	51,5	51,6	51,0	51,3	51,7	51,8

Smíšené	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
AS/NH	2,7	2,7	2,6	2,7	2,7	2,8	2,7	2,6	2,6	2,5	2,5
průmysl/NH	41,7	40,2	40,1	40,5	40,6	40,1	39,7	39,8	39,7	39,7	39,6
služby/NH	55,6	57,1	57,2	56,8	56,7	57,1	57,6	57,6	57,7	57,8	57,9

Pozn.: AS.= agrární sektor (zemědělství, lesnictví, rybářství); průmysl vč. stavebnictví

Zdroj: Národní účty, ČSÚ

Zpracování: ÚZEI

Význam jednotlivých sektorů je v krajích následující:

Primární sektor (zemědělství, lesnictví a rybářství) vykazoval v roce 2018 nejvyšší podíl pracovníků na celkové zaměstnanosti v krajích převážně venkovských. Podíl priméru na zaměstnanosti v nich činil 4,6 % a tento podíl v období 2008-2018 poklesl o 0,6 p. b. V krajích smíšených činil 2,5 % (poklesl cca o 0,2 p. b.) a v krajích převážně městských 1,8 % (zde se prakticky nezměnil).

Sektor průmyslu (vč. stavebnictví) je nejvýrazněji zastoupen rovněž v převážně venkovských krajích. V roce 2018 v nich činil podíl pracovníků v průmyslu 43,5 % (proti roku 2008 poklesl o 1,1 p. b.). Silně zastoupen je i krajích smíšených, dosáhl tam téměř 40 % (proti roku 2008 však poklesl o 2,1 p. b.). V krajích převážně městských představovali pracovníci v průmyslu necelou čtvrtinu všech pracovníků NH (proti roku 2008 poklesl o 1 p. b.).

Sektor služeb je naopak nejvíce rozvinut v krajích převážně městských. Podíl pracovníků služeb na zaměstnanosti v NH v nich v roce 2018 činil 73,6 % a proti roku 2008 narostl o 1 p. b. Zvýšil se i v krajích smíšených, a to na 57,9 % (o 2,3 p. b.). Nejnižší podíl vykazovali pracovníci služeb v krajích převážně venkovských – činil 51,8 % a za sledované desetileté období narostl jen o 1,6 p. b.

Zaměstnatelnost

Na venkově (v obcích do 2000 obyvatel) žilo v roce 2011 zhruba 1 185 tis. zaměstnaných osob (cca $\frac{1}{4}$ všech zaměstnaných), celkový počet obsazených pracovních míst¹⁸ zde však činil pouze 876 tis., což odpovídá méně než 1/5 všech pracovních míst v ČR.

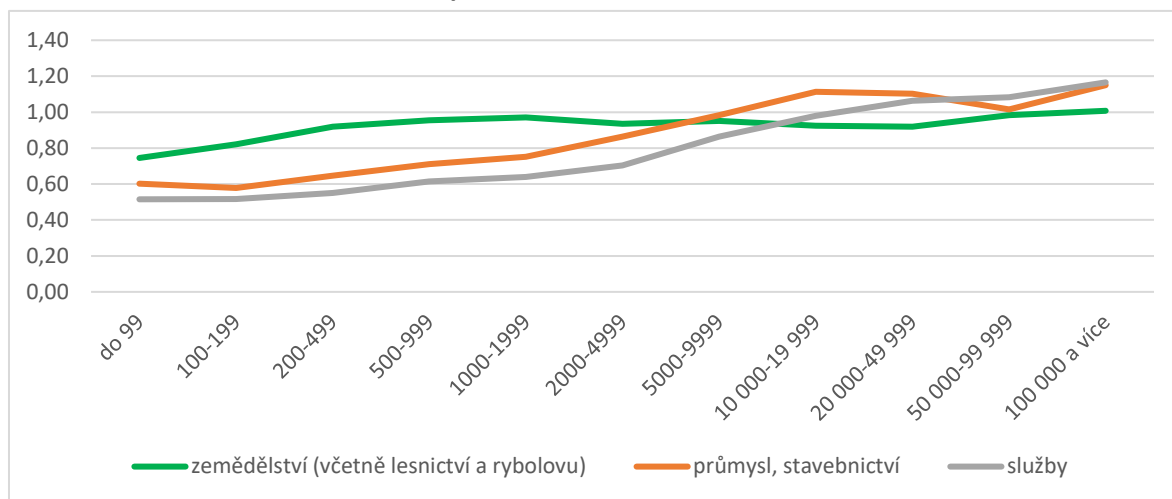
Míra zaměstnatelnosti (tedy míra potenciálu najít zaměstnání v určitém regionu) je ve venkovském prostoru obecně nízká (0,66), pracovní uplatnění přímo na venkově mají šanci najít jen zhruba 2/3 tamních pracovních sil. Ve městech v roce 2011 dosáhl hodnoty 0,97, tento prostor umožňuje najít pracovní uplatnění prakticky pro všechny „své“ ekonomicky aktivní obyvatele (tj. zaměstnané i nezaměstnané), vzhledem k hospodářské krizi byl ukazatel v roce 2011 méně příznivý než v roce 2001. Napříč velikostními kategoriemi obcí vykazuje ukazatel lineárně rostoucí trend.

Při sektorovém členění je evidentní, že zemědělství má průběh míry zaměstnatelnosti v závislosti na velikosti obce mnohem vyrovnanější (Obrázek 4.2). Ukazatel narůstá s velikostí obce od hodnoty 0,75 do hodnoty 1,01 a rozdíl mezi venkovem a městy je ve srovnání s ostatními sektory naprosto minimální (0,93 vůči 0,94). Zemědělství tak lépe absorbuje potenciální místní pracovní sílu přímo v místě než ostatní sektory. S velikostí obce narůstá míra

¹⁸ Ukazatel počtu pracovních míst se vypočítá podle vzorce: zaměstnané osoby – vyjíždějící osoby za prací (mimo obec) + dojíždějící osoby za prací (mimo obec). Tento ukazatel lze spočítat pro různé regionální úrovně i odvětvové struktury. Z něho vychází i nově zkonstruovaný ukazatel míry zaměstnatelnosti vyjadřující kolik pracovních míst připadá na jednoho ekonomicky aktivního obyvatele.

zaměstnatelnosti mnohem strměji jak pro sektor průmyslu a stavebnictví, tak především pro sektor služeb, jenž má na venkově nejnižší potenciál. Hodnoty tohoto ukazatele vykazují pro města více než dvojnásobné hodnoty než pro venkov.

Obrázek 4.2: Míra zaměstnatelnosti podle odvětví v roce 2011

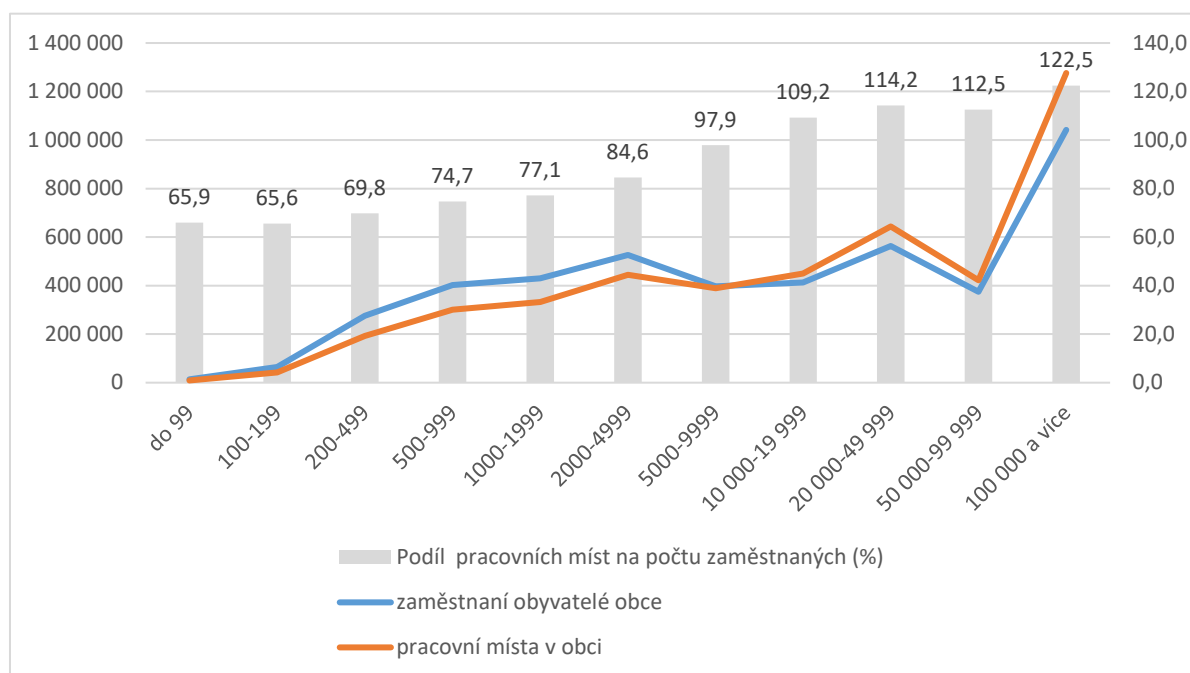

Zdroj: SLDB 2011

Zpracování: ÚZEI

Ekonomicky aktivní obyvatelstvo na venkově je z velké části závislé na pracovních nabídkách z měst, samotný venkov není schopen vygenerovat dostatečný počet pracovních míst pro vlastní obyvatelstvo (Obrázek 4.3). Za soběstačné v generování pracovních míst lze považovat až obce s 10 tis. a více obyvateli (počet pracovních míst zde převažuje nad počtem pracujících obyvatel zde sídlících – v menších obcích je tomu naopak). Z hlediska soběstačnosti vychází nejlépe pro venkov pracovní místa v zemědělství, lesnictví a rybolovu.

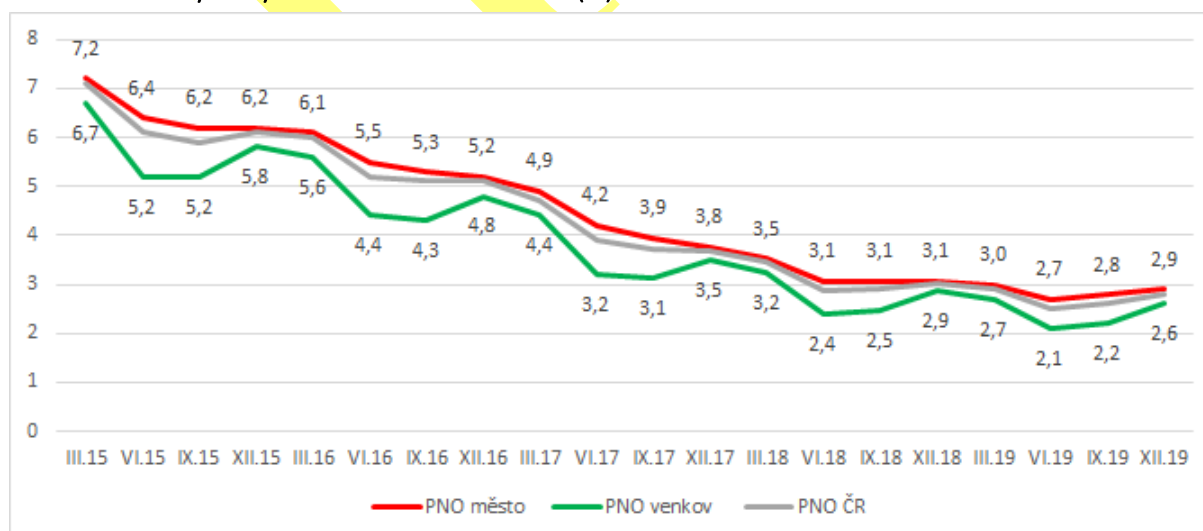
Obrázek 4.3: Počty zaměstnaných a pracovních míst v jednotlivých velikostních kategoriích obcí v roce 2011

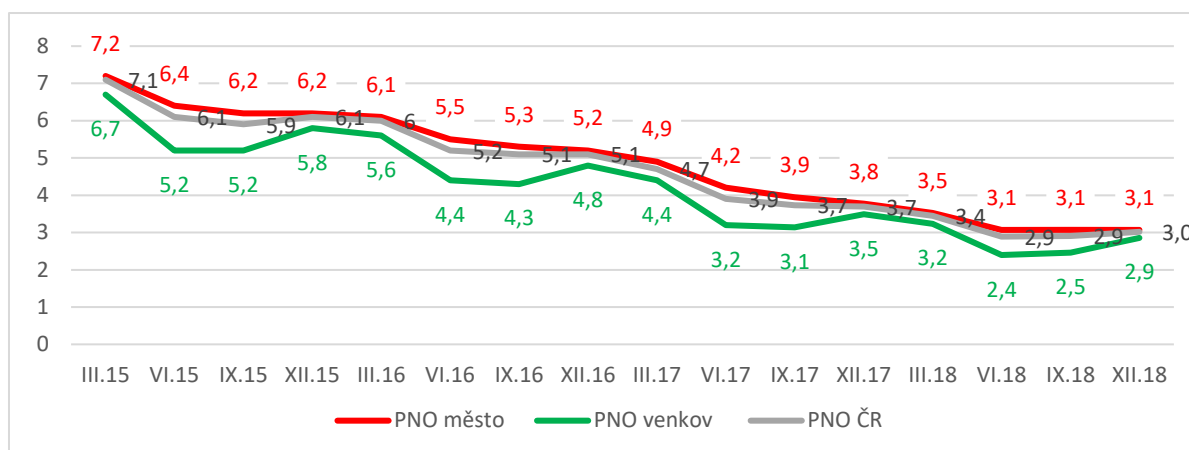

Zdroj: SLDB 2011
Zpracování: ÚZEI

Nezaměstnanost

Vývoj zaměstnanosti byl v posledních letech v ČR příznivý, v roce 2019 klesla nezaměstnanost na nejnižší úroveň za posledních 20 let a vykazovala nejnižší hodnotu v EU 28. Problémem ekonomiky se v posledních letech tak stávala nikoliv nezaměstnanost, ale nedostatek pracovních sil (volných míst bylo naopak nejvíce v historii měření). Toto konstatování platí i pro venkov. Přitom na rozdíl od let 2003-2011, kdy byla nezaměstnanost (na základě registrované míry nezaměstnanosti) ve venkovských obcích mírně vyšší než ve městech, od roku 2014 vykazují vyšší průměrnou nezaměstnanost (na základě podílu nezaměstnaných osob v obcích) města (Obrázek 4.4). Obrázek 4.4: Vývoj podílu nezaměstnaných osob ve městě a na venkově ve vybraných měsících let 2015-2019(%)

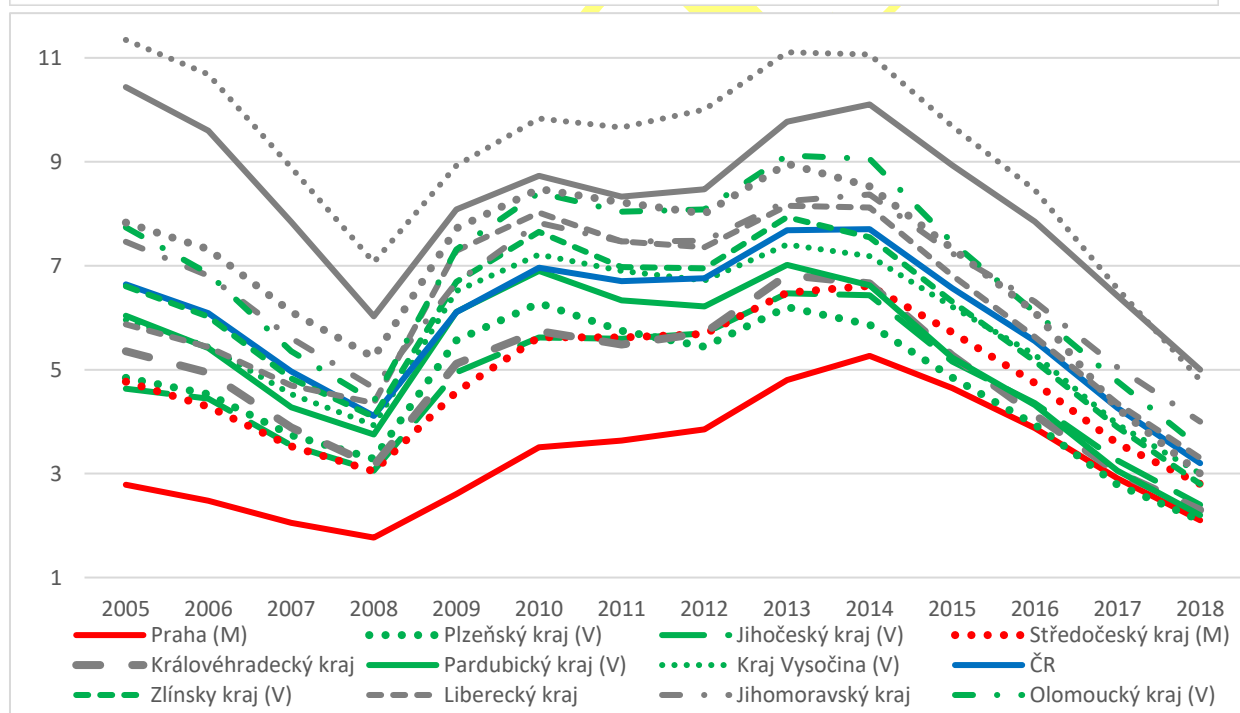
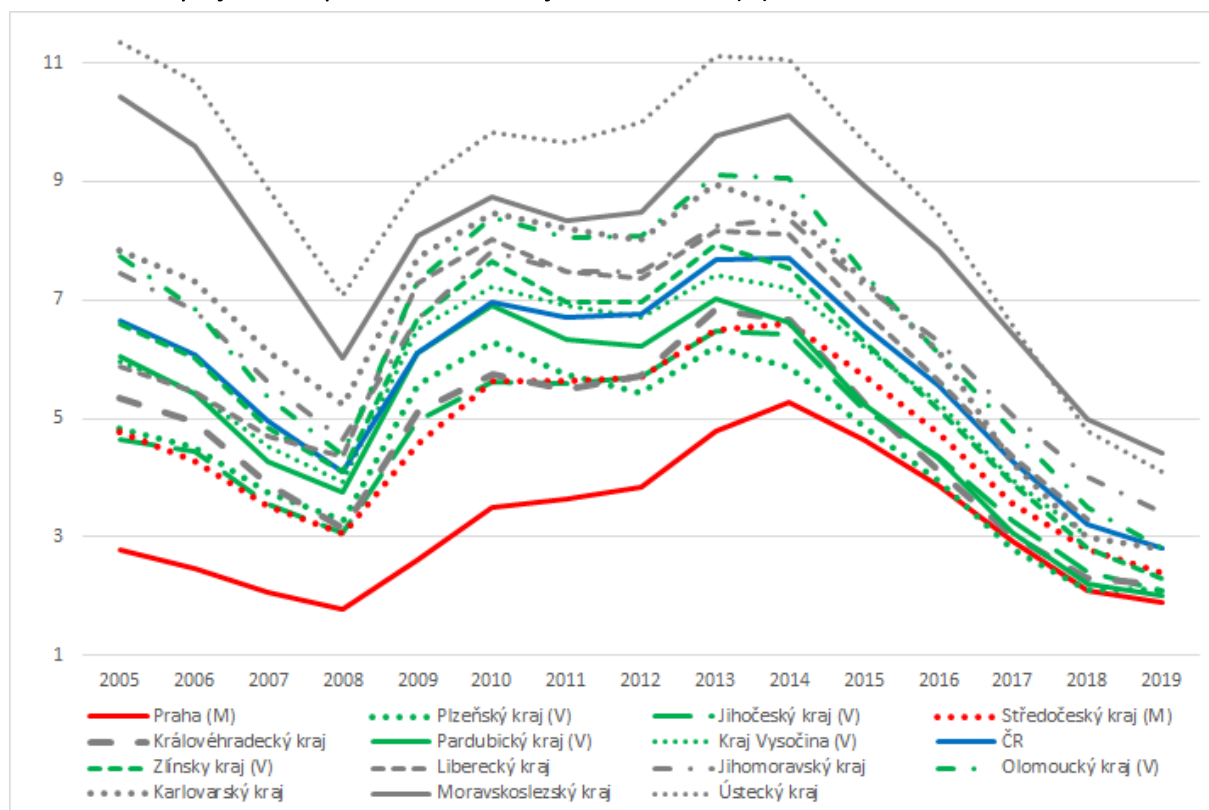

Pozn. Podíl nezaměstnaných osob vyjadřuje podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15–64 let ze všech obyvatel ve stejném věku. Počet dosažitelných uchazečů o práci dle měsíčně aktualizovaných údajů MPSV je pro jednotlivé obce vztažen k počtu jejich obyvatel ve věku 15–64 let k 1.1. daného roku. Metodicky se výpočet PNO ve městech a na venkově mírně odlišuje od výpočtu měsíčních průměrů PNO v ČR (data o obyvatelstvu jsou aktualizována pouze 1 x ročně, u části nezaměstnaných chybí údaje o jejich trvalém bydlišti). Za venkovské jsou považovány obce do 2000 obyvatel (vždy k 1.1. kalendářního roku dle Malého lexikonu obcí ČR). Zdroj: Nezaměstnanost v obcích a mikroregionech v březnu, červnu, září a prosinci 2015–2019. MPSV 2015–2020. Zpracování: ÚZEL.

V roce 2019 bylo průměrně evidováno celkem 191,5 tis. dosažitelných uchazečů o zaměstnání. Ze 188,7 tis nezaměstnaných, u nichž máme informace o obci, v níž jsou evidováni, připadalo v průměru 45,1 tis. (tj. 23,9 %) na uchazeče v obcích do 2 000 obyvatel.

Od roku 2014 docházelo ke snižování podílu nezaměstnaných osob ve všech krajích ČR (viz Obrázek 4.5). Nejvyšší a v rámci ČR nadprůměrné hodnoty PNO jsou dlouhodobě dosahovány ve smíšených regionech (Ústecký a Moravskoslezský kraj). Nejnížší nezaměstnanost má v posledních letech vedle hl. města Prahy Plzeňský kraj. Z převážně venkovských krajů vykazoval dlouhodobě nadprůměrné hodnoty nezaměstnanosti kraj Olomoucký

Obrázek 4.5: Vývoj ročních průměrů PNO v krajích ČR 2005-19 (%)

Zdroj: MPSV 2006-2020.

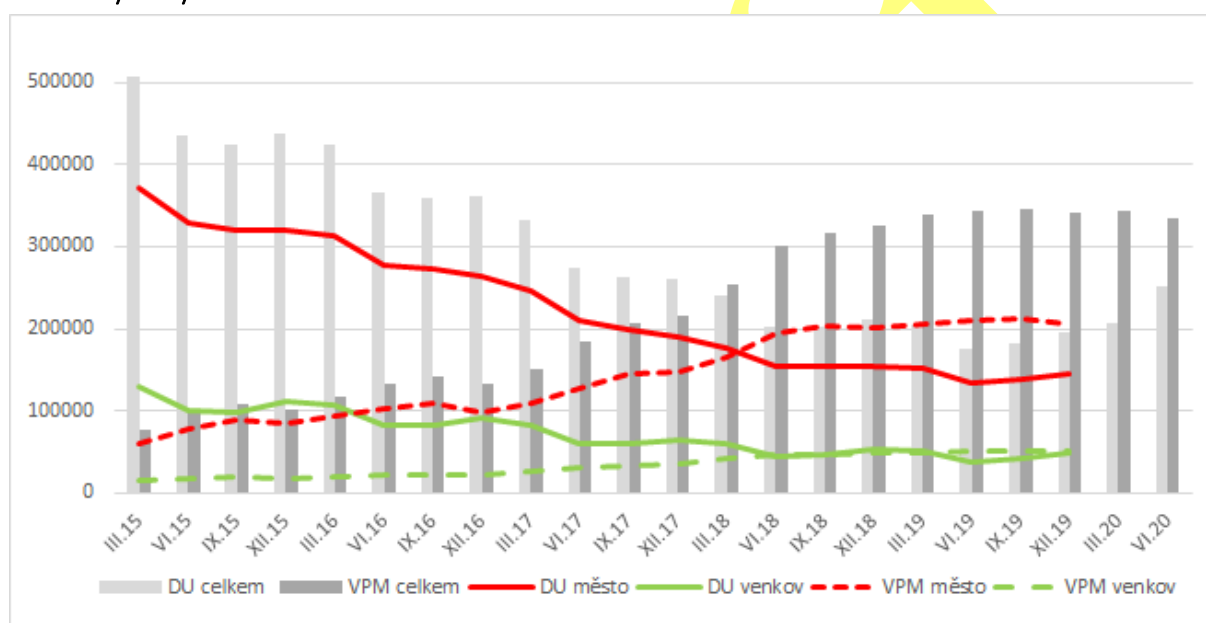
Zpracování: ÚZEI

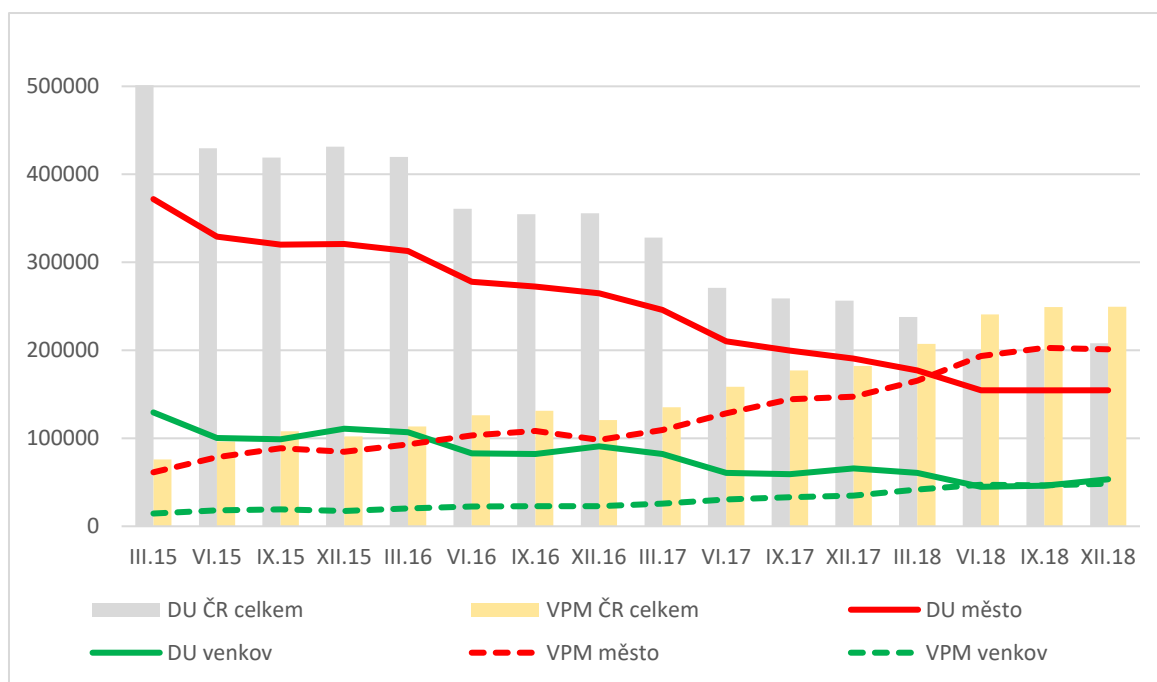
Vzhledem k rozmístění obyvatelstva v ČR je přirozené, že většina evidovaných dosažitelných uchazečů o práci v ČR pochází z měst – ve venkovských obcích je lokalizováno méně nezaměstnaných, než činí jejich podíl na celkovém obyvatelstvu (v roce 2019 necelých 24 %

oproti 27% podílu na populaci ČR). Současně však na venkovské obce připadá menší počet volných pracovních míst (dlouhodobě pod 20 %),

Zatímco v letech 2015-16 počty nezaměstnaných v evidencích úřadů práce i velmi výrazně převyšovaly celkovou nabídku pracovních míst ve městech i na venkově, v posledních dvou letech se situace na trhu práce změnila (viz Obrázek 4.6). Ve městech již celková nabídka pracovních míst znatelně převýšila počty uchazečů o práci (průměrně v r. 2019 průměrně 0,7 DU/VPM), i na venkově se ukazatel počtu DU/VPM dostal pod hodnotu 1 (v r. 2019 průměrně -0,9 DU/VPM, blíže viz Obrázek 4.7). Jak však můžeme vidět z obrázku 4.6., tempo nárůstu volných pracovních míst již v roce 2019 začalo zpomalovat a počet nezaměstnaných začal po několika letech opět narůstat.

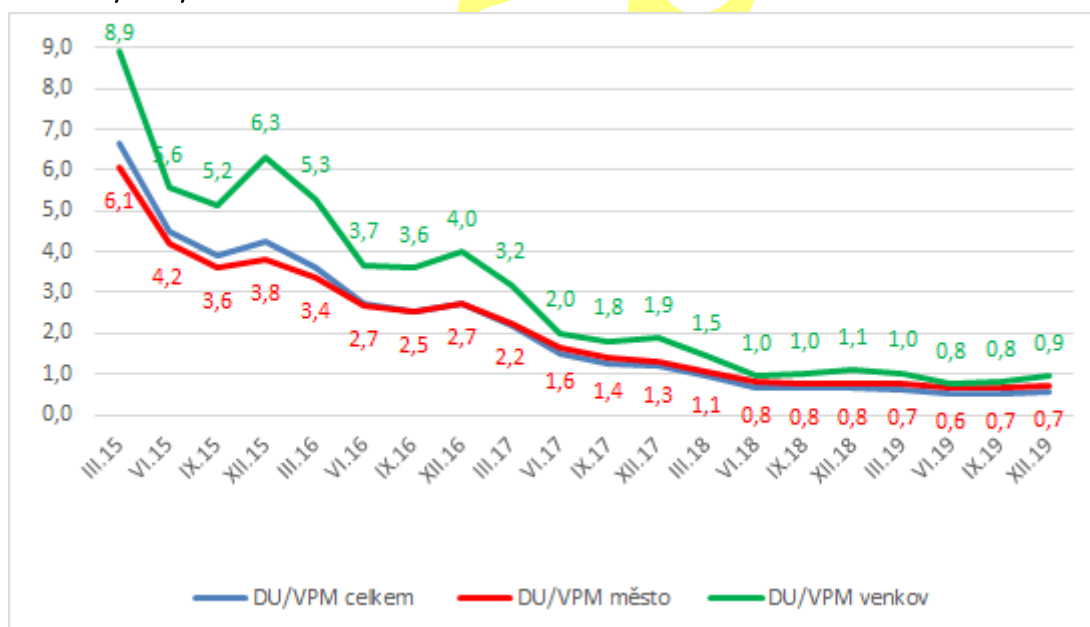
Obrázek 4.6: Počty dosažitelných uchazečů o práci a volných pracovních míst ve městech a na venkově v ČR ve vybraných měsících let 2015-2019

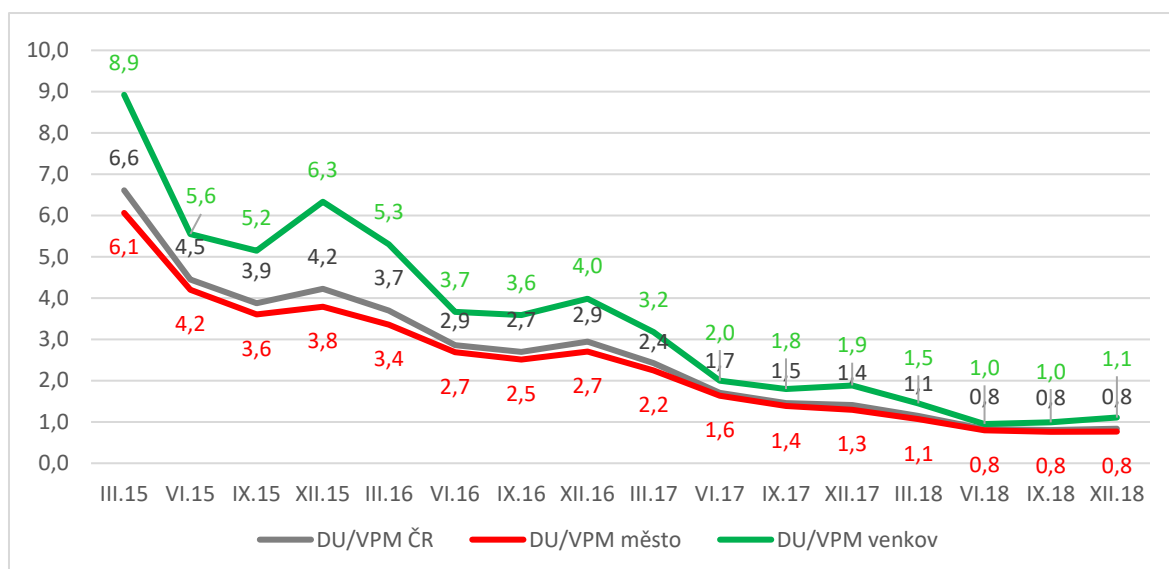

Zdroj: Nezaměstnanost v obcích a mikroregionech v březnu, červnu, září a prosinci 2015-2019..MPSV 2015–2020. Data o počtu DU a VPM ve městech a na venkově (v obcích do 2000 obyvatel) zahrnují dosažitelné uchazeče a volná pracovní místa v jednotlivých obcích ČR (nezahrnují nezaměstnané a volná pracovní místa bez územní identifikace na úrovni obcí). Naopak data DU celkem a VPM celkem zahrnují všechny uchazeče, resp. nabízená místa v ČR, tj. včetně těch, které nelze územně specifikovat. . Zpracování: ÚZEI

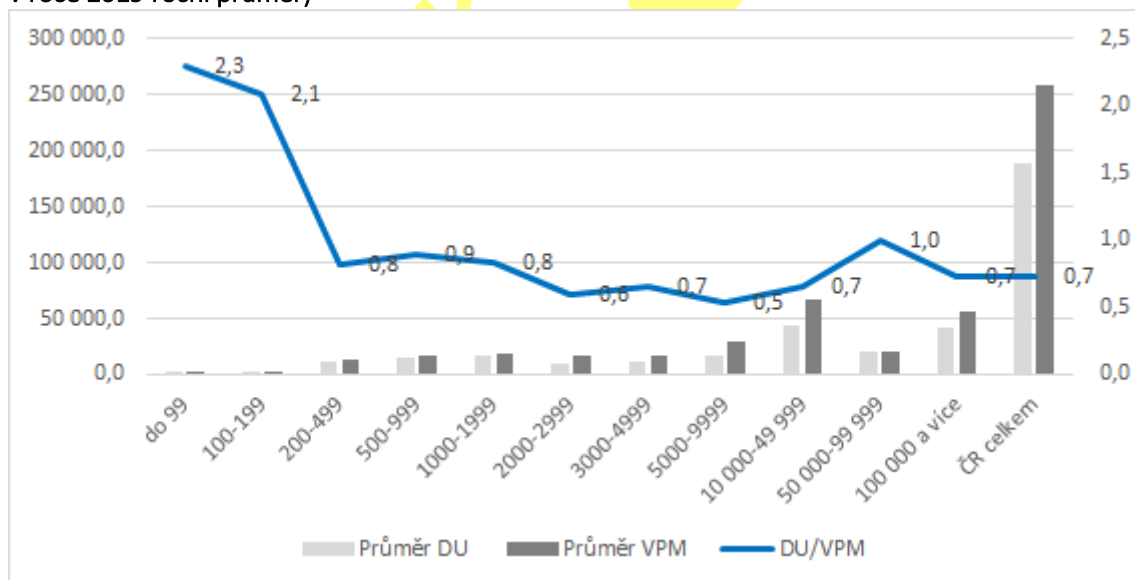
Obrázek 4.7: Počet dosažitelných uchazečů o práci na jedno volné pracovní místo ve městě a na venkově v ČR ve vybraných měsících let 2015-2019

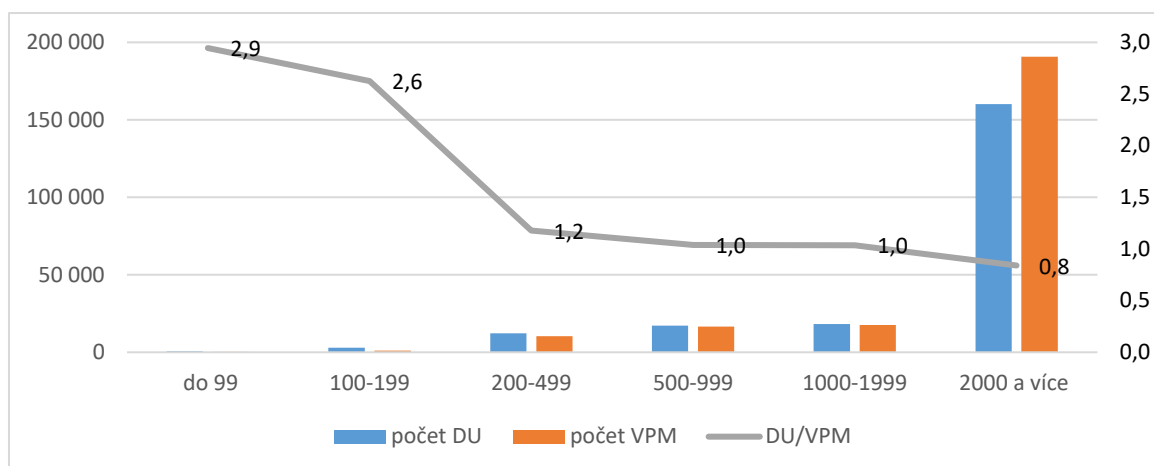

Zdroj: Nezaměstnanost v obcích a mikroregionech v březnu, červnu, září a prosinci 2015-2018. MPSV 2015 - 2020. Zpracování: ÚZEI. Indikátor DU/VPM ve městech a na venkově zahrnuje DU a VPM evidované v konkrétní obcích, DU/VPM celkem vychází z celkového počtu dosažitelných uchazečů i nabízených pracovních míst v ČR (tj. včetně těch bez územní specifikace). Zrelativně méně příznivou lze stále označovat situaci v populačně malých obcích do 199 obyvatel, které často patří k nadprůměrně zasaženým nezaměstnaností v rámci jednotlivých regionů. Poměr dosažitelných uchazečů o práci a nabízených volných pracovních míst dle velikostních kategorií obcí nabízí Obrázek 4.8.

Obrázek 4.8: Počet dosažitelných uchazečů a volných pracovních míst ve velikostních skupinách obcí ČR v roce 2019 roční průměr)

Zdroj: Nezaměstnanost v obcích a mikroregionech v roce 2019. MPSV 2020. Data zahrnují pouze nezaměstnané a volná pracovní místa evidované v jednotlivých obcích ČR. Zpracování: ÚZEI.

Zpracování: ÚZEI

Zaměstnanost v lesním hospodářství

Závažným jevem v oblasti lidských zdrojů v lesním hospodářství je jeho dlouhodobý klesající trend v průřezu všech zaměstnaneckých úrovní. Tento trend tedy bohužel dostatečně nepřispívá v potenciálu širšího rozvíjení se venkova a jeho zajištění atraktivních pracovních pozic a celkově zvyšující se pracovní i platové úrovní v porovnání s jinými obory nebo pracovními příležitostmi z měst, ve kterém by lesnictví mohlo svou kapacitou potřebných prací hrát silnou roli. Jedním z důvodů, proč tomu tak je, je poměrově nedostatečné finanční ohodnocení tohoto oboru a vysoký podíl fyzicky i odborně náročné práce.

Je obecně známým faktem, že vedle zaměstnaneckého poměru aktuálně v oboru lesního hospodářství schází pracovníci na úrovni OSVČ (živnostenská oprávnění), kteří by zajišťovali mimo jiné kapacitní možnosti pro zvládnutí kalamitních situací souvisejících s rozvojem biotických a abiotických škůdců. Tento fakt souvisí s odlivem pracovní síly do jiných odvětví s vyšším pracovním příjmem a menší pracovní námahou. Pokles celkového počtu pracovních sil v lesním hospodářství dokládají údaje z ekonomických účtů pro lesnictví a těžbu dřeva, které obsahují i informaci o počtu ročních pracovních jednotek (odpovídá počtu pracovníků určenému přepočtem na plné úvazky, ať už se jedná o zaměstnance nebo OSVČ). Pokud počet zaměstnanců je více méně stabilizovaný, počet OSVČ každoročně významně klesá.

Tabulka 4.4: Vstup pracovní síly do odvětví lesního hospodářství

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Vstup pracovní síly (v tis. ročních pracovních jednotek AWU)	22,9	22,1	22,2	21,6	21,5	21,7
meziroční změna		-3 %	+0 %	-3 %	-1 %	+1 %

Zdroj: Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství České republiky v roce 2018. Jedna AWU zahrnuje takový počet hodin, který odpovídá počtu skutečně odpracovaných hodin v rámci plného pracovního úvazku (1 AWU = 1800 hodin)

Zásadní problém ve výrazném poklesu počtu pracovní síly v oboru je jen částečně kompenzován nasazením výkonných těžebních a dopravních technologií a vyšším využíváním přirozené obnovy lesa, v pěstební činnosti. Za aktuálního odlivu kvalifikované pracovní síly z lesního hospodářství do jiných odvětví nelze kalamity včas zpracovat a zamezit tak dalšímu šíření škodlivých činitelů. Stav na trhu práce v lesním hospodářství se tak stává kritickým problémem z hlediska trvalé udržitelnosti hospodaření v lese.

Mzdová úroveň na venkově

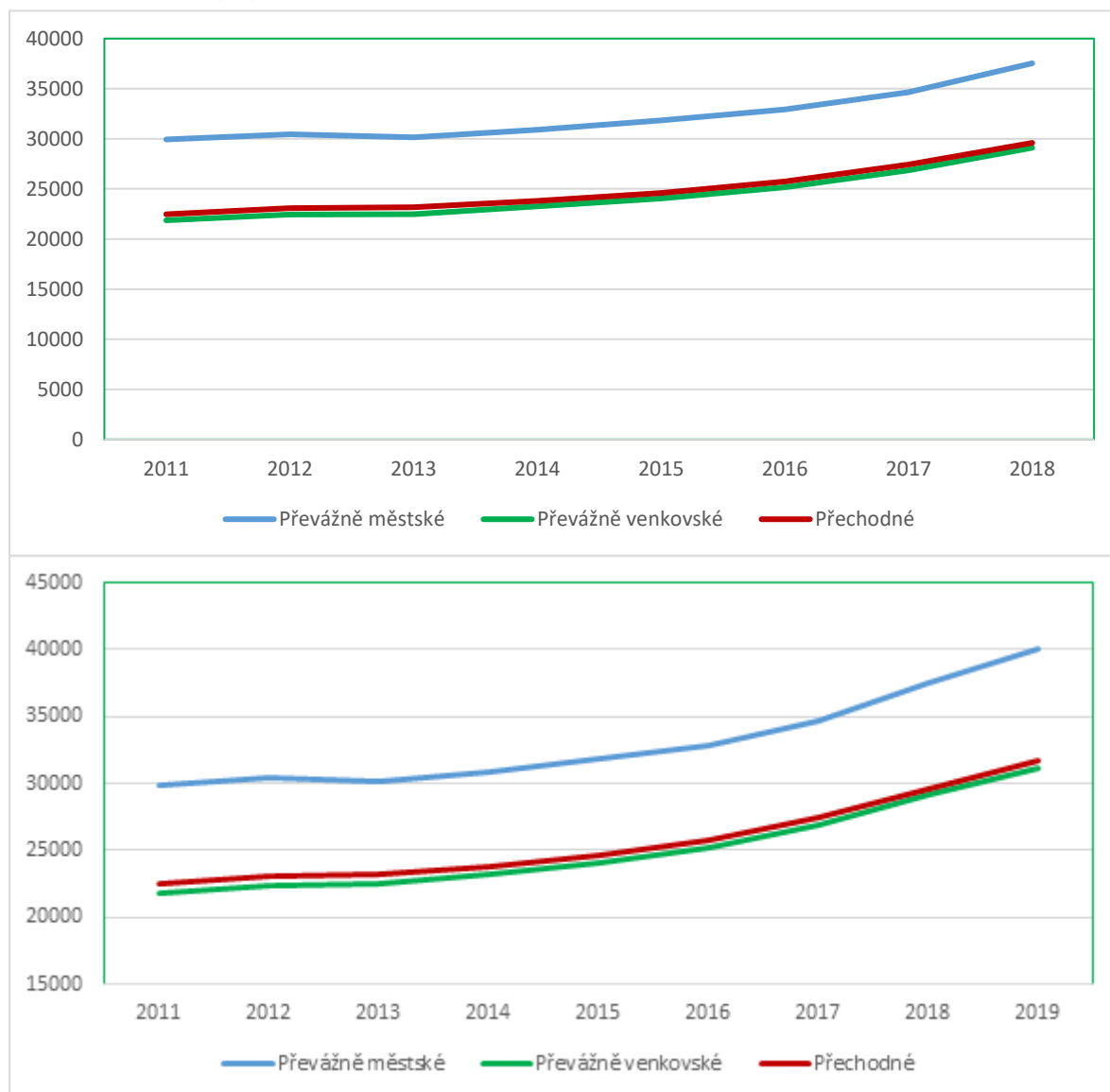
Tabulka 4.5: Vývoj průměrných mezd v krajích a dle typologie městských a venkovských regionů (NUTS3) v letech 2011-2019 (Kč)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Ind.	
Převážně městské	29935	30436	30153	30903	31835	32914	34649	37536	125,4	PU
Převážně venkovské	21870	22438	22462	23252	24033	25163	26862	29102	133,1	PR
Přechodné	22468	23074	23164	23810	24592	25750	27423	29593	131,7	IN
<i>Hlavní město Praha</i>	32 821	33 292	32 706	33 461	34 507	35 341	36 915	40 011	121,9	PU
<i>Středočeský kraj</i>	24 202	24 764	25 005	25 756	26 575	27 931	29 957	32 492	134,3	PU
<i>Jihočeský kraj</i>	21 758	22 302	22 328	23 034	23 844	24 962	26 537	28 808	132,4	PR
<i>Plzeňský kraj</i>	23 196	23 753	23 832	24 603	25 445	26 812	28 659	30 722	132,4	PR
<i>Karlovarský kraj</i>	20 761	21 304	21 371	21 786	22 576	23 769	25 651	28 003	134,9	IN
<i>Ústecký kraj</i>	21 957	22 406	22 664	23 256	24 041	25 372	27 173	29 404	133,9	IN
<i>Liberecký kraj</i>	22 220	22 767	23 183	23 857	24 640	25 761	27 476	29 725	133,8	IN
<i>Královéhradecký kraj</i>	21 965	22 631	22 520	23 340	24 088	25 513	27 273	29 434	134,0	IN
<i>Pardubický kraj</i>	21 387	21 963	22 077	22 953	23 757	24 861	26 586	28 687	134,1	PR
<i>Kraj Vysočina</i>	21 712	22 254	22 482	23 278	24 119	25 187	26 971	29 301	135,0	PR
<i>Jihomoravský kraj</i>	23 306	23 953	24 211	24 770	25 645	26 916	28 607	30 778	132,1	IN
<i>Olomoucký kraj</i>	21 661	22 215	22 188	22 958	23 653	24 754	26 360	28 705	132,5	PR
<i>Zlínský kraj</i>	21 409	22 031	21 784	22 642	23 343	24 358	26 045	28 374	132,5	PR
<i>Moravskoslezský kraj</i>	22 593	23 247	23 036	23 756	24 446	25 258	26 731	28 801	127,5	IN
Česká republika	24 455	25 067	25 035	25 768	26 591	27 764	29 496	31 885	130,4	

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Ind.	
Převážně městské	29935	30436	30153	30903	31835	32914	34649	37536	40039	133,8	PU
Převážně venkovské	21870	22438	22462	23252	24033	25163	26862	29102	31204	142,7	PR
Přechodné	22468	23074	23164	23810	24592	25750	27423	29593	31700	141,1	IN
<i>Hlavní město Praha</i>	32 821	33 292	32 706	33 461	34 507	35 341	36 915	40 011	42 553	129,7	PU
<i>Středočeský kraj</i>	24 202	24 764	25 005	25 756	26 575	27 931	29 957	32 492	34 900	144,2	PU
<i>Jihočeský kraj</i>	21 758	22 302	22 328	23 034	23 844	24 962	26 537	28 808	30 985	142,4	PR
<i>Plzeňský kraj</i>	23 196	23 753	23 832	24 603	25 445	26 812	28 659	30 722	33 154	142,9	PR
<i>Karlovarský kraj</i>	20 761	21 304	21 371	21 786	22 576	23 769	25 651	28 003	29 962	144,3	IN
<i>Ústecký kraj</i>	21 957	22 406	22 664	23 256	24 041	25 372	27 173	29 404	31 430	143,1	IN
<i>Liberecký kraj</i>	22 220	22 767	23 183	23 857	24 640	25 761	27 476	29 725	31 703	142,7	IN
<i>Královéhradecký kraj</i>	21 965	22 631	22 520	23 340	24 088	25 513	27 273	29 434	31 925	145,3	IN
<i>Pardubický kraj</i>	21 387	21 963	22 077	22 953	23 757	24 861	26 586	28 687	30 659	143,4	PR
<i>Kraj Vysočina</i>	21 712	22 254	22 482	23 278	24 119	25 187	26 971	29 301	31 147	143,5	PR
<i>Jihomoravský kraj</i>	23 306	23 953	24 211	24 770	25 645	26 916	28 607	30 778	32 896	141,1	IN
<i>Olomoucký kraj</i>	21 661	22 215	22 188	22 958	23 653	24 754	26 360	28 705	30 784	142,1	PR
<i>Zlínský kraj</i>	21 409	22 031	21 784	22 642	23 343	24 358	26 045	28 374	30 425	142,1	PR
<i>Moravskoslezský kraj</i>	22 593	23 247	23 036	23 756	24 446	25 258	26 731	28 801	30 810	136,4	IN
Česká republika	24 455	25 067	25 035	25 768	26 591	27 764	29 496	31 885	34 125	139,5	

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

Obrázek 4.9: Vývoj průměrných mezd dle typologie městských a venkovských regionů (NUTS3) v letech 2011-2019 (Kč)

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

Nejvyšších průměrných mezd v ČR dosahovaly v období 2011-2019 převážně městské regiony, a to s poměrně velkým odstupem od regionů smíšených a převážně venkovských, přičemž mezi těmito dvěma kategoriemi regionů již byly rozdíly nepoměrně menší (Obrázek 4.9). Převážně venkovské regiony tak ztrácely po celé období ve srovnání s převážně městskými regiony na průměrné mzdě 7,6-8,8 tis. Kč, zatímco k dosažení úrovně v regionech smíšených jim scházelo jen 0,5-0,7 tis. Kč. Relativně rostly mzdy nejpomaleji v převážně městských regionech celkem (v Hlavním městě Praze; ve Středočeském kraji byl nárůst nadprůměrný), ve zbývajících dvou kategoriích regionů bylo tempo růstu velmi podobné (přičemž nepatrně rychlejší bylo v regionech převážně venkovských).

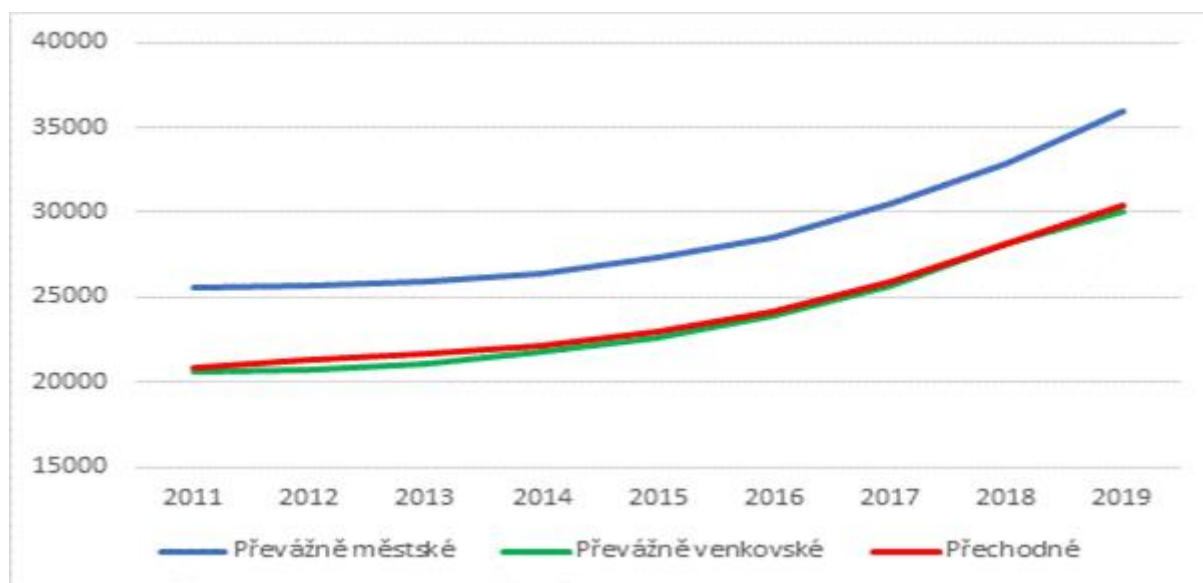
V rámci jednotlivých krajů ČR dosahovaly po celé období nejnižších mezd kraje Karlovarský (smíšený) a Zlínský (převážně venkovský; v podobné situaci se nachází i další

kraje z této kategorie, a to Pardubický a Olomoucký). Naopak nejvyšší úroveň mezd drželo Hlavní město Praha – rozdíl při srovnání s krajem Karlovarským se pohyboval mezi 11,3-12,6 tis. Kč. Ve všech krajích narostl ve sledovaném období počet zaměstnanců, nejmasivněji v Praze a Středočeském kraji; výjimkou byl již zmíněný kraj Karlovarský, v němž došlo k poklesu.

Porovnáme-li mediány mezd v krajích, získáme podobný obraz jako při porovnání mzdových průměrů, přičemž však rozdíly mezi kraji či jejich kategoriemi jsou poněkud nižší (Obrázek 4.10).

draft

Obrázek 4.10 : Vývoj mediánů mezd dle typologie městských a venkovských regionů (NUTS3) v letech 2011-2019 (Kč)

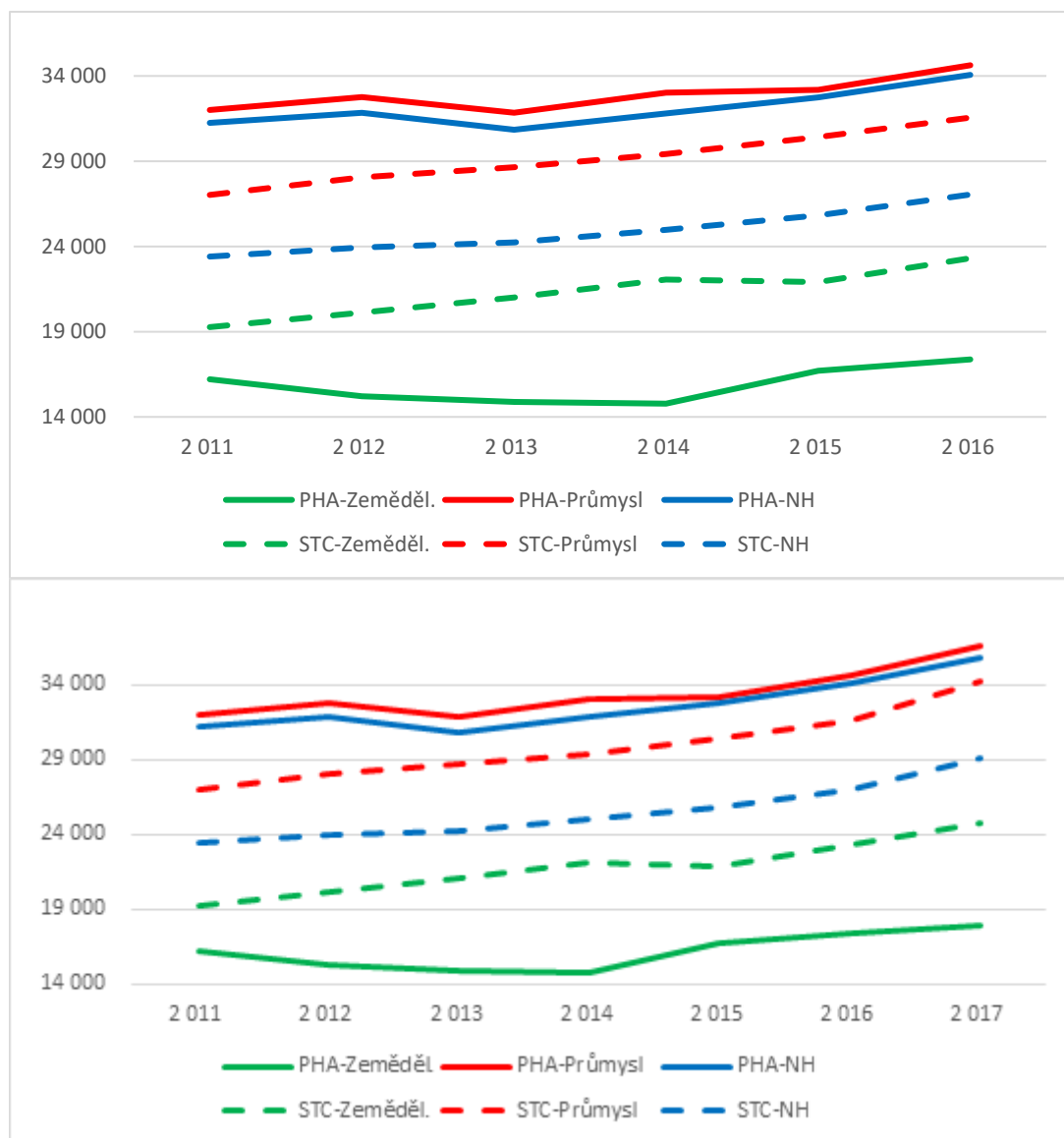

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze
Zpracování: ÚZEI

Zmíněné vysoké rozdíly v příjmové úrovni mezi převážně venkovskými a smíšenými regiony ve srovnání s převážně městskými regiony představují vážný problém – stimulují pracovníky z „chudších“ regionů k hledání lukrativnější práce v největším centru zaměstnanosti ve státě, tj. v Praze a Středočeském kraji. Sílu této přitažlivosti dokumentuje enormní nárůst počtu zaměstnanců v tomto centru v období 2011-19, tj. o 15 % (zatímco za zbytek krajů ČR to bylo „pouhých“ 5,45 %). Se změnou pracoviště souvisí často i trvalé přestěhování – v tomto případě do prostředí velkého města či jeho blízkého okolí.

Úroveň mezd v zemědělství, v průmyslu a v NH v jednotlivých krajích v časové řadě (viz Obr. 4.11–4.16) dokládá nepříznivou pozici zemědělství i z regionálního pohledu.

Obrázek 4.11: Průměrné mzdy v krajích regionu soudržnosti Praha a Střední Čechy v zemědělství, průmyslu a NH (v Kč)

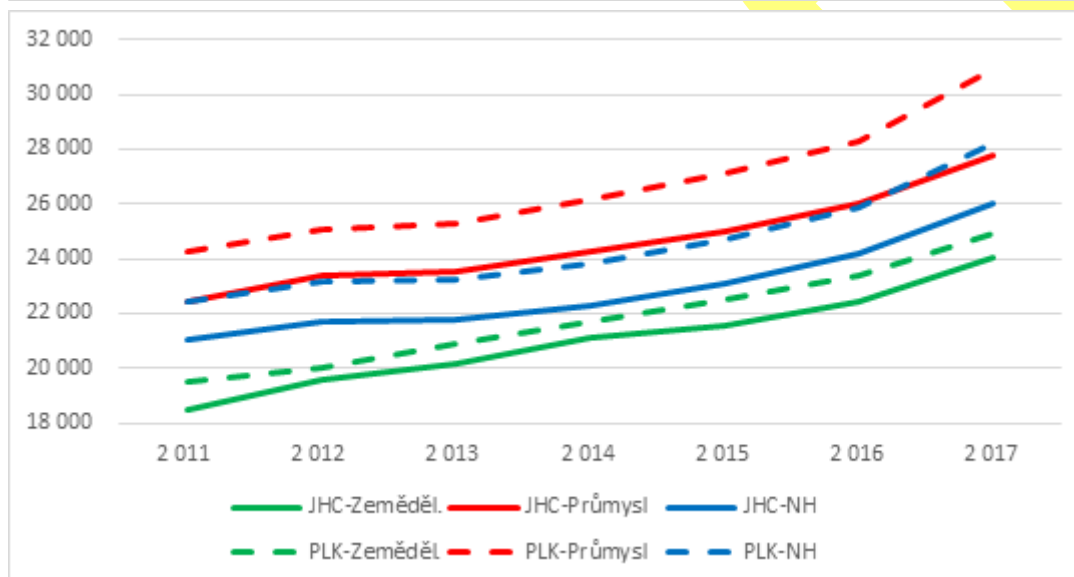
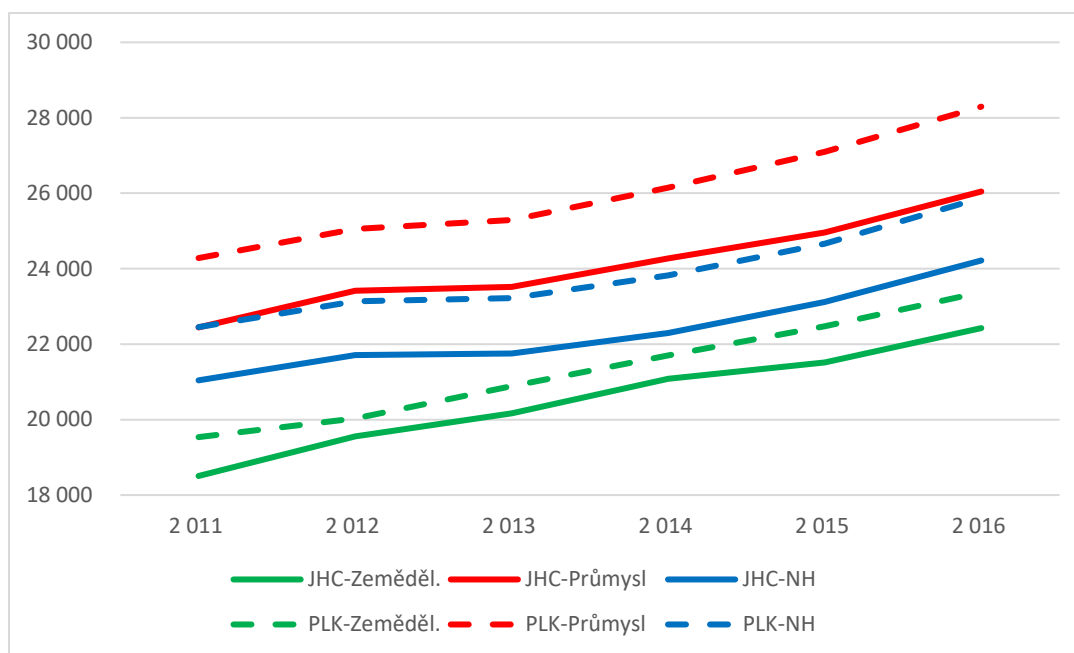

Zdroj: Krajské ročenky, ČSÚ 2013-2019

Zpracování: ÚZEI

Zkratky: PHA – hl. m. Praha; STC – Středočeský

Obrázek 4.12: Průměrné mzdy v krajích regionu soudržnosti Jihozápad v zemědělství, průmyslu a NH (v Kč)

Zdroj: Krajské ročenky, ČSÚ 2013-2019
 Zpracování: ÚZEI
 Zkratky: JHC – Jihočeský; PLK – Plzeňský

Obrázek 4.13: Průměrné mzdy v krajích regionu soudržnosti Severozápad v zemědělství, průmyslu a NH (v Kč)

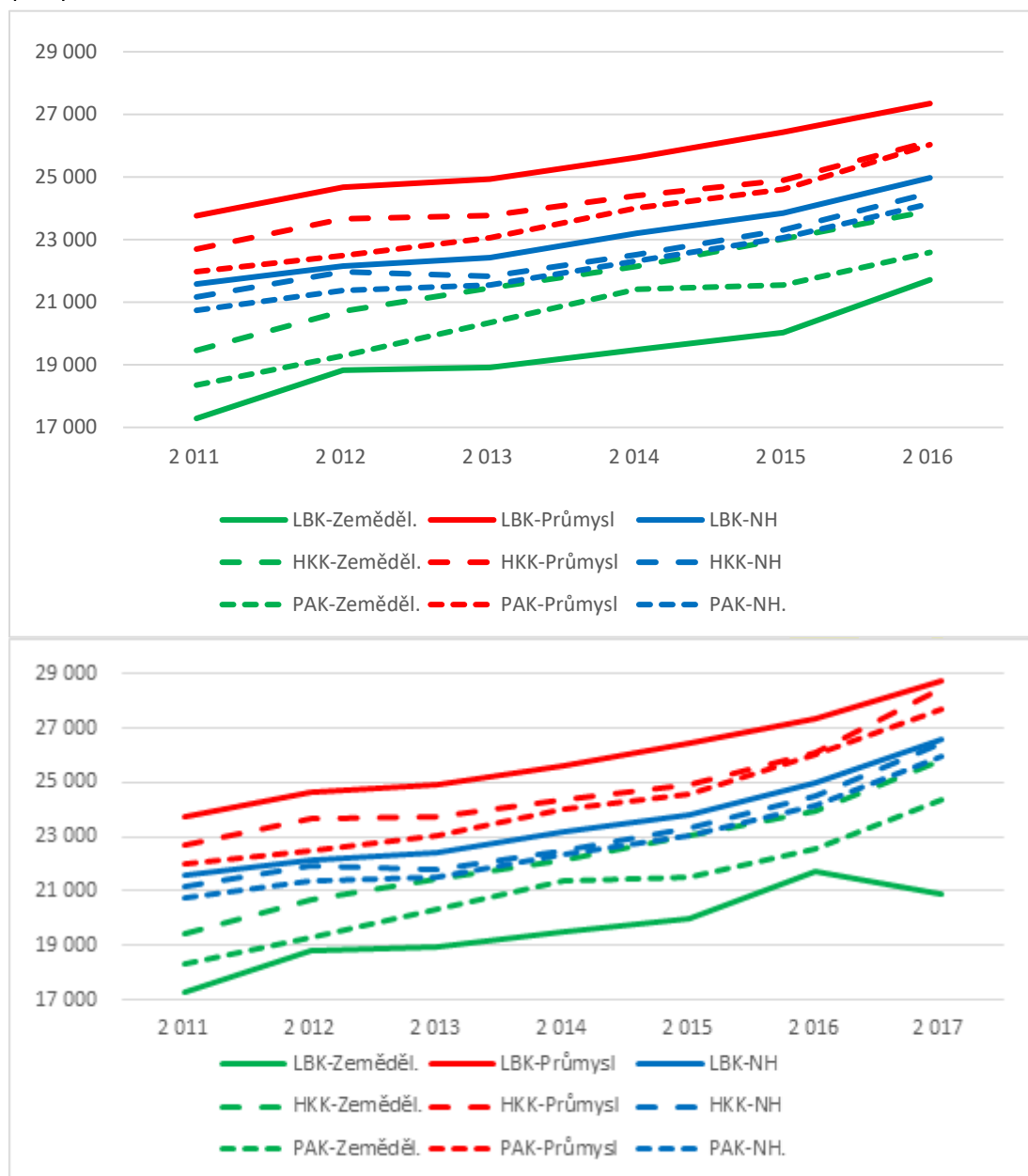

Zdroj: Krajské ročenky, ČSÚ 2013-2019

Zpracování: ÚZEI

Zkratky: KVK – Karlovarský, ULK – Ústecký

Obrázek 4.14: Průměrné mzdy v krajích regionu soudržnosti Severovýchod v zemědělství, průmyslu a NH (v Kč)

Zdroj: Krajské ročenky, ČSÚ 2013-2019

Zpracování: ÚZEI

Zkratky: LBK – Liberecký; HKK – Královéhradecký; PAK – Pardubický

Obrázek 4.15: Průměrné mzdy v krajích regionu soudržnosti Jihovýchod v zemědělství, průmyslu a NH (v Kč)

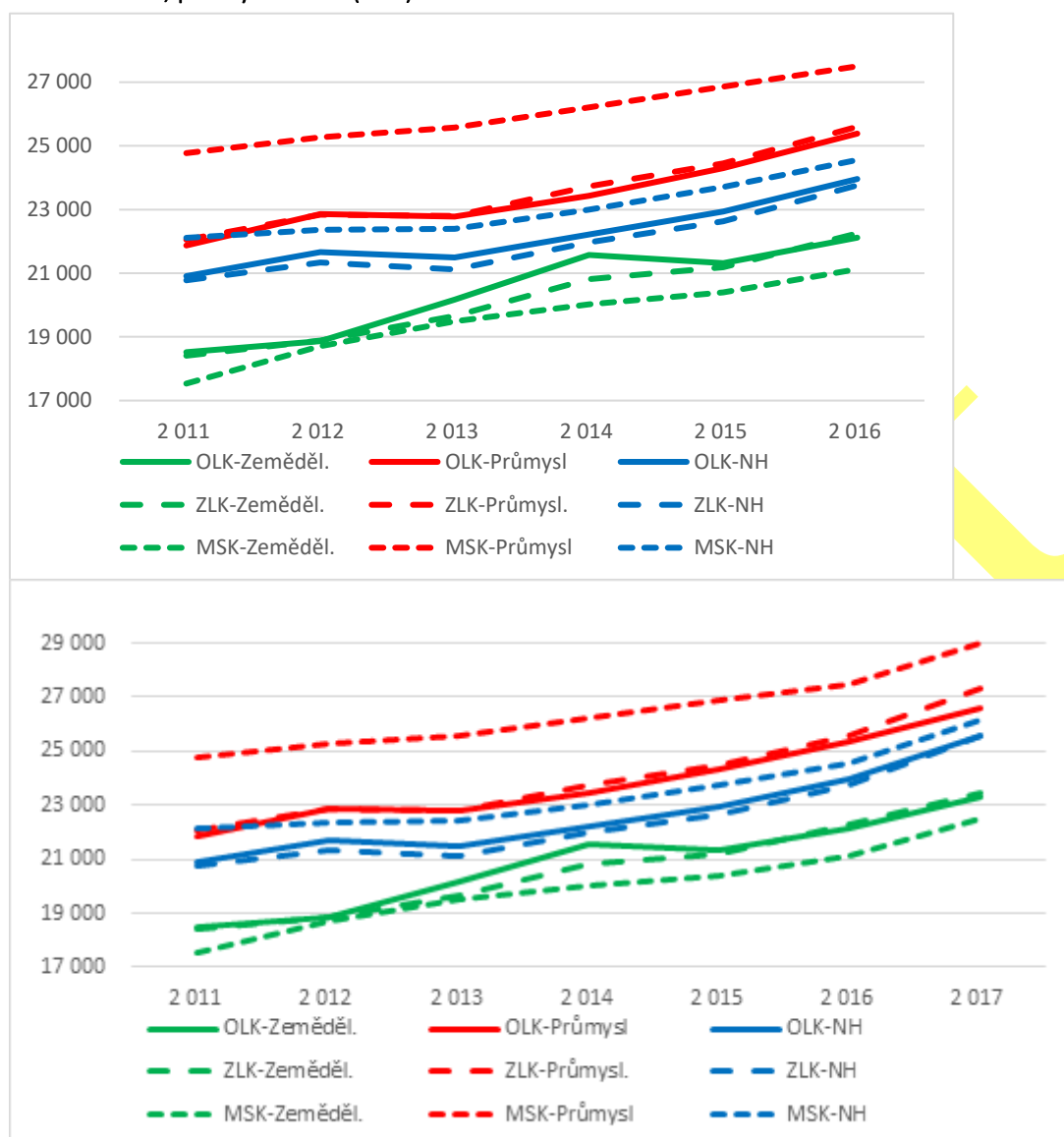

Zdroj: Krajské ročenky, ČSÚ 2013-2019

Zpracování: ÚZEI

Zkratky: VYS – Vysočina, JHM – Jihomoravský

Obrázek 4.16: Průměrné mzdy v krajích regionu soudržnosti Střední Morava a Moravskoslezsko v zemědělství, průmyslu a NH (v Kč)

Zdroj: Krajské ročenky, ČSÚ 2013-2019

Zpracování: ÚZEI

Zkratky: OLK – Olomoucký; ZLK – Zlínský; MSK – Moravskoslezský

Mzdová úroveň v lesním hospodářství

Zpráva o stavu lesa (MZe, 2019b) uvádí, že průměrná mzda zaměstnanců ve fyzických osobách v lesnictví a souvisejících činnostech vzrostla meziročně 2017-2018 o 8,1 %. Tempo růstu průměrných mezd v lesnictví tak nepatrně předstihlo růst mezd v průmyslu (o 0,6 %) i růst mezd za celé národní hospodářství (o 0,2 %). Přesto průměrná mzda fyzických osob v lesnictví a v souvisejících činnostech za podnikatelskou i nepodnikatelskou sféru zaostává absolutně o 2 858 Kč ve srovnání s průmyslem a o 1 910 Kč ve srovnání s průměrnou mzdou v národním hospodářství. V rámci odvětví lesního hospodářství (lesnictví) je nejvyšší průměrná mzda ve státním sektoru, která přesahuje o 6 754 Kč průměrnou mzdu v soukromém sektoru a o 6 676 Kč v sektoru obecních lesů. Důvodem je vysoký podíl THP u státních lesů (tj. revírníků, správců a řídicích pracovníků) a nízký podíl dělníků z celkového počtu zaměstnanců.

Tabulka 4.6: Průměrná mzda v lesním hospodářství

		2015	2016	2017	2018	2018/2017
		Kč				%
Lesnictví		24 900	25 602	26 697	28 858	108,1
z toho	lesy státní	28 716	29 283	30 237	32 977	109,1
	lesy soukromé	22 463	23 360	24 502	26 223	107,0
	lesy obecní	22 416	22 558	23 949	26 301	109,8
Průmysl		26 528	27 571	29 507	31 716	107,5
Národní hospodářství celkem		25 572	26 651	28 506	30 768	107,9

Zdroj: Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství České republiky v roce 2018 (vládní verze)

Příjmová úroveň venkovských domácností

Tabulka 4.7: Přehled příjmů domácností v roce 2016 podle velikosti obce (počtu obyvatel obce) (průměry na osobu v Kč za rok)

	Celkem	do 1999	2000-9999	do 49 999	50 000 a více	rozdíl ¹⁾	Ind.(%) ¹⁾
Průměrný počet členů domácnosti	2,20	2,47	2,27	2,04	2,08	0,39	118,8
z toho pracujících	0,99	1,08	1,03	0,95	0,94	0,14	114,9
vyživovaných dětí	0,52	0,66	0,57	0,45	0,45	0,21	146,7
podíl pracujících (%)	45,0	43,7	45,4	46,6	45,2	-1,47	96,8
Čisté peněžní příjmy celkem	163 344	154 342	156 312	161 991	175 951	-21 609	87,7

1) obce do 1999 - města 50 000 a více

Zdroj: ČSÚ 2015

Zpracování: ÚZEI

Příjmovou disparitu venkovských oblastí, resp. venkovských obcí vůči velkým městům dokumentují i další oficiální statistické zdroje (ČSÚ), zaměřené na hospodaření domácností. Ze statistiky rodinných účtů za rok 2016 vyplývá, že čisté roční příjmy na jednoho člena domácnosti v obcích do 2 tis. obyvatel činily 87,7 % těchto příjmů v obcích nad 50 tis. obyvatel. Ještě hlubší disparita vychází ze statistiky příjmů a životních podmínek, kde jsou obce jinak (detailněji) kategorizované. Zde čisté příjmy na jednoho člena domácnosti s pracujícími členy v obcích do 1 tis. obyvatel v roce 2017 činily 79,9 % těchto příjmů ve městech nad 100 tis. obyvatel. Z obou uvedených statistických zdrojů dále shodně vyplývá, že venkovské domácnosti mají větší počet členů než domácnosti městské.

Chudoba

Přestože se míra chudoby neustále snižuje a Česká republika patří v Evropské unii mezi státy s nejnižším podílem chudých obyvatel, roste zde koncentrace chudších obyvatel v některých lokalitách. Ohrožení chudobou je ve společnosti rozloženo nerovnoměrně.

Z uvedených ukazatelů vyplývá, že největší problémy se týkají regionů soudržnosti Moravskoslezsko a Severozápad.

Riziko ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením dlouhodobě mírně klesá¹⁹. Nejvyšších hodnot dosahoval ukazatel v letech 2005 a 2006. Poté se snížil a držel se v rozmezí mezi 14 % až 15 %. Od roku 2014 ukazatel postupně klesal až na hodnotu 12,2 %, které dosáhl v letech 2017 a 2018, v současnosti opět mírně vzrostl o 0,3 p.b na hodnotu 12,5 %. 5. Mezi regiony soudržnosti, které jsou dlouhodobě nejvíce ohroženy chudobou nebo sociálním vyloučením, patří Moravskoslezsko a Severozápad. Naopak mezi nejméně ohrožené regiony se řadí Praha, Střední Čechy a Jihozápad.

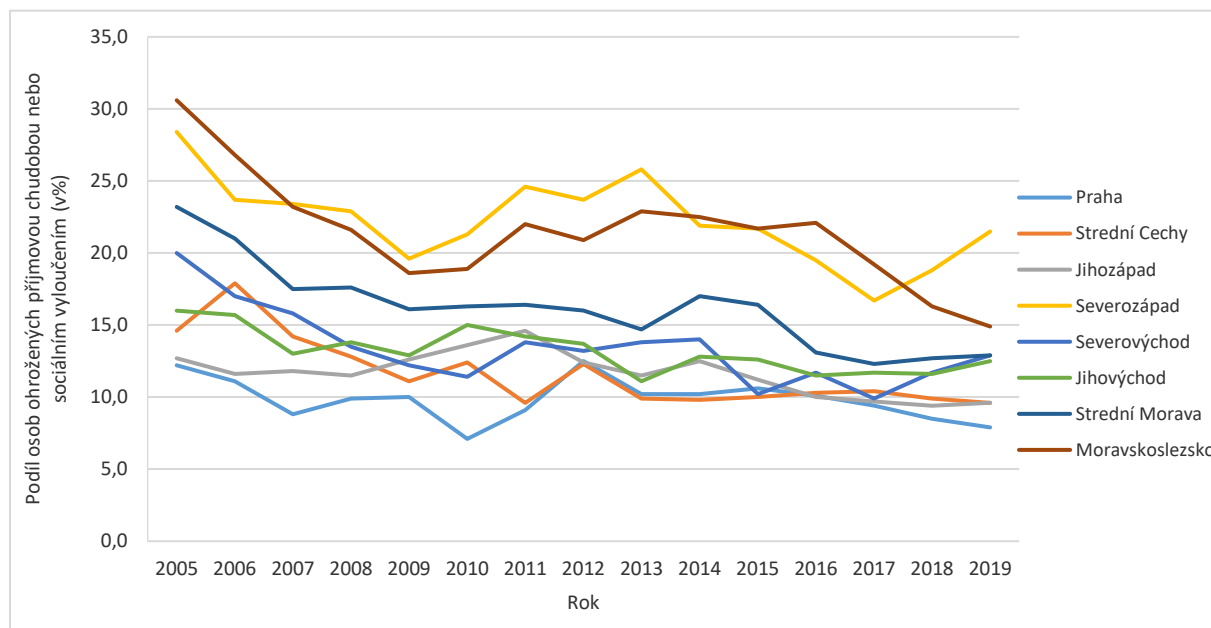
Obrázek 4.17: Souhrnný ukazatel rizika chudoby nebo sociálního vyloučení v ČR v letech 2005–2019

Zdroj: ČSÚ, Eurostat 2020

¹⁹ Souhrnný ukazatel rizika chudoby nebo sociálního vyloučení je složen ze tří níže uvedených ukazatelů, každá osoba žijící v domácnosti, která spadá pod vymezenou hranici, byť v jediném z uvedených ukazatelů, je označena za ohroženou chudobou nebo sociálním vyloučením.

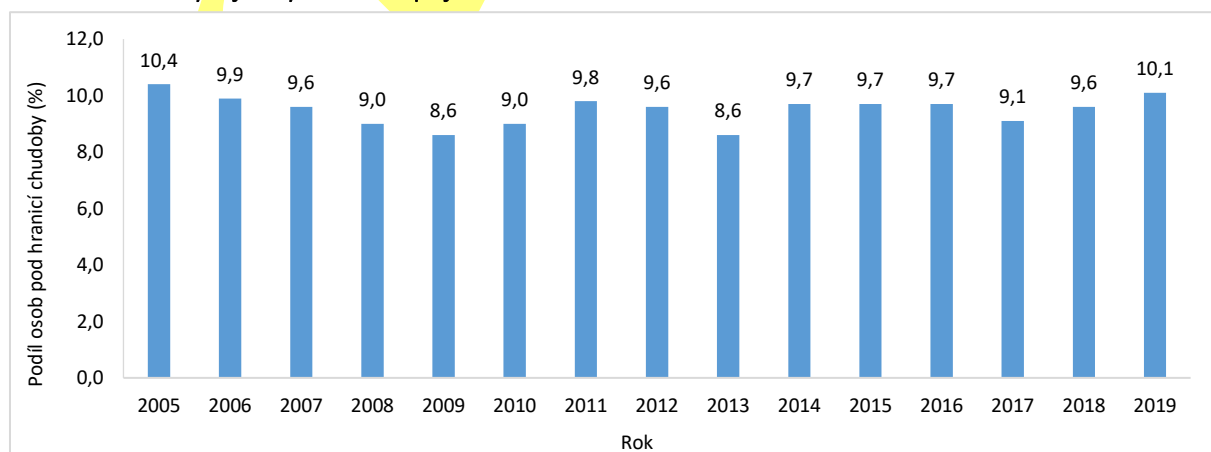
Obrázek 4.18: Souhrnný ukazatel rizika chudoby nebo sociálního vyloučení v jednotlivých NUTS2 v letech 2005–2019

Zdroj: Eurostat 2020

Podíl osob ohrožených příjmovou chudobou²⁰ se pohybuje dlouhodobě mezi 9 % až 10 %. V roce 2017 poklesla hodnota ukazatele na 9,1 % tedy ke spodní hranici rozmezí, v němž se trvale pohybuje. V roce 2019 oproti roku 2018 stoupl tento ukazatel o 0,5 p.b. a dostal se na hodnotu 10,1 %. Mezi regiony, které jsou dlouhodobě nejvíce ohroženy příjmovou chudobou, patří (NUTS 2) Moravskoslezsko a Severozápad. Naopak nejnižších hodnot z regionů soudržnosti dosahuje Praha a Střední Čechy.

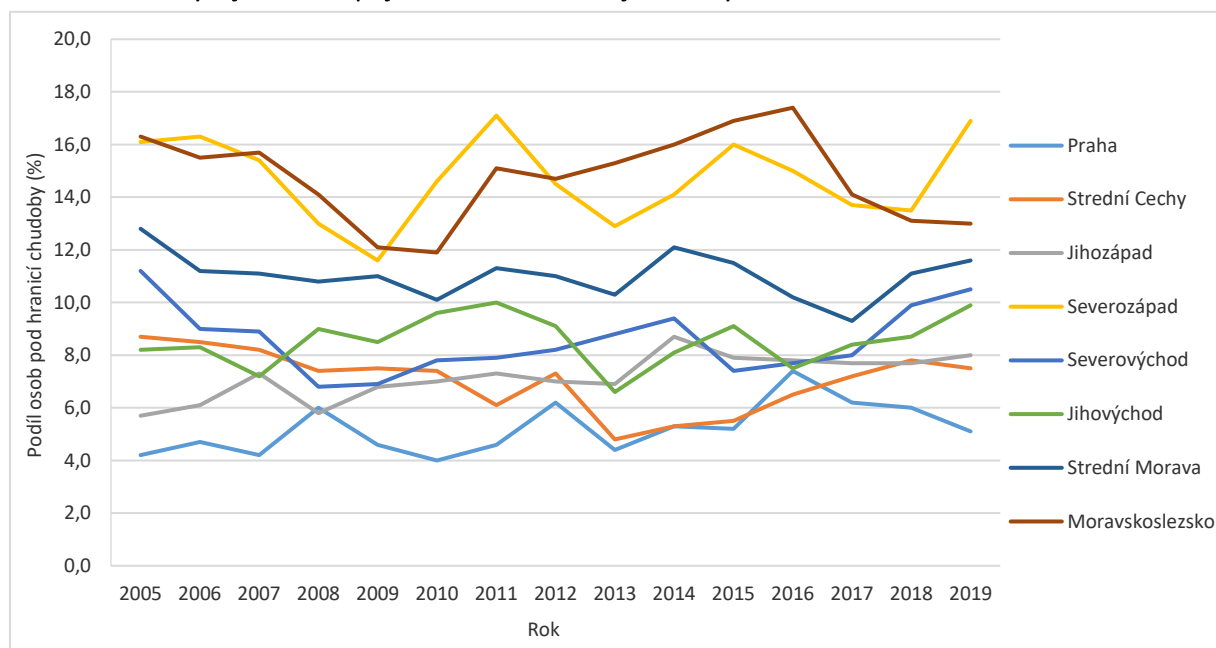
Obrázek 4.19: Vývoj míry ohrožení příjmovou chudobou v ČR v letech 2005–2019

Zdroj: ČSÚ, Eurostat 2020

²⁰ Ohrožení příjmovou chudobou vychází z přepočtu různě velkých domácností na jeden společný základ tzv. ekvivalentních jednotek, kdy každé osobě v domácnosti je přiřazena váha; hranice ohrožení příjmovou chudobou je pak stanovena na 60 % národního mediánu přepočteného příjmu; Jedná se o relativní ukazatel.

Obrázek 4.20: Vývoj ohrožení příjmovou chudobou v jednotlivých NUTS2 v letech 2005–2019

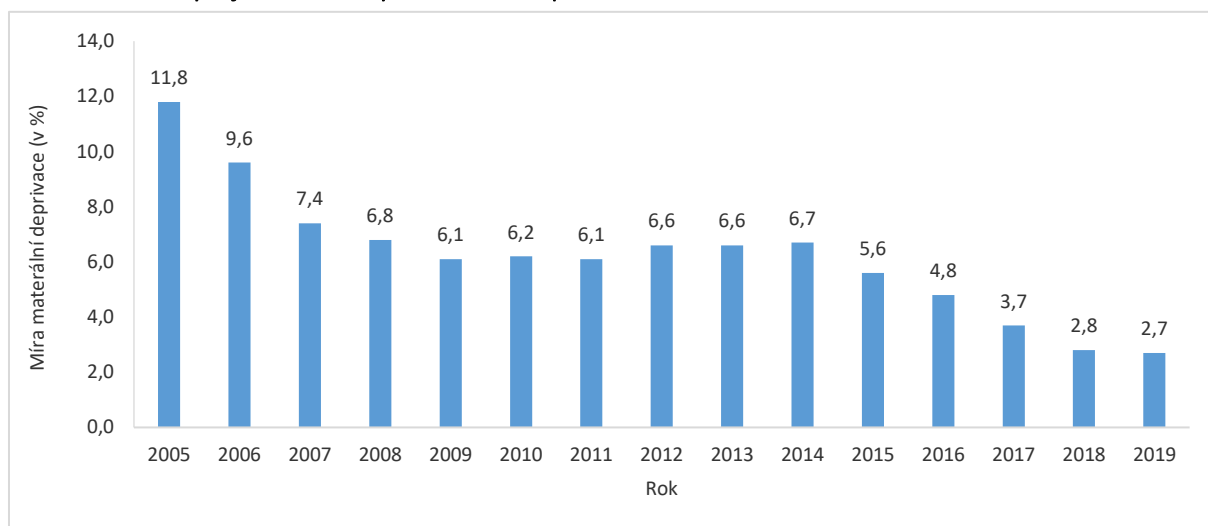
Zdroj: Eurostat

Míra materiální deprivace²¹ se dlouhodobě pohybovala kolem 6 % až 7 % s výjimkou let 2005 a 2006. Od roku 2014 je zaznamenán postupný pokles tohoto ukazatele, v roce 2019 se hodnota tohoto ukazatele klesla až na 2,7 %. Podle údajů z ČSÚ si nečekávaný výdaj ve výši 11 200 Kč (hranice stanovená pro rok 2019) nemohlo dovolit 21,8 % osob v domácnostech. Týdenní dovolenou mimo domov si pak nemohlo dovolit 19,7 %.

Mezi regiony soudržnosti (NUTS 2) s největší mírou materiální deprivace patří Severozápad a Moravskoslezsko, kde tento ukazatel dosahuje dlouhodobě nejvyšších hodnot, přestože od roku 2016 dochází u obou regionů k výraznému poklesu, a to z 9,8 % na 3,5 % u regionu Severozápad a ze stejné hodnoty u regionu Moravskoslezsko na 7,8 %.

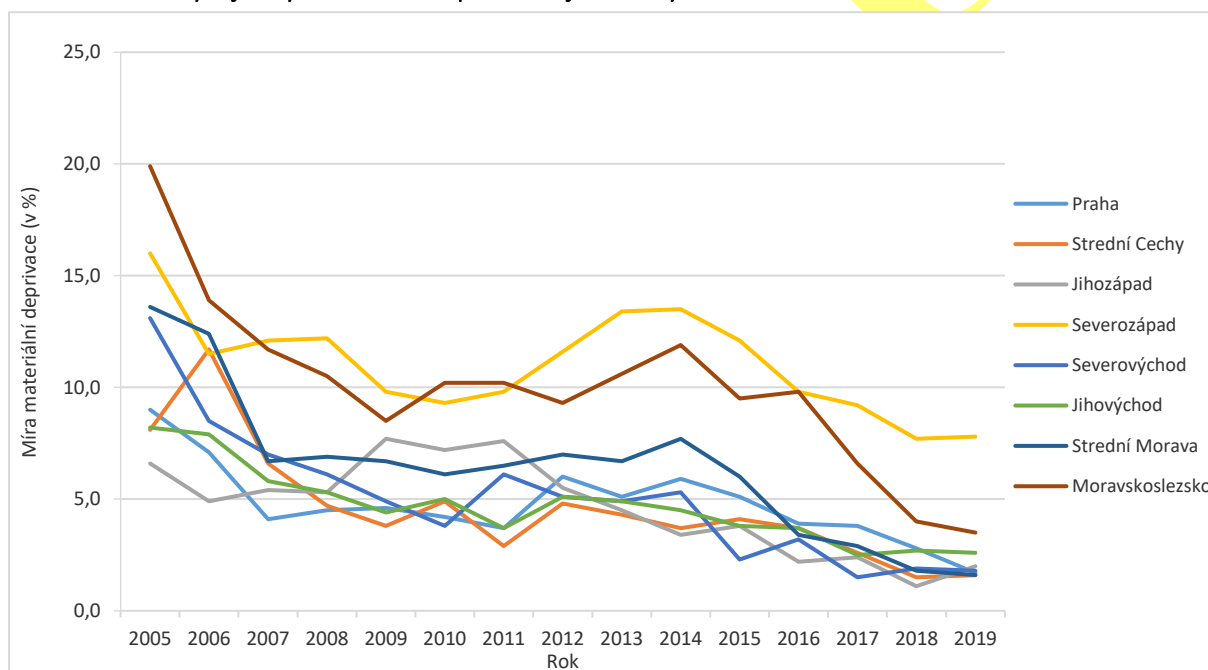
²¹ Míra materiální deprivace představuje podíl osob žijících v domácnostech, jež čelí nedostatku a nemohou si z finančních důvodů dovolit některé položky. Míra materiální deprivace byla doposud stanovena na základě nemožnosti si finančně dovolit čtyři z devíti stanovených položek. Vzhledem k tomu, že sledování některých položek ztratilo význam (televizor, pračka, telefon). Indikátor byl na základě nové metodiky aktualizován a rozšířen o materiální i sociální prvky života (volnočasová aktivita, kontakt s přáteli, útrata pro sebe). Nyní je sledovaná míra materiální a sociální deprivace, která udává podíl osob, jejichž domácnost si nemůže dovolit pět a více ze seznamu třinácti uvedených položek (*Tabulka 4.8*), jehož hodnota aktuálně dosahuje hodnoty 5,3 %.

Obrázek 4.21: Vývoj celkové míry materiální deprivace v ČR v letech 2005–2019

Zdroj: ČSÚ, Eurostat 2020

Obrázek 4.22: Vývoj míry materiální deprivace v jednotlivých NUTS 2 v letech 2005–2019

Zdroj: Eurostat 2020

Tabulka 4.8: Podíl osob v domácnostech, které si nemohly dovolit z finančních důvodů danou položku v roce 2019²²

Pořizovat nový nábytek za opotřebovaný	30,2 %
Neočekávaný výdaj ve výši 11 200 Kč	21,8 %
Týdenní dovolená	19,7 %
Automobil	5,5 %

²² Aktualizovaný a rozšířený seznam pro hodnocení míry materiální a sociální deprivace podle nové metodiky Eurostatu (ČSÚ, 2020)

Jíst maso, ryby, drůbež obden	4,9 %
Pravidelná volnočasová aktivita	4,5 %
Útrata pro sebe každý týden	4,1 %
Schopnost uhradit náklady na bydlení	3,0 %
Vytápěný byt	2,8 %
Nové oblečení za obnošené	2,6 %
Připojení k internetu	1,6 %
Dva páry bot	0,7 %
Scházení s přáteli, příbuznými 1x měsíčně	1,4 %

Převzato: ČSÚ, Životní podmínky - 2019

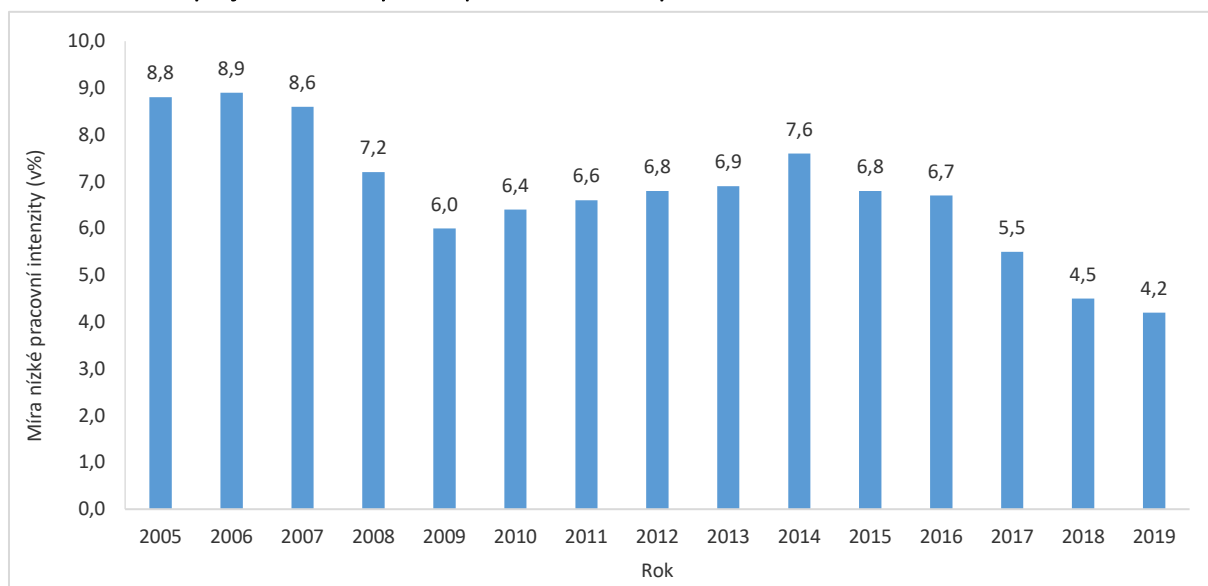
Ukazatel pracovní intenzity domácností (*living in households with very low work intensity*)

Ukazatel nízké míry pracovní intenzity²³ se dlouhodobě do roku 2016 pohyboval v rozmezí 6-8 %. V roce 2018 poklesl indikátor na hodnotu 4,5 % a o 0,3 p.b klesl v roce 2019 na hodnotu 4,2, čímž se dostal na své minimum.

S největší mírou nízké pracovní intenzity se dlouhodobě potýkají stejně tak jako u ostatních ukazatelů především regiony soudržnosti (NUTS 2) Moravskoslezsko a Severozápad. Od roku 2014 ukazatel u obou regionů postupně klesá. V roce 2019 došlo u těchto regionů k poklesu na hodnotu 7,9 % v regionu Moravskoslezsko a na 3,5% v regionu Severozápad. Tento pokles u nejproblematictějších regionů pokračoval i v roce 2019. Mírně vzestupnou tendenci měl u regionů Jihozápad a Střední Čechy.

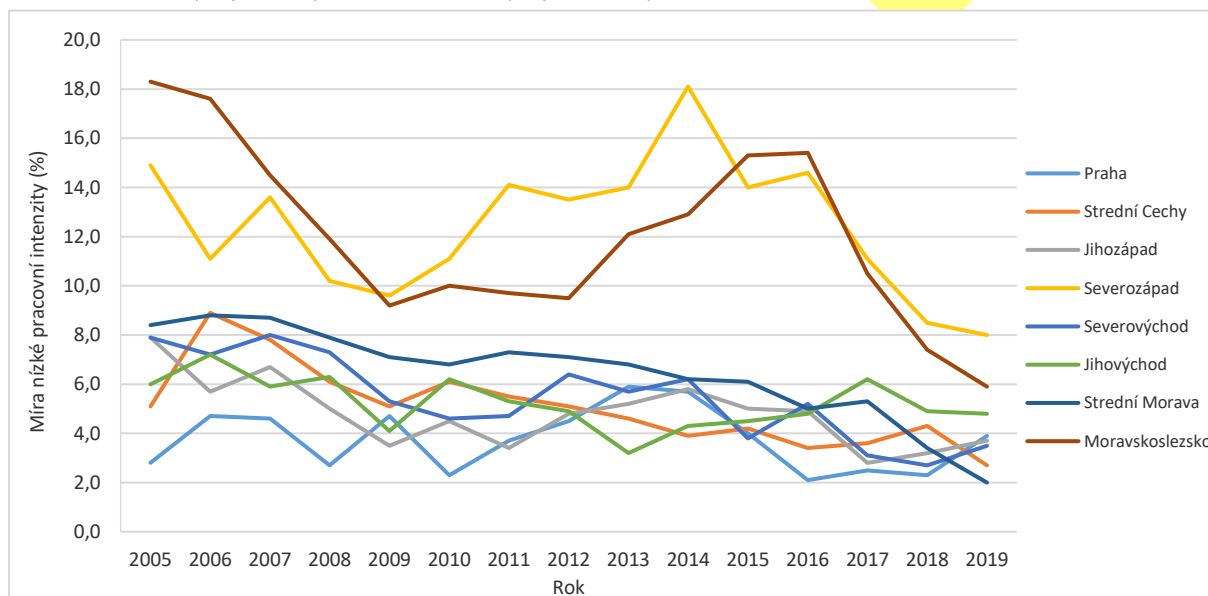
²³ Míra nízké pracovní intenzity je ekonomická aktivita členů domácnosti v jednotlivých měsících roku odpovídající období ročního příjmu, osoby 18–59 let, počet měsíců, kdy tito členové domácnosti pracovali, je vydělen počtem měsíců, kdy pracovat mohli

Obrázek 4.23: Vývoj celkové míry nízké pracovní intenzity v ČR v letech 2005–2019

Zdroj: ČSÚ, Eurostat 2020

Obrázek 4.24: Vývoj nízké pracovní intenzity v jednotlivých NUTS 2 v letech 2005–2019

Zdroj: ČSÚ, Eurostat 2020

5 VYBAVENOST

Zjednodušeně lze rozdělit vybavenost obcí na tři skupiny:

- 1) **Dopravní vybavenost** – síť komunikací různého řádu, veřejná doprava a její intenzita
- 2) **Technická vybavenost** – vodohospodářská infrastruktura, zásobování plynem, elektrická energie, likvidace komunálního odpadu, připojení k internetu
- 3) **Občanská vybavenost** – tržní a netržní zařízení služeb: školy, zařízení sociální péče, obchody, další služby

Co by mohlo být považováno za problém týkající se vybavenosti malých obcí?

Podle analýzy potřeb obcí a měst (SMO, 2018), která proběhla formou dotazníkového šetření, kde mezi respondenty převažovaly obce do 2 000 obyvatel, nejvíce obcí uvedlo jako problém špatný stav pozemních komunikací a špatný stav nebo chybějící chodníky. Stejně tak vyšel špatný stav pozemních komunikací jako nejčastější problém v analýze tvořené NS MAS. Jako další se umístila potřeba Rekonstrukce a revitalizace veřejných budov. Potřeba řešení nakládání s odpady, či veřejné kanalizace a ČOV se umístily na 4. až 5. pozici (v analýze NS MAS ji uvedlo jako problém necelých 60 %). Hodnotitelé dávali jednotlivým potřebám body od 1 do 5 (nejvyšší potřeba) podle důležitosti. Z vybavenosti obcí bylo hodnoceno následující: připojení k vysokorychlostnímu internetu (3,4 bodů), veřejné osvětlení, veřejná zeleň (3,3), kapacita domů pro seniory (3,1), kapacita MŠ/ZŠ (3). Potřeba podpory železniční dopravy, dopravní uzly skončily na posledních místech (1,6). 40 % respondentů v analýze pro NS MAS uvedlo jako problém absenci prostor pro volnočasové aktivity (sokolovny, kulturní místnosti).

Obrázek 5.1: Potřeby měst a obcí podle krajů

Jihočeský	Jihomoravský	Karlovarský	Královéhradecký	Liberecký	Moravskoslezský	Olomoucký
Chodníky a místní komunikace	Chodníky a místní komunikace	Chodníky a místní komunikace	Zjednodušení převodu státního majetku na obec	Chodníky a místní komunikace	Zjednodušení převodu státního majetku na obec	Chodníky a místní komunikace
Stav čističek odpadních vod a kanalizace	Polní cesty, stromořadí	Rekonstrukce a revitalizace	Chodníky a místní komunikace	Rekonstrukce a revitalizace	Chodníky a místní komunikace	Zjednodušení převodu státního majetku na obec
Rekonstrukce a revitalizace	Rekonstrukce a revitalizace	Veřejné osvětlení	Nakládání s odpady	Zjednodušení převodu státního majetku na obec	Rekonstrukce a revitalizace	Provozní náklady na zařízení pro volnočasové aktivity
Zjednodušení převodu státního majetku na obec	Zjednodušení převodu státního majetku na obec	Nakládání s odpady	Rekonstrukce a revitalizace	Nakládání s odpady	Nakládání s odpady	Rekonstrukce a revitalizace
Nakládání s odpady	Dostupnost a poskytování sociálních služeb	Dostupnost lékařské péče	Polní cesty, stromořadí	Dostupnost lékařské péče	Dostupnost a poskytování sociálních služeb	Rozšíření vysokorychlostního internetu

Pardubický	Plzeňský	Středočeský	Ústecký	Vysočina	Zlínský
Chodníky a místní komunikace	Chodníky a místní komunikace	Chodníky a místní komunikace	Chodníky a místní komunikace	Chodníky a místní komunikace	Zjednodušení převodu státního majetku na obec
Rekonstrukce a revitalizace	Zjednodušení převodu státního majetku na obec	Rekonstrukce a revitalizace	Rekonstrukce a revitalizace	Nakládání s odpady	Chodníky a místní komunikace
Stav budov MŠ/ZŠ	Stav čističek odpadních vod a kanalizace	Nakládání s odpady	Zjednodušení převodu státního majetku na obec	Polní cesty, stromořadí	Rekonstrukce a revitalizace
Zateplování budov	Dostupnost lékařské péče	Stav čističek odpadních vod a kanalizace	Nakládání s odpady	Zjednodušení převodu státního majetku na obec	Nakládání s odpady
Zjednodušení převodu státního majetku na obec	Rekonstrukce a revitalizace	Zjednodušení převodu státního majetku na obec	Investiční náklady na zařízení pro volnočasové aktivity	Stav čističek odpadních vod a kanalizace	Dostupnost lékařské péče

Zdroj: Analýza potřeb měst a obcí – financování 2018, Svaz měst a obcí České republiky

Z obrázku (Obrázek 5.1) je patrné, že kvalita pozemní infrastruktury je problémem ve většině krajů ČR.

Další problémy malých obcí:

- Dopravní dostupnost malých obcí – téměř polovina obcí do 3 tis. není o víkendech obsluhována veřejnou dopravou. Nejhorší napojení na dopravní síť je v Karlovarském a Jihočeském kraji – chybějí železnice a silniční alternativy (MD ČR 2017 – SRR problémová analýza). Z hlediska veřejné dopravy je na tom nejhůře Plzeňský, Jihočeský a kraj Vysočina. Špatnou dopravní obslužnost uvedlo jako problém přes 60 % respondentů v analýze NS MAS.
- Periferie – horší dostupnost internetu (brání práci výše kvalifikovaným lidem, kteří by mohli práci na počítači vykonávat lokálně, ačkoliv jsou zaměstnání ve městech)
- Jako výzvu lze považovat zlepšit vybavenost malých obcí občanskou a technickou vybaveností (tab. 1–6), problémem je pouze u nejmenších obcí (do 500 obyvatel). Z dlouhodobého hlediska se stav občanského vybavení obcí mírně zhoršuje. Během posledních deseti let došlo k mírnému úbytku škol v malých obcích. Chybějící občanskou vybavenost považuje za problém zhruba 30 % dotázaných obcí.

Mechanismus a příčiny vzniku problému:

- Závislost na dotacích u malých obcí – ve většině případů se problém bez dotace nevyřeší
- Nízké příjmy malých obcí – souvisí s klesajícím počtem obyvatel v obci, dalšími faktory jsou hustota zalidnění, věková struktura (školy – počet dětí v obci), u menších obcí jsou vyšší náklady na obyvatele (např. na budování sítí a infrastruktury), nejsou levnější a alternativní možnosti nebo není v silách starosty (chybí znalost, schopnost) je hledat

- Nízká sociální participace obyvatel, malá zapojenost a nízká aktivita obyvatel, nepříznivá demografická struktura populace (starší obyvatelé)
- Rozdrobenost malých obcí (specifikum ČR), vysoký podíl velmi malých obcí, obce s vyšším počtem obyvatel jsou územně oddělená venkovská sídla

Rozsah a vývojový trend problému:

- Problém s chybějící občanskou vybaveností často souvisí s nedostupností obce -> omezování dopravy, rušení linek, snižování počtu spojů -> lidé jsou nuceni používat osobní automobily, je to výhodnější, rychlejší -> ubývají spoje = začarovaný kruh
- Vybavenost nejmenších obcí (do 500 obyvatel a méně), nemají veřejný vodovod a kanalizaci. Voda ze studní nemusí kvalitou odpovídat parametrům pitné vody, dotýká se jí problém sucha, v zemědělských oblastech jsou problémem pesticidy.
- Občanská vybavenost – problém suburbanizace – přibývá nových rodin v malých obcích v blízkosti velkých měst, obce nejsou vybaveny, většina lidí dojíždí do měst, do škol, školek (problém hl. Středočeského kraje).
- U malých obcí je prakticky nereálné, aby splnily podmínky ekonomické efektivity pro získání dotace z národních zdrojů (pro technické vybavení obce)

Statistická analýza

OBČANSKÁ VYBAVENOST VENKOVSKÝCH OBČÍ

Do základní občanské vybavenosti obcí je zařazena pošta, základní škola a zdravotnické zařízení. Za venkovské obce jsou považovány obce s méně než 2 000 obyvateli.

Tabulka 5.1: Občanská vybavenost venkovských obcí v roce 2016

	Obce do 2 000 celkem obcí	počet			podíl		
		pošta	škola	zdravotnické zařízení	pošta	škola	zdravotnické zařízení
Středočeský kraj	1032	317	283	274	30,7	27,4	26,6
Jihočeský kraj	572	167	122	127	29,2	21,3	22,2
Plzeňský kraj	458	140	109	92	30,6	23,8	20,1
Karlovarský kraj	117	69	49	50	59,0	41,9	42,7
Ústecký kraj	301	128	82	112	42,5	27,2	37,2
Liberecký kraj	183	93	91	53	50,8	49,7	29,0
Královéhradecký kraj	405	169	138	87	41,7	34,1	21,5
Pardubický kraj	416	136	147	81	32,7	35,3	19,5
Kraj Vysočina	673	170	175	119	25,3	26,0	17,7
Jihomoravský kraj	694	242	292	199	34,9	42,1	28,7
Olomoucký kraj	257	115	133	108	44,7	51,8	42,0
Zlínský kraj	252	77	128	89	30,6	50,8	35,3
Moravskoslezský kraj	222	130	137	111	58,6	61,7	50,0

Zdroj: ČSÚ (Veřejná databáze)

Nejlépe vybavené obce občanským vybavením má Moravskoslezský kraj. Poštou a základní školou má vybaveno kolem 60 % obcí, zdravotnickým zařízením polovinu svých obcí. Naopak

nejhůře vybavené obce jsou v kraji Vysočina, nejvyšší podíl vybavenosti je školou, a to pouze 26 %. Zdravotnické zařízení má pouze 17 % obcí s méně než 2 000 obyvateli.

Na velice dobré úrovni je vybavenost obcí službou Czech point, který se nachází ve většině případů na pobočkách České pošty nebo na obecních úřadech. Analýza Podpora obslužnosti venkova poskytnutá MZe uvádí, že Czech pointem je v současnosti vybaveno 92 % obcí.

Tabulka 5.2: Občanská vybavenost obcí v roce 2016

	podíl		
	pošta	škola	zdravotnické zařízení
Středočeský kraj	37,2	34,4	31,6
Jihočeský kraj	34,8	27,6	28,7
Plzeňský kraj	36,5	30,3	26,9
Karlovarský kraj	63,4	48,5	49,3
Ústecký kraj	51,1	38,1	46,6
Liberecký kraj	57,7	57,2	38,6
Královéhradecký kraj	47,3	40,6	29,0
Pardubický kraj	37,9	40,1	25,7
Kraj Vysočina	28,6	29,4	21,3
Jihomoravský kraj	42,2	49,5	36,1
Olomoucký kraj	48,5	53,2	46,0
Zlínský kraj	42,7	59,3	46,6
Moravskoslezský kraj	69,0	71,7	62,7

Zdroj: ČSÚ (Veřejná databáze)

Při porovnání vybavenosti venkovských obcí (do 2 000 obyvatel) a všech obcí, je ve většině krajů vybavenost venkovských obcí nižší o 10 % než když jsou do podílu zahrnuty všechny obce. Nejmenší rozdíly jsou v kraji Vysočina a v Olomouckém kraji, což může být způsobeno vysokým podílem malých obcí v kraji. Opačným případem je Moravskoslezský kraj, kdy je rozdíl v podílu vybavenosti venkovských obcí a všech obcí nejvyšší, z důvodu nízkého podílu venkovských obcí v kraji.

TECHNICKÁ VYBAVENOST VE VENKOVSKÝCH OBCÍ

Do technické vybavenosti obcí patří možnost připojení bytů na veřejnou kanalizaci, veřejná kanalizace s možností napojení na ČOV, veřejný vodovod a plynofikace. Dalším druhem technické vybavenosti je dostupnost připojení k internetu.

- 1) Obce, ve kterých se nacházejí byty napojené na veřejnou kanalizaci

Tabulka 5.3: Podíl obcí vybavených kanalizací v roce 2016

	Obce do 2 000 obyvatel			všechny obce
	celkem obcí	počet	% obcí	% obcí
Česká republika	5 558	4 160	74,8	77,6
Středočeský kraj	1 031	634	61,5	65,3
Jihočeský kraj	572	487	85,1	86,4
Plzeňský kraj	457	361	79,0	80,8
Karlovarský kraj	106	97	91,5	93,2
Ústecký kraj	301	219	72,8	76,8
Liberecký kraj	183	91	49,7	57,2
Královéhradecký kraj	405	320	79,0	81,0
Pardubický kraj	415	254	61,2	64,3
Kraj Vysočina	673	529	78,6	79,5
Jihomoravský kraj	586	505	86,2	87,9
Olomoucký kraj	355	282	79,4	81,5
Zlínský kraj	253	234	92,5	93,8
Moravskoslezský kraj	221	147	66,5	75,3

Zdroj: ČSÚ (Veřejná databáze)

V Česku je připojeno na veřejnou kanalizaci průměrně 75 % venkovských obcí (ČSÚ, 2016). Nejvyšší podíl venkovských obcí napojených na veřejnou kanalizaci je v Karlovarském a Zlínském kraji (92 %). Nejméně obcí s veřejnou kanalizací je v Pardubickém a Středočeském kraji (61 %). Rozdíl mezi podílem vybavených malých obcí a všech obcí kanalizací je ve většině krajů do 4 %, pouze u Libereckého a Moravskoslezského tvoří přes 9 %.

2) Obce, ve kterých se nachází byty napojené na veřejnou kanalizaci s napojením na ČOV

Tabulka 5.4: Podíl obcí vybavených kanalizací s napojením na ČOV v roce 2016

	Obce do 2 000 obyvatel			všechny obce
	celkem obcí	počet	% obcí	% obcí
Česká republika	5 558	2 691	48,4	54,1
Středočeský kraj	1 031	562	54,5	59,0
Jihočeský kraj	572	279	48,8	53,0
Plzeňský kraj	457	187	40,9	46,1
Karlovarský kraj	106	85	80,2	84,2
Ústecký kraj	301	195	64,8	69,8
Liberecký kraj	183	63	34,4	43,7
Královéhradecký kraj	405	151	37,3	43,3
Pardubický kraj	415	173	41,7	46,3
Kraj Vysočina	673	226	33,6	36,5
Jihomoravský kraj	586	360	61,4	66,4
Olomoucký kraj	355	201	56,6	61,3
Zlínský kraj	253	118	46,6	56,0
Moravskoslezský kraj	221	91	41,2	56,3

Zdroj: ČSÚ (Veřejná databáze)

Necelá polovina venkovských obcí v Česku je vybavena kanalizací s napojením na ČOV. Nejvyšší podíl obcí s vlastní ČOV má Karlovarský kraj, a to 80 %. Naopak nejnižší podíl obcí vybavených kanalizací s napojením na ČOV má kraj Vysočina, pouhých 34 %.

3) Obce, ve kterých se nachází byty napojené na veřejný vodovod

Tabulka 5.5: Podíl obcí vybavených veřejným vodovodem v roce 2016

	Obce do 2 000 obyvatel			všechny obce
	celkem obcí	počet obcí	% obcí vybavený	% obcí
Česká republika	5 558	4 824	86,8	88,3
Středočeský kraj	1 031	810	78,6	80,7
Jihočeský kraj	572	473	82,7	84,1
Plzeňský kraj	457	328	71,8	74,3
Karlovarský kraj	106	98	92,5	94,0
Ústecký kraj	301	284	94,4	95,2
Liberecký kraj	183	167	91,3	92,6
Královéhradecký kraj	405	357	88,1	89,3
Pardubický kraj	415	396	95,4	95,8
Kraj Vysočina	673	576	85,6	86,2
Jihomoravský kraj	586	551	94,0	94,8
Olomoucký kraj	355	327	92,1	93,0
Zlínský kraj	253	241	95,3	96,1
Moravskoslezský kraj	221	216	97,7	98,3

Zdroj: ČSÚ (Veřejná databáze)

Na veřejný vodovod je napojeno 87 % obcí s méně než 2 000 obyvateli. Nejvyšší podíl napojených venkovských obcí má Moravskoslezský kraj. Další kraje, které mají napojeno více než 90 % obcí jsou Karlovarský, Ústecký, Liberecký, Pardubický, Jihomoravský, Olomoucký a Zlínský. Nejmenší podíl obcí napojených na veřejný vodovod má Plzeňský kraj (72 %).

4) Obce, ve kterých se nachází byty napojené na veřejný rozvod plynu

Tabulka 5.6: Podíl obcí vybavených plynofikací v roce 2016

	Obce do 2 000 obyvatel			všechny obce
	celkem obcí	počet	% obcí	% obcí
Česká republika	5 558	3 302	59,4	63,6
Středočeský kraj	1 031	368	35,7	41,5
Jihočeský kraj	572	206	36,0	40,9
Plzeňský kraj	457	220	48,1	52,5
Karlovarský kraj	106	61	57,5	66,2
Ústecký kraj	301	165	54,8	61,0
Liberecký kraj	183	64	35,0	43,3
Královéhradecký kraj	405	227	56,0	59,8
Pardubický kraj	415	312	75,2	76,9
Kraj Vysočina	673	466	69,2	70,6
Jihomoravský kraj	586	527	89,9	91,2
Olomoucký kraj	355	305	85,9	87,5
Zlínský kraj	253	229	90,5	91,9
Moravskoslezský kraj	221	152	68,8	77,0

Zdroj: ČSÚ (Veřejná databáze)

Plynofikací disponuje necelých 60 % venkovských obcí v Česku. Nejmenší podíl malých obcí připojených k plynu má Středočeský, Jihočeský a Liberecký kraj (zhruba 35 %). Naopak kolem 90 % malých obcí připojených k plynu je v Jihomoravském, Olomouckém a Zlínském kraji.

Porovnání roku 2016 s rokem 2006

Podíl obcí vybavených kanalizační sítí napojených na ČOV oproti roku 2006 (viz 18_Příloha analýza venkov) vzrostl průměrně o 20 % v každém kraji. Došlo k tomu díky dotačnímu programu z minulého programového období. Podíl obcí napojených na veřejný vodovod se taktéž mírně navýšil v každém kraji (kolem 5 %). Stejně tak vybavenost obcí plynovým rozvodem mírně vzrostl, kromě Pardubického, Jihomoravského a Zlínského kraje, kde se naopak snížil v řádech jednoho procenta.

Tříděný odpad v krajích ČR

Podíl odděleně sbíraných složek, jako je papír, sklo či plasty, činil v převážně venkovských oblastech v průměru 17 %, což je o 0,7 p. b. více, než v oblastech převážně městských a zároveň o 0,6 p. b. více, než je republikový průměr (16,4 %). Nejvíce třídili obyvatelé Zlínského kraje, kde byl podíl odděleně sbíraných složek 20,9 %. Nejméně potom v kraji Středočeském, kde byl podíl odděleně sbíraných složek na celkové produkci komunálního odpadu 13,9 %. Celkově se dle dat ČSÚ ukázalo, že oblasti smíšené jsou na tom z hlediska třídění odpadu nejhůře – průměr v těchto krajích je 15,8 %, tedy o 0,4 p. b. méně, než je republikový průměr (viz Obr. 5.2).

Obrázek 5.2: Podíl odděleně sbíraných složek na celkové produkci komunálního odpadu v krajích ČR

Zdroj: ČSÚ, 2019

INFORMAČNÍ TECHNOLOGIE

Tabulka 5.7: Domácnosti s připojením k internetu (%) 2008-2018

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Hlavní město Praha	32,1	36,1	46,4	54,0	59,4	62,2	66,0	69,3	74,2	76,7	79,8	80,8
Středočeský kraj	24,4	27,7	34,9	40,8	49,1	55,9	63,5	68,6	72,4	75,1	77,8	79,8
Jihočeský kraj	19,8	24,2	31,2	38,8	44,1	51,5	57,0	62,5	66,9	70,6	73,8	74,3
Plzeňský kraj	21,2	24,5	31,1	37,9	48,8	56,6	62,1	63,6	65,8	69,8	75,1	77,5
Karlovarský kraj	20,2	23,6	31,1	38,8	47,4	54,7	59,3	62,6	64,9	70,5	75,0	78,8
Ústecký kraj	16,4	20,2	27,0	34,4	43,6	51,7	57,8	60,1	61,9	63,0	65,5	68,3
Liberecký kraj	18,8	23,8	29,7	36,0	39,9	47,6	53,0	59,8	63,0	69,1	71,2	72,9
Královéhradecký kraj	23,2	26,3	35,0	44,0	52,6	59,5	63,4	67,3	68,9	71,5	73,8	75,4
Pardubický kraj	21,6	25,8	31,4	38,8	48,2	55,7	62,5	66,8	69,0	71,3	73,3	75,0
Kraj Vysočina	20,7	25,6	32,0	38,9	46,2	53,0	59,3	63,3	67,6	68,3	71,1	70,9
Jihomoravský kraj	22,4	27,9	34,5	43,0	51,3	59,6	65,0	68,2	71,7	73,1	75,6	77,4
Olomoucký kraj	16,1	19,1	26,2	32,2	43,4	51,6	57,3	59,1	62,0	62,2	65,2	67,3
Zlínský kraj	16,4	21,7	30,0	39,9	49,2	54,2	59,9	61,6	67,7	71,4	74,7	76,3
Moravskoslezský kraj	19,6	24,6	32,6	40,2	46,6	53,1	58,0	62,5	65,9	68,4	72,0	73,3

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Hlavní město Praha	54,0	59,4	62,2	66,0	69,3	74,2	76,7	79,8	80,8	83,2	83,8
Středočeský kraj	40,8	49,1	55,9	63,5	68,6	72,4	75,1	77,8	79,8	81,4	82,4
Jihočeský kraj	38,8	44,1	51,5	57,0	62,5	66,9	70,6	73,8	74,3	76,1	77,6
Plzeňský kraj	37,9	48,8	56,6	62,1	63,6	65,8	69,8	75,1	77,5	79,3	80,4
Karlovarský kraj	38,8	47,4	54,7	59,3	62,6	64,9	70,5	75,0	78,8	79,0	79,7
Ústecký kraj	34,4	43,6	51,7	57,8	60,1	61,9	63,0	65,5	68,3	73,0	73,9
Liberecký kraj	38,0	39,9	47,6	53,0	59,8	63,0	69,1	71,2	72,9	72,5	76,5
Královéhradecký kraj	44,0	52,6	59,5	63,4	67,3	68,9	71,5	73,8	75,4	76,6	78,3
Pardubický kraj	38,8	48,2	55,7	62,5	66,8	69,0	71,3	73,3	75,0	74,9	76,3
Kraj Vysočina	38,9	46,2	53,0	59,3	63,3	67,6	68,3	71,1	70,9	76,6	79,5
Jihomoravský kraj	43,0	51,3	59,6	65,0	68,2	71,7	73,1	75,6	77,4	79,3	80,6
Olomoucký kraj	32,2	43,4	51,6	57,3	59,1	62,0	62,2	65,2	67,3	72,1	74,4
Zlínský kraj	39,9	49,2	54,2	59,9	61,6	67,7	71,4	74,7	76,3	78,4	81,4
Moravskoslezský kraj	40,2	46,6	53,1	58,0	62,5	65,9	68,4	72,0	73,3	77,1	80,4

Zdroj: ČSÚ (Veřejná databáze)

Ve vybavenosti informačními technologiemi lze v posledních deseti letech sledovat několikanásobný růst ve všech krajích v ČR. Nejvíce domácností je k internetu připojeno ve Středočeském kraji – 82,4 % (nepočítáme hl. m. Prahu). Nejméně v Ústeckém a Olomouckém kraji (73,9 % a 74,4 %). Domácnosti s připojením k internetu jsou považovány za všechny obce v kraji.

Vysokorychlostní internet

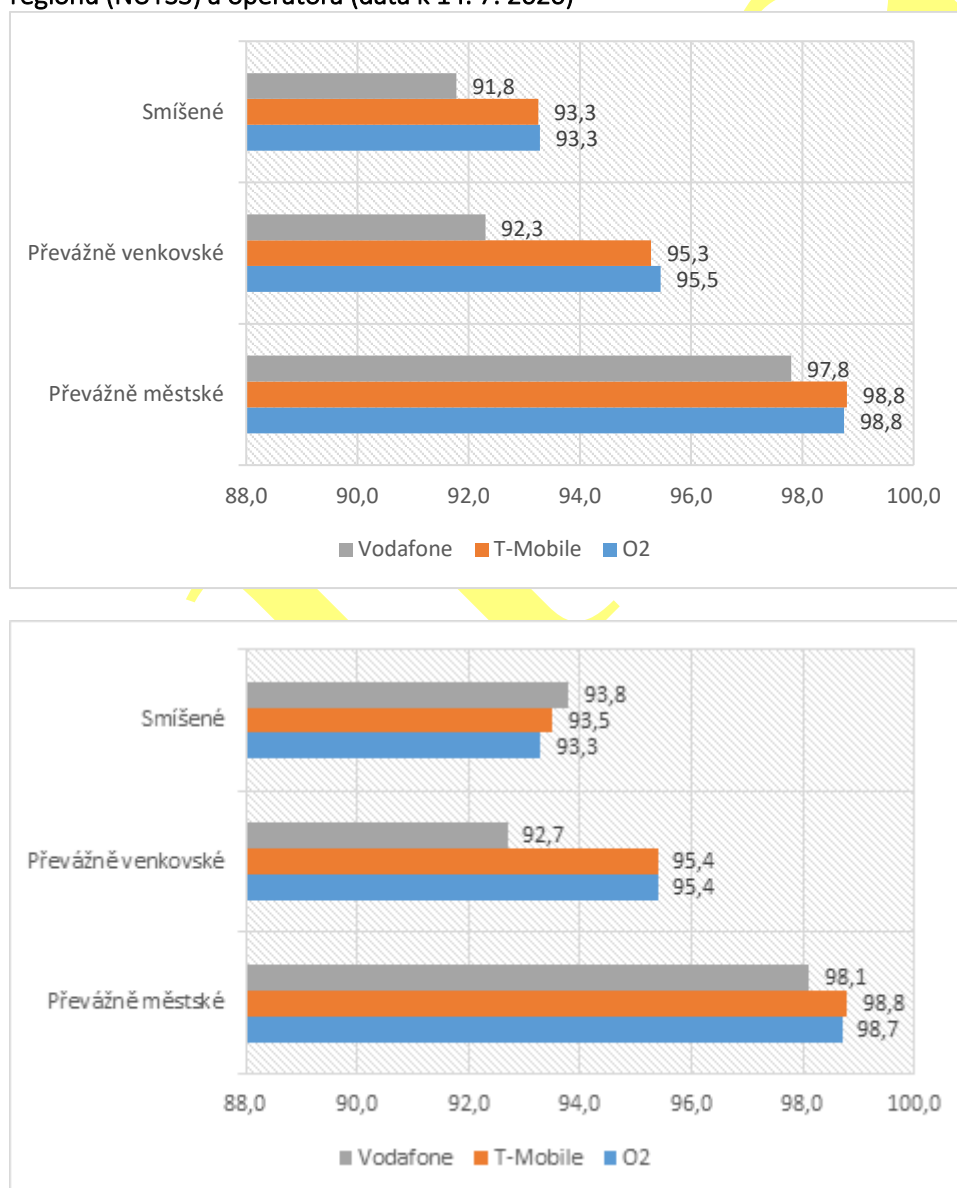
Obrázek 5.3 ukazuje pokrytí území veřejné širokopásmové mobilní sítě dle typologie městských a venkovských regionů (NUTS3) a dle operátora. Nejlépe z pohledu pokrytí mobilní sítě LTE[1] jsou na tom regiony převážně městské, kde je pokryto zhruba 98,5 % území všemi třemi operátory. V převážně venkovských regionech je pokrytí o něco horší, zde hodnoty dosahují pro operátory T-Mobile a O2 zhruba 95,4 %, v případě operátora Vodafone poté pouze

92,7 %. Nejmenší pokrytí území je v regionech smíšených, kde se hodnoty pohybují okolo 93,5 %.

(pozn. pod čarou):

[1] LTE (zkratka z anglického 3GPP Long Term Evolution) je technologie určená pro vysokorychlostní internet v mobilních sítích. Formálně jde o technologii spadající do standardu 3G. V České republice jsou důležitá LTE pásma 1, 3, 7, 8 a 20 (800, 900, 1 800, 2 100 a 2 600 MHz).

Obrázek 5.3: Pokrytí území veřejné širokopásmové mobilní sítě dle typologie městských a venkovských regionů (NUTS3) a operátora (data k 14. 7. 2020)

Zdroj: ČTÚ, 2020

NGA přípojky

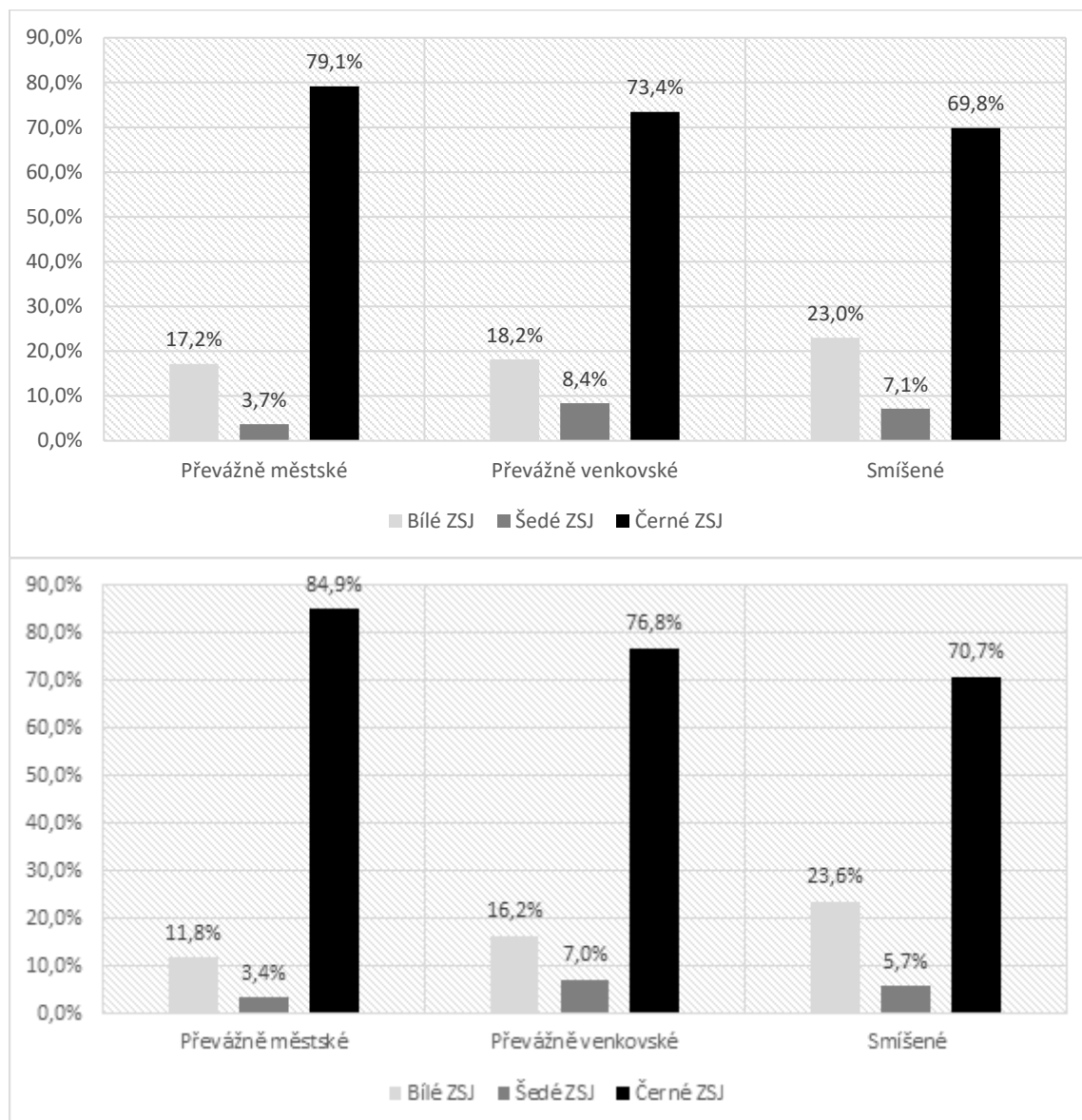
Český telekomunikační úřad (dále jen „ČTÚ“) provádí prostřednictvím svého systému Elektronického sběru dat pravidelně každý rok sběr dat o existenci sítí elektronických komunikací se zaměřením na identifikaci tzv. NGA přípojek umožňujících poskytování služeb přístupu k internetu o rychlosti 30 Mbit/s a více, a to v geografickém členění na jednotlivá adresní místa podle Registru územní identifikace, adres a nemovitostí (RÚIAN).

Stručně řečeno, na základě získaných dat se určí na úrovni základních sídelních jednotek, o jakou barvu ZSJ jde:

- **Bílé ZSJ** budou takové, kde má nebo do tří let bude mít méně než 50 % adresních míst přípojku NGA. Jde o součet přípojek všech poskytovatelů.
- **Šedé ZSJ** jsou takové, kde má alespoň 50 % adresních míst přípojku NGA (nebo ji bude mít do tří let) a současně platí, že tyto přípojky jsou od jednoho poskytovatele internetu.
- **Černé ZSJ** jsou takové, kde je alespoň 50% penetrace sítěmi NGA (nebo plány na takové pokrytí do tří let) a působí tam nejméně dva poskytovatelé NGA. A je jedno, jaký mají podíl, zda jde o 99,9 %: 0,1 % nebo jiný poměr.

Na Obrázku 5.4 si lze všimnout, že **nejvíce** bílých základních sídelních jednotek (takových, kde má nebo do tří let bude mít méně než 50 % adresních míst přípojku NGA) se nachází v regionech smíšených (23,6 %), méně v regionech převážně venkovských (16,2 %) a nejméně v převážně městských regionech (11,8 %). V převážně městských regionech je zároveň nejvíce černých základních sídelních jednotek, **tedy** takových, kde je alespoň 50% penetrace sítěmi NGA (nebo existují plány na takové pokrytí do tří let) a působí tam nejméně dva poskytovatelé NGA. Hůře z pohledu identifikace NGA přípojek (umožňujících poskytování služeb přístupu k internetu o rychlosti 30 Mbit/s a více) než regiony městské jsou na tom regiony převážně venkovské, nejhůře potom regiony smíšené.

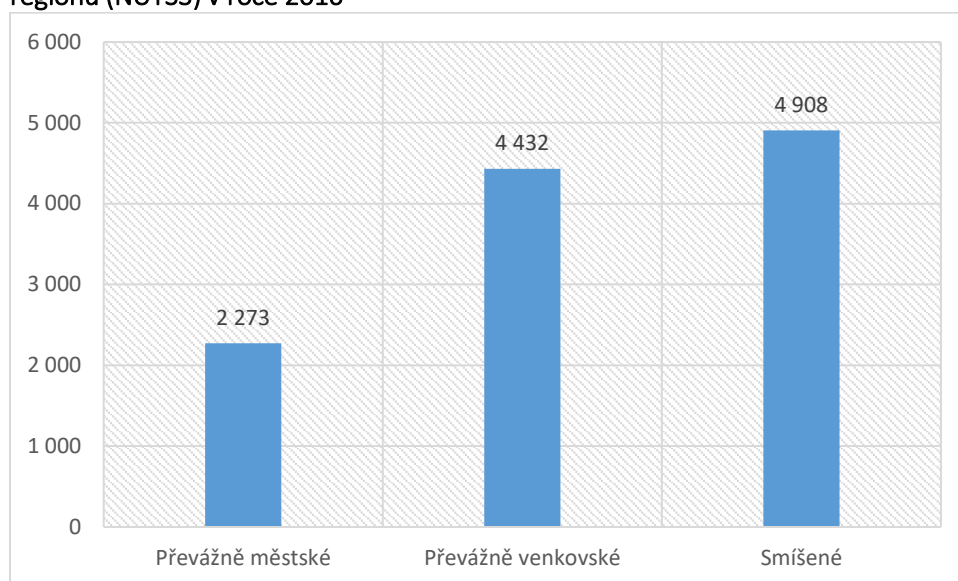
Obrázek 5.4: Podíl bílých, šedých a černých ZSJ na celkových ZSJ dle typologie městských a venkovských regionů (NUTS3) v roce 2018

Zdroj: ČTÚ, 2019

Dle posledního sběru dat ČTÚ (stav pokrytí ČR vysokorychlostními sítěmi přístupu k internetu), je nejméně ZSJ s pokrytím menším než 40/50 % v regionech převážně městských (2 273 jednotek), téměř dvojnásobné množství v regionech převážně venkovských (4 432) a nejvíce v regionech smíšených, s počtem 4 908 jednotek (Obrázek 5.5).

Obrázek 5.5: Počet ZSJ s pokrytím NGA menším, než 40/50 % dle typologie městských a venkovských regionů (NUTS3) v roce 2016

Zdroj: MPO, 2016

Dopravní infrastruktura – analýza polních cest

Podklady a cíl analýzy

Analýza polních cest vychází z dat, které byly pro tyto účely poskytnuty Státním pozemkovým úřadem v Praze (SPÚ). Jedná se o dva datové soubory, přičemž v jednom z nich jsou uvedeny polní cesty realizované včetně jejich délky a nákladů na vybudování a v druhém jsou pak polní cesty navržené a stávající taktéž s délkou ale bez nákladů na realizaci, které u těchto cest nejsou známy. Polní cesty označené jako realizované jsou takové cesty, které byly navržené v plánu společných zařízení (PSZ) a následně byly realizované. Polní cesty navržené a stávající jsou cesty, které jsou uvedeny v PSZ v pozemkové úpravě, přičemž platí, že cesty navržené jsou jen návrhy, a cesty stávající jsou polní cesty, které již existovaly v době zpracování PSZ a byly do něj zakresleny (tyto cesty jsou starší, než když byla cesta navržena v PSZ).

Cílem je vyhodnotit dostupná data k polním cestám a s ohledem na případné možnosti podpory v rámci nového období SZP.

Polní cesty

Podle zákon č.13/1997 o pozemních komunikacích (ve znění pozdějších předpisů) se pozemní komunikace dělí na čtyři kategorie dálnice, silnice, místní komunikace a účelové komunikace. Polní cesty spadají do kategorie účelových komunikací (stejně jako cesty lesní). Podle ČSN 73 6109 je polní cesta definována jako účelová komunikace, která slouží hlavně k zemědělské dopravě, ale může plnit i jinou dopravní funkci např. jako cyklostezka nebo turistická stezka, vždy se však jedná o komunikaci směrově nerozdělenou zpevněnou či nezpevněnou. Jako polní cesty jsou kromě cest mezi poli označovány i jiné cesty ve volné

krajině. Účelem polních cest je zpřístupnění pozemků jejich vlastníkům pro účely zemědělské výroby a dopravy a jejich napojení na stávající síť pozemních komunikací, ale i zpřístupnění krajiny a propojení důležitých bodů ve volné krajině s ohledem na vedení turistických tras.

Podle typu se polní cesty dělí do třech různých kategorií na hlavní, vedlejší a doplňkové. Hlavní polní cesty se obvykle navrhují v šířce 4 až 7 metrů jako cesty jednopruhové nebo dvoupruhové, obvykle zpevněné s celoroční sjízdností, napojené na místní komunikace nebo silnice. Vedlejší polní cesty se obvykle napojují na hlavní polní cesty, ale mohou být napojeny i na místní komunikace. Oproti hlavním polním cestám jsou užší, převážně jednopruhové a jejich navrhovaná šířka je mezi 3,5 až 4,5 metry. U doplňkových cest se šířka zpravidla pohybuje mezi 3 až 3,5 metry, jedná se o jednopruhové, nezpevněné cesty, které nemusí být celoročně sjízdné. Polní cesty lze dále dělit podle povrchu, který byl použit při jejich výstavbě.

1. Polní cesty realizované

Z poskytnutých dat byly vyčísleny počty a délky cesty, které byly realizované v období let 1994–2020. Celkem se jedná o 4449 cest v délce 3 126 kilometrů²⁴. U cest realizovaných jsou známy i náklady na jejich výstavbu. V tab. 5.8 jsou vyčísleny počty, náklady a délky realizovaných cest na území jednotlivých krajů. Z dostupných dat vyplývá, že nejvíce cest bylo v uvedeném období realizováno v Jihočeském kraji, naopak nejméně (bez ohledu na hlavní město Praha) tomu bylo v kraji Moravskoslezském.

²⁴ Délka dopočtena z poskytnutých dat, kde byla u jednotlivých cest uvedena délka obvodu polygonu polní cesty.

Tabulka 5.8: Realizované polní cesty v jednotlivých krajích

Název kraje	Počet	Náklady (mil.)	Délka cest (km)*
Hlavní město Praha	8	28	5
Jihočeský kraj	840	2 498	535
Jihomoravský kraj	406	1 213	284
Karlovarský kraj	159	372	89
Kraj Vysočina	371	1 316	285
Královéhradecký kraj	403	1 061	285
Liberecký kraj	139	284	78
Moravskoslezský kraj	104	273	73
Olomoucký kraj	420	952	280
Pardubický kraj	301	905	237
Plzeňský kraj	282	986	228
Středočeský kraj	613	1 794	461
Ústecký kraj	198	399	133
Zlínský kraj	194	567	147
nezjištěno ²⁵	11	22	6
Celkem	4 449	12 668	3 126

Zdroj: SPÚ, databáze polních cest realizovaných 1994-2020, vlastní zpracování

* Vypočteno z poskytnutých dat dle obvodu polygonu polní cesty

Pro realizované polní cesty byly dále vyčísleny celkové náklady na výstavbu podle typu i povrchu cesty. Většina vybudovaných cest spadá do kategorie hlavní polní cesta podrobněji v tab. 5.9. Z povrchů převládají cementobetonové polní cesty více v tab. 5.10.

²⁵ K uvedenému kódu katastrálního území nebylo možno dohledat kraj, ke kterému náleží.

Tabulka 5.9: Náklady podle typu polní cesty

Typ cesty	Náklady (mil.)	Délka cesty (km)*
Hlavní	8 192	1 897
Vedlejší	3 712	1 002
Doplňková	153	60
Lesní	11	3
Neuvedeno	601	163

Zdroj: SPÚ, databáze polních cest realizovaných 1994-2020, vlastní zpracování

* Vypočteno z poskytnutých dat z obvodu polygonu polní cesty

Tabulka 5.10: Náklady podle povrchu polní cesty

Povrch polní cesty	Náklady (mil.)	Délka cesty (km)*
Asfalt/asfaltobeton	34	8
Cementobeton	8 569	1 787
Dlážděný	38	11
Nezpevněný	97	96
Penetrace	2 585	727
Stabilizovaný	164	54
Štěrkový	786	294
Neuvedeno	204	73
Ostatní	190	76

Zdroj: SPÚ, databáze polních cest realizovaných 1994-2020, vlastní zpracování

* Vypočteno z poskytnutých dat z obvodu polygonu polní cesty

2. Polní cesty navržené a stávající

Ve druhém souboru jsou záznamy polních cest navržených a stávajících, celkem se jedná o 60 746 polních cest. Z toho je polních cest stávajících 16 305 s délkou 8 159 kilometrů, navržených 43 389 s délkou 23 944 a u 1 052 cest není uvedeno, v jakém stavu se nachází. Nejvíce stávajících polních cest je zaznamenáno v kraji Jihomoravském. Ve stejném kraji je také nejvíce polních cest navržených. Naopak nejméně cest navržených i stávajících kromě území hlavního města Prahy je v kraji Karlovarském.

Tabulka 5.11: Délka polních cest navržených a stávajících podle krajů

Název kraje	Navržená (km)	Stávající (km)	Nerozlišeno/ neuvedeno (km)	Délka cest (km)*
Hlavní město Praha	14	8	0	22
Jihočeský kraj	3 198	897	16	4 111
Jihomoravský kraj	4 054	1 847	400	6 302
Karlovarský kraj	307	142	1	450
Kraj Vysočina	1 803	517	10	2 330
Královéhradecký kraj	1 774	364	4	2 142
Liberecký kraj	483	180	4	666
Moravskoslezský kraj	773	486	4	1 263
Olomoucký kraj	2 243	765	29	3 038
Pardubický kraj	2 218	202	0	2 420
Plzeňský kraj	1 761	949	105	2 815
Středočeský kraj	2 796	940	78	3 815
Ústecký kraj	843	522	0	1 366
Zlínský kraj	1 651	332	8	1 991
Nezjištěno	24	7	0	31
Celkem	23 944	8 159	660	32 762

Zdroj: SPÚ, databáze polních cest realizovaných 1994-2020, vlastní zpracování

* Vypočteno z poskytnutých dat dle obvodu polygonu polní cesty

Podle typu polní cesty převládají mezi navrženými cesty vedlejší, stejně tak je tomu u stávajících polních cest (tab. 5.12). Z povrchů převládají nezpevněné a cementobetonové polní cesty (tab. 5.13).

Tabulka 5.12: Délka polní cest podle jejich typu

Typ cesty	Navržená (km)	Stávající (km)	Nerozlišeno/ neuvedeno (km)	Délka cest (km)*
Hlavní	5 886	2 029	41	7 957
Vedlejší	11 296	3 438	93	14 827
Doplňková	4 696	1 336	89	6 120
Lesní	106	385	23	514
Neuvedeno	1 959	971	414	3 344

Zdroj: SPÚ, databáze polních cest realizovaných 1994-2020, vlastní zpracování

* Vypočteno z poskytnutých dat dle obvodu polygonu polní cesty

Tabulka 5.13: Délka polních cest podle typu povrchu

Povrch polní cesty	Navržená (km)	Stávající (km)	Nerozlišeno/ Neuvedeno (km)	Délka cest (km)*
Asfalt/asfaltobeton	55	22	0	77
Cementobeton	4 717	1 396	37	6 150
Dlážděný	17	10	0	27
Nezpevněný	5 789	2 431	77	8 297
Penetrace	2 223	316	4	2 542
Stabilizovaný	1 367	764	27	2 158
Štěrkový	3 335	851	31	4 216
Ostatní	2 268	587	11	2 866
Neuvedeno	4 175	1 782	472	6 430

Zdroj: SPÚ, databáze polních cest realizovaných 1994-2020, vlastní zpracování

* Vypočteno z poskytnutých dat dle obvodu polygonu polní cesty

V tab. 5.14 byla vyčíslena orientační hodnota nákladů při realizaci různých druhů povrchů polních cest. Data vychází z databáze polních cest realizovaných v letech 1994–2020, ale pro zajištění aktuálnosti hodnoty pro jednotlivé typy povrchů jsou průměrné ceny za kilometr polní cesty počítány pouze z období posledních tří let, tedy z let 2017–2019.

Tabulka 5.14: Orientační náklady povrchu za kilometr u cest realizovaných v letech 2017–2019

Popisky řádků	Náklady (mil.)	Délka cesty (km)	Náklady na km (mil.)
asfalt/asfaltobeton	-	0,25	-
cementobeton	1 821	273	6,66
nezpevněný	11	6	1,68
penetrace	244	59	4,12
stabilizovaný	12	5	2,50
šterkový	83	21	3,90
neuvedeno	45	7	6,36
ostatní	8	4	1,97
Celkem	2 224	377	5,90

Zdroj: SPÚ, z databáze polních cest realizovaných (1994-2020), vlastní zpracování

6 REFERENCE

- Bernard, J., M. Šimon. 2017. „Vnitřní periferie v Česku: Multidimenzionalita sociálního vyloučení ve venkovských oblastech.“ *Sociologický časopis* 53 (1): 3-28.
- Bošková, I. a kol. (2017). Přenos informací o výrobci a o výrobku napříč zemědělsko-potravinářskou vertikálou. Interní výzkumní projekt z roku 2017. ÚZEI.
- EKOTOXA, IREAS (2016). Ex post hodnocení Programu rozvoje venkova za období 2007-2013. Závěrečná zpráva.
- NAVIGA 4, EVALUATION ADVISORY CE (2020). Průběžné hodnocení k 31. 12. 2019. Hodnocení Programu rozvoje venkova na období 2014-2020.
- MZe (2017). Podpora obslužnosti venkova.
- MZe (2019a). Koncepce biohospodářství v České republice z pohledu resortu Ministerstva zemědělství na léta 2019-2024.
- MZe (2019b). Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství České republiky za rok 2018
- NS MAS ČR (2018). Analýza problémů venkova (z 23. 3. 2018).
- Musil, J., J. Müller. 2008. „Vnitřní periferie v České republice jako mechanismus sociální exkluze.“ *Sociologický časopis* 44 (2): 321-348.
- SZPI. (2016). Výzkum: český spotřebitel žádá stejně kvalitní potraviny jako evropský. On-line , <http://www.szpi.gov.cz/clanek/tz-2016-vyzkum-cesky-spotrebitel-zada-stejne-kvalitni-potraviny-jako-evropsky.aspx>

7 SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK

Obrázek 1: Místní akční skupiny – pokrytí ČR k 1. 4. 2018	20
Obrázek 2.1: Hustota zalidnění v krajích ČR v roce 2018 (ob./km ²)	Chyba! Záložka není definována.
Obrázek 2.2: Podíl obyvatelstva v obcích s nízkou hustotou zalidnění (do 150 ob./km ²) v krajích ČR v roce 2018 (%)	Chyba! Záložka není definována.
Obrázek 2.3: Průměrná velikost venkovské obce v krajích ČR v roce 2018 (počet obyvatel).....	50
Obrázek 2.4: Obce ČR dle celkového přírůstku obyvatelstva za období 2001-16 dle krajů.....	51
Obrázek 2.5: Změna počtu obyvatel v obcích mezi roky 2001 a 2016 (ČR)	52
Obrázek 2.6: Přírůstek obyvatelstva ve velikostních skupinách obcí ČR v letech 2001-16	52
Obrázek 2.7: Věková struktura populace (%) a index stáří ve velikostních skupinách obcí ČR v roce 2018	54
Obrázek 2.8: Index stáří v krajích ČR v roce 2018.....	55
Obrázek 2.9: Index stáří ve venkovských obcích a městech dle krajů ČR v roce 2018	55
Obrázek 2.10: Vzdělanostní struktura obyvatel 15 + ve velikostních kategoriích obcí ČR v roce 2011	56
Obrázek 2.11: Vzdělanostní struktura obyvatel 15 + ve venkovských obcích a městech ČR v letech 2001, 2011 (%)	57
Obrázek 2.12: Kumulativní rozdíly ve vývoji zemědělského půdního fondu, lesních pozemků, vodních, zastavěných a ostatních ploch.....	59
Obrázek 3.1: Vývoj podílu HDP v cenách předchozího roku dle typologie městských a venkovských regionů (NUTS3) na celkovém HDP v ČR v letech 2006–2017 (%).....	62
Obrázek 3.2: Vývoj HDP na obyvatele v běžných cenách v krajích ČR v letech 2006-2017 v tis. Kč	65
Obrázek 3.3: Vývoj HPH – zemědělství (CZ-NACE 01).....	66
Obrázek 3.4: Počet mikropodniků na 1000 obyv. v krajích ČR v letech 2010-2017; Zemědělství, lesnictví a rybářství (CZ-NACE A)	71
Obrázek 3.5: Počet mikropodniků na 1000 obyv. v krajích ČR v letech 2010-2017; Průmysl (CZ-NACE B-F)	72
Obrázek 3.6: Počet mikropodniků na 1000 obyv. v krajích ČR v letech 2010-2017; Služby (CZ-NACE G-U)	73
Obrázek 3.7: Počet podnikatelů na venkově dle odvětví v grafu:	75
Obrázek 3.8: Podíl zemědělských podniků s nezemědělskou činností na celkovém počtu zem. podniků v členských státech EU v roce 2010 a 2013	76
Obrázek 3.9: Podniky provozující nezemědělskou činnost podle druhu v roce 2010, 2013 a 2016	76
Obrázek 3.10: Podíl ostatní produkce na celkové produkci (%) u fyzických a právnických osob.....	77
Obrázek 3.11: Struktura ostatní produkce v roce 2017.....	77
Obrázek 3.12: Podíl ostatní produkce – agroturistiky na tvorbě celkové hodnoty ostatní produkce (%)	78
Obrázek 3.13: Podíl ostatní produkce – OZE na tvorbě celkové hodnoty ostatní produkce (%)	78
Obrázek 3.14: Hodnota ostatní produkce – agroturistiky v Kč/ha.....	79
Obrázek 3.15: Podíl ostatní produkce – OZE na tvorbě celkové hodnoty ostatní produkce (%)	79
Obrázek 3.16: Počty žádostí podle krajů (dle sídla firmy (PO)/trvalého bydliště (FO))	83
Obrázek 3.17: Struktura podle právní formy.....	83
Obrázek 3.18: Velikostní struktura podniků	84
Obrázek 3.19: Přehled lokalizace ploch podniků-žadatelů	85
Obrázek 3.20: Přehled počtu žádosti v okresech.....	86
Obrázek 3.21: Rozložení žádostí podle místa realizace	87
Obrázek 3.22: Struktura dle právní formy	88
Obrázek 3.23: Velikostní struktura podniků-žadatelů	88
Obrázek 3.24: Počty žádostí podle velikosti a právní formy podniku	89
Obrázek 3.25: Rozložení celkových výdajů (Kč na projekt).....	90
Obrázek 3.26: Struktura způsobilých výdajů	92
Obrázek 3.27: Uvedené ekonomické činnosti u žádostí v operaci 6.4.1	94
Obrázek 3.28: Přehled počtu žádosti v okresech.....	96
Obrázek 3.29: Lokalizace žádostí podle míst realizace	97
Obrázek 3.30: Struktura žadatelů dle právní formy	97

Obrázek 3.31: Velikostní struktura podniků	98
Obrázek 3.32: Žádosti podle velikosti a právní formy podniku	98
Obrázek 3.33: Rozložení celkových výdajů (Kč na projekt).....	99
Obrázek 3.34: Rozložení celkových výdajů (Kč na projekt).....	100
Obrázek 3.35: Struktura způsobilých výdajů	102
Obrázek 3.36: Uvedené ekonomické činnosti u žádosti v operaci 6.4.2	102
Obrázek 3.37: Žádosti podle velikosti podniku.....	104
Obrázek 3.38: Subjekty podle typu právní formy uvedené na žádosti 6.4.1	106
Obrázek 3.39: Počty žádostí u podniků s více než 10 ha lesní půdy (6.4.1).....	107
Obrázek 3.40: Způsobilé náklady operace 6.4.1.....	108
Obrázek 3.41: Subjekty podle právní formy na žádosti	108
Obrázek 3.42: Počty žádostí u podniků s více než 10 ha lesní půdy (6.4.2).....	109
Obrázek 3.43: Způsobilé náklady operace 6.4.2.....	110
Obrázek 3.44: Subjekty podle právní formy na žádosti	111
Obrázek 3.45: Žádosti podle kódu právní formy	112
Obrázek 3.46: Počty žádostí podle velikostní kategorie	113
Obrázek 3.47: Podíl žádostí podle krajů	114
Obrázek 3.48: Zastoupení žádostí podle kódu článku nařízení.....	115
Obrázek 4.1: Podíl AS na zaměstnanosti celkem dle velikostních kategorií obcí.....	117
Obrázek 4.2: Míra zaměstnatelnosti podle odvětví v roce 2011	120
Obrázek 4.3: Počty zaměstnaných a pracovních míst v jednotlivých velikostních kategoriích obcí v roce 2011	121
Obrázek 4.4: Vývoj podílu nezaměstnaných osob ve městě a na venkově ve vybraných měsících let 2015-2018 (%)	121
Obrázek 4.5: Vývoj ročních průměrů PNO v krajích ČR 2005-18 (%)	123
Obrázek 4.6: Počty dosažitelných uchazečů o práci a volných pracovních míst ve městech a na venkově v ČR ve vybraných měsících let 2015-2018	124
Obrázek 4.7: Počet dosažitelných uchazečů o práci na jedno volné pracovní místo ve městě a na venkově v ČR ve vybraných měsících let 2015-2018	125
Obrázek 4.8: Počet dosažitelných uchazečů a volných pracovních míst ve velikostních skupinách obcí ČR v roce 2018 (průměr hodnot z března, června, září a prosince 2018).....	126
Obrázek 4.9: Vývoj průměrných mezd dle typologie městských a venkovských regionů (NUTS3) v letech 2011-2018 (Kč) ..	130
Obrázek 4.10 : Vývoj mediánů mezd dle typologie městských a venkovských regionů (NUTS3) v letech 2011-2017 (Kč).....	132
Obrázek 4.11: Průměrné mzdy v krajích regionu soudržnosti Praha a Střední Čechy v zemědělství, průmyslu a NH (v Kč) ..	133
Obrázek 4.12: Průměrné mzdy v krajích regionu soudržnosti Jihozápad v zemědělství, průmyslu a NH (v Kč)	133
Obrázek 4.13: Průměrné mzdy v krajích regionu soudržnosti Severozápad v zemědělství, průmyslu a NH (v Kč).....	135
Obrázek 4.14: Průměrné mzdy v krajích regionu soudržnosti Severovýchod v zemědělství, průmyslu a NH (v Kč).....	136
Obrázek 4.15: Průměrné mzdy v krajích regionu soudržnosti Jihovýchod v zemědělství, průmyslu a NH (v Kč)	137
Obrázek 4.16: Průměrné mzdy v krajích regionu soudržnosti Střední Morava a Moravskoslezsko v zemědělství, průmyslu a NH (v Kč).....	138
Obrázek 4.17: Souhrnný ukazatel rizika chudoby nebo sociálního vyloučení v ČR v letech 2005–2018	140
Obrázek 4.18: Souhrnný ukazatel rizika chudoby nebo sociálního vyloučení v jednotlivých NUTS2 v letech 2005–2017	141
Obrázek 4.19: Vývoj míry ohrožení příjmovou chudobou v ČR v letech 2005–2018.....	141
Obrázek 4.20: Vývoj ohrožení příjmovou chudobou v jednotlivých NUTS2 v letech 2005–2017	142
Obrázek 4.21: Vývoj celkové míry materiální deprivace v ČR v letech 2005–2018	143
Obrázek 4.22: Vývoj míry materiální deprivace v jednotlivých NUTS 2 v letech 2005–2017	143
Obrázek 4.23: Vývoj celkové míry nízké pracovní intenzity v ČR v letech 2005–2018	145
Obrázek 4.24: Vývoj nízké pracovní intenzity v jednotlivých NUTS 2 v letech 2005–2018.....	145
Obrázek 5.1: Potřeby měst a obcí podle krajů	146
Obrázek 5.2: Podíl odděleně sbíraných složek na celkové produkci komunálního odpadu v krajích ČR Zdroj: ČSÚ, 2018	153
Obrázek 5.3: Pokrytí území veřejné širokopásmové mobilní sítě dle typologie městských a venkovských regionů (NUTS3) a operátora (data k 14. 8. 2018).....	155

Obrázek 5.4: Podíl bílých, šedých a černých ZSJ na celkových ZSJ dle typologie městských a venkovských regionů (NUTS3) v roce 2017	157
Obrázek 5.5: Počet ZSJ s pokrytím NGA menším, než 40/50 % dle typologie městských a venkovských regionů (NUTS3) v roce 2016	158
Tabulka 1: Výsledkové indikátory R 22/T21, R 24/T23 a podíl výdajů na celkových výdajích (M19)	19
Tabulka 2.1: Počet venkovských obcí a obyvatel podle velikostních kategorií obcí v ČR ve vybraných letech	47
Tabulka 2.2: Vývoj výměr zemědělského půdního fondu a ostatních kultur od roku 2004 do současnosti (ha)	58
Tabulka 2.3: Způsob využití pozemků klasifikovaných jako druh "ostatní plocha" k 31.12.2017	60
Tabulka 3.1: Vývoj HDP v cenách předchozího roku v krajích ČR v letech 2006–2017 v mil. Kč	61
Tabulka 3.2: Vývoj podílu HDP v cenách předchozího roku dle typologie městských a venkovských regionů (NUTS3) na celkovém HDP v ČR v letech 2006–2017 (%)	61
Tabulka 3.3: Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele ve standardu kupní síly (PPS) v letech 2006–2017 dle typologie městských a venkovských regionů (NUTS3). (V %; EU 28 = 100 %)	62
Tabulka 3.4: Vývoj HDP na obyvatele v běžných cenách dle typologie městských a venkovských regionů (NUTS3) v letech 2006–2017 v tis. Kč	63
Tabulka 3.5: Podíly hrubé přidané hodnoty v sektorech na celkové hrubé přidané hodnotě v NH dle typologie městských a venkovských regionů (NUTS3) v letech 2006–2017 (%)	65
Tabulka 3.6: Počet mikropodniků na 1 000 obyv. v krajích ČR k 31. 12. 2017	70
Tabulka 3.7: Venkovské oblasti dle podnikatelské struktury s ohledem na odvětví	74
Tabulka 3.8: Počty žádosti podle krajů (dle sídla firmy (PO)/trvalého bydliště (FO))	82
Tabulka 3.9: Počet žádosti podaných jedním subjektem	83
Tabulka 3.10: Charakteristika celkových výdajů u operace 6.4.1	89
Tabulka 3.11: Charakteristika celkových výdajů u operace 6.4.1	90
Tabulka 3.12: Charakteristika výdajů pro spolufinancování – dotace u operace 6.4.1	91
Tabulka 3.13: Charakteristika výdajů právnických osob v operaci 6.4.1 dle velikosti podniku	91
Tabulka 3.14: Charakteristika výdajů fyzických osob v operaci 6.4.1 dle velikosti podniku	91
Tabulka 3.15: Charakteristika výdajů v operaci 6.4.1 dle velikosti podniku	92
Tabulka 3.16: Popisy kódů způsobilých výdajů	93
Tabulka 3.17: Klasifikace ekonomických činností u žádostí operace 6.4.1	95
Tabulka 3.18: Charakteristika celkových výdajů u operace 6.4.2	98
Tabulka 3.19: Charakteristika celkových výdajů u operace 6.4.2	99
Tabulka 3.20: Charakteristika výdajů pro spolufinancování – dotace u operace 6.4.2	100
Tabulka 3.21: Charakteristika výdajů právnických osob v operaci 6.4.2 dle velikosti podniku	101
Tabulka 3.22: Charakteristika výdajů fyzických osob v operaci 6.4.2 dle velikosti podniku	101
Tabulka 3.23: Charakteristika výdajů v operaci 6.4.2 dle velikosti podniku	101
Tabulka 3.24: Počet žádostí u operací 6.4.1 a 6.4.2	103
Tabulka 3.25: Počet žádostí dle krajů	103
Tabulka 3.26: Výměra lesních pozemků	104
Tabulka 3.27: Výměra zemědělské půdy	105
Tabulka 3.28: Počet žádostí dle krajů	105
Tabulka 3.29: Počet žádostí dle krajů	106
Tabulka 3.30: celkové výdaje na všechny projekty v operaci 6.4.1	107
Tabulka 3.31: Počty žádostí dle krajů	109
Tabulka 3.32: Celkové výdaje na projekty v operaci 6.4.2	110
Tabulka 3.33: Počty žádostí podle kódu právní formy	112
Tabulka 3.34: Počty žádostí v operaci 19.2.1 podle krajů	113
Tabulka 3.35: Podíl žádostí podle kódu článku nařízení	115
Tabulka 3.36: Charakteristika celkových výdajů u operace 19.2.1	116

Tabulka 4.1: Podíl zaměstnaných osob podle odvětví ekonomické činnosti (%).....	117
Tabulka 4.2: Zaměstnanost v NH dle typologie městských a venkovských regionů NUTS 3 (abs.).....	118
Tabulka 4.3: Zaměstnanost v sektorech NH dle typologie městských a venkovských regionů NUTS 3 (%).....	118
Tabulka 4.4: Vstup pracovní síly do odvětví lesního hospodářství.....	128
Tabulka 4.5: Vývoj průměrných mezd v krajích a dle typologie městských a venkovských regionů (NUTS3) v letech 2011-2018 (Kč)	129
Tabulka 4.6: Průměrná mzda v lesním hospodářství.....	139
Tabulka 4.7: Přehled příjmů domácností v roce 2016 podle velikosti obce (počtu obyvatel obce) (průměry na osobu v Kč za rok).....	139
Tabulka 4.8: Podíl osob v domácnostech, které si nemohou dovolit danou položku za rok 2018	143
Tabulka 5.1: Občanská vybavenost venkovských obcí v roce 2016.....	148
Tabulka 5.2: Občanská vybavenost obcí v roce 2016.....	149
Tabulka 5.3: Podíl obcí vybavených kanalizací v roce 2016.....	150
Tabulka 5.4: Podíl obcí vybavených kanalizací s napojením na ČOV v roce 2016.....	150
Tabulka 5.5: Podíl obcí vybavených veřejným vodovodem v roce 2016	151
Tabulka 5.6: Podíl obcí vybavených plynofikací v roce 2016.....	152
Tabulka 5.7: Domácnosti s připojením k internetu (%) 2005-2016	154
Tabulka 5.8: Realizované polní cesty v jednotlivých krajích	160
Tabulka 5.9: Náklady podle typu polní cesty.....	161
Tabulka 5.10: Náklady podle povrchu polní cesty	161
Tabulka 5.11: Délka polních cest navržených a stávajících podle krajů.....	162
Tabulka 5.12: Délka polních cest podle jejich typu	163
Tabulka 5.13: Délka polních cest podle typu povrchu	163
Tabulka 5.14: Orientační náklady povrchu za kilometr u cest realizovaných v letech 2017–2019.....	164